

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Nil Karaibrahimgil

Kelebeğin

Hayat Sırları

Kelebeğin Hayat Sırları

Nil Karaibrahimgil

İçindekiler

Gençliğime sevgilerimle.....	11
Sırf sen sevdin diye.....	15
Meğer Aziz Arıf'mışım	17
Gel de her şeyin çoktan yazılı olduğuna inanma	19
Sevmeden edemediklerimize	22
Gel konuşalım artık	25
Süper değil mi?.....	28
Kayıtlar altında yirmi bin fersah.....	30
Tanımadığım Tahsin Bey'e mektup.....	32
Hareket etmezsen acı üzerinde birikir	35
Canı acıyana, deva arayana	38
Yüzde yüz emin olabileceğimiz 20 şey!.....	41
Size de oluyor mu?	43
Nasıl havalandığımı sonunda buldum!.....	45
"Keşke"leri geri verelim, yerine "iyi ki" alalım	48
Hayatın kaldırma gücü.....	50
Kim bu Nil?	52
Her düşündüğüne inanma!.....	55
Turunculu adam ve ben.....	58
10 saniye oyunu	61
Her şeyin her şeyle bağlantısı üstüne	63
Şu anda bir hastane odasında yatanlara, sevgiyle	66
Öfkeye karşı bir küçük aynacık	68
Sen sen ol küreği bırakma!.....	70
Şu ana davetlisiniz.....	72
Oğlum bak, bir yıl oldu	74
Gerçekten iki kere yaşanmıyormuş!	76
Hayaller kaygılara karşı.....	78
İçimdeki kadınlar mikrofonu aldılar	80
Her negatif düşünceye üç pozitif düşünce formülü.....	83
Dış sesleri boş ver, iç sesini dinle sen	85
Acıklı şarkıları neden bu kadar severiz?	88

Herkese her şey bal gibi de söylenir	90
Her şey kafadaki temsil heyetinde	92
Gece yarısı beklediğim ses.....	94
“Hoş geldin”leri beceriyor, “hoşça kallar”da çuvallıyorsun	96
Sökülen ağacın bildikleri.....	98
Mükemmel bir cümle duydum	100
Gel sen buraya bakayım kusur kumkuması	102
Geldiğin yere değil, geçtiğin yere bak.....	104
Biraz da endişelenmesen!.....	106
Babalar ve hazineleri.....	109
Çocuktan origami yapmak	111
Bana biraz güvensen.....	113
Endişelerden kurtulmanın iki yolu.....	116
Kahkahamız bol olsun!	118
Kendi kendinin kahramanı olmanın faydaları	120
Bedava ve eğlenceli şeyler listesi.....	123
Kadınlığa övgü gibi oldu.....	125
Bugün neden korkayım?.....	128
Bir çocuğu çok sevmiş	131
Hepimizi bir gün bir 20’lik tanımayıverecek.....	134
Devlerle yaşayanlara	137
Kendinizi şanslı hissediyor musunuz?.....	140
İş ve aşk (ya da sevgi)	143
Kadınların kendilerine erkekler kadar güveni yokmuş	146
Bırak beni cep telefonu!.....	148
Umudunu kaybetmeye yeltenenlere.....	151
Sezgi, büyüksün akıldan!	154
Sadece var olmayı başardığım an	156
En çok kendimiz olduğumuz yaş kaçmış?	159
Affetmek isteyenlere.....	162
Kararı başkası mı versin?.....	165
Neden en sevdiğim beni en çok delirtir?.....	168
Ve her şey cep arası sandviç oldu	170
İnsanların ölmeden 1 saat önce söyledikleri	173
Bu yaz benim bir masalım oldu	175
Hop hop değiş beyin!.....	177

Bizim buranın sesi	180
Kız gibi yazdım.....	182
Lütfen aynala beni anne!.....	184
Sadece benle ben	188
Bu dünyaya çocuk?	191
Yaşadığım ülkeden ne bekliyorum?	194
N'olur beni daha çok like edin!.....	196
Evi ve kafası dağınıklara.....	200
Çünkü oğlumsun sen benim	203
Ich habe genug (Bendeki bana yeter)	205
Ne güzel sesli ve güzel biri	207
Sertab'a dedim ki... ..	210
Merdiven mi, asansör mü?	213
İstanbul ne zaman bu kadar cool oldu?	215
Hayatın kırk yılı çalışarak geçiyormuş	217
Korkma... Sönme... ..	220
Mutlu aileler ve mutsuz aileler	222
Aklını başına alma düğmesi.....	224
Sıkılmaya vakit kalmadı	226
Şarkı yazmak yalnız ve ıssız bir şey	228
Gangnam stili yaşam	231
Kadınlar anneliğe hapsedilemez!.....	233
Terk edilenlerden misin, seçilenlerden mi?.....	236
Düşünmeye değer bir şey	239
Kusura bakmayın... ..	241
Bir insan neden yapılır?	244
Çocuklardan, hatta bebeklerden ne öğrenmeli?.....	246
Niye kimse o güzel şarkılardan yazmıyor artık?	248
Parayla mutluluk oluyormuş!	251
Tam Facebook'luk!	253
Yoksa insan vahşi değil mi?	256
I hear you, yani "seni duyuyorum".....	258
Bir gezegen nasıl mı yetişir?	260
Yurtdışında her şey serbest abi!	262
Erkek siyaseti Barbie oynamaktan vazgeçsin!	264
İsmi olan inekler daha çok süt veriyormuş	267

Hayatına 7,5 dakika katmak isteyenlere	269
İstanbul'un batı yakasına kocaman bir park lazım!	272
Kadına şiddetin cezası çok ağır olmalı	274
Müzik Alzheimer'ı geçirir mi?	276
Kadınlar neden sigara içer?	279
Öp ve şükret	282
Kadınlar hakkında bilgi	284
İnsanoğlu	286
Modern hayat için 10 erdem listesi	289
Ne zaman öğrenirim?	291
Nil duası	293

Gençliğime sevgilerimle

Zaman makinesi olsaydı ve kendi gençliğime, mesela 17 yaşıma dönseydim, kendime şunları söyledim:

En önemli şey aşk!

Onu doya doya yaşa, bu bir.

Ne yapmayı sevdiğini bul ve sonra o sevdiğin şeyi yapabiliyor musun ona bak.

Yapamıyorsan, boşuna enerjini tüketme, yapabilenler yapsın. Yapıyorsan, dünyanın en şanslı insanlarından birisin, dilini ısır, kimseye söyleme.

Sevdiğin insanlar bul.

İşlerini onlarla yapmanın yollarına bak.

Hayat yap “et çalış başar”la geçiyor ve bu maraton çok sevdiklerinle geçerse, iş yapmamış, sürekli aşk yapmış olursun.

Birkaç kişinin elini sıkı sıkı tut.

Onların dertleriyle dertlen, mutluluklarıyla uç, dediklerine kulak ver. Onları kaybetme. Her şey değiştiğinde, senin en orijinal halini bilip sevenlere ihtiyacın olacak.

Kendini onunla bununla karşılaştırma.

Başkalarının kriterlerine göre seçim yapma. O zaman başkalarının gideceği yerlere gidersin. Oralarda ne işin var? Senin yolun başka. Yokuşların başka.

“Konu komşu ne der” diye dinleme.

Komşu senin hayatın hakkında topu topu 15 dakika konuşacak. Sense ölene dek onu yaşayacaksın.

Hareket et.

Her gün hareket etmeyi alışkanlık haline getir. Bir spora kafayı tak. Dansa kafayı tak. Satranca kafayı tak. Kafayı taktıkların ileride yaldız olup üzerine yağıcak.

Her gün oku.

Her şeyi oku. Ağaç olmak nasıldır, Van Gogh olmak nasıldır, İkinci Dünya Savaşı'na katılmış olmak nasıldır? Öğren. Bir gün hepsi, bir yapboz gibi, birleşip sana inanılmaz gerçekleri gösterecek.

Kızlar zekâdan, çalışıp başarıdan ve espriden hoşlanır. Erkekler güzellikten, edadan ve huzurdan hoşlanır.

Hayat alışkanlıklarla yürüyor. Bir şeyi iyi yapmak istiyorsan hemen alışkanlık haline getir. Alışkanlıkse tekrarlar oluyor. Beyin böyle programlanıyor. Bir şeyi sürekli yaparsan, başka şeyi düşünmüyor, onu hep öyle yapıyor. O yüzden, alışkanlıklarına çok dikkat et. Neyi alışkanlık yaparsan, hayatın ondan oluşacak unutma. Erken kalkmak kulağa berbat geliyor biliyorum ama "erken kalkan yol alır" hayatımda duyduğum en doğru şey. Bazen saat 8:30'da üç şey bitirmiş oluyorsun ve inanamıyorsun zamanın göreceliğine.

Dedikodu yapma.

Dedikodu nasıl bir şey biliyor musun?.. Böyle evinin içine çöp boşaltmışsın gibi. Ağzını, içini, evini kokutuyor. Rahatlatır sanıyorsun ama pisletiyor insanı. Gül geç. Hem dedikodu yapanların başına mutlaka, ayıpladıkları, beğenmedikleri, çekiştirip durdukları şey gelir, unutma. Hayatın mizah anlayışı böyle.

Kızlar!

Güzel mi güzel bir kadın olduğunuzda, kendi atınız olsun. Kendi paranızı kendiniz kazanın, onu şakır şakır harcayın. Böylece ayrılıklarla, boşanmalarla attan inip eşeğe binmezsiniz. Atınızı kimse altınızdan alamaz. Dört nala başka yere gidebilirsiniz.

Erkekler!

Yakışıklı mı yakışıklı bir erkek olduğunuzda, kadınlara, çocuklara ve hatta birbirinize asla el kaldırmayın. O güç güç değil. Kaba kuvvet o. Korkudan kaynaklanır. Kaybetme korkusundan. Ve kimseyi avucunuzda sıkarak elinizde tutamazsınız. Tam tersi, avucu apaçık tutacaksınız.

Kendinden başka kimseyi suçlama.

Suçlamak, nasıl diyeyim, zehirli bir duygu. İnsanı frenler. İnsanı kurban psikolojisine sokar. Atıl bırakır. Hatta şimdiden duvara, “Kendimi suçlu hissetmiyorum” yaz. Çok faydasını göreceksin.

Ceplerden, bilgisayarlardan, televizyonlardan uzak 1 saat ayır kendine.

Kendinle sosyalleş. Yoksa unutursun nasıl biri olduğun. Hayatın sana başkaları tarafından yansıtılmayan bir aslı var. Onu dinle, deniz kabuğu dinler gibi. Yalnızlığını kimseye verme.

Yalnızlığın hariç her şeyi paylaş.

Her gün şükret.

Teşekkürü dualarından asla eksik etme.

Teşekkür kadar insana iyi gelen şey yoktur. Bir şey istemekten, dilemekten bile iyidir. Sıcacık yapar ruhunu. “Bendeki bana yeter, hatta artar bile” dünyanın en güzel felsefesidir.

Birinden bir şey isteme.

Onun yerine birine bir şey ver. Bak neler olacak seyret sonra.

Karanlık günler olacak. Düşeceksin de. Yaralar da açılacak. O zamanlarda şunu unutma: Tünel bitecek. Kalkacaksın da. Kabuk da bağlayacaksın.

Sevdiklerine bıkıp usanmadan, seni seviyorum, seni çok seviyorum de. Hatta, sen ne yaparsan yap, kim olursan ol çok seveceğim de.

Korkmaktan korkma.

Ödün bile kopsun. Sonra kapa gözünü, bas karanlığına.
Belki biri bir taş döşemiştir kim bilir.

Böbürlenme. Kibirlenme. Köpürme.

Abart. Çoğalt. Parlat.

Her gün, bir yazar tarafından hayatının hikâyelendirildiğini düşün ve dinle.

Böyle bir kahraman olmak ister miydin?

İstiyorsan başarıyorsun.

Ne mutlu sana.

Sırf sen sevdin diye

Birini seviyorsun, gökyüzünde bir homurdanma başlıyor. Bulutlar birbirine çarpıyor ya da her ne oluyorsa işte, yağmur başlıyor.

Kimi seviyorsan onun olduğu toprağa düşüyor bu yağmur. Onun çoraklığına yağıyor. Bir kıpırdanma başlıyor toprağında belli belirsiz. Ancak hızlı çekimde görülebilecek bir kıpırdanma bu.

Bir tür kalp atışı gibi, bir şey atmaya başlıyor yeryüzüne doğru. Sanki içeride bir yumruk varmış da, dışarı çıkacakmış gibi. Doğum öncesi bir tekme gibi.

Anladın işte, daha önce gömülü bir şey, inatla güneşe çıkmak istiyor. Kimsenin durduramayacağı bir şey. Küçücük, kaskatı, renksiz bir tohum, sırf sen onu sevdin diye yağmuruyla buluşuyor.

Biraz daha seviyorsun, toprağı delip bir fidan gibi taşıyor dışarı. İnan o da kendinden habersiz. Bilmiyor henüz meşe mi, kayısı mı, manolya mı. Bilmiyor kokusunu yaprağının. Bilmiyor rengini çiçeğinin. Ve tabii bilmiyor tadını meyvesinin.

Sadece gökyüzüne uzatıp kollarını, bir kutlama yaşıyor kendince. Güneşe çıkmayı kutluyor. Birisinin onu sevmesinin cesaretiyle kendini gösteriyor işte.

“Niye saklanayım ki?” diyor, “Birisi beni seviyorsa, sevillecek bir şeyim. Her neysem.”

Az biraz daha seviyorsun ve baharı geliyor. Rüzgâr bir

postacı gibi, müjdeler üstüne müjdeler taşıyor ona. Renkle-
nıyor yaprakları. Sanki boş bir boyama kitabı sayfasıymış
gibi, bir çocuk delicesine dolduruyor içini. Hem de taşra ta-
şıra çizgilerini.

Kollarındaki, karnındaki renklere aklı duruyor. Yumru-
ğunu sıkıp, fışkırtıyor dallarından çiçekleri, meyveleri. Gü-
neşle yağmurun kızı, gökkuşağı bile kıskanıyor onun bu ha-
lini. Nasıl da karıştırmış diyor, benim üst üste dizdiğimi.

Elinde değil biraz daha seviyorsun, gitgide sevilesi bu şe-
yi. Kendini de seviyorsun hatta, böyle bir şeyi saklı bir to-
humken sevebildiğin için.

Sen sevdikçe, o artık hiç korkmaz oluyor mevsimlerden.
Ne sonbaharda sarardığına utanıyor, ne kışın çırılçıplak
kaldığına. O kökün onda olduğuna güveniyor artık. Karla-
rın eriyeceğini, rüzgârların dineceğini daha doğmadan bilen
kuşlar gibi selamlıyor geleni. Uğurluyor gideni.

O büyüdükçe büyüyor. Sen sevdikçe seviyorsun. Herkes
merak ediyor, bu hızla nereye gidiyorsunuz? İçlerinden di-
yorlar ki: "Daha ne kadar sevebileceğinizi zannediyorsu-
nuz?!" Bu soruları siz hiç duymuyorsunuz oysaki, rüzgâr
başka yere taşıyor o sesleri.

Senin sevginle yeşertip kocaman yaptığın o insan, gün ge-
liyor gölgesiyle senin kusurlarını örtüyor.

Gün geliyor ulu gövdesinin en tepesinden aldığı gökyüzü
havadisleriyle, seni koruyor fırtınalardan.

Gün geliyor, "Gel tırman gövdeme de, kendinin ne kadar
küçük olduğunu gör" diye pansuman yapıyor acılarını önem-
seyen ruhuna.

Gün geliyor kuru dallarını uzatıyor sana, yakıp ısınıyor-
sun. Gün geliyor gövdesine sarılınca, insanlığa dair çok eski
hikâyeler anlatan ulu çınarlar gibi dertleşiyor seninle.

Sırf sen onu sevdin diye, bunca şeye sebebiyet veriyorsun.

Meğer Aziz Arif'mişim

Meğer ben suymuşum.

İçimdeki akvaryumda bir insan büyüyebilirmiş.

Meğer ben aklım değilmişim sadece, kalbim de değilmişim, bir bedenmişim ben. İkınıp bir canlıyı hayatla buluşturabilecek basit bir beden.

Meğer ben kadınmışım. Kadın gibi bir kadın. Çocuk gibi bir kadın değil sadece.

Meğer ben aynadaki ben değilmişim. Aynadaki kimmiş, ben başkaymışım. Bir içim varmış benim. Bir de dışım.

Meğer tek aşk, şarkılardaki değilmiş. Başka bir aşk varmış yavruya duyulan. Kalbe doğumla dolan. Kaynağından gözyaşlarıyla fişkıran.

Meğer annem... Ah annem... Bakın yazamıyorum ona, gözlerim doluyor.

Meğer beslemeye muktedirmişim. Sütmişüm ben, ilaçmışım, balmışım.

Meğer kokum birine cennetmiş, sığınakmış, yuvaymış.

Meğer kaderde en sevdiğim adamdan çocuk yapmak da varmış, şükür.

Meğer bilmediğim ne çok şey varmış. Asıl anlatacak ne çok şey varmış, bilmem ki nereden başlasam... Dünyadan? Kitarlardan? Hayvanlardan? Annenden, babandan, insanlardan?

Meğer uykusuzluk da güzel olabilirmiş. Hatta fazla uyku hasret yaparmış, yavrunla arana girermiş.

Meğer her şey yeniden başlarmış. Eski olan her şey bir anda eskirmiş. Meğer seninle konuşmayan minnacık bir adam, sana kendini anlattırırmış.

Meğer benim bir oğlum olacaktı, kim bilebilirdi. Meğer ben bir matruşkaymışım. İçimden bir küçüğüm çıkarmış.

Meğer geceyle gündüz palavraymış. Hepsi şimdiymiş. O uyumayınca uyku da neymiş. Uykun gelmezmiş. Zaman güneşin uydurmasıymış.

Meğer annem beni bundan merak edermiş, arayıp sorarmış, dayanamaz gelirmiş, başımdan eksik olmazmış, deli gibi severmiş.

Meğer ben Nil Karaibrahimgil, Aziz Arıfsızmışım eskiden.

Meğer minik bir yavrunun gözlerinde kâinatın sırrı gizliymiş. Bakıp çözülmezmiş, sadece dalıp gidilirmiş.

Meğer avuçlarım onun elleri için kılıfmış.

Meğer kollarım onun ilk eviymiş.

Meğer sesim ona müzikmiş, hikâyeymiş, ninniymiş.

Meğer dualar gerçek olurmuş.

Meğer kalbim artık onun kalbiymiş. Onda atacaktı.

Meğer büyümenin, öğrenmenin, çoğalmanın, yenilenmenin sonu yokmuş.

Meğer yeryüzünde cennet varmış. Meğer mutluluk göz yaşları varmış. Meğer biri uyurken yapacak şeyinin kalmadığı, aklına bir şeyin gelmediği olurmuş.

Meğer sevginin sonu yokmuş.

Meğer iki kelime bir büyü gibi diline dolanıp, bir ömür bütün cümlelerinin öznesi olabilirmiş. Aziz Arif.

Meğer babamın dediği gibi bizim için artık, “saatli maarif takvimi” yokmuş, “sıhhatli Aziz Arif takvimi” varmış.

Hoş geldin oğlum.

Aziz ol.

Arif ol.

Âmin.

Gel de her şeyin çoktan yazılı olduğuna inanma

Kaderle şu güne kadar hep mesafeli bir ilişkim oldu. Kendimi gözümü kapatıp, geri geri onun kollarına bıraktığım hiç olmadı.

Anbean, yaptığım şeylerin bir sonrakilere yön verdiğini düşündüm hep. Plana inandım.

İnanıp dümdüz gidersen, istediğin yere varacağına inandım. “Yaparsan olur”cuydum ben. Olmadıysa, yapmamışsındır.

Bu tabii, insanın omuzlarına yük binmesi demek.

Kimseyi hiçbir şeyden sorumlu tutamıyorsun. Çuvaldızı kendine batırmaktan delik deşik oluyorsun.

Fakaaat, bu hafta, hayat bana bir anlık göz kırparak, “Öyle değil” dedi, “ben devredeyim.”

“Senin için şu hayattaki en büyük *challenge* (çevrilmiyor bu, mücadele diyelim) kontrolü bırakmak” demişlerdi bana bir defasında.

Hakkımda söylenen az şeyi not eden biriyim, çünkü insanlar genellikle seni özne yapıp, kendilerinden bahsederler.

Ama bu lafı yazdım bir köşeye.

Peşime bir dedektif taktım.

Bak bakalım dedim, her şeyi kontrol etmeye çalışıyor muyum?

Eğer çalışıyorsam, çek fotoğrafı, belgele. Şimdi böyle durumlarda, içinde uyuyan dev uyanıyor. O bahsettiğin zayıflığın kellesini sana getirmek için yola çıkıyor.

Beyninde, geçmişinde, şu anında, hayallerinde, sevdiklerinde geziniyor ve “kontrol edeceğim” diye gezinen cüceyi arıyor.

Farkındalık dedikleri bu. O dev artık uyandı. O cüceyi artık arıyor.

Ha bulur bulamaz, o devin kendi problemi; burada mühim olan, takip füzesinin yola çıkmış olması, anlatabiliyor muyum?

Yoksa ben böyle benzetmeler yapı yapı hiçbir şeyi anlamıyor muyum? Çünkü ben küçüklüğümden beri her şeyi bir şeye benzeterek hayatı okuyorum.

Daha çok aklımda kalıyor, daha iyi öğreniyorum hayatı öyle.

Bu kontrol konusu, tabii her şeyi pek güzel kontrol altında tuttuğunu sana sana yaşarken göze batmıyor.

Hayat seninle, her gün inatlaşmıyor. “İstediğin gibi zannet” diyor.

Sen de, yaptın oldu zannederek, bir tanrıça edasıyla geziyorsun...

Ama sonra birden: DAN! Hiç hesapta olmayan, bambaşka bir şey! Sandığınla alakasız bir gerçeklik! Oyununa hiç uymayan bir sahne.

“Kim yaptı bunu?” diye bağırarak oluyorsun ki, sssshhhh sesi duyuluyor.

“Senden büyük hayat var, senden daha iyi yazar kader var. Sen kimlerle aşık atıyorsun? İnsancık ömründe, Tanrıçılık mı oynuyorsun?” diyen bir koro var sanki.

Hemen gidip yerine oturuyorsun. İnsanların arasındaki o alçak koltuğa. Derin nefesler alıyorsun. Avucunda sıkı sıkı tuttuklarını bırakıyorsun. Bu bırakma hissi çok hoşuna gidiyor.

İçimizde şu bilgi olsaydı ne huzurlu olurduk: Eeeveet, hayata hoş geldiniz. Şimdi sizin için yazılmış olan senaryoyu canlandıracaksınız.

Unutmayın, başroldesiniz ve şimdiden olacaklar, karşıla-
şacağınız insanlar belli. Siz iyisi mi, sağlığınıza iyi bakarak
bu çılgın maceraya kendinizi bırakın.

Ve her saniyesini doya doya içinize çekmeyi ihmal etme-
yin. Gevşeyin ve akın. Şahane olurdu böyle bir bilinç.

Ama işte insan, neredeyse her şeyin elinde olduğuna ina-
nan, bunun için kibirlenen, endişelenen bir mahluk.

E malum, hayat da buna gereken ayarı veriyor. Ben bu-
günlerde, kolları havaya kaldırdım, akıyorum.

Yön vermiyorum.

Yön bana kendini veriyor.

Ben teşekkür ediyorum.

Sevmeden edemediklerimize

Tıpkı bunun gibi günlerde insan sevdiği birine onu sevdiğini söylemeyi kolaylıkla unutabilir.

Zaten biliniyor kabul ederek, buharlaşmasına izin verdiğimiz bu cümleler, aslında hepimizi yeşerten yegâne yürek suyudur.

Dilinizden anlamayan bir bebeğe bile onu ne kadar çok sevdiğinizi söylediğinizde, o sadece birkaç ay süren ve insanı cıldırtan, dişsiz gülümsemelerinden patlatıveriyor peşi sıra.

Etrafımızda çok sevdiğimiz, varlığına minnettar olduğumuz, onsuz eksik kalacağımız kim varsa, vakit geç olmadan şu cümlelerden sık sık kurmaya başlamalıyız.

Başlamalıyız, çünkü geç bile kaldık!

Ben şimdi buradan kendi mikro dünyamda, bana makro duygular yaratan o değerli insanlara, rastgele cümleler kurmak istiyorum.

İsimleri önemli değil, çünkü onlardan hepimizin hayatında var.

O halde bu yazı, minnettar olduğumuz, görünce yüzümüzde güller açtıran, kalbimizde harlı ateşler yakıp, bizi üşüyüp durmaktan kurtaran o insanlara gelsin:

Sen varsın diye her yer her zaman çok güzel.

Sen bana inandığın için, ben kendime inanır oldum.

Sana bakmak içimi ısıtıyor.

Sen benim gördüğüm en güzel şeysin.

Siz olmasaydınız, hayat bu kadar neşeli geçmeyecekti.

Sen o gün bana öyle dedin ya, ben onu hiç unutmadım, hep sakladım.

Seni neredeyse hiç görmüyorum ama seni çok seviyorum.

Senin o “efendim” diye cevap veren sesin, iyi ki var o sesin.

Seninle ben ne güzel şeyler yapıyoruz beraber.

Sen sadece sen olarak bana ilham veriyorsun.

Sen benim canımsın. Şaka yapmıyorum.

Siz benim evrenimsiniz. Ve evren gibi sürekli genişliyorsunuz.

Siz benim en güzel anılarımsınız.

Sen benim ben olmamdaki en keskin dönemeçsin.

Sen var ya, iyi ki karşıma çıktın.

Senin kokun bana cennet.

Senin varlığın bana yuva.

Senin kolların bana liman.

Senin yüzün bana kâinat.

Senin ellerin bana yol.

Senin sesin bana müzik.

Senin olduğun yer bana tamam.

Sen beni bu kadar çok sevmeseydin ben kendimi bu kadar sevmezdim.

Senin karşıma çıktığın gün, en şanslı günümmüş meğer.

Sen benim uğurumsun.

Sen gördüğüm an, yüzümü güldürensın.

Sen her gece dualarımdasın.

Seni gördüğüm günler, diğerlerinden daha güzel günler.

Senin yaptığın onca fedakârlık sonucu, başıma bunca güzel şey geldi.

Sana çok şey borçluyum.

Sana bakmaya doyamıyorum.

Sen en güzel şeylerin başlangıcısın.

Senin geldiğin gün, tüm kötü şeyler gitti.

Gibi gibi...

Siz daha güzellerini en sevdiklerinize söyleyin.

Bugün başlayın, her gün bıkmadan tekrarlayın.

Gel konuşalım artık

İki gün önce bir asansöre benimle, tek gözü bantlı bir çocuk bindi.

Haylaz bir çocuk.

(“Haylaz” demeyeli çok olmuş.)

Sanki birbirimizi tanıyormuşuz da, asansörde rahat rahat konuşabilirmişiz gibi, direkt konuya girdim: “Ne oldu gözüne?”

Sanki bu soruyu bekliyormuşçasına hiç garipsemeden cevap verdi: “Küçük bir metal parçası kaçmıştı, onu çıkardılar.”

Ben: “Acıdı mı?”

Çocuk: “Hayır.”

Ben: “Geçmiş olsun.”

Çocuk (asansörden inerken): “Teşekkürler.”

Niye biz büyükler aramızda bu rahatlıkta konuşamıyoruz? Büyürken arada ne oluyor da, bu doğallık, bu zaten olması gereken diyaloglar yok oluyor?

Çocukken bize, “Yabancılarla konuşma” dendiği için olmaz, çünkü benim konuştuğum bir çocuktu.

Niye birbirimizi çok iyi bildiğimiz halde karşılıklı susarak yaşıyoruz?

Eğer asansöre benim yaşımda biri binseydi, “Ne oldu gözüne?” kadar doğal bir soruyu soramayacaktım.

Çünkü bu saldırgan, kaba, hatta delice bir tavır olacaktı.

Peki aynı insan çocukken niye bunu böyle düşünmedi?

Düşünmediğini gördüm.

Bu soruyu sınıf arkadaşı sormuş kadar rahattı.

Küçücük, minnacık asansörlerde, metrolarda, kaldırımlarda, bekleme odalarında dilsizmiş gibi yapmamız saldırgan, kaba, hatta delice değil mi?

Bazen birinin ağladığını görüp, “Neyin var, n’oldu?” diyememek çok garip değil mi? “Günaydın” dememek.

“Gününüz nasıl geçti?” dememek. “Demek eve balık götürüyorsunuz, hamsiyi kızartacak mısınız, yoksa fırında mı yapacaksınız?” dememek.

“O kitabı ben de okudum, harika değil mi?” dememek. “Ya kaçırıyorum, şu an maç kaç kaç?” dememek.

“Kızınız kaç yaşında, benim de iki kızım var” dememek. “Saçınızı nerede boyatıyorsunuz?” dememek...

Tanıdıklarımızla car car konuşup, yanlarında rahatlayıp, sokaktakilere niye dilsizmişiz gibi yapıyoruz?

Onu bırakın, tanıdıklarımıza, hatta çok sevdiklerimize bile bazen basit bir şeyi soramıyoruz.

Beni aylardır arayamayan bir arkadaşımı hikâyelendirip, bana falanca sebepten küsmüş olduğunu düşünmüştüm.

Dayanamadım, bir mesaj atayım bakayım hikâyem doğru mu dedim. Alakasız yokmuş. Benim yazdığım hikâye saçmalıkmış.

Boşuna susmuşum. Boşuna bir şey dememişim.

Biz kafamızdaki senaryolara hangi ara bu kadar inanır olduk?

Kendi yanılmazlığımız konusunda ne zaman bu kadar kanıtımız oldu?

Bence kimsenin elinde, hiç yanılmadığına dair delil yok. Olamaz. İnsanlar ve hayli kusurluyuz. Özellikle başkalarını tahmin etme konusunda berbatız.

Bence o konuya hiç girmeyelim.

Başkalarını onlara sorarak öğrenelim. Cidden. Yoksa bü-

yük zaman kaybı ve algı kayması oluyor. Ve biz kendi algı kaymalarımıza inanarak yaşadığımız için, bütün düğmeleri yanlış ilikliyoruz.

Demem o ki, bu hafta hiç tanımadığımız bir “yetişkin” denk geldiğinde konuşalım.

Hatta o eski reklamdaki gibi, çiçek verelim. Nedeni bir deodoran filan olmasın, içimizden geldiği için olsun. Böylece tanımadıklarımızla aramızdaki buzları eritem ve tanışık olalım.

Tanıdıklarımıza da, haklarında senaryolar yazarak zulmetmeyelim.

Kendilerine soralım hikâyelerini.

Bizimki zaten bize yetiyor.

Süper değil mi?

Küçükken, geleceği görme gücüm olsaydı, anneme Ankara Tunus Caddesi'ndeki evimizin mutfağında anlatacaklarımdan bir bölüm:

İleride, televizyonun küçüğünü ama çok küçüğünü düşün, öyle bir aletle bütün arkadaşlara, akrabalara bağlı yaşayacağız. Yani ev telefonu hep açılmış gibi düşün. Tanımadığımız insanlar bile oradan hayatımızı takip edebilecek. Anlatması zor. Belki de hiç yüzünü görmediğim insanlarla arkadaş olacağım. Öyle üç-beş değil anne, üç yüz-beş yüz arkadaştan bahsediyorum! Hepsini o ekrandan seveceğim. Onların sevgisini de oradan alacağım. Süper değil mi?

Şimdi diyelim ki ben bir klip izledim, fotoğraf çektim ya da aklıma gelen bir şeyi yazdım. Bunu o ekrana koyacağım. Sonra bekleyeceğim.

O insanlar, yani arkadaşlarım, benim koyduğum şeyi beğenirlerse, ya kalp işaretine ya da şöyle bir işarete basacak. (Başparmağını yukarı kaldırarak her şey yolunda gibi onay işareti yaparım.) Beğenmezlerse, aşağı bakan, “yuh” gibi olana basacaklar. (O parmağı yere doğru döndürürüm.) İşte ben o an anlayacağım, kaç kişinin beni ne kadar sevdiğini. Düşün, saymama bile gerek kalmayacak bunu, otomatik olarak ekranda yazacak. “Bu yaptığını şu kadar kişi sevdi.” Her şey net! Yok, sevdiler mi sevmediler mi diye düşünüp durmaya mahal yok. Süper değil mi?

Şimdi tabii sadece bu değil, neredeyse bütün bilgi akışı o ekranlarda olacak. Şu kütüphaneye özenle dizip, ailece gururla misafirlere sunduğumuz *Ana Britannica*'lar, *Meydan Larousse*'lar gereksiz olacak. Kâğıt israfı gibi duracak. Sadece meraklısı sergileyecek. Tabii ki aynı şey müzik için de geçerli. Plaklar, kasetler, hatta daha sonra çıkacak CD'ler bile, o elimizdeki ekranlı şeyde duracak. Doğal olarak o şey bizim parçamız olacak. Bir organımız, elimizin devamı gibi olacak. İş yazışmaları da oradan 24 saat yapılp takip edilebilecek. Kısaca şöyle düşün: Neredeyse herkes istediği anda sana ulaşabilecek. Dünyanın öbür ucuna bile gitsen, kimseden kopamayacaksın. Süper değil mi?

Gerçekten yanında olmayan insanlarla aşk yaşayabileceksin. Ekranda onları televizyondan izler gibi izleyebileceksin. Evine davet etmene, sokağa çıkıp buluşmana gerek olmayacak. Ha evet, haklısın, dokunamıyor olacaksın ama o hariç her şey var. Dur bir dakika sayayım: Görüntü var, duyma var, koku yok, dokunma yok, tatma yok. İki duyulu bir duygu dünyasıyla yetineceksin. Ama hiç kıpırdamadan bunları yapabileceksin. İstersen bütün gün şu sandalyeden kalkmadan yani!

Süper değil mi?

Ne?

Yoksa süper değil mi?

Kayıtlar altında yirmi bin fersah

Geçen hafta tesadüfen, çok farklı insanlardan aynı hikâyeyi dinledim.

Nefes kursuna gidip, “Seni affediyorum baba”; Trabzon’da ağaçlara sarılıp, “Seni affediyorum kardeşim”; terapist koltuğuna uzanıp, “Seni affediyorum anne” demek için yanıp tutuşan insanların hikâyeleri. Karanlık oda terapisine girip kendini her şeyden mahrum bırakanı da var, doğum anına geri götüren kuvetlere gireni de.

Hindistan’a gidip, günde 13 saat oturarak burnunun ucunu düşüneni de var, Amazonlar’da şamanların verdiğini içip yere uzananı da. Hepsi aynı şeyin peşinde. Geçmiş hayaletlerinin. Hayalet avcıları onlar. Geçmişlerindeki bir kayıttan kurtulmak istiyorlar. O silinmeden, bitmeyecek kaçışları. O karanlık ormandan geçmeden, görünmeyecek tarlaları. Kâbuslarına bakmadan, görülmeyecek rüyaları.

Koskoca insanların, anne babalarından gözleri dolarak bahsetmeleri ne üzücü. Geçmişteki bir direğe bağlı gibi boynuları. Zaman bile dindirmiyor sızılarını. Demek bize en büyük tahribatı, çocukluğumuzdaki kötü kayıtlarımız yapıyor. Bir ömür onun gölgesiyle geziyoruz. Kimimiz, demediğimiz bir cümlemin peşindeyiz; kimimiz duymayı istemediğimiz. Kimimiz gitmediğimiz bir yeri kovalıyoruz, kimimiz gittiğimiz bir yerden dışarı çıkmaya çalışıyoruz. Geçmişteki bitmez kaçışımız, bugüne yerleşmemizi, burnumuzun dibin-

deki güzellikleri görmemizi engelliyor.

“Seni seviyorum”u duyamadığı için, bu cümleye sağır olanımız çok. Anne baba olmak kolay; canım annem, canım babam olmak çok zor. Hem biz kimiz ki, o minicik boyumuzla alttan alalım o davranışları, o lafları? Ancak büyüyünce bakabildiğimiz bir canavar o. Sonrası da boğuşma sahnesi.

Bunları duydukça, kayıtlarıma baktım. Ben şanslıydım. Geçmiş hayaletim yoktu. Ama hiçbirimiz tek başımıza değiliz, birbirimize geçmişiz. Etrafımızdaki, yanı başımızdaki yaralar da bize değiyor. Bugün herkes evindeki, etrafındaki çocuklara dikkatle bakıp, o kırmızı kayıt ışığını görsün.

Ve güzel şeyler söyleyip, gülsün kameraya.

Koca koca adamlar, sakalları var, bıyıkları var, çocukları var.

Dışarıda güneş, içlerinde kar.

Bazen bir yerlere gidiyorlar, nefes alıp veriyorlar.

Koca koca kadınlar, memeleri var, kocaları var, ojeleri var.

Kalçaları geniş, göğüs kafesleri dar.

Dağların tepelerine tırmanıyorlar.

Hep beraber susuyorlar.

Geçmişe  ığlık atıyorlar. Yalvarıyorlar.

Unutmak istiyorlar.

Aslında sadece affetmek istiyorlar.

Ah şu büyük ağırlığı balon yapıp, ipini bir bıraksalar!

Ağ alara mı sarılıp hı kırırsalar?

Gurulara mı yolculuk edip danışsalar?

Sindirim sistemlerini mi temizleseler?

Ah şu bedensel toksinleri de bir atsalar!

şöyle gerçekten boncuk boncuk bir terleseler.

Ya da doğru kitaba bir rastlasalar da  ocuk olmanın garip kaçmadığı bir yerde, oturup ağlasalar.

Ve tam da oracıkta...

Ve işte nihayet...

Affediverseler.

Tanımadığım Tahsin Bey'e mektup

Hiçbir zaman mükemmel olamayacağım.

Hatalar yapacağım.

Ama benim hatalarım olacak yaptıklarım.

O hatalar beni ben yapacak.

Eşsiz olacağım kusurlarımla.

Bir cümle okudum, diyor ki:

“Karakter, karşılaştırma yapılamadığında ortaya çıkar.”

Yani beni başkalarıyla yan yana koyduğundaki, girinti çıkıntılarım.

İşte benim coğrafyam o.

Beni ben yapan, herkesten başka yapan.

Kes yapıştır kolaj sevmiyorum artık ben Tahsin Bey.

Başkalarına sormaktan vazgeçtim.

Kendime sordum.

Ve inanır mısınız?

Duyduğum en gerçek şeyleri işittim.

İnsan kendisiyle konuşmalı.

Oradan buradan gelen seslere iyice kulaklarını kapatıp.

Evet Tahsin Bey, meditasyonu deniyorum.

İşe yarıyor.

Ne yalan söyleyeyim 10 dakika kendimle baş başa kalıp kafa dinlemek, kafa susturmak, son dönemlerin tabiriyle “kafa açıyor”.

Ağzından nefeslerle için havalanıyor.

İnsanın içi havasız kalmamalı.

Hep hafif bir rüzgâr olmalı.

Öğrendiklerimi size anlatmaktan mutluluk duyuyorum

Tahsin Bey.

Bakın sizi hiç tanımiyorum ama sizinle konuşabiliyoruz.

İnsan insanla her şeyi konuşabilir inanın.

Ama biz çoğu zaman susuyor, vuruyor, kırıyoruz.

Yazık ediyoruz birbirimize.

Karakteri hiçbir zaman katı bir şey gibi düşünmemeli.

Bakın ben çocukken, defterlerimin arkasına “değiştireceğim şeyler” listesi yapardım.

O yaz değiştirdim hepsini.

Yazımı bile değiştirdim ben.

Yine böyle bir listem olacak.

Ve bakın göreceksiniz, hepsini değiştireceğim.

Neyi mesela diyorsunuz Tahsin Bey.

Mesela şu ertelemeciliğimi.

“Hayır”cılığımı.

“Bilmiyorum ki”ciliğimi.

Çünkü şimdi, çünkü evet, çünkü biliyorum.

Bir yerde diyordu ki:

“Olmak istediğiniz şey gibi davranın, olursunuz.”

Oluyor, biliyor musunuz Tahsin Bey.

Size bahsettiğim o yaz ben hep böyle yaptım.

Kendimi başkası farz ettim.

O başkası o özenilen özelliklerle donatılmıştı.

Ve ben, oydum.

O da bendim.

Kendimi onunla tanıştırmam saniyelerimi almıştı.

Bazen değişemiyorum diye yakınmalarınızı duyuyorum

Tahsin Bey.

Ve sizi hiç tanımamama rağmen, sizin için üzülüyorum.

Kusurlarınızdan üslup yapın.

İçinize rüzgâr alın.

Ve n'olursunuz, kim olmak istiyorsanız oymuş gibi davranın Tahsin Bey.

Yoksa sizden mahrum kalırız.

*Hareket etmezsen acı üzerinde birikir**

Bu cümleyi okudum, aklıma ilk köpekbalıkları geldi.
Onların hareket etmezlerse öldüklerini duymuştum.
Ne kadar doğru bilmiyorum.

Hem öyleyse de nasıl uyuyorlar, değil mi?

Bu soruyu sordum diye hemen cevabını söylemeyin. Sorduğum her sorunun cevabını bilmek istemem.

Hem ben zaten soruları, cevaplardan daha çok seviyorum ama zaten konumuz bu değil, hareket.

Ben daha, aklına koyduğu bir şeyi yapmak için, beklemeden yola koyulan aceleci insanlardan bir şikâyet geldiğini duymadım.

Ertelemenin, tıpkı o cümledeki gibi, akan suya taş attığını, gidilecek yerden alıkoyan bir birikimle nehir yatağını boş vesvese ve kuruntularla kirlettiğini fark ettim.

Seni heyecanlandıran bir şeyi yapmak için beklediğin 5 dakika bile, kum taş toz. Bulanıklık, çırpıntı, kayıp.

İnsanı araba gibi düşünelim.

Bazen her şeyi, başka bir şeymiş gibi düşünmek çok işe yarar. İnsanın da, arabanın da vitesleri var.

Bir yere gitmek, bir şeyi öldürmek için bire alıyor, kalkıyor. Sonra, vay efendim üşendim, yok efendim yapmayayım şöyle olur böyle olurlar, vites büyötmeye engel oluyor.

* Banş Bıçakçı'nın "Hareket etmezsen acı üzerinde birikir" cümlesinden ilhamla yazılmıştır.

E ne oluyor bu durumda? Motor yanıyor. Gitmeye başladığında “hızlan” diyor bize araba. Aynı şeyi söylüyor hayat.

Doğal ve mekanik bütün işleyişlerde, hayatın bize göz kırpmaları var.

Onunla flört etmeye hazır, içi canlılık dolu her insan, bu flörte karşılık gözünü “anlıyorum” manasında geri kırpar.

Şakacı bir üslupla düşünilemeyen her şey çok büyür, ama zaten konumuz bu değil, hareket.

İnsan apartmanlara ve şehirlere tikişmadan çok önce hep hareket halindeydi. Hareketsiz kalmak, ayakta kalamamak demekti. Hem de en kaba tabiriyle.

Bir hayvan gelip seni yerdı. Bir fırtına çıkar, seni yutar-
dı. Bir karanlık çıkagelir, yolunu kaybettirirdi. Ve en önem-
lisi, aç kalırdın.

Doğayla baş başa olduğumuz o yıllarda, aynı zamanda doğayla kafa kafayaydık da! Koşmazsan yakalayamazdın, koparamazdın, diğçerlerine katılamazdın.

Hepimizin dedesinin dedesinin dedesinin dedesi, koşu şampiyonu, büyük halterci, uzun atlamacı! Şaka yapmıyorum.

Onların hareketleri sayesinde buradayız.

Ağaca tırmanıp o meyveyi koparmasalardı, geceleri odun toplayıp mağaralarda ateş yakmasalardı, su kenarlarına göç etmeselerdi, hayvanlardan kaçıp kurtulmasalardı, ne ben şu anda bu yazıyı yazıyor olacaktım, ne de sen böyle dikkatle bunları okuyor olacaktın.

Dikkatini verdiğin her şey büyür, ama konumuz bu değil, hareket.

Yeraltı hareketlerinin iyisi var kötüsü var ama ben deri altında, kalpteki hareketlenmenin kötüsüne rastlamadım.

Derimizin altında bizi heyecanlandıran, damarlarımızdaki kanı daha bir hızla döndüren her heyecana kutsal muamelesi yapmalı, onun en büyük savaşçısı olmalıyız.

Kafamızdaki susturucuları çöpe atmanın vaktidir! İnsa-

nın en büyük düşmanı hareketsizliktir!

Hani bazı filmlerin başında duyulan o trompet gibi, DAB BARABAAAAA BARABARABA DABBARABAAAA'yı üfleyin içinizden, şişirin yelkenleri ve koyulun yola, atalarınız adına ve Tanrı aşkına hareket edin, pişman olmayacaksınız!

İnsan yelkenliye benzer ve konumuz tam da bu. Hareket.

Canı acıyana, deva arayana

Hamileyken bir kitap okumuştum.

Diyordu ki, bebeğiniz gelince uykusuz, yorgun, bitik geceleriniz olacak.

Neden ağladığını çözemediğiniz bu minik insan, gecenin üçünde var gücüyle bağırarak elinizi ayağınıza doladığında, gözyaşlarına boğulmadan önce bir durun.

Derin bir nefes alın. Ve unutmayın.

Bu geçici. Evet, geçici.

Bu gece sonsuza dek sürmeyecek. Sabah olacak. Sonra nice sabahlar. Ve sonra başka geceler olacak.

Buna hiç benzemeyen.

Bizim genelde bir şeylere çaresizce üzülmemizin sebebi, onları sonsuza dek öyle sanmamızmış.

Kendimizi o şeyin içinde hapis zannediyoruz.

Artık oradayız gibi bir his kaplıyor bizi. Sanki olan, milyonlarca kez tekrar edecek ve yeni bir sayfa hiç açılmayacak.

Kitaptaki cümlede, “Bunu denizde bir dalga farz edin” diyordu.

Dalga nasıl gelip geçerse, bu da gelip geçecek.

Sizi bir dağ gibi üzerine çıkaracak.

En tepede en çok acıtacak belki, ama sonra sizi bir baba gibi yere bırakacak. Geçip gidecek.

Dalğanın üzerindeyken, dalğanın tadına varın diyordu. Evet, tadına varın!

O ağlamaları, uykusuzlukları kaydedin. O anın içinde eriyin. O an her neyse içinize çekin.

Kısaca, teslim olun. Olan oluyor. Bebek ağlıyor. Kokla ağlamasını. Kokla o gece yarısını. Kokla kendinin o halini. Saçlarını.

Bir daha hiç o kadar dağılmayacak olan saçlarını.

Perişan bile olsan. Dalgan geçecek.

Sen, bir macera filmindeki korsan gemilerinin batırdığı iyi insanların filikasında.

Fırtına dinince, güneşli bir sabah olacak.

Ve tıpkı o filmlerde olduğu gibi, güzel bir adaya çıkacaksın.

Kısacası, bu yaşadığın bütün hayatın değil. Sadece anlık. Sadece dalga. Her şey şimdilik.

Bunu okuduktan sonra, hayatta böyle anların hepsinde bu dalga benzetmesini kullandım.

Hiçbir şeyi genellemememi, karalar bağlamamamı sağlıyor.

“Hooop dalga geldi” diyorum. “Bu da geçer yahu” diyorum.

Geçiyor da. Yaralar kapanıyor, üzerlerinde çiçekler açıyor.

İnsanın içinden, fısıldar gibi, “Bu geçip gidecek” demesi yeterli.

Moby Dick’teki kadar büyük dalgalar belki. Ama dalga dalgadır. Üzerine biner ve inersin. Bazıları seni alaşağı eder, denizin dibine vurdurana bile olur.

Ama kıyıya gider ve orada kendini patlatır. Komiktir hali.

Rüzgârın elini tutarak o kadar yol gelir. Büyür de büyür, sonra da bir sahilde son bulur. İşte o sırada olanın da ömrü bu dalga gibidir.

Demem o ki, ne zaman gecenin karanlığında endişelerle, korkularla, dertlerle, kırıklıklarla baş başa kalırsanız, onlara sarılın.

Yakında yanınızdan gidecek olan bu sevimsiz misafirler, yaptıkları gürültüyle şimdi uykunuzu kaçırsa da, kapıyı çekip gidecekler.

Hep bu odada sizinle kalmayacaklar.

Islak paltoları yerleri ıslatmayacak, çamurlu çizmeleri halıları kirletmeyecek, soğuk nefesleri evinizi soğutmayacak.

Orada oldukları süre içerisinde misafirperver olmaktan bir zarar gelmez.

Buyursunlar gelsinler. Madem bu kadar soğuktan geldiler, bir de çorbamızı içsinler. Nasılsa bir başka gün, portmantodan siyah pelerinlerini alıp, çıkıp gidecekler.

Uzaklaşan atlarının sesleri duyulacak.

İşte o zaman biz, iyi ağırladık diyeceğiz.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Yüzde yüz emin olabileceğimiz 20 şey!

Son yüzyılın en etkili kadınlarından Oprah Winfrey'e sormuşlar: Doğruluğundan emin olduğun şeyler neler?

O da oturup, emin olduğu 20 şeyi yazmış. Liste öyle güzeldi ki, oturup kendi dilimle bir daha yazmak, unutmamak istedim.

İşte “eminim top 20”:

1. Ektiğin kadarını biçersin. Emeğin sana mutlaka aynı oranda geri döner.

2. Kendi hikâyeni kendin yaz. Kimse senin senaryonu yazmasın.

3. Geçmişte birinin sana yaptığı bir kötülüğün, bugün hiçbir gücü yoktur. Ancak sen o gücü verirsen olur.

4. İnsanlar sana kendilerini nasıl tanıtıyorlarsa, önce öyle kabul et.

5. Endişelenmek vakit kaybıdır. Öyle yapacağına, endişelendiğin şeyle ilgili bir şey yapmaya harca o zamanını.

6. Neye inandığın, hayallerinden, isteklerinden ve beklentilerinden çok daha güçlüdür. Sonunda her zaman, inandığın şey oluyorsun.

7. Sadece tek bir dua edeceksen, o, “Çok şükür” olsun.

8. Mutluluğun verdiği sevgi kadardır.

9. Hata, seni başka yöne yönlendiren bir yol işaretidir.

10. Herkesin dediğinin aksine davranırsan, dünya yıkılmaz.

11. İçgüdülerine güven, onlar yalan söylemez.

12. Önce kendini sev. Sonra da, o sevgini her fırsatta etrafına yaymayı öğren.

13. İşini tutku yönetsin.

14. Sevdiğin şeyi yaparak para kazanmanın bir yolunu bul. O zaman her maaş sana bonus olur.

15. Aşk acıtmaz. Çok da iyi hissettirir.

16. Her gün, yeniden başlamak için bir fırsattır.

17. Dünyadaki en zor iş, anneliktir. Ve bütün kadınlar bunu ilan etmelidir.

18. Şüphe, “-ma” ekidir. Kıpırda-ma, cevapla-ma, acele et-me.

19. Ne yapacağını bilemediğinde, sakinleş. Cevap gelir.

20. Hiçbir dert sonsuza kadar sürmez.

Dilerim bu 20 fener şimdi yanar. Ve bundan böyle yol bo-yu hep bizimle olur. Olursa iyi olur, eminim.

Size de oluyor mu?

Bazen, hatta sık sık, hayatın bana bir şey demeye çalıştığı hissine kapılıyorum.

Hani tanımadığımız halde bize tuhaf mimikler yapan, kaş göz oynatan birine, “Affedersiniz, bana bir şey mi demeye çalışıyorsunuz?” deriz ya, onun gibi aynı.

Sanki bir mesaj geliyor. O belli. Gün gibi ortada. Da. Ben şimdi buna basıp nereye zıplamalıyım? Bu denen neye bağlanacak? Rüya tabiri gibi. Yoksa bir çözücü mü damlatılmalı? Hazineye giden yol buradansa, ben bu bilgiyle n’apayım? Daha da önemlisi, eğer bir “doğru yol” varsa, bunlar onun işaretleri mi? Bu ve daha nice sorunun cevabını araştırmak üzere, son deneyimimi anlatayım.

Bodrum’da, bir arkadaşımızın evinde, Panamalı, dünya tatlısı bir psikiyatrla tanıştım. Freudyen terapi yapan güzel bir kız. Bu konulara dalmayı sevdiğimden, her şeyin suçlusunun muhakkak “anne” çıktığı bu âleme daldım. Bilinçaltı, öyle kolayca kaldırılıp bakılacak yer değil. Freud’a göre, basınç var. Bence de var. Hele en son, anılarımızı bile uydurduğumuza dair bir kitap okuduktan sonra buna iyice inanır oldum.

Sohbetinde, yaşadığı bazı unutulmaz hikâyeleri anlatıyordu. Bir noktada kendisinin de eğitimi gereği düzenli terapiste gittiğini söyledi. Sonra aynen şöyle dedi: “Bir divana uzanıp terapiste bakmamakla, koltukta oturup yüz yü-

ze konuşmak arasında çok fark var. Karşındakinin yüz ifadelerini görmediğinde, kendi bilinçaltına inmen daha kolay oluyor. Uzanmakla da ilgili bir şey. Yatay pozisyonda kavgaya edilmiyor. İster istemez insanı sakinleştiren bir şey uzanmak. Hiç yan yana yatıyor olduğunuz biriyle, yatay hali bozmadan kavgaya ettiğinizi hatırlıyor musunuz?” (Sahneyi burada keselim.)

İki gün sonra, *Are You my Mother?* diye bir çizgi roman okumaya başladım. Bilmiyorum, belki çok “anne” lafı geçti diye başlığa yönelmiş olabilirim.

Romanda bir yazar var. Hikâyenin bir yerinde terapistte gidiyor. Uzanıyor. Ve aynen şöyle diyor: “Terapistte bakmadan, yatar pozisyonda olmak, bilinçaltına girişi kolaylaştırıyor!”

Benim bu cümleyi iki gün arayla bu kadar alakasız iki yerde duymuş olmam, ister istemez tüylerimi ürpertti. Niye hayat bu cümleyi tekrar etti? Cevabı şöyle verdim: Demek doğru kitabı okuyorum. Demek doğru yoldayım. Demek yön burası, buradan gideyim. Bu kitabı bitireyim. Panamalı kızla, bir kitabın kesişim kümesindeki ortak bir cümlemin beni savurduğu en uzak düşünceyse şu: Bir şey öğrenmek üzereyim.

Uzatmayayım. Ben bu kitaptaki bir başka cümleyi, bir arkadaşşıma söyledim.

Konular konuları açtı ve güzel bir cümle duydum: “Evet, kötü bir anne değilim ama harika olduğumu söyleyemem. En azından bir şeye çok dikkat ediyorum. Çocuklar bir yanlış yaptıklarında, asla karakterlerine saldırmam. Onları aşağılamam. Yaptıkları şeye saldırırım. Çünkü kişilikte delik açmak tehlikeli. Halbuki yapılan şey, yapılmayabilir. O bir sabit değil, o bir hareket.”

Cümlemin öznesini “herkes” yaptım.

Ve güzel bir yere vardım.

Siz de buraya hoş geldiniz.

Nasıl havalandığımı sonunda buldum!

Sanırsın böyle büyük, kocaman bir gemi geldi. Başka ülkelerden taze meyveler, bilmediğimiz şerbetler, yeni haberler getirdi.

Sanırsın ben o sırada limanın oradan geçiyordum ve bunları ilk ben duydum. Bir pazar günüydü. Fazla bir şey beklenmeyen bir gün. Sırf o sırada oradaydım diye tanıklık ettiğim bir güzelliğin tesadüfünü kutluyorum sanırsın.

Nasıl havalandığımı buldum. Böylelikle nasıl havalanabileceğini de bulmuş oldum.

Hayatın anlam kazanınca havalanıyorsun. Sabah bir uyanıyorsun, bütün yorgunluğun seni terk etmiş. Dün yorgun başını ıslak saçlarla yastığa koyduğunda, ilk trene atlamış gitmiş. Kalbindeki motorların gücüyle havalanıyorsun. Bir davulcu atak yapıp duruyor sanki kalp atışlarında. Sana bir haller oluyor. Sende bir değişiklik var. Hayatın maddi manevi tüm mikroplarına aşılı gibisin. Ruhunda daimi bir gülümseme, bizim duymadığımız şakalara güler gibisin. Ayakların da yerde değil. Kötü şeyler o kadar da kötü değil. Korkacak bir şey yok. İşte böyle görünüyor havalanınca hayat. Her şey küçük. Sen de görünmüyorsun bile. Kanat olmuş uçuyorsun. Hareket oluyorsun. Bir hareket ne kadar görünürse, o kadar görünüyorsun işte.

Sen kendini sıkıp düşlerinin peşine düştüğünde, ilk 10 ki-

lometrede, hatta 20, 30, 40 kilometrede yalnız gidiyorsun. Buralarda yol kenarlarında duran çok insan görmek mümkün. Yahu demişler, ne ufukta düşümün gerçekleştiğini görüyorum, ne de arkamdan gelen var. Durup, geri dönüyorlar. Halbuki “düş”, cevabı içinde saklı kelimelerden. “Düş” diyor peşine. Sırf yolculuk olsun diye yapılan bir şey olsa da. Eğer yılmaz da bu yalnızlığa, sise, yorgunluğa dayanırsan yanında ayak sesleri duymaya başlıyorsun. İnsanlar o kadar harikuladedirler ki, düşlerinin peşine düşenin peşine düşerler. Kimse meydanda fazla vakit harcamak istemez. Eğer adamın biri çıkagelir de, ben falanca yere gidiyorum, orada filanca yapacağım derse, peşinden giden olur. Hayat sadece yol alarak yaşanır.

Yola, varılacak yeri olmasa da yürüyeceğim muamelesi yaptığında, illa ki kalabalıklaşıyorsun ve bir müddet sonra o muhteşem altın kubbeli şehir görünüyor. O şehrin bir şartı var. Oraya varılamıyor. Ama sen zaten varmanın çok sıkıcı olduğunu biliyorsun. Yol almanın müptelasısın. Yürürken yanaklarını yanaklarına sürttüğün o rüzgâr olmayacak orada. Varılan yer hem durağan, hem de tatminsiz dolu. Sokaklarında, “Ayy burası mıymış?” sorusunun fısıldandığı yapay bir cennet. İstemezsin sen onu. Görmemiş gibi yapar geçersin.

Hayat sadece sen yol aldığında anlamına kavuşuyor. İnsanı sadece hayata anlam katan, başkalarına değerli bir şey söyleyen, terle, sevgiyle yazılmış şeyler havalandırıyor. O bir pırpır uçak. Şatafat bekleme ondan. Sana her şeyi kuşbakışı gösteriyor, daha ne yapsın? Seni bir kedi gibi ruhunun boy-nundan tutup kaldırıyor...

Nereden mi biliyorum tüm bunları? Kolumda morluklar, sırtımda çizikler, boynumda, sırtımda, bacaklarımda ağrılar var. Bir hayalin peşine düştüm, yolunu aldım. Deresini tepesini düz gittim. Yol üstünde kalabalıklaştım. Harikulade insanlar hepsi. Sevgiyle yürüdüler benimle. An oldu, bir ipliği

dört kişi iğne deliğinden geğiremedik. Birimiz iğneyi tuttu, birimiz ışığı. Birimiz ipliği deliğe soktu, birimiz öbür taraf-tan çekti. An oldu, boşluğa, uykusuzluğa, kuşkuya düştük. Ama düş böyle bir kelime işte.

Bu sabah, kalbimde bir davul atağıyla uyandım. Hava-lanmışım.

Kafamı manzaraya dönmüşüm bile.

“Keşke”leri geri verelim, yerine “iyi ki” alalım

Hapşırır gibi keşkeliyoruz.

Her şeyi geri sarıp, “başka türlü olsaydı nasıl olurdu”lar yazmaktan bıkip usanmıyoruz. Bu özelliğimiz, bizi yaşadığımızın biricikliğinden ve güzelliğinden mahrum kılıyor. Aklımız hep olmayan senaryoda kalıyor.

Bu hafta büyük küçük bir sürü şeye keşkeleyip durduktan sonra, kendimden usandım. Bu düşüncayı topyekûn defetmek istedim bünyemden. Keşkenin yerine koyacak bir şeye ihtiyacım vardı ve buldum. İyi ki...

“Keşke” cümlelerimi “iyi ki”yle başlayacak şekilde baştan yazıyorum ve harika oluyor. Hikâye akıyor. İnsanın yüzü gülüyor. İnsanın aklı kalmıyor. İnsan sırf bir cümleyi başka bir kelimeyle başlayarak kurdu diye, dünya âlem değişiyor. Bulut gidiyor. Güneş geliyor. İşte kelimeler bu kadar güçlü.

Tabii ki her keşkenin yerine iyi ki konulmaz. Mesela, keşke yanımda olsaydı. Keşke sağlıklı olsaydım... Böyle yokluklarda “iyi ki” bize yardımcı olamaz. Yanımızda olan sevdiklerimize ve sağlığınıza sık sık şükretmeliyiz, çünkü onların olmadığı gün “keşke”ye mecburuz. Onlar dışındaki şeyleriyse idare edebiliriz keşkesiz.

Gün içinde, kıymık batır gibi batmaya başlıyor bu keşkeler. Minik minik bir sürü karar geri sarmamıza izin vermeyen zaman anne, bize cik cik deyip duruyor. “Kararını ver-

din, bunu seçtin, şimdi bunu yaşayacaksın. Başka türlü yok” diyor. Sen de oturup, hayallere dalıyorsun.

Evet. Keşke, bir rüya hali. Uyurgezerlik hali. Kâbus hali. Hayattan kopuk bir şey. Akan olaylar zincirinden kopan bir parça. Bir sanrı. Bir akıl yanılsaması.

Hoşumuza gidiyor herhalde, biraz mazoşistçe, keşke şöyle yapsaydım demek. Çünkü neye yarar yaşıyor olduğumuz şeyi avucumuza alıp, ona gözümüz gibi bakmak yerine, yüzümüzü geriye dönmek? Başka bir karara özenmek. Başka bir cennete inanmak. Olmayana, ölü bir şeye âşık olmak gibi keşkelemek.

Öyle demeyin, kelimeler çoğu zaman nasıl düşüneceğimize karar veriyor. İyi ki, insana iyi geliyor. İyi ki ile başlayınca illa ki bir şey bulunuyor. İyi ki oraya gitmedim de burada kaldım. Bu sayede şunlar oldu, ne güzel oldu, değil mi? Öbür türlü olsaydı, bu olmayacaktı. Öbür türlü olsaydı nasıl olacaktı, hiçbir zaman bilemeyeceğim. Yani oraya gitseydim; -seydim, -saydım... Bu ekler fiilleri hadım ediyor resmen. Yapacaklarını yapamıyorlar.

Keşke oraya gitseydim, o zaman böyle olacaktı ya da o zaman bu olmayacaktı gibi bir cümle kurduğunuzda, yakalayan kedi gibi boynundan. İyi ki ile bir daha kurun kendisini. İyi ki kaldım. Şunlar oldu. Şu oldu, olması iyi oldu... Bunlardan kurun. Bunlardan düşünün. Bunlarla dolun taşın. Keşkesizlik hafiflik ve hayat neşesidir.

Bu hafta deneyin.

Memnun kalacaksınız.

Bir daha isteyeceksiniz.

Her keşkeniz “iyi ki”lenecek.

İnanın içiniz yenilenecek.

Hayatın kaldırma gücü

Bizde *Aşk* adıyla gösterime giren *Her* filminde, insanlar sadece “konuşabildikleri” bir işletim sistemine âşık oluyorlardı.

Âşık oldukları kişi sadece bir ses.

Onu göremiyor, dokunamıyorlar, koklayamıyorlar.

Bluetooth kulaklığını takmış, metroda mutlu mutlu sevgiliysiyle telefonda konuşan bir adam düşünün.

Sonra telefonun diğer ucundaki insanın hayatta gerçekten var olmadığını düşünün. İşte öyle bir aşk.

Derin bir muhabbet. Kahkahalar. Birbirlerini en iyi anlamalar. Zeki hayat ve felsefe konuşmaları. Hayat ağırlığı ve onu kaldırma yolları konuşmaları. Geceleri yatakta cilveleşme konuşmaları. Böyle bir aşk mümkün mü? Bana mümkün geldi. Eksik, çok eksik, boşluk dolu, ama mümkün.

Geçenlerde bir arkadaşım işten güçten dertlenince bir baktım, hayatla arasında böyle bir diyalog var.

Hayat ona kaba davranmış.

O da ona cevap veriyor. Cevabına şikâyet, suçluluk duygusu, intikam duygusu, yılgınlık, ne kadar at gitsin duygu varsa doldurmuş. Cümlelerini savuruyor.

Aklıma nedense şu *Her* filmi geldi. Sanki görmediği bir işletim sistemiyle dalaşıyordu. Hayatın ta kendisiyle!

Benim duymadığım bir şey duyuyor, sonra da sövüp sayıyordu.

Hepimizin hayatla böyle bir diyalog içinde olduğumuzu

düşündüm. Sürekli onunla konuşuyoruz. Bazen bizi bir âşık gibi güldürüyor. Mutluluktan deli ediyor.

Işıktan gözümüzü kamaştırıyor. Bazen de tünele giriyoruz. Hızlı bir trenle, yerin dibine iniyoruz. Suratımıza bir tokat yiyoruz. Aşkın kendisi gibi.

Evet, hayatla aramızda aşk var.

Hayat, kontrol edemediğimiz bir âşıkta, elimizden tek gelen kendimize hâkim olmak. O bize sandalye fırlattı ya da bizce haksızlık etti diye ona aynısını yapmak yerine biraz daha olgun olup alttan alabiliriz. Evet, hayatı bazen küçük yaramaz kardeşimizmiş gibi alttan alabiliriz diyorum.

Onun da bize tepkileri olduğunu kabul edip, bu tepkileri usta futbolcular gibi göğüsle karşılayıp, ayağa indirebiliriz. Sonra da topu atmak istediğimiz yere vururuz. Ama karşılaşmadan, yavaşlatmadan vuramayız. Önce o topu bedenimizde eğitmemiz, kendimizi tanıtmamız gerekir. Top ancak bize çarpınca bizimle tanışır. Benim ona naçizane tavsiyem şu oldu: Bırak fırlatsın. “Hazırım, gel” de. “At, tutacağım, yüreğimle karşılaşmasını, ayağıma indirmesini, hatta hazır olduğumda vurmasını becereceğim” de... Gelen her neyse onu, iyi, kötü, şans, talihsizlik, güzel, çirkin olarak sıfatlandırma.

Ah! Keşke hepimiz sıfatlandırmamayı öğrenebilsek. Birer küçük filozof gibi yaşardık. Sıfatlandırmamak büyük bir erdem. Gelene, “gelen” muamelesi yapmak. “Ha, şimdi bu mu oldu, tamam, ben de böyle yapayım” demek.

Böylece hazin bir hikâyenin baş kahramanı olarak, sayfalarca ağlayıp yakınmamak; hayıflanıp zayıf düşmemek. Olan, “olan” demek. Sadece “olan”... (Ulan! dememek yani.)

Ne gelirse gelsin, içine ılık bir suymuşçasına girip yüzmeye devam etmekten başka ne bir şansımız, ne de bir yolumuz var. Çırpınırsan boğulursun.

Bedenini hafif tutarsan ve suya güvenirsen yüzersin.

Hayatın kaldırma gücü işte böyle çalışır.

Kim bu Nil?

Kadın olmak enteresan şey.

Doğurmadan önce bilmezdim.

Zaten hep erkeksi bir tiptim ben.

Hani şu ecnebilerin *tomboy* dedikleri tipten.

Hiç ellerimi zarif bir şekilde çantalardan sarkıtamadım. 20'lerimde, kendime derinlik katmak için denediğim üç beş sigara girişimim elimde patladı.

Herkesi Fransızlaştıran sigara, bende tarlada çalışmaya 2 dakika ara vermişim gibi durdu.

Topuklu ayakkabıları hiç anlatmıyorum.

Hızımı kesiyorlar. Üniversitedeyken birisi benim için, "Anime olana kadar çok zarif görünüyor" demişti. (Hareket edene kadar anlamında.)

Bunların sebebini biliyorum.

Şu koskoca, ağzımdan yerli yersiz hapsirir gibi fırlayan kakhaham!

Yaa, işte böyleydim ben.

Kadınsı şeylere pek vakti olmayan, hiperaktif bir kız çocuğu.

Hayat da, uzun zaman çocuk kalmama yardım etti.

Yetişkinlerin konu edindikleri çoğu şey bana sıkıcı geliyordu.

İşimi bulmuştum. Şarkı söylüyordum.

Şarkı söylemek diğer işlere benzemiyordu. Büyümem gerekmedi. Bu, geçen yıla kadar böyle gitti.

Yani ben, affedersiniz, eşek kadar olana dek!

Sonra ben anne oldum.

İçimden matruşka gibi bir oğlan çocuğu çıktı. Ve böylece benim çocukluğum, bana tıpatıp benzeyen oğlum Aziz Arife geçti.

Sonra kafam iyice karıştı. Şimdi ben kimdim?

Çocuk kalan *tomboy* Nil mi? Kendini inşa eden Nil Karabrahimgil tötötöy mü? Serdar'ın âşık olduğu kadın mı? Yoksa yeni anne Nil mi?

Birini emzirirken, öbürü elimden kaçıyordu. Keşke kedi-ler gibi bir sürü memem olsa, hepsini beslesem, ama bende iki tane var ve onlar da şu an Aziz Arif'in.

Tabii ki, beni kendi halime bırakmadı hayat.

Bıraksa, oğlumu ve Serdar'ı alır buralardan uzağa, koskoca bir yatağın olduğu bir yere gider, üçümüzden sevgi sandvici yapar dururum.

Gerçi bu beni yine, anne Nil'e götürür. Hımmm.

İşler güçler gelmeye başladı üzerime.

Konserleri durdurdum ama başka şeyler cezbetmeye başladı.

Mesela şarkılar yazmak, yine çıkıp bir şeyler söylemek...

Belki Aziz Arife ayaküstü söylediğim şarkılardan bir albüm yapmak?

Bir tane hızlı, bebekleri coşturan; bir tane de yavaş, sakinleştirip uyutan?

Gerçi bu beni yine, anne Nil'e götürür. Hahah.

Şaka bir yana, kafamı dışarı çıkartmaya mecbur kaldım diyebilirim.

Hayat dürtükledi. Kaldır kafanı memelerinden dedi.

Toplantılara gittim (topuksuz).

İmzalar attım. "Tamam, yaparım"lar dedim.

Kıyafet provaları oldu.

Yüzüme yine ışıklar vurdu.

Kâkül kestirdim.

Kâkül kestirdiğin iyi oldu dendi. Kötü oldu dendi.

Kilolarını verdin dendi.

Kilolarını daha veremedin dendi.

Herkes konuştu. E, hakkında konuşulacak bir değil iki değil bir sürü Nil olunca normal tabii.

Neyse ki, “Neyse” diyeceğim güne geldim. Neyse ne!

Şöyle bir 360 derece döndüm kendi etrafımda.

Evet, kafam karışık. Ama iyi bir karışıklık.

O, ne yöne gideceğini bilememe karışıklığından değil.

Uyuyan Nil’leri nasıl uyandıracağımı düşünüyorum.

Şu anda evde cirit atan Nil’i bir görseniz, diğerlerinin bah-sini bile açmak istemiyor!

Sarmış kollarını oğluna, dans edip şarkı söylüyor. Koklayarak nefes alıyor. Her şeyi unutup gidiyor. Kendini Nil’lerin sultanı sanıyor.

Ama değil. *Tomboy* Nil, *tötötöy* Nil ve *the lover* Nil var.

Hiçbirini kafese koymaya niyetim yok.

Çünkü onların hepsi birleşince ben oluyor ve tıpkı romanlardaki gibi: Hikâye tüm hızıyla devam ediyor.

Her düşündüğüne inanma!

İnsanı mahveden, eziyet eden cümleyi sonunda bulmuşlar:
BU OLMAMALIYDI!

Bana olmamalıydı.

Burada olmamalıydı.

Bu -meliydi, -malıydı ekleri zaten bizim belalımız. Biz içerden çürüten bütün cümleler bu eklerle bitiyor. Artık kısıkvrak yakalandıklarına göre bu iki pişmanlık kokan, şikâyet kokan, kendine acıma kokan ekleri hayatımızdan çıkarmanın zamanı geldi.

Gerçeği, şekli nasıl olursa olsun kabul etmemek, veri kabul etmemek ve onunla bilek güreşine girmek, ruhumuzu yenik duruma düşürüyor. Gereksiz bütün acı çekmelerimizin dibinde, gerçeği olduğundan başka türlü istemek var.

Karşılaştığımız her durumla, biriyle tanışır gibi tanışıp el sıkışabilirsek keşke. Ve isteklere oradan başlasak, mücadeleye oradan başlasak.

Olanı karşı çıkmadan, nefret etmeden, ondan kaçmadan. Olandan dolayı başkalarını suçlamadan. Deliler gibi sebep aramadan. Hikâyeler uydurmadan ve nefesimizi kesmeden. Olanı, ne olursa olsun, mutluluğumuzun mutlak gerekeni yapmadan. Ondan daha fazlasını isteyip durmadan. Kendini olanlardan dolayı suçlamadan. Olanı genelleyip, “Hayat zaten böyle” demeden. Olanı yok sayarak, ondan başka şeylere

sapmadan. Karşımızda bütün çıplaklığıyla duran şeye bakıp, onu olduğu gibi ve olduğu kadarıyla kabul ederek.

Bu büyük bir erdem olsa gerek. Yapması zor olsa gerek. Zira içimizde bir ses, haber spikeri gibi susmadan olup biteni kendince yorumlayıp duruyor. Ama o güzel cümle de ne diyor: “Her düşündüğüne inanma!”

Başımıza gelenleri hikâyelendirip duruyoruz ya, bu hikâyelere bu kadar inanmamak gerek. İnsanın kendince yorumladığı çoğu şey, bozuk korku filtrelerinden ve eskiden yaşanmış örneklerden yola çıkarak yazılıyor. Hayatımızı, o sırada olan şeyi önce hikâyelendirip, sonra ona tepki vererek geçiriyoruz.

Geçen sabah uyandım. Hava biraz karanlık ve kapalıydı. Bir gün önce, saat 8:00’de uyanıp hep beraber yürümek üzere anlaşmıştık. Fakat dediğim gibi gözlerimi açıp dışarıyı öyle görünce dedim ki içimden: Bu sabah kimse kalkıp yürüyüşe gitmez, dışarısı soğuk ve karanlık. İşte bu benim o sırada olanı hikâyelendirmemdi.

Peki realitede ne oldu? Herkes 8:00’de buluştu, hava ılık-tı, güneş 10 dakika içinde açtı ve ormanda muhteşem bir yürüyüş yapıp; taze, canlı, mutlu suratlarla geri döndüler. Bense, kendi hikâyeme inanmamın kurbanı oldum. Bu çok minik örneğin çok daha büyüklerini yaşadığımızı biliyoruz.

Çoğu zaman hikâyelendirmelerimizin bize neler kaybettirdiğinden haberimiz olmuyor. Çünkü hayat onun içinde akanlarla ilerliyor. Bize seçmediklerimizi neredeyse hiçbir zaman göstermiyor. Bu basit yürüyüş örneğinde olduğu gibi, net anlayamıyoruz yorum hatalarımızı. Mevlânâ’nın çok güzel bir şiiri var, “Misafirhane” diye. Dileğim, hepimiz misafirperverliği öğrenelim.

İnsan olmak bir misafirhane gibi

Her sabah gelir yeni biri

Beklenmeyen bir misafirdir

Bir sevinç, bir hüznün, bir kötülük arzusu
Ve de bir anlık bir bilinç hali
Hoş karşılayın hepsini, hoş tutmaya bakın!
Eşyaları dışa atan
Evinizi hoyratça boşaltan
Bir deste elem bile olsalar
Saygıyla ağırlayın her birini
Yeni bir zevkle doldurmak için
Olabilir bu temizliğin nedeni
Fırlatıp attıklarının yerini
Karanlık düşünce, utanç, melanet
Kapıda karşılayın güler yüzle
Hepsini içeriye edin davet
Hepsine şükredin çünkü
Gönderilmiştir her biri
Bir yol gösterici gibi
Bu âlemin ötesinden.

Turunculu adam ve ben

Yanına bir sandalye çekip oturmak istedim.

Los Angeles'ta Sunset Bulvarı'nda iki erkenci kuştuk.

Ben karşıdaki kitapçının açılmasını bekliyordum.

Sen hiçbir şey beklemiyordun ve seni harika yapan da buydu!

Sen "olan"la dans ediyordun. Olacak olanlara göz koymuş değildin.

Önünde *laptop*'ın, sağ yanında kahven vardı. Yanında bir ağaç vardı. Şanslıydın, gölgen vardı.

"Bugün çok sıcak olacak" kadar boş bir şey söylemek istedim sana. Asıl sormak istediğimi şimdilik gizlemek için.

Asıl sorum, "Sabahın bu köründe nasıl bu kadar turuncu olabiliyorsunuz?"du.

Soramadan kursağımda kaldı.

Ne de olsa ben, kitapçıların açılmasını bekleyen biriyim.

Bekleyenler, o ana balıklama dalmaktan çekinebilirler bazen.

Çünkü kötü bir tepkiyle karşılaşma ihtimalini de beklerler. Sen bana bakma.

Bir insanın, üstelik koskoca bir adamın, sabahın bu saatinde bu kadar fosforlu turuncu bir şey giymesi büyüleyici geliyordu bana.

Önyargılarımdan utanmamı sağlıyordu, bu bir. Ki bu iyi

bir şey. Bana mutlu insanların işte böyle cesaretlerle bezeli olduklarını hatırlatıyordu, iki. Ki bu da iyi bir şey.

“Ancak hayatından çok mutlu biri şu an bunu giyiyor olabilir” dedim fazla düşünmeden. Üstelik sadece sırtına bakarak. Sırtından dünyaya bu kadar renk yansıtan biri, içinden ısıldıyordur gibime geldi.

Belki doğru değil bu dediğim, çünkü bir cesaret nefesimi toparlayıp yanına gelemedim.

Aslında bu da önemli değil.

Önemli olan, güneşin altında bir insana düşündürdüklerin. Hatırlattığın. Bulaştırdığın o güç.

Kafeden çıkıp artık açılan o kitapçıya doğru yürürken, yüzünü görmek istedim ama yukarıda kaldın.

Sonra ben kitapçıya girdim.

Elime bir kitap aldım. O anki düşüncelerime tastamam oturan bir kitap: *Mutlulukla İlgili Efsaneler!*

Pozitif kelimesinden, gökkuşağı yapıştırılmalarından hiç hoşlanmayan Sonja Lyubomirsky yazmış.

Muhtemelen şu an burada olsa, böyle turuncu giymek illa ki birinin çok mutlu olduğunu göstermez diyecek, kafamdaki mutluluk tahtasından turuncu rengi silecekti. Hepimizin doğuştan belli bir mutluluk seviyesiyle doğduğumuzu ve bunun arada biraz aşağı inip, biraz yukarı çıkmasına rağmen, çabucak eski haline döndüğünü söyleyecekti.

Ancak “araya giren” güzel şeyler insanı mutlu eder diyecekti.

Yani sürekliliği olmadan, girip parıldayıp çıkan. “Piknik gibi yani” diyecektim.

“Gidip mutlu olup dönersin.

Ama sana artık hep pikniktesin dense, orası hapishaneye dönüşür.”

Evet, aynen öyle diyecekti.

“Kendini başkalarıyla karşılaştırıp duranlar, işte gerçek

mutusuzlar onlar” diye devam edecekti.

Sartre acaba, “Başkaları cehennemimdir” derken bunu mu kastediyordu?

Bu karşılaştırtıp duranlar 24 saat kendilerine açıklamalar yaparmış. Onlara tatlı verirsen, “Oh be, iyi ki öbürünün tatlısından yememişim, amma kötü” demeden rahat edemezlermiş.

Öyle tuhaf insanlarmış ki bunlar, “Bu testte sen kötü yaptın ama arkadaşların daha kötü yaptı” cümlesini, “Harika aldın, ama diğerleri daha iyi aldı” cümlesine yeğlerlermiş.

Seninle ve Sonja’yla konuşamadım.

Ama “araya giren güzel şeyler” nedir o gün anladım.

10 saniye oyunu

Kuzenim Peri'yle geçen iki günümü hafızaya atmanın ve uzatmanın yollarını arıyordum.

Özellikle, insan gözünün görmek için ille de bir şeye odaklanmasının şart olduğunu öğrendiğimden beri, adamakıllı görmüyormuşum gibi geliyordu zaten.

Peri'yle sıcak bir termal havuzda yüzüyorduk.

Etrafta bir sonbahar parkı, sarının bütün tonlarını giymiş şov yapıyordu.

Bulutlar gri gri üstümüze topladılar ve çok geçmeden, havuza çiselemeye başladılar... Yağmur yağıyordu.

O an, o anı unutmamam gerektiğini düşündüm. Ama unutacaktım işte. Hafızamda minik bir duygu parçacığı kalacaktı sadece, biliyordum.

Peri'nin bikinisinin rengini filan hep unutacaktım. Tamamen silecektim, düşen ilk dişinin bıraktığı o küçük aralığı.

Sonra kendi kendime bir oyun uydurdum.

İsmi: 10 saniye oyunu.

Bu, anları ölümsüzleştirmek için geliştirdiğim bir hafıza oyunu aslında.

Şöyle oynanıyor: İçinden 10 saniye tutuyorsun. Ve bu 10 saniyeyi, bütün duyularınla tek tek kayda alıyorsun.

Kendi iç sesinin seslendirdiği, 10 saniyelik bir belgesel olarak da düşünebilirsin. "Başla" diyorsun içinden.

Sonra 10 saniye boyunca, etrafta gördüğün her şeye tek tek fokuslayarak içinden geçiriyorsun. Kelimeler, içine yerleştiriyor her şeyi tek tek. Sonra koku, ısı, tendeki his, tat. Hepsini düşünerek ve içinden konuşarak kayda alıyorsun. Ve işin iyi tarafı, bu dışarıdan katiyen anlaşılmıyor.

Yüzünde aptal bir ifadeyle, etrafa dalıp gitmiş birine benziyorsun. Perî'yle havuzda yüzerken yağmurun başladığı an, kayda alındı.

Şimdi istediğim zaman, detaylı olarak, kendime yaşatabiliyorum onu.

Sonra bu oyunu, hayatın beni büyülediği her ana uygulamaya başladım. Daha fazla nüfuz ettiğimi düşünüyorum olayların akışına.

Yumuşatıcı reklamlarındaki gibi, sert dokulara girerek onları çözüp mis gibi kokutuyorum. Bir çekmeceye yerleştiriyorum o anı, lavanta torbacıkları bırakıyorum içine. Bir kavanoza kapatıyorum havasını. Bir kâğıda sarıyorum tadını. Yumuşak bir yorgan gibi üstüme örtüyorum onu.

10 saniye amma uzunmuş diye düşünüyor insan bu oyunu oynarken. O kadar çok şey var ki, saatler geçip giderken dikkat etmediğimiz. O kadar detay.

Bu hafta siz de oynayın bir bakın.

Kayıt tuşuna basıp, 10 saniye akıtın sevdiğiniz anı. Gözlerinizden yaşlar gelebiliyor sonunda.

Her şeyin her şeyle bağlantısı üstüne

Aramızda, kendini görünmez kurdeleler, lastikler, ağlarla “diğerlerine” ve “diğer bütün şeyler”e bağlı hissetmeyen var mı?

Birkaç kere, yolda yürürken yanımdan ağlayarak geçen insanlar gördüm.

Ben de birkaç kez birilerinin yanından öyle geçtim.

Onları ne zaman gördüysem, içimde hıçkırıkları yankılandı. Durdurup sormak ya da susup sarılmak, omuz olmak, “Merak etme, geçecek” diyen olmak istedim.

Ama modern zamanlarda bunu yapamazsın. Tanımadıklarından şeker almaz ve onlara şeker uzatmazsın.

Ben de hiç peşlerinden gitmedim.

Ama hapşırdığını duyduğum herkese içimden, “Çok yaşa” dedim.

Benden çok uzaklarda iki uçak, iki gökdelene çarptığında, okyanusun en dibindeki balık ve ben aynı ürpertiyle yanıımızdakine baktık.

Şahit olmadığımız ama haberdar olduğumuz bin bir acı, gözlerimizi kapamak istesek, yok saymak istesek de bazen, bize dokunmayan yılanın bin yıl yaşamadığını hatırlattı bize.

Şimdi bilim de ispatladı ki,

BİZE DOKUNMAYAN YILAN YOK!

Her şey her şeye dokunuyor.

Ve her şey her şeyi etkiliyor.

Profesör Brian Cox, “BBC Night with the Stars” programında tam da bunu anlattı. *Pauli’s exclusion principle* (Pauli’nin dışsallaştırma prensibi) diye bir şeyden bahsetti.

Bu prensip, benim gibi fiziğe turist gözüyle ama sevgi ve ilgiyle bakan birine, kısaca şunu dedi: Evrende her elektron, ayrı bir enerji seviyesinde titreşir.

Tek bir elektronun, başka bir enerji seviyesine zıplaması, evrendeki diğer bütün elektronların enerji seviyesini değiştirmelerine sebep olur!

Dikkatinizi çekerim: Tek bir elektron, evrendeki diğer bütün elektronların yer değiştirmesine sebep. (Elektron, atomun içindeki negatif yüklü temel parçacık. Yani senin benim onun, canlı cansız her şeyin temel parçacığı.)

Aklıma şöyle bir görüntü geldi: Sanki evrendeki her şey olarak yan yana sandalyelerde oturuyoruz.

Bir tek şey kayınca, hepimiz yerimizden kalkıp yeni yerimize geçiyoruz.

Brian Cox, eline aldığı koca bir pırlantayı avuçlarının içinde ovuşturarak ısıtmaya başladı.

Yaptığı bu hareket, pırlantadaki elektronların ısınarak, olduklarından başka enerji seviyelerine zıplamasına yol açmış. Fakat hikâye burada bitmiyor. Brian Cox diye bir adam, BBC programında, “Pauli’nin prensibini anlaticam” diye bir pırlantayı avucunda ısıttı diye, bütün evrendeki elektronlar başka enerji seviyelerine geçmek zorunda kaldı!

Etkinin boyutuna bak. Bakılamayan bir boyut!

Bundan böyle, yanımdan ağlayarak geçenlere koşarak yetişmem ve şunu demem icap edecek:

“Pauli’nin prensibinin bana verdiği yetkiye dayanarak, elektronlarındaki zıplamalara kayıtsız kalamıyorum.

Şimdi sen ağlıyorsun diye, benim içimdeki her şey yer değiştiriyor biliyor musun? Gel bir banka oturup konuşalım ve el

ele vermemizin ısıyla tekrardan zıplatalım evreni yerinden.”

Ha, bir de unutmadan, sevgili “Alo 183 Kadına Şidde-te Son” hattı, numaranı tüm kadınların kulaklarında müzik-li ezber yapmak istersen, sana seve seve yardımcı olabilirim. Kimsenin bir kadına el kaldırarak, evreni zıplatma hakkı yok.

Yaşasın Pauli!

Kahrolsun şiddet!

Ŗu anda bir hastane odasında yatanlara, sevgiyle

Yarın sabah, illa ki bir yenilik olacak. Ŗu dünyada hiçbir kulun, bir günden diğerine hali aynı kalmaz.

A rınız azalacak, yaranız derinden de olsa kaynayacak, k p rdamayan yerleriniz oynayacak.

Hayat, Ŗu an olduğu gibi devam etmeyecek. T pk  bir lunapark treni gibi, indiği gibi çıkacak. Göreceksiniz. Her Ŗeye yeniden, en tepeden bakacaksınız.

 i erleriniz temiz havayla, içiniz Ŗ k rle dolu olacak çok yakında.

  inde olduğunuz dört duvar, kolunuza ba lı serumlar, tanıdık hemşireler, tanıdık olmayan yatak, duvardaki televizyon birer anıya d n Ŗecek. Hatta gülümseyerek hatırladı ınız bir anıya.

Talihsizlik gibi görünen Ŗeylerin, hik yenizdeki anlamını, hayat aktık a Ŗa kınlıkla izleyeceksiniz.

Bir film izler gibi, görüntüler birbirine ba lanacak, anlam kazanacak.

Bu günlerinizi bile sevip ok ayacaksınız yakında.

Yana ından makas alacaksınız, bu hastane binasının.  ıkışında, hayatın canlılığı ve güzelliği öyle bir yüzünüze vuracak ki, pembe pembe olacak yanakları ruhunuzun.

Ne kadar güçlü oldu unuza inanamayacaksınız yakında.

Bedeniniz size süper kahramanlar gibi gelecek. Palavra atmıyorum.

İnsanın hücreleri her gün yenileniyor. Yüzünüze altı hafta önce bakan, bugün sizi görse, tamamen yenilenmiş bir yüz görüyor, biliyor muydunuz?

İnsan bir mucizeler dükkânı.

Yakında her şey yenilenecek. Hayatın kuralı bu. Eskileri atıyor.

Yeni yılda bir gün, şu yatağınızdan kalkıp odanıza veda ettiğinizde, döndüğünüz yerler eski yerler, dönen de eski siz olmayacaksınız. Başkalaşmış, olgunlaşmış, çoğalmış olacaksınız.

Yaşamanın kıymetini hatırlamış, o şanslı insanlardan olacaksınız.

Bir tünelden geçmiş arabalar gibi, yeniden güneşe şaşırabileceksiniz.

Pencereleri açıp, derin nefesler çekmeyi ihmal etmeyenler, siz olacaksınız. Ciğerleriniz, gözleriniz şükürlerle dolacak.

Şu an yanınızda olup, yüreklerini hoplattıklarınız, yarın sizi daha çok sevecek. Siz de onları daha çok seveceksiniz.

Çünkü yanınızdan bir an olsun ayrılmadılar. Çünkü başınıza gelenler onların da başına geldi. Çünkü kimse kimse-den başka değil.

Bunu anlamış birkaç kişi, tek yürek olup atacaksınız artık.

Bu mola size, birbirinizin varlığını her gün kutlamayı öğretecek.

Aslına bakarsanız, sevmediğiniz kimse kalmayacak diyeceğim ama abarttın diyeceksiniz.

Bakın göreceksiniz, çok yakında sağlığınıza geri kavuştuğunuzda, belki bu yazıyı sakladığınız yerden çıkarıp, tekrar okuyacaksınız. O vakit yazın bana. Doğru muymuş değil miymiş bu söylediklerim.

O günlere en yakın zamanda kavuşmanızı dileyerek, hepinizi teker teker kucaklarım.

Mutlu ve sağlıklı yıllar size.

Öfkeye karşı bir küçük aynacık

Bir daha birisi size öfkелendiğinde, yüzünün çok komik göründüğünü, sesinin ergenliğe geçişteki gibi tiz ve titrek olduğunu ve sözlerinin de tekrar duymak istemeyeceği kadar çirkin duyulduğunu söyleyin.

MS 100'lerde yaşamış Fundanus, öfkesiyle savaşmak için bu metotları kullanmış.

Yanına bir yardımcı tutup, her öfkeye kapıldığında yüzüne ayna tutmasını istemiş. Bu sayede kendisini ne kadar gülünç bir hale soktuğunu görüp çekidüzen verirmiş.

Öfkenin sebebinin çoğu zaman “yok sayılma” ve “küçük görülme” olduğunu söylemiş.

Bu iki duygudan kurtulursak öfkeyle başa çıkabilirmişiz.

Peki, bir insan bu kadar güçlü iki duyguyla nasıl savaşabilir?

Mesela Diogenes gibi. Diogenes, bazı insanların ona güldüğü söylendiğinde, “Kendimi bana gülünüyormuş gibi hissetmiyorum” demiş.

İşte sivri uçlu duygularla savaşmanın bir yolu. O duyguya karşı umursamaz bir tavır takınmak.

Bir güzel örnek de Antigonos'tan. Antigonos, çadırının dışında ona küfreden askerleri duyup, “Tanrı aşkına, beni biraz çadırımın uzağında bir yerde eleştiremez misiniz kuzum?” demiş.

Bunlar kolay verilecek cevaplar değil. İşte büyük barış ister. Fakat içinde kendisiyle bu büyük barışı sağlamış insanın da sırtı yere gelmez. En ufak bir lafla, yokuş aşağı bir kartopu gibi yuvarlanarak sinir küpüne dönmez.

Siz de iyi bilirsiniz ki, insanlar kavgada en çok kendi söylediklerinin öfkesine kapılıp düşerler.

Basit bir hayat yaşayan ve hayat ekstralarına bağımlı olmamış insanlar da öfkelenmeden durabilirler. Çünkü dışarıdaki dünyadan büyük beklentileri yoktur.

Dünyada “ekstra”lar olmadan duramazsanız, onlar olmadığında hayal kırıklığı yaşarsınız.

Ayrıca, denizcilik diliyle, eleştiri alan bir yerde demirler-seniz, kuzeyden esen sert öfke rüzgârlarını alırsınız.

O rüzgârlar sizi sallar, hatta batırır.

Her zaman akılda tutulacak bir şey varsa, o da eleştirilemeyecek kimsenin şu dünyada yaşamadığıdır.

Bunları okuduktan sonra kendime bir “öfke aynası” edindim. Makyaj çantasına rahatlıkla sığabiliyor. Bir şeye öfkelendiğinizde kendiniz çıkarıp, suratınıza tutuyorsunuz. Ve ne tepki verdiğinizi, o sırada nasıl gülünç görüldüğünüzü görüyorsunuz.

Nasıl görüldüğünü görmek birçok tepkiyi törpüleyebiliyor. Yüzünüzün o kırmızı, buruşuk halini kendinize yakıştıramıyor ve hızlıca gelişigüzel de olsa bir gülümseme deniyorsunuz.

MS 100’lerden beri çözemediğimiz öfke kontrolünü Fundanus’un metoduyla çözsük ne iyi olurdu. Çabuk ve kolay öfkelenen ülkemde, herkes bir nebze ferahlardı.

Sen sen ol küreği bırakma!

Üstüne bindiğin andan itibaren küreğe asılman lazım. Küreği bırakırsan, seni rüzgârın ve dalgaların keyfine göre savuruyor.

Kıyılara vurabilir ya da iyice açıklara atabilir seni. Artık nereden eserse. Şans. Diğer ihtimal, rüzgâr ve dalgalar nereye savurursa savursun, gitmek istediğin yöne kürek çekmek. Burada kararı veren sensin. Kollarına kuvvet, inadına kuvvet gerek. Bırakamazsın. Bırakırsan, dümene onlar geçiyor. Ya ben deliriyorum ya da her an her yerde hayatın tiyatrosu oynanıyor. Her şey mi ipucu fısıldıyor?

Bu yüzden bütün, “Bana yardım et n’olur!” kitapları, gidi-
lecek yerden, amaçtan bahsediyor. Amaçsız, hayalsiz insan için küreğin ve yönün önemi yok, çabanın gereği yok. Onlar rüzgâr ve denizi, onların hareketlerini, hayatın kendisini, ritmi, akışı benimsemiş, ona karşı hareket etmenin lüzumsuzluğuna kanaat getirmişler. Küreğe asılanların yüzündeki hayale giden yolu bilmediklerinden, onları enayi bellemişler. “Nasılsa” diyorlar, “ölüp gidicez, yolu biz bilmeyiz, rüzgâr bilir, dalga bilir.” Bilmezler ki hayali sadece gören bilir.

Bundandır ki ne zaman hayatta bir şeyden elimi eteğimi bir an çeksem, küreği biraz bıraksam, fiyonklar yerini düğümlere bırakıyor. Bıraktığın anda, en iyi ihtimal, hiçbir şey olmuyor. Genellikle bozulma, gerileme başlıyor. Tıpkı bi-

Ŗu ana davetlisiniz

(Bu yazıyı sabah değil, akŖam yalnız kaldığınızda okuyun mümkünse.)

Hep söylenir. Hiç tam olarak yapılamaz. Ŗu anda yaŖa, Ŗimdiyi dŖn denir. Halbuki bir ucu gelecek endiŖelerine, diğeri geçmiŖ takıntılarına gerili bir ipte yrmekteyizdir.

Öbür türlüsünü bilmeyiz. Üç-dört yaŖından itibaren, artık nereyeysel, dalar dalar gideriz. Önümüze yemek konulduğunda, bir soru sorulduğunda ya da illa ki konsantre olmamız gereken bir Ŗey yapıyorsak, "daldığımız zamandan" firar eder Ŗu anı ziyaret ederiz.

Hiç fazla oturmayız. GeçmiŖ ve gelecekte yapılacak çok iŖ vardır zira. Ŗu an olanlarla ilgilenmeme sebebimiz ne acaba? Acaba Ŗu an yok mu? Belki de yok. Belki de Ŗu an dediğimiz bir yolculuk anı.

Hani trenle giderken nasıl yerimizi iŖaretleyemiyorsak, belki anı da iŖaretleyemiyoruz.

Tamam, o zaman Ŗu an bir nokta değil. Ŗu an bir yol o halde. Bir köprü. Bir koridor. Bir yürüyen merdiven. Hareket, yani akıŖ.

Evet, akıŖ. Bundan emin oldum Ŗimdi. Ve akan tüm Ŗeyler gibi bir Ŗeyleri geride bırakırken bir yere doğru gidiyor. Biz de bu iki Ŗeye, bir ileri bir geri bakıp bakıp duruyoruz.

Tamam da bir sorun var.

Nasıl ki araba kullanırken, sürekli dikiz aynasına bakar-

raz önce şuradaki kayalıklarda başıma gelen gibi. Öyle güçlü bir aksi akıntı var ki suda, kürek çekmeyi bıraktığım an, burnum ufka dönüyor. Gitmek istemediğim yere hızla akmaya başlıyorum. Hayat diyor ki: Yok, küreği bırakmayacaksın. Bırakırsan, dümenini kırarım. Ne kadar güç olursa olsun asılmalı, kollara, karnına nefes yollamalısın. Çünkü bu bir bilek güreşi. Çünkü hiçbir şey hayal edilen yere gitmek kadar güzel olamaz. (Bakın varmak demiyorum, o başka yazının konusu.)

Tevekkül kavramını seviyorum. Elinden geleni yapıp gerisini havale etmeyi. Elinden geleni yapma kısmı bizi ilgilendiriyor. O bize ait kısmı işin. Geri kalanını dalgayla rüzgâr halledecek. Ya seni o çok yaklaştığın yere taşıyacak ya da savuracak. Burada güvenmek lazım. “Ben elimden geleni yaptıysam, kollanırım elbet, kollanmıyorsam da vardır bir hayır”ın pansumanını da reddetmek olmaz. İnsan bazen küreklere asılıp gittiği yerin, aslında bambaşka bir yerin öncesi ya da sonrası olduğunu yol aldıkça görüyor.

Hayat deli bir yolculuk.

Rüzgârı deli, dalgası deli, eline kürek alıp suya saplayanı deli. Bütün bu deliliğin içinde, en büyük deli, akıntıya küreği daldırıp gözünü karasına dikenler. Gözünü hayalle karartanlar.

Hiçbir şey baş edemez onlarla, onlar baş edilmezler.

sak kaza kaçınılmaz olursa; sürekli önümüze bakarsak da arkadan gelenlere vâkıf olamayız.

Demek ki geçmiş ve gelecek arasında gidip gelmek, yolculuğa çok uzak bir fikir değil.

Arabada giderken de böyle çünkü. Peki, araba benzetmesinden gidersek, şimdi ne? Çalan müzik, elimizi tutan ve başımızı çevirdiğimizde bize sevgiyle bakan birileri, konuşmalar...

Pencereden esen rüzgâr... mı? Bunlar bana hayal gibi geliyor hep. Ben şu anı donduramıyorum hiç.

Varsayıyorum ki, siz de donduramıyorsunuz. Şu an flu. Kabul ediyorsunuz değil mi? Aslında sadece şu anın kutsal olduğunu anlatan bir yazı yazacaktım.

Ama şu anı yazıyla bile yakalayamadığımı fark ettim. Şu an arabada giderken, pencereden başımızı çıkardığımızda yüzümüze çarpan şey. İçimizden biz süzgeçmişiz gibi geçip giden şey. Adı üstünde, geçiyor. Gidiyor.

Oysaki ne kadar isterdim şu an denizin üzerinde, ceviz kabuğu gibi beni avucunun içinde tutan şu ahşap teknenin içinde aldığım nefesleri saymayı...

Başımı hafifçe kuzeybatıya kaldırdığımda parıldayan ayın gri güneş lekelerine dikkatle bakmayı... Ayın bir kısmının parlamasının aslında güneş ışığının yansıması olduğunu, bunun nasıl olup da olduğunu uzun uzun düşünmeyi...

Suyun kayalara vururken çıkardığı sesler bir dile ait cümlelerse, bu dili kendi dilime çevirmeyi...

Ağustosböceklerinin bu dili sırf kulak alışkanlığıyla anlayabilme ihtimaline dair bir masal yazmayı...

Saçlarımı bir erkek gibi hafifçe geri atan rüzgâra, gözümü kapatıp kendimi bırakmayı... Çok isterdim bir tuval alıp, bir kâğıt kalem alıp, bunları yavaşça anlatmayı.

Anlatmaya çalışırken anlamayı. Ama hızla geçip gidiyorlar. Benim gibi hiç yerlerinde durmuyorlar. Sonra da bana, muzipçe, "Niye kalmıyorsun?" diye soruyorlar.

Oğlum bak, bir yıl oldu

Sen sabahları gözünü açtın, bana baktın, tanıdın, güldün, bir yıl oldu.

Sen ağzını açtın, ben göğsümü açtım, bir yıl oldu.

Sen önce yan döndün, sonra ters döndün, sonra oturdun, sonra ayağa kalktın, bir yıl oldu.

Sen bir şey diyeceksin, henüz demedin, bababa dedin, bir de bazı geceler ateşliyen mamama dedin, bir yıl oldu.

Bir gece kocaman karnıma bir sancı girdi, ertesi gün bir anneye dönüştüm, bak tam bir yıl oldu. Sen sana uzattığımız bir şeye uzandın, onu tuttun, onu uzattın, bir yıl oldu.

Biz sana şarkılar söyledik, sen onları dinleyip uyudun, uyandın, ağlarken sustun, bir yıl oldu.

Sana bir kitap okudum, hayvanat bahçesi bize hayvanlar gönderip duruyordu kitapta. Bu hayvanat bahçesi delirmişti galiba! Bize filler, zürafalar, aslanlar, develer yollayıp duruyordu. Onlar evlere sığmıyorlardı. Ayrıca kaprisliyidiler, vahşiydiler. Neyse ki açtığın son sayfada yavru bir köpek vardı. Açtın fil, açtın deve derken bir yıl oldu.

Baban seni kalbinin üstünde uyuttu, sonra göğsüne bağlayıp sokaklarda yürüdü. Bak Aziz Arif, bunlar ağaç, dokun oğlum bu deniz, dinle oğlum bu rüzgâr dedi, oldu bir yıl. Sen bir yıl boyunca hep, gün ağarırken uyandın, tıpkı baban gibi. Poponu da o yıkadı kuruladı, iyi babalar gibi.

Ben sana bir şey uzattım, sen ağzını açtın, bazen dut, ba-

zen zeytin, bazen simit parçasıydı. Bir yıl oldu.

İki ayı denizde, birazı bir adada, birazı dağlarda, çoğunluğu da İstanbul'daki o koca merdivenli evinde geçti bu bir senenin.

Ne bulursan birbirine vurdun, takatukacıydın, çıkardıkları sesi dinledin. Küplerini birbirine, zillerini küplerine, arabanı aynalara, krem kutularını çarşaflara, kaşıkları tabaklara derken... Takatukayla bir yıl geçiverdi bak. Anneannenin o güleç sesi çınladı odanda, o sıcacık kollarında dinledin, o hamarat ellerinden yedin. İkinci bir annen oldu o senin bütün yıl.

Deden geldi, sana gitar çaldı, sen dinledin. Yatıyorken dinledin, emekliyorken dinledin, elindeki zillerle eşlik ederek dinledin, bir yıl oldu.

Konuşmuyordun, küçücüktün, ufacıktın ama bir şeyler komiğine gitti, bir şeyleri merak ettin, açtın kapattın, salladın, yuvarladın, bazen de sadece oturup ağladın. Böyle böyle geçti bir yıl.

Her gece şükrettim ben bu bir yıl boyunca. Bu bir yılın bir kısmı yazdı. Her günbatımında dans ettik baban, sen, ben. Hep aynı şarkıyla.

Anneannen attı, babaannen tuttu, deden "canözüm" dedi, halan şarkı söyledi, dayın topu attı, Zeynep, Hatice, Aynur gezdirdi derken... Geçiverdi bak bir yıl. Parkta sallanmayı sevdin, kendini kaydıraktan aşağı bırakmayı öğrendin, gözüne güneş girdi. Bir yıl kaç defa bunlardan oldu.

Ben, bir yıl boyunca, her geçen gün kalbimi büyötmek zorunda kaldım. Böyle bir sevgi taşımamıştım hiç. Tenimi, sütümü, kokumu, gündüzümü gecemi, koynumu, karnımı hiç bu kadar açmamıştım.

Bakışlarım kimsenin tenine bu kadar yumuşak inmedi. Doyamıyorum da bakmaya. Hâlâ inanamıyorum da mucizeye. Çok abartmak da istemiyorum. Ama duramıyorum da.

Bir yıldır anneyim. Daha tam da olmadım.

Gerçekten iki kere yaşanmıyormuş!

Ne muhteşem ki ve ne yazık ki, hiçbir şey tekrar edilemiyor.

Yaşadığım çok güzel bir şeyin aynısını tıpkı geçen seferki gibi yaptım. Aynı insanları aynı yerde, aynı saatlerde bir araya topladım. Geçen sefer yaşadığım o güzel şeyleri tekrar yaşamak, hatta belki bir ihtimal geçmek beklentisiyle.

Bir kez daha gördüm ki, Herakleitos haklı, aynı nehre iki kez giremiyorsun. Yaşadığın hediye gibi anları tekrarlayamıyorsun. Her şeyi aynı tutsan da, başka zamandasın. Daha da önemlisi, senin dışındaki her şey değişiyor. Sen, her şey, her değişken olamıyorsun. Hayat akışkan. Ve iyi ki de öyle. Yaşasın! Ve ne yazık ki böyle! Tüh!

Hal böyleyken, anladım ki, yaşadığını yaşadığın an yaşayacaksın. Evet, aynen bu cümledeki kadar çok kere! Gökyüzüne dikeceksin gözlerini, uzun uzun bakacaksın. Rüzgâr yanından geçip gidemeyecek, uzun uzun çekeceksin içine, toprağa batıracaksın ayaklarını, kök salacak. Kim varsa sevdiğin, öp öp öpeceksin. Seviyorsan, yüzünü güldürene dek söyleyeceksin. Güzel bir şey gördüysen, gidip sarılmaya; sarılamıyorsan, oturup çizmeye; çizemiyorsan, yazmaya çalışacaksın. Her ana, eşsiz bir heykele, bir sanat eserine bakar gibi kıymetini teslim edeceksin ki... O da seni kucaklasın. O, o ana özel bir gösteri. Bir daha orası öyle olmayacak. Onlar da öyle olmayacak. İşin daha da tuhafı sen bile başka olacaksın başka sefere.

Tekrarımın aynı değil de “başka” oluşu beni öylesine şaşırttı ki, artık yapıyorum “olan”a. Ellerimi hiç bırakmadan, başka birilerini içine sokamayacağımı, her şeyin o sırada tek kereliğine orada olduğunu bilerek.

Hayatın içine çekemediği, hayatı içine çeken o nadir insanlardan olmak istiyorum. Kafası dağılmayan, dalıp gitmeyen. Önündeki o büyülü berraklığa onu çizecek, avucunu daldırıp içecek kadar yakın. Yakından da yakın.

Hani şu meşhur “bir dahaki sefer” yok yani. Sefer bu sefer. Nereye gidiyorsan, ne görüyorsan, yanında kim varsa, ne oluyorsa, tek sefer.

Hayaller kaygılara karşı

Kadın: Geceleri uyumadan önceki düşüncelerini kategorize etsek, hangi sınıfa girer?.. Mesela benimki, kaygı.

Adam: Benimki, yapmak istediklerim.

Kadın: Yapmak istediklerinin önündeki engelleri düşünüyor musun? Korkuların yok mu?

Adam: Var ama onları düşünmüyorum. Yapmak istediklerimi düşünüyorum ben.

Kaygı, kaygan halbuki. İnsanı bir yere götürmüyor. Patinaj yaptırıyor. Yalancı sirklerle gelen, dalavereci büyücüler gibi seni bir küreye baktırıyor. Kürede yılanlarını görüyorsun. Gelecekte kötü ihtimaller manzaraları sunuyor sana.

Saf saf her birine inandığın. Her biri karanlık odalara açılan kapılar gösteriyor. Ve en fenası, daha fazlasına kör ediyor gözlerini.

Işığы yakmanı ve sakladığı bin bir başka ihtimali görmeni istemiyor. Göremiyorsun da.

Seni kendi korkularınla sarhoş etmeyi iyi bildiğinden, paralize olmuş bir şekilde kalakalıyorsun kanepesinde kaygının. Kahpe kaygının.

Annelerin yüzünde tanışırız ilk onunla.

Her kadının suratı bir miktar kaygı taşır. Kaşlarından aşağı dökülürken görürsünüz. Dudağındaki sahte gülümsemeye yerleşir bazen. Yüzünden gözünden atamaz onu. Sil-

keleyemez. Hatta bazı geceler, herkes uyuduktan sonra Boğaz'dan geçen kocaman yük gemileri gibi, boğazlarından geçirirler onu yutkuna yutkuna. Ruhunuz duymaz. Sesi duyulmaz, hızlı hızlı şimdiyle gelecek arasında kirli ağlar ören kaygı örümceğinin.

Hayaller, yapmak istediklerimiz, bir ihtimaller tarlası oysa. Kapıların harikalar diyarına açıldığı bir yer orası. Kalbimizi çarptırıyor, ayaklarımızı hızlandırıyor gece gece.

Sabah olmasını beklemek, sevgiliyi görmeyi beklemeye benziyor gitgide.

Hayallerimin karşısına şöyle çıkacağım, ona böyle deyip şaşırtacağım. Âşığa dönüştürüyor seni. Her şey güzel geliyor, her olay iyiye varıyor. Herkes ortağın oluyor. Dünya âlem davetlin oluyor. Kanatlarında hafifçecik olunuyor hayal kelebeğinin.

Hayalleri olan insanların, kendi yollarına vuran ışığı far gibi yanan gözleri oluyor. Bin kilometreden tanıyabilirsiniz. Ateşböcekleri onlar. Yanarken güzelleştiriyorlar. İçlerindeki bitmek bilmeyen bir partide çalan DJ'in ritmiyle ilerliyorlar. Söylentilere sağırlar. Savuramazsın, ağırlar. Rüyasından uyandırmak neredeyse imkânsız şu hayaline dalanı.

Kaygılarıyla hayalleri arasında kalan kadın, neden kaygılarını siyah bir çöp torbasına doldurmaz da etrafına serper? Annenin yüzünden kopyalanan o ifadeler, neden yerini sebebi bilinmeyen muzip bir gülümsemeye bırakmaz? İnsan, kadın ya da erkek, neden kaygıların yalancı küresini hayallerinin kelebeğine yeğler?

Serpmeyselim. Bırakalım. Kelebek.

İçimdeki kadınlar mikrofonu aldılar

İçimde bir kadın, bıraksan günlerce çıt çıkarmadan şöminenin başında oturur, okur. İnsan görmese olur. Bir şey demese olur.

Çay getirirsen olur. Sanki dünyaya çok kısa süreliğine bilgi toplama göreviyle indirilmiş, insan kılığında bir uzaylı gibi, gözleri hızla sayfaları, ekranları tarar. Notlar alır. Uzaklara dalar.

Sanki bir şeyi keşfetti keşfedecek / vakti yok seninle oturup kahve içecek.

Sanki çocuk. Sanki okulda. Sanki hayatı nefesiyle değil, okuyup öğrenerek içine çekecek.

En istemediği şey, başkasının dikkatinin üzerinde olması. Yanında uzun kalacak olsanız asabiyetiyle karşılaşacaksınız. “Çekin” der, “gözlerinizi üzerimden.”

Başka bir kadın. Onu da yalnız bırakın. Gitarıyla tek beden. Onu karnına koyar.

Gaipten sesler, sözler duyar. “Yahu şarkıda bu denir mi?” demeden ağzına geleni söyleyeceği bilindiğinden midir nedir, en olmayacak lafları buna yollarlar. Buna da ilişilmez.

Yalnızlık ister. Mırıldanmaları çayla bile bölünsün istemez.

Gizli bir işin peşinde gibi, sanki havalandı da kimsenin görmemesi lazım gibi sakınır kendini etraftan.

Gardiyanlar görmezken kaşıkla tünel kazan suçlular gibi / firar eder kalbi göğsünün kafesinden.

Gel gör ki bunlara uzak akraba başka bir kadın, uyuz olur bu ikisinin miskin haline.

Hayat geçer mi böyle şöminenin önünde okuyarak, can simidi gibi tahta gitarlara sarılarak?

Saçlarını açar o, rengârenk giyinir. Susmaz, hiç bitmez konuşması.

Bol şakası, kahkahası.

“Şuraya kadar bir koşup geleyim öyle konuşalım, çünkü bitmez bir enerji içindeyim” diyecek kadar taşkın; sahnede kutuların üzerine çıkıp herkesin gözlerinin önünde spot banyosu yapacak kadar kendine âşık.

Dikkatleri çekemezse nefessiz kalır, gözlerde ısıltı olamazsa kör olur, hayran bakışlara bin bir iltifatlara kul olur. Aç olur, kurt olur.

“İçedönük bir tip misin, dışadönük bir tip mi?” sorusuyla karşılaşana kadar bu kadınları kendi hallerine bırakmış, yer yer bir iç savaş haliyle yuvarlanıp gidiyordum.

Bu soruya önce, “Dışadönük” dedim. Ama sonra bunun doğru olmadığını hissettim, içedönük kadın nüfusu daha çoktu bende. İçe dönmezsem hiç olurum.

Dışa dönmezsem de havasız kalırım. Her şeyde olduğu gibi bunun da cevabı, o ya da bu değil.

Derece meselesi. Ben içedönüğe biraz daha yakınım. O yüzden biraz uzak gelebilirim size. (Öyle mi geliyorum?) Ama köşe yazılarım var, şarkılar var, onlarda hiç olmadığı kadar yakın hissediyorum size kendimi. (Ya siz?)

Zaten Harvard profesörü Brian Little’a göre de hepimizde üç kimlik varmış.

Biri doğuştan gelen “biyogenik”; biri sosyal çevreye, aileye, şuna buna hoş görünen “sosyogenik”, bir de olmak istediğimiz “ideogenik”.

Bu üçünü anlaştırmak gerek.

Biyogeniğe uyarsan kısır, sosyogeniğe uyarsan kukla, ide-

ogenik olursan doğana aykırı olursun.

Gerektiğinde şöminenin başından kalkıp, kutunun üzerine çıkmazsan, ateş söndüğünde öylece bakarsın. “Hani bana hani bana?” diyen serçeparmaklar gibi kalakalırsın.

Hiç okumadan, gitar çalmadan da içini duyamaz, söyleyecek şey bulamazsın. Kurur kalırsın bu sefer de. Her şey bu kimlikler arası ticarete. “Doğduğun kişi”, “olmanı bekledikleri kişi” ve “olmak istediğin kişi” bir masanın etrafında birbirleriyle tanışıp, memnun olmalı.

“Bugün nasılsınız hanımefendi?” diye sormalı. Adap gereği.

Her negatif düşünceye üç pozitif düşünce formülü

Negatifin büyük gücü var.

Çünkü atalarımız bu düşünce sayesinde hayatta kaldılar.

Doğayla ve bin bir tehlikeyle baş başaydılar. Genel bir alarm hali, ölmemenin tek yoluydu.

Risk olduğunu düşünmek, olmadığını düşünüp gevşemekten iyiydi. Vahşi hayvanlar, soğuk mağaralar ve gece karanlıkları vardı onların günlük hayatında.

Oysa bizim sığınacak güvenli yerlerimiz, yemeğimiz ve suyumuz var. Peki derdimiz ne?

Dikkat edin, çoğu zaman aklınıza gelen bir negatif düşüncenin peşine takılıp, şu an her ne yaşıyorsa bırakıyoruz.

O sevimsiz şey elimizden tutup bizi geçmişe ya da gelecekteki bir endişeye götürüyor.

Nereye götüreceksin?

Götürecek başka yeri yok.

Hayallerden, ihtimallerden bihaber. Bize olan inancı sıfır. Bizi “zamanda mental yolculuk”a çıkartarak alt etmeye uğraşıyor.

Kim? Kendimiz.

Peki, zorumuz ne?

Halbuki Barbara Fredrickson’a göre, pozitif mikro anlar toplamı, negatif düşünceler toplamını geçiyor.

Pozitif pozitif deyip durduğumuz ve anlamını yitirmesine ramak kalmış bu duygunun içindekiler ne peki?

Anlık neşelenmeler, huzur, şükran ve ilhamlar. Bu yani.

Evet, negatif pozitiften daha yüksek bağılıyor olabilir ama pozitif anlar sayıca çok diyor Barbara.

Ve her negatif düşünceyi alt etmek için, üç pozitif düşünce gerekiyormuş.

Aslan Barbara, doğru söylüyor.

Ama negatifle moral bozmak isteyenlerinki uyanık taktik.

Negatife doğuştan zaafımız olduğundan hemen dikkatimizi çekiverirler.

Size kötü bir şey söyleyen biri, kendiniz dahil, hemen odağınızı kazanır.

Ama bana sorarsanız ucuz bir yol. Peki, çıkar yolumuz ne?

Barbara'ya sormuşlar: Zorluklar karşısında bazıları kırılıp düşerken, diğerleri nasıl esneyip zıplıyor üzerlerinden? "Onlar, kendileri pozitif duygu yaratabilenler" demiş.

Bunlar kafalarını kuma gömüp negatifi yok sayan Poll-yanna'lar değil. Her şeyin farkındalar.

Sadece, negatifin yanında pozitif de yaşatabiliyorlar.

Felaketler karşısında bile trajediyi görüp, pansuman yapacak iyi cümleyi kurabilmek büyük meziyet anlayacağınız...

Peki, bu yazı niye?

Bazen her negatife üç pozitif koymaya ihtiyacımız olan günlerden geçtiğimizden.

Dış sesleri boş ver, iç sesini dinle sen

İnsan iki yerden sesler dinleyip duruyor.

İçten sesler ve dıştan sesler.

İçten sesleri biliyorsunuz zaten. O ses ki, çocukluğumuzdan beri durmadan bizi, başkalarının gitmediği yerlere sürüklemeye çalışır ve biz bu yüzden onu terbiye etmeye uğraşır, hatta suratına kapı çarparız.

İnsan en yakınındakileri dinlemezmiş ya, o hesap. Bize en yakın yine bizsek, ki öyle, onu dinlememeyi zamanla alışkanlık haline getiririz.

Bazen kapıyı üstüne kapayınca, gider pencerelerden bağırır, uyutmaz. Uyursun, rüyanda anlatır. Biz oldukça susmayacak o belli.

Ama onu dinlemeyi ihmal etmek ve dıştan seslere kulak vermek öyle olası ki, “Yahu nerede benim kendi sesim?” diye uzun yolculuklara çıkan, saatlerce oturup sessiz bekleyenler var. Ya, işte susturursanız da küser. Öyle bir şey.

Müren balıkları gibi, mağaralara girer çıkmazsa, böyle derin dalışlara gidip ikna etmek gerekir.

Dış ses, bir tür şehir gürültüsü gibi artık dinleye dinleye kanıksadığımız, hatta alışkanlık yapmış olan “başkalarının sesleri”.

Hepimizin, “Onu öyle yapma”, “Bunu böyle yap” diyeni var. Bunu, başkalarının bizi gördüğü yerden söyledikleri için çok önemsiyoruz.

Sonuçta, dışarıdan nasıl göründüğümüz ve algılandığımızı sevebilme ihtimalimizle çarparak hesap ettiğimizden, bu bizim için çok mühim.

Kabul edilmek, varsayılmak ve sevilme için yapmayacağı şey olmayan mahluklar olduğumuza göre, dış ses ne diyor kulak vermemiz şart.

Başkalarının hakkımızda düşündüklerini umursamadığımız çok az yer oluyor hayatta. Gidenler bilir.

Dış seslerin bizi yönlendirmesine izin verirse kayboluyoruz, bunu öğrendik. Öğrenmeyenlerimiz de, vakti gelince bu akıntıların, hayal edilen limanlara varmadığını görecek.

Nasıl görünüyorum endişesi tamam. Bu yaptığım nasıl görünüyor endişesi de tamam. Ama, “Başkaları için doğru olan buymuş, o halde oraya gideyim” kararı tamam olmamalı.

İmrenilmek, kıskanılmak, bakıldıkça bakılmak büyük uçan balonlar ve hiçbirimiz onlardan inmek istemiyoruz; fakat eğlenceye de gideceğimiz yerden saptırmadığı ölçülerde dalmalıyız.

İç sesi, bir bebek gibi besleyip büyütme, “Seni pamuklara sarmalar sararım” şarkısını söyleyerek su vermek gerek. O bizim sesimiz. O kalbimiz, ciğerimiz, gözümüz kadar bize ait, bize has.

Nasıl kendimize başka bir göz takıp etrafa bakmıyorsak; başka sesleri kendimizin yapıp kulak veremeyiz.

Nasıl *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git* romanının ismi içimizi bir şömine gibi ısıtıyorsa, iç sesimiz de öyle yakın gelmeli bize.

Arkadaşlarıma çoğu zaman bir tavsiye vermekten uzak duruyorum. Sebebi bu. Onun içinde bir ses var. Ben onu duymuyorum.

O beni dinliyor.

Ben susuyorum.

İç sesini dinlesin diye.

Ben başkasının neyi nasıl yaşadığını kesinlikle bilmediğimden eminim. Uzun zamandır.

Başkalarını değil, kendimizi rahat ettirmek zorundayız en başta.

Kusura bakmayacaklar artık biraz.

İç sesleri açacağız çünkü.

Acıklı şarkıları neden bu kadar severiz?

Leonard Cohen 80 yaşında bir albüm yaptı. Evet, 80 yaşında. Adı “Popüler Problemler”. Ve ilk *single*’ı “Almost Like the Blues” (Neredeyse *Blues* Gibi) gösteriyor ki, artık iyice damıtılmış, elmas kıymetinde kelimeler dökülüyor ağzından.

İnsanın o yaşta artık yalanla, fanfifonla, imajla işi olmuyor. Ne söyleyecekse söylüyor, gevelemiyor. Artık ne saklanacak bir sır, ne de sakınılacak laf kalıyor. Ayrıca, hayatın bizim henüz gitmediğimiz o rüzgârlı yalnız tepelerinde, insan avucunda hayatından geriye kalan üç-beş sahici şeyle geziyor. Üç-beş sahici insan, üç-beş sahici duygu.

Leonard Cohen gibilerin çoğu insandan farkı, bu avucundakilere bakıp onları anlatabilmek. Hem de en pes ses tonuyla, hem de en sade müziklerle, hem de bir kuyumcu gibi dizerek sözcükleri.

Şarkının bir yerinde, “Babam seçilmişsin diyor / Annem değilsin diyor” diyecek kadar çocukluğuna yakın. O yaşta çocukluğuna yakın durabilenler ancak büyük sanatçılar herhalde. İnsanın çocukluğu nasıl da gölge gibi her gün yanında. Ama bu başka yazının konusu.

“Hallelujah” gibi sonsuza dek çalacak bir şarkıyı yazması beş yıl sürmüş. Beş yıl. 80 farklı dize arasından seçmiş. Hatta bir gün kendini, iç çamaşırıyla New York’ta Royalton Oteli’nin bir odasında halıya oturmuş, şarkıyı tamamlamaya çalışırken bulmuş.

Nasıl bir çaba. Nasıl bir değer vermek. Nasıl bir kelime ustalığı. “Sanki onu kaba mermerden cilalı bir heykel yapar gibi yazdım” diyor. O kadar acı çekerek. O kadar bulamayarak. Ve başarısını o kadar hak ederek.

O şarkıyı dinlediğimde, Salinger’ın *Gönülçelen*’ini okuduğumda olduğum gibi olmuştum. Cümlelere inanamayarak. Derinliğe hayran olarak. İçinde erimek, onun bir parçası olmak isteyerek. Bu kadar sahici şeylerle insan çok sık karşılaşmıyor. Kutsal bir şey tarafından öpülmüş, her şeyi bir anda anlamış gibi oluyorsun.

“Acıklı güzel bir şarkı her zaman iş yapar” demiş Cohen. “Peki neden?” diye sorulunca da, şarkıları kadar şairane bir cevap vermiş, aynen çeviriyorum:

“Hepimiz acıklı bir şarkıyı severiz. Herkes yenilgiyi tadar. Kimsenin tam istediği gibi bir hayatı olmaz. Hepimiz sahnenin ortasında kendi kahramanımız olarak role başlarız ve zamanla kenara itiliriz. Kahramanımız yenilir, hikâye değişir, tepetaklak olur ve biz bir kenarda artık neden bize rol verilmediğini merak ederiz. Hatta neden rol istemediğimizi. Herkes bunu yaşar ve bu bize bir şarkının tatlı kaşığıyla verildiğinde kalpten kalbe bir yol açılır. Daha az dışlanmış hissederiz. İşte herkes gibi bu olup biten lanet olası şeyin, bu zincirin parçasıyız deriz. Herkes yeniliyordur.”

Herkes yeniliyor, ne güzel. Kimse yalnız değil. Bense yeni çıkacak Leonard Cohen albümünü çocukluğumda Guns N’ Roses albümünü bekler gibi bekliyorum. İlk şarkının adı “Yavaş”mış. Leonard bizden bir Afrika salyangozu kadar yavaş olduğu için özür diliyormuş. “Seni hiç sevdim mi?” şarkısında, “Ben seni sonsuza kadar sevebilecek biri gibi miydin ki?” diyormuş.

İnsan ancak bu kadar cesur olduğunda şarkı yazmalı. Yoksa susup beklemeli. İnsan bazen yarını beklemeli. Herkes yeniliyor, ne güzel diye koltuğuna huzurla kıvrılabilmek için.

Herkese her şey bal gibi de söylenir

Hepimize ailemiz, arkadaşlarımız, büyüklerimiz tarafından defalarca tembihlenmiş bir şey varsa o da, “Herkese her şey anlatılmaz”dır.

Buna o kadar inanırız ki, tüm kusurları ve “kötü” algılabilecek duyguları, arzuları bir güzel çitiler, öyle dışarı asarız. Bu bizi içten içe hasta edip, çift hayatlar yaşamaya zorunlu da kılsa, bu kurala uyarız.

Aile içindeki şeyler içeride kalır. (Dışarıda olan şeyler dışarıda kalır.) Başa gelen bir talihsizlik savuşturulup, olmamış gibi yapılır. İlkokulda, başkalarıyla yeni yeni paylaştığımız birkaç sır da ortalarda gezinince, arkadaşlar bile güme gider.

İnsan kendini hayatının daha en başında uyarır: Kimseye karşı temkini elden bırakmayacaksın. Arkadaşa bile hikâyenin tümünü aktarmayacaksın.

“Aman dikkat”lerle kat kat sarmalanan bu bünye, suskunlaşır. İçine atar çöplerini. Çöp zannettiklerini diyelim. Çünkü aslında insana ait hiçbir şey çöp değil. İnsana ait her şey, hepimizde mevcut ve tanıdık. Her duygumuzun birbirimizde karşılığı var.

Bir şey saklamak, kendini yalnız varsaymaktan, derdini dev sanmaktan kaynaklı. Halbuki ne yalnızız, ne de dertlerimiz sadece bize ait. Neredeyse her şey ortak kümede. Bunu

anlamanın tek yolu da, anlatmak.

Kendi hikâyesinin karşı tarafta şok etkisi yaratmadığını, hatta sıkıcı derecede tanıdık geldiğini gördüğünde, birbirinde eriyorsun.

Efervesan bir tablet gibi eritiyorsun o katılaşmış asitli şeyi. İçinden gidiyor artık. Ödem yapmıyor. Tanıdığım en sağlıklı insanlar, açık bir kitap gibi dolaşanlar.

Sevgilisiyle ya da sevgilisizliğiyle olan derdini, içine mizah katarak anlatan insan kadar eğlencelisini gördünüz mü?

Birinin sizi salona buyur edip, “Ne içersin?” demek yerine, yatak odasındaki çekmedeki çorabı gösterip, “Bunun parmağı yırtık, giyemiyorum” demesi kadar insanca.

Böylelerine bayılıyorum ben. Ruhları mini etekli. Ve o eteği öyle bir özgüvenle giyiyorlar ki, hiç çekiştirmiyorlar. Şeffaflığın ferahlığında, her dem taze naneler gibiler. Maşallah.

Onları sevmemin bir başka nedeni de, sana hep dürüst olmaları.

Hesap makinelerini yanlarında taşımadıklarından ve insanı korkulacak mahluk olarak görmediklerinden, ne düşünürlerse söyler onlar. Sözlerine güvenebilirsiniz. Seninle, sahate evraklar üzerinden ittifak kurmak gibi gayeleri yoktur çünkü.

“Başkaları cehennemdir” demiş Sartre, ama ben de diyorum ki cennet de onlar. Hikâyende boş kalan yerleri başkaları dolduruyor.

Bak dene. Bugün kestir gözüne birini. Tamamen yabancı biri de olabilir, tanıdığın biri de.

Kalbinin derininde, karnının karanlığında, gözünün beğinde saklanan bir cümle onı söyle.

Onun da çorap çekmecesinde yırtık çorabı yoksa namerdim.

Her şey kafandaki temsil heyetinde

Düşünceден çoğu zaman kaçmayı denedim.

Düşünceyi beğenmiyorum.

Gitmediğin bir filmin eleştirisini okumak gibi çoğu zaman. Ne kadar güzel tartılmış da olsa, yaşarsan ne hissedeceğini bilemiyor.

Ya tahminler yürütüyor ya eleştiriler sıralıyor ya da futbol anlatıcısı gibi, maça bakıp bakıp konuşuyor.

Bir gücü yok, ama sen onu gücün yapabilirsin. Böyle de tuhaf bir ilişki var aranızda.

Sana, seninle ilgili hikâyeler uyduruyor mütemadiyen. Yok sen şöylesin, böyle değilsin.

Dışarıya karşı göstermen gereken, aslı sen olmayan ama senin senmişsin gibi yapacağın başka bir tip yaratmaya çalışıyor çoğu zaman. Bir anne gibi işaretparmağını sallayarak “sakın”lar yapıyor sana. Halbuki sen öyle misin?

Değilsin. “İçine bakınca gördüklerini, dışarıdan sana bakanlar görmesin” diyor düşünce.

Görseler ne olur? Bir insanın iç dekorasyonu, bir başkasınınkinden ne kadar farklı olabilir Allah aşkına?

Hepimiz sandalyelere oturup, lambalar yakıp, yataklara yatarak uyumuyor muyuz?

Davranışlarımız kadar benziyor birbirine halimiz de. Düşünce heyeti toplaşınca, neden bu kadar kaygılı o zaman?

Bir de gelecekle ilgili atıp tutmaları var.

Diyeelim ki, bir yere gideceksin ya da birisiyle tanışacaksın. O konuyla ilgili bin bir öngöründe bulunup, olayı bulan-dırıyorlar. “Oraya gidersen şöyle olur muhtemelen, bu adam böyledir büyük ihtimal” gibi laflarla insanı taptaze tecrübeler edinmekten alıkoyuyorlar.

“Bunu neye dayandırılıyorsunuz?” diye sorsanız, size falanca vakanın tozlu dosyasını açıyor, “Bakın benzer durumlar-da aynen bu olmuştur” diyorlar.

Bunu da çok saçma buluyorum. Her olay yeni. Her insan başka. Her bir günün her bir dakikası büyük değişimlerin parçası olarak, bin bir ihtimale gebe.

Kendini akışa bırakanlar kazananlar. Kendini alıkoyanlar kaybedenler.

Sen gel de bunu kafandaki temsil heyetine anlat.

Diyeceksiniz ki, onlar sayesinde “öğrenme” diye bir şey var.

Zaman kazanıyoruz onları dinlediğimizde. O halde size yine katılmıyorum, çünkü zamanın kazanılıp kaybedilen değil, sadece yaşanan bir şey olduğu bir gerçek.

Fazlası ya da azı yok.

Olduğu kadarı var ve senin tek görevin onun içinde kalmak.

Öğrenmek her gün yenilenebilir. Eğer bir nehirsek, katılaşmamanın, donmamanın tek yolu, temsil heyetini dikkate almamak.

Bir ihtimal daha var. O da onları, hep iyi yönde konuşmaya ikna etmek, böylece hiçbir tecrübeden mahrum olmadan, karşımıza çıkan her şeye kucak açmak. Kucak, en nihayetinde pergel gibi bir şey.

Ne kadar açarsan, içine o kadar çok şey sığar.

Çokluğa kucak açan, o küçücük metrekarede cennetini yaşamış olur. Temsil heyetlerine duyurulur.

Gece yarısı beklediğim ses

Gece saat 3:00 küsur.

Seninle ikimiz, tam ortasındayız gecenin.

Bir adada gibiyiz. Sadece sen ve ben. Etrafımız deniz.

Birbirimizin nefesini duyuyoruz. Sen hep burundan nefes alıp veriyorsun, ne güzel. Doğrusunun o olduğunu okumuştum. İnsanın çok büyüyünce unuttuğu şeylerden biri de bu herhalde.

Senin kadar küçük olmak ve senin en yakın arkadaşın, kardeşin olmak isterdim. Seni tamamen anlardım o zaman. Konuşmamıza gerek kalmazdı. Birbirimize sesler çıkarır, gözleri kocaman açıp her şeyi incelerdik. Her şey yeni olurdu. İnsan çok büyüyünce her şey eskiyor. Yeniler bile eskilerden yapılıyor.

Kıymetini bil, senin için dünya bir kutlama, hediyelerini açıyorsun dünyanın. Her şeyi paketinden çıkarıyorsun, aklında bir yere yerleştiriyorsun.

Seninle gecenin 3:00'ünde bunları uzun uzadıya konuşmak istemiyorum. Uykunun açılmasından korkuyorum.

Gözlerini göremiyorum karanlıkta, gözlerin kapalı değil mi? İnşallah öyledir. Eğer o beklediğim, delicesine sevdiğim, duyunca mutluluk hormonlarımın bir süngerden sıkılırcasına beynime salgılandığı o sesi çıkarırsan, ikimiz de uykumuza kaldığımız yerden devam ederiz.

Çıkaracak mısın o sesi yine? Hem de uykunda, hem de uyanmadan? Hem de benim onu duymayı beklediğimi hiç bilmeden...

Yüzün omzuma düşmüş, gecenin saat 3:00'ü, ikimiz bir adada, senin çıkaracağı ses bekliyoruz. Sen değil, ben bekliyorum. Ama seni de rahatlattığını biliyorum o sesin.

Eğer o ses çıkarsa, rahat uyuyacaksın. Dönüp durmayacaksın. Bacakların istemsizce yukarı kalkıp seni uyandırmayacak.

Sırtına vuruyorum yavaşça. Kim demişti hatırlamıyorum, "Öyle halı döver gibi vurmayın sırtına gece uyurken" diye.

... Ay yok mu bugün? Odanın içine alışamıyor gözlerim. Ayaklarını göremiyorum başımı eğince. Ay her gece görünmüyor. Bak ben bunu çok geç öğrenmişim, sen şimdiden öğren.

Belki de bu gece, en azından bu saatte, o beklediğim sesi çıkarmayacaksın. 15 dakika oldu ve umudumu yitirmeye başladım. Saat 3:15. Sırtına vurmayı kesiyorum. Yine de bir süre daha seni dik tutmaya devam edeceğim. Dik dururken uyuyabiliyor olman ne güzel. İnsan çok büyüyünce, sadece yatay uyuyabiliyor.

A! İşte oldu! Yine oldu! O sesi, hem de bağırarak, başını hafif geriye atarak çıkardın! Tıpkı hayallerimdeki gibi. O sesi duyunca kalbimde konfetiler patladı. Aklım başımdan gitti. Sanki bir nokta kondu şu ana kadar olan her şeye ve ben yenilendim. Sanki bir şey içeri girdi ve ayağa kalktı tüm duygular.

Ah aziz oğlum Arif, yine GAARRRK diye çıkardın gazını ve anneni dünyanın en mutlu kadını yaptın. Şimdi usulca uyu ve en güzel rüyalara dal olur mu...

İnsan büyüyünce gaz çıkarıp da, peşi sıra güzel rüyalara dalamıyor zira.

“Hoş geldin”leri beceriyor, “hoşça kallar”da çuvallıyorsun

Hayatın sürekli değişmesi, durduğu yerde durmaması nasıl bir çılgınlık değil mi?

Mevsimler bile bize bunu öğretmiyor.

Aslında sabır taşı olsak da bir ağacı ilk tomurcuklandığı andan itibaren dikkatle izlese, hayata dair her şeyi öğrenmiş olurduk.

Nasıl büyünür de serpilir, nasıl güneşe doğru kollar uzanır, nasıl o kollardan yeşil yapraklar, meyveler, çiçekler fışkırır da gençlik cümbüşü yaşanır?

Rüzgârlara nasıl dayanılır? Teslim olarak...

Güneşe nasıl ulaşılır?

Eğilip bükülmeyi bilerek. Zararlı böceklerle nasıl savaşılır?

Başka böceklerle dostluk kurarak. Ve bilmediğimiz daha birçok şeyi.

Sadece bir ağaçtan. Sadece bir karınca kolonisinden, sadece bir arıdan.

Geçtiğimiz hafta etrafımda bir sürü büyük değişiklik oldu. Hayat bir durduğu yerde durmuyor dedik.

Her şey güzel durduğunda, ne güzel duruyor demeyiz de, parçalar eksilip yer değiştirince, ne güzel duruyordu deriz ya, öyle işte. Ne güzel duruyormuş işte.

Tıpkı dünyadaki kara parçalarının yer değiştirip durması, kırılıp birden dağ olması, çukur olup oraya birden su dolma-

sı gibi insan hayatından da coğrafi toprak kaymaları oluyor.

Doğa olayları diyemiyoruz, hayat olayları diyoruz biz de. Hop sihirbaz gibi birini kaybediyor, şaka yapar gibi tavşan çıkarıyor şapkasından.

E ben tavşanı n'apayım diyoruz, masaldaki gibi yeni maceramızın o tavşanı takip edersek karşımıza çıkacağını unuttuyoruz.

Aslında şunu hiç unutmamak lazım, bir değişim varsa, zamandır.

Her işte bir hayır vardır gibi yani.

Buna inanmak bize pansumandır, mecburuz.

İnsan "hoş geldin"leri becerebiliyor da, "hoşça kal"larda çuvallıyor.

Gençliğini, sevdiklerini, emek verdiklerini uğurlayamıyor ağırladığı zamanki gibi.

Erdemli olmak bu mu acaba? Gelene de, gidene de kollarını açıp sarılabilmek mi acaba?

Kendi başına gelmeyince her şeyin öğüdü, tavsiyesi, tesellisi kolay da, kendi başına gelince zor mu acaba?

Bunları düşündüm, çok sevdiğim birinin uzun zamandır sevdiği gidince.

Bunları düşündüm, torununu görmek için gözlerini açmayı deneyen bir dedenin çenesi titreyince.

Her şey durmadan değişip duracak.

Bazen iyiye gidiyor diyeceğiz, bazen kötüye gidiyor. İyi ve kötü demeden değişime bakabilmek mi acaba erdem?

Bilmem.

Nereden bileyim, erdemli olma yolunda çok eksik biriyim ben.

Yolun hep çok başındayım, belki de ağaçlara daha uzun bakmaya başlamalıyım.

Belki de artık şu kafiye sevdasından vazgeçmeliyim.

Sökülen ağacın bildikleri

Ağaçlar bizden büyüktürler. Yanlarında kibrinden soyunursun.

Herkesin bazen küçülmeye ihtiyacı olur. Küçük bir kapı vardır, büyük bir diyara açılan. O kapıdan geçmek gerekir bazen.

Utanmadan, gocunmadan küçüldükçe küçülmen gerekir o kapıdan geçmek için. Sonra göreceklein senin yeryüzündeki cennetin olabilir.

Böyle zamanlarda, mesela gidip bir sekoya ağacının yanında durmak iyi gelebilir.

Sana, “Seni gidi insancık, bu âlemde herkes zerrecik” diye hitap eden bir canlının olması, içini ilahi bir teslimiyetle doldurabilir. Yeri geldiğinde küçülmesini de bilen, her yerden geçer.

Ağaçlar etraflarındaki her şeyle diyalog halindedirler. Toprakla, rüzgârla, iklimlerle, güneşle, köklerindeki minerallerle, havada uçuşan polenlerle, kuşlarla, arılarla, onları çevreleyen tüm canlılarla canla başla konuşurlar. Onlara tepki vermeden bir an bile durmazlar.

Canlılığın ancak iletişikle devam edeceğini bizden bile iyi bilirler.

Ağaçlar kendilerini şartlara göre şekillendirebilirler.

Nastic denen küçük hareketlerle, yapraklarını, dallarını, hatta köklerini bile kıpırdatabilirler.

Kökleriyle yerçekimine boyun eğerken, dallarıyla gökyüzüne doğru esnerler. Zıt yönlerde uzayarak büyürler.

Ağaçlar, kendi sağlıkları için, kendilerine benzemeyen türlerin bilhassa yanında kök salarlar. Bir ağaç, kendi türünden biri mikrop kaptığında, ona da bulaşacağını bildiğinden, gider kendinden apayrı bir türün yanında durur. Tropik ormanlar tam da budur işte.

Kendinden başkasını ötekileştirmeyen, hiç hasta olmaz.

Ağaçlar, tek bir yaprağı bile ayırt etmeden, binlercesini güneşe doğru kaldırır. Bu büyük bir iştir. Dallarıyla, meyvelerini, çiçeklerini ve yapraklarını teker teker güneşe tutarlar.

Doğada gölgelerden kaçma kanunu vardır. Herkes, yüzüne güneş ışığı vursun ve kabul görsün ister.

Bunu başaran ağaçların mimarisi şaheserdir.

Ağaçlar birbirlerine hiç benzemezler. Tikağacı çok yavaş büyür, sekoya ihtiyacı olan suyu sisten alır, incir ağacı sadece bir tür yabanarısı sayesinde çiftleşir, mangrov ağaçlarının kökü suda durur, gülle ağacının meyveleri gövdesinden çıkar, huş ağacı melankoliktir...

Doğayı kutlamak, her birini farklarıyla kabul ederek sevmektir.

Ağaçlar, bizim büyüğümüzdür. Bu dünyada bizden evvel vardılar ve bizden çok daha uzun yaşarlar.

Erdemli insan olmayı, bir arada yaşamayı onlardan öğrenebiliriz.

Buda'nın, bir incir ağacının altında aydınlandığı söylenir.

Demek ki bir insan, bir ağacın altında, gerektiğinde küçülüp değişerek ve evrendeki her şeyle mütemadiyen konuşarak ve bu çokluğu yüreğiyle kutlayarak aydınlanabilir bile.

Mükemmel bir cümle duydum

Ben yüzde yüz emin olmak istiyorum. “İstiyordum” daha doğrusu. Değiştim şimdi.

Büyümek denen o kılıksız şey oldu. Büyüyünce böyle kendinle ilgili nihayet bir rahatlıklar filan geliyor. Gelecekle ilgili biraz ferahlıyorsun. (Ne de olsa büyüdün ve olanlar üç aşağı beş yukarı oldu işte.)

Kendin de hayat da, artık o kadar bilinmeyenlerle dolu gelmiyor sana. (Sana öyle gelmiyor ama aslında bir şey bildiğin yok.)

Neyse işte. Ben hepinizden çok emin olmacıydım. Garantilemeciydim. Risk savardım. Hesap makinesiydim. Bu yüzden iyi bilirim, emin olmadan adımını esirgeyenleri.

Hayatsa böylelerini pek sevmiyor. Çünkü oyun oynanmıyor onlarla. Halbuki emin olmadan hayatın elini tutabildiğinde başlıyor oyun.

Hayat, gözlerini bağlayıp seni bir yere götürüyor. Gözlerini açmadan önce, seni iyice bir kendi etrafında döndürüyor. Sonra ta taaa! Beklenmedik yerde buluyorsun kendini. Hep düşündüğünden başkası.

Hiçbir şeyden emin olamıyorsun, tahmin edemiyorsun aslında. Ben bunu anladığımda bıraktım tedbirleri. Hesapları kitapları kaldırdım attım.

Şu hayata kendini, su kaydırağına binip akan çocuklar

gibi bırakacaksın. Kollarını yukarı kaldırarak, topuklarıyla fren yapmayarak hem de... O seni bir denize, bir nehre bırakacak. Senin hikâyeyi orada devam ediyor olacak.

Güveneceksin hayata. Onun çılgın sürprizlerine, beklenmedik sonlarına, ansızın başlangıçlarına, hızlı dönemeçlerine.

Kuantumdaki atomlar gibi, aynı yerde bin kere senin için ihtimaller zıplatacak, sadece biri yaşanacak. Tesadüf de öğreneceksin böylece.

Bak sana mükemmel bir cümle: “Yüzde yüz emin olmak istersen, yüzde yüz gecikirsin.”

Kim söyledi bilmiyorum ama ağzından bal damlamış. Gecikmek hayata yapılacak en ayıp şeydir. Bazıları der ki her şeyin bir zamanı vardır ve gecikmek diye bir şey yoktur. Ama vardır. Gecikenler bilir. Emin olmayı bekleyip, hayatla randevularına gecikmeyeceksin.

“Emin değilim...” Artık ben bu cümleyi daha fazla kullanmaya başladım. Çünkü, “Eminim” kadar sıkıcı ve iddiacı değil. Kibirden uzak. Mütevazı bir memnuniyet içinde.

Herkese, hiçbir şeyden emin olmadığımı söylüyorum şu an. Bazı duygularımdan ve sevdiklerimi sevdiğimden eminim o kadar. Diğer her şeyi, olunca göreceğim için sabırsızlanıyorum.

Unutma, yüzde yüz emin olmak istersen yüzde yüz gecikirsin! Bir daha kendini gözlerini kısıp geleceği netlemeye çalışırken bulursan bu sözü tekrarla ve ellerini bırak. Ellerini bırakanlar hep en güzel yerlere giderler.

Gel sen buraya bakayım kusur kumkuması

Bilgisayarda müzik yapmamıza yarayan *logic* programında *humanize* diye bir seçenek var. *Humanize*, “insanlaştır” demek.

Bilgisayarın mkemmek çaldığı enstrümanları, insanlaştır tuşuna basarsan bozuyorsun biraz. Demek insan mkemmek değil. Demek bilgisayarlar bile bunu biliyor artık.

E, o zaman, biz insanların biraz rahatlayıp mkemmek olma derdinden kurtulmamızın ve insanlaşmamızın zamanı gelmiş. Oh be!

Özellikle anne olduktan sonra mükemmelleşme işteğim saçma geldi. Her anlamda ve her alanda mkemmek olmayı sıkıcı bile buldum. (Yani sosyal medyada insan her şeyi mkemmek gösterebilir tabii ama, telefonu sehpaye bırakınca yaşadığımız şeyden bahsediyorum.) Robotik buldum. Bilgisayar ıktısı gibi buldum. Halbuki biz insan ıktısıyız. Ve insanlar insanca hataları olduğu için güzel.

Humanize tuşuna basınca soruyor: Birazdan rastgele hatalar yapacağım, bu hataların oranı ne olsun? Sen boşluğa bir sayı yazıyorsun. “Bu klarneti yüzde kırk hatalı al. Bu udu yüzde on hatalı al” diyorsun.

Tıpkı, sevgililiği yüzde kırk , ev kadınlılığını yüzde yirmi, anneliği yüzde otuz, kariyeri yüzde on, arkadaşlığı yüzde elli dört, spor ve diyeti yüzde bilmem ne hatalı çaldığın gibi

hayatta! Merak etme, insanca, hepsi insanca. Ben değil, bilgisayarlar söylüyor bunu.

Ne güzel, bilim bile ispatlamış kusurlu olduğumuzu. Hatalarımızla insan olduğumuzu.

Halbuki *self help* kitapları deliler gibi satarken; insanlık, “Neden mutlu değilim? Neden ertelemeciyim? Neden kararsızım?” sorularıyla debelenirken, belki de şöyle bir arkana yaslanıp, bir kedinin başını sever gibi sevmek lazım kendini.

Hatta başını değil, kediye sırtüstü şöminenin önüne yatırıp sevgiden yoğurur gibi sevmek lazım kendini. “Gel sen buraya bakayım kusur kumkuması” deyip, ayaklarından çekip kucağına almak lazım kendini. Yeni felsefe bence *humanize* olmak.

Bir arkadaşım, “Herkes evinin duvarına kocaman, ‘Kendimi suçlu hissetmiyorum’ yazmalı ve her sabah ona bakmalı” demişti.

Yazmadım ama ne zaman biri beni suçlayacak olsa, bir mantra gibi, bir dua gibi içimden sessizce, “Kendimi suçlu hissetmiyorum” diyorum. Çünkü suçluluk berbat bir his ve insanlar birbirlerini en çok bu duyguyla kumanda ediyorlar. Cümlelerinizi suçlama sosuna batırın, hemen herkes dediğinizi yapar. Hemen kötü hisseder. Suçlu hisseder.

Adı logic (mantık) olan bir bilgisayar programında bile adımız hataların oranını belirlemek için kullanılıyorsa, insanlık kurtulmuş demektir. Oh demesi gerekir. Oh be, çeşitli alanlarda çeşitli oranlarda kusurluyum. Ve kusur, güzel müziğin olmazsa olmazıdır.

Bu yüzden en nihayetinde udu, klarneti, gitarı humanize etmez; Erdinç’i, Nurkan’ı, Göksun’u çağırır, canlı çaldırırız. Kendi biricik hatalarımızın imzasıyla yürürüz.

Geldiğin yere değil, geçtiğin yere bak

Halbuki hep tersini söylediler.

Dediler ki, önemli olan vardığın yer.

İtiraf etmeliyiz ki, çoğu zaman vardığımız yer bir hayal kırıklığıydı. “Böyle düşünmemiştik” denecek bir yerdi, yani. Biz orayı yenilmezlik bayrağımızı dikeceğimiz, o muhteşem düşler tepesi olarak hayal etmiştik. Bir “oh” diyeceğimiz. Vardığımız yerse çoğu zaman, hiç gitmek istemeyeceğimiz yer çıktı.

Onun da bir kabahati yok. Onu abartan bizdik. Yol boyunca hep oraya baktık. Oysaki hayat bir yolculuktan ibaretti.

Etrafıma bakıyorum da, kimse yaşadıklarının muhasebesini yapmıyor. Herkes, “niye böyle oldu”cu. “Gele gele buraya mı geldik”çi, “bu muydu yani”ci.

Kimse yaşadığı yolda, penceresinden dışarı bakmamış. Yol boyu geçtiği kasabaları, edindiği arkadaşları, aldığı güzel hediyeleri, çektiği güzel fotoğrafları, güldüğü şakaları, sarıldığı sıcacık kolları hatırlamıyor. Siliyor.

Varılan yerde durup, “hepsini sil” tuşuna basıyor sanki.

Ve büyük bir katliam yaşanıyor. Anılar, balıklar gibi can çekişiyorlar kaldırımlarda.

Kıymetli olanın, lezzetli olanın, renkli olanın onlar olduğunu bilen yok. Hatırlayan yok. Onlar yoldu. Bu varış. Bazen her şey, süreçle sonuç arasında bir yarış.

Ben böyle bakmıyorum artık. Hesabını da böyle tutmuyorum yaşadıklarımın.

Hiçbir yere varmayabilir ya da beklediğimden çok daha sıradan yerlere varabilirim. Bunu önemsemiyorum.

Sonuç odaklı değilim. Süreç odaklıyım.

Neden biliyor musunuz, çünkü ömür sonuçlarda değil, süreçlerde geçiyor.

Zamanımın çoğunu gideceğim yere yaptığım yolculuklar alıyor. O yüzden çok önemli sevdiklerimle olmam, zevk aldığım şeyleri yapmam, her ana kıymet vermem.

Bugüne geçici, yarına kalıcı gözüyle bakarsam yanılmış olurum. En büyük illüzyon olan zamana kanmış olurum. Ertelemiş, bekleyip durmuş olurum.

Zamanın oyununa gelmeyenler bilirler. Yarın bugündür. Yaşadığın her şey de şu andır.

Biri çıksa bana dese ki, “Filancalar hayal etmiştim, falancaymış meğer”, ona derim ki: “Filancaları hayal ettiğin yol nasıldı peki? Ona bak sen.”

Hayallerini gerçekleştirmiş insanların en ferîştahına bile sorsan, vardığı yer mattır. Hayaller, varılacak yerler uzakta parlak görünen seraplardır. Yakınına gelince mat olurlar.

Peki, ne yapalım? Hayal mı kurmayalım? Hedefsiz mi olalım? Hayır. Hayal de olsun, hedef de olsun. Ama aslolan yol olsun. Yolculuk olsun, yol arkadaşları olsun.

Hayat da bize dönüp, “Aferin, ne akıllısın, zamanın oyunlarına gelmemişsin” desin. Zaman geleceğe ödül koyar. Ama insanın zamanı yarışmada geçer.

Sevgiler.

Biraz da endişelenmesen!

Seni kucağıma alıp yürüyorum ve ne bileyim aklıma olur olmaz şeyler geliyor. “Ya şöyle olursa, ya böyle olursa”lar. “Öyle mi yapsam, böyle mi yapsam”lar. “Şunu şöyle yapabilirdim”ler...

Yani, ben zaten biraz bu vesveselere eğilimli biriymdim de, senden sonra iyice arttı.

Sana hem kendimi kaptırmak, hem de seni kendimden korumak zor olacak. Keşke konuşsan.

Şu susarak geçirdiğin birkaç yıl, benim için hep muam-malarla dolu olacak. Gerçi biz büyükler konuşuyoruz da n’o-luyor? Gerçi sen, konuşmadan her şeyi anlatmanın mümkün olduğunun en tatlı kanıtısın.

Geçenlerde seninle yürürken yine bir endişem oldu. San-ki kaldırımda yürürken bir bilgisayar oyunundaki gibi, önümde bitiveriyorlar ve ben onları patlatmadan rahat ede-miyorum. Daha doğrusu, insan onları patlatmadan rahat edemez.

Ne zaman bir endişem olsa, ki bugünlerde hep seninle il-gili oluyor bunlar, onu artık renkli bir balon gibi düşünmeye karar verdim.

Diyelim ki endişe A, bir anda karşıma dikiliyor ve beni bir şey yapmaktan alıkoyacak. Bak bunu öğren, endişelerin amacı insanı bir şey yapmaktan alıkoymaktır. Endişe A’yı

kocaman mor bir balon yapıp önüme koyuyorum. Sonra, cebimden çıkardığım “endişeyle yaşanmaz” iğnemi saplayıp bu balonu patlatıyorum. Yoluma devam ediyorum.

Girilmezini, geçilmezini kabul etmiyorum. Ve ne oluyor biliyor musun? Hep balon çıkıyor endişeler. Zaten bu yüzden onlara balon diyorum.

Hani, “İnsan şu anda yaşasın” filan deniyor ya, yok öyle bir şey. İnsan sürekli “geçmişgelecekşimdi”de yaşıyor. Niye öyle bilmiyorum.

Zaman, şu anla ilgili bir konu değil. Daha geniş bir konu. Daha karışık.

Aslında kafanı karıştırma, hiçbir şey geçmiyor, sürekli bir şey geliyor ve sen bunların arasında gözlerini açıp kapıyorsun. Olan bu.

Endişe de, gelecek kılığındaki geçmişler. İnsan olmuş olanları, olacak olanlar zannediyor. Halbuki alakası yok.

Bunlar senin için biraz karışık değil mi? Olsun sen beni dinle. Sonra anlarsın. Ben de ilk ehliyet alırken, daha direksiyonu titreyerek tutarken, hoca, “Bak böyle tümsekler olduğunda önce bir tekerleği, sonra öbürünü geçir ki araba hопlamasın” demişti!

Yahu ben düz yolda gidemiyorum yüreğim hопluyor, sen bana tümsek taktiği veriyorsun!

Ama sonra düz yol bebek işi olunca, tümsek konusunda dikkat ettim. Bu lafları hatırladım. Sen de tümseklerde, bu dediklerimi hatırlarsın ansızın. Annelik buna yaramıyorsa neye yarar?

Bu yazıyı aslında endişeliler için yazıyorum. Endişelenecek bir şey yok. Balonu patlatın ve o sönük, patlamış naylonun üzerine basa basa geçip yola devam edin. Yola devam edenler ulaşıyor gidecekleri yere.

Bir daha yazıyorum: Sadece yola devam edenler gidecekleri yere ulaşıyor.

Biz kadınlar, sanki çoğunlukla kadınlar, endişe vagonlarına çok çabuk atlıyoruz.

Halbuki gelecek sisi dağılıp da gelecek geldiğinde hiç korktuğun gibi olmuyor. Bilmiyorum ya biz çok kötümseriz ya da hayat o kadar kötü değil.

Biraz karışık anlattım değil mi, özeti şuydu: Boş ver ya, biraz da endişelenme.

Babalar ve hazineleri

Bize bir gün bir hastane odasında rastladılar. Pek romantik sayılmazdı ilk buluşmamız.

Kucaklarında gözlerimiz kapalı uyuduğumuz bu insanlar, o sırada içlerinden bizi ne olursa olsun korumaya yemin ediyorlardı. Bilmiyorduk henüz.

Bugüne kadar erkek, adam, oğlan, koca, sevgili olan bu varlıklar bundan böyle baba olarak anılacaktı. En azından kendi hikâyelerinde adları böyle geçecekti.

Büyürken çeşitli dönemlerimiz oldu. Hiç konuşmadığımız yıllar, hiç uyumadığımız geceler, kapıları sadece çarparak kapatabildiğimiz zamanlarımız oldu.

Onlar bizimle konuşmaktan, uykusuz kalmaktan, kapının başında durup endişelenmekten vazgeçmediler.

Bizim büyüyüp kocaman olduğumuz zamanları hayal eden de onlardı. Biz değildik.

Söyledikleri şey basitti. N'olursa olsun vazgeçmeyeceklerdi bizi sevmekten. Biz korkmamalıydık hiçbir şeyden. Hayat bir ormandı. Ayakta kalmak için güçlü olunacaktı. Gidip, yakalayıp pişirecektik. Koşup devirip getirecektik.

Yorulmadan tırmanıp tepelerden büyük manzaraları görecektik. Hayatın cümlelerindeki sıfatları, gizli özneleri hemen fark edecektik biz.

Dengemiz kaybolduğundaysa sırtımızı bir tek ona devire-

bilecektik. Merak etmiycektik, tutacaklardı. Merak edip duruyorlardı, başkaları tutmayabilirdi...

Hastanede, gözümüz kapalı kucağına bırakıldığımız bu genç adam, hayat boyu bizi beğensin istediğimiz belki de tek adam olucaktı. Kadın olmak ne, bize o söyliycekti.

Erkek olmak ne, bize o söyliycekti. O bize bildiği her şeyi söyleyen tek insan olucaktı. Bildiklerinin hepsi doğru olmayabilirdi, ama buna vakti yoktu, ne biliyorsa nesi varsa bizim olucaktı, işte bu kadar basit.

Bir gün yanlarından gidecektik. Bize hep anlatıp durdukları şu hayat ne menem bir şeymiş görmek için, ellerimizi çözmemiz gerekecekti.

Bunu yaparken, içleri kan ağlayarak gülümseyeceklerdi. O tembihledikleri şeyleri, o kayıtsız şartsız sevgi hazinesini yanımıza aldığımızdan emin olup, bizi bırakmak zorundaydılar artık. En romantik anımızdı bu.

Canım babamızdı onlar.

Büyüdüğümüzde, yanımızda bizimle yürüyen bir rüzgâr, düşersek arkamızda bizi tutmaya hazır kollar oldular.

Hayatları boyu, yer yer kızarak yer yer anlamayarak yüzlerine baktığımız zamanlarda en çok şu cümleyi kurdular: Hepsi senin iyiliğin için oğlum. Hepsi senin iyiliğin için kızım. Hepsi senin iyiliğin için yavrum.

Bu yazı da senin için benim canım babam.

Çocuktan origami yapmak

“Çocukları büyütmek” diye bir şey var mı acaba? Yoksa onlar kendi büyüklüklerini içlerinde mi taşırlar?

Matruşkanın tam tersi, içinden bir büyüğünü çıkaran, sürpriz yumurtalar gibi midirler?

Bize düşen sadece onlara bakıp şaşırmak; onlarla, memnun oldum diyerek tanışmak mıdır?

Böyleyse, şu *tiger mom* annelerin, birer diktatöre dönüşerek, içinden aroma çıkarmak için çamaşır sıkarak gibi sıkıp durduğu çocuklar, boşuna harap olmuş olur.

Değilse, verilebilecek tek şey hayata dair güzel duygular, esecek rüzgârların yönlerini anlatan birkaç hikâye ve üç-beş ninni midir?

Herkesin duyar duymaz tanıyacağı “Adagio For Strings”in bestecisi Samuel Barber, daha kim olduğu içinden çıkmadan evvel, 9 yaşındayken, annesine bir mektup yazıp çalışma masasına bırakır. Mektup şöyledir:

Sadece anneme ve başka hiç kimseye değil,

Sevgili anne, sana bunu beni çok endişelendiren bir sırrımı anlatmak için yazıyorum. Şimdi bunu okuyunca hemen ağlama, çünkü bu senin de, benim de suçum değil. Şimdi bunu hiç dolandırmadan söylemek zorundayım. Her şeyden önce ben bir sporcu olmak için doğmamışım. Ben bir besteci olmak için doğmuşum ve öyle olacağımdan da eminim. Senden bir ricam daha var. Lüt-

fen bana bu tatsız mektubu unutamam da git futbol oyna deme. Lütfen. Bazen bu konuda o kadar endişeleniyorum ki, çıldırarak gibi oluyorum. (Çok değil de biraz.)

Sevgiler, Sam Barber II, 1919

Bunu okuyunca insan anneliğin ne olduğuyla ilgili uzun uzun ufuklara dalıp gidebilir.

Boyhood filmini izlediniz mi? Orada da böyle bir durum var. İlk defa bir yönetmen, gözümüzün önünde aynı oğlan çocuğunu 5 yaşından 18 yaşına kadar takip ediyor. Sanki hızlandırılmış bir 13 yıl izliyorsunuz 3 saatte.

Ve o oğlan her azarlandığında, her “Nerede kaldın?” denildiğinde, her susma hakkını kullanmadığında içiniz parçalanıyor.

“Neyse ne! Rahat bırakın şu çocuğu!” diye bağırarak istiyorsunuz ekrana. Çünkü oğlanın kalbinden izliyorsunuz filmi.

“Geç kaldı, çünkü o güzel kızla dünyanın en önemli şeyini konuşuyordu” diyorsun. “Sustu, çünkü sorduğun şey çok saçma” diyorsun. O, kozasından kanatlarını usanmadan çıkarırken, “Keşke” diyorsun, “gölge etmeseler de açsa.”

Herkesin, anne babası dahil, gölge edenlerden kurtulup, güneşin altında kendine bakma ve bunu gösterme hakkı var.

Eğer bir çocuk anayasası olsaydı, ilk maddesi bu olmalıydı. Güneşin altında kendini görme ve gösterme hakkı!

Aksini iddia eden bir sürü kitap okuyorum. Origami yapar gibi, çocuğunuzu nasıl katlayıp uçak yapabileceğinizi anlatan. Ama zaten kanatları olan bir şeyi, uçak gibi katlamak size de çok saçma gelmiyor mu?

En başta kendim olmak üzere, çocuklarından gölgesini çekmeyi unutmamasını dilediğim tüm anne babalara, sevgilerle.

Bana biraz güvensen

Burası, birbirine belki de en az güvenen insanlar ülkesi. Yüzde yediymiş burada başkalarına güven oranı.

Sokakta adres sorduğumuz birine bile tam güvenmediğimiz bir yerde yaşamak, bizi bayağı yalnız ve ürkek hissettiriyor olmalı.

Bilemiyorum hiç, başkalarına rahat rahat evimizi, çocuğumuzu, eşyalarımızı teslim ettiğimiz, sorulara verdikleri cevaplardan şüphe duymadığımız bir yerde yaşamak nasıldır. O hal nasıldır.

Şirketlerin aile fertleriyle, uzak da olsa akrabalarla dolu olması da bundandır. İnsan kendi kan bağı olanlardan başkasını düşman görmeye meylederse, dostu da olmaz.

Asansör örneği bunun en komik göstergesi. Şimdi diyelim ki asansöre bineceğiz ve o sırada birisi bizden önce asansör düğmesine basmış ve düğmenin ışığı yanıyor. Yani asansör bu komutu yerine getirmek için çabalıyor. Biz bunu göre göre yine de, kendimiz bir kere daha basmadan rahat edemeyen bir milletiz.

Bu benim çok komiğime gidiyor. Ki bunu ben de yapıyordum. Dum, çünkü buna dikkat ettikten sonra delilik gibi geldiğinden kestim bunu yapmayı. Kendimi düğmeye basmak için zor tutuyorum!

Yani şu tanımadığım insanın, ışık cayır cayır yanmasına rağmen tam olarak bastığından ve asansörü çağırdığından

bir türlü emin olamıyorum. Ne yapayım, kültürümde var. Genlerimde menlerimde var!

Bu tabii ne yazık ki, komşuna güvenmeme, arkadaşlarına güvenmeme, kurumlara güvenmeme olarak yayıldıkça yayılıyor ve biz tıpkı ülkemizin tarih kitaplarındaki gibi, üç tarafı deniz, dört tarafı düşmanlarla kaplı bir yer haline geliyoruz.

Bunun çaresi nedir bilemiyorum. Belki her şey gibi bu da ilk yuvamız olan ailemizde başlıyordur ve anne babaların vereceği mesajlarla değişecektir.

Belki onlara, önce güvenip, sonra karşıdaki güvenini boş çıkardığında güveni geri almayı öğretebiliriz.

Hani çocukken oynadığımız bir oyun vardı hatırlıyor musunuz?.. Gözlerini kapatıp kendini geri bırakırsın ve arkandaki seni tutar. Ne güzel bir provası o güvenin, sevginin ve kendini bırakmanın.

Sonraları büyüyüp, oyunlardan büsbütün vazgeçip sıkıcı yetişkinler olduğumuzda ruhumuzu asla bırakmaz oluruz. Arkamdaki her an oradan gidebilir biri olur, ben de hep adımlımı geriye koyup kendimi bırakmaz olurum. Nesi güzel bunun? Nesi oyun? Nesi eğlenceli?

“İnsanlar bana güvenmez, çünkü ben de onlara güvenmiyorum”sa, başımıza geleceklerin en en kötüsü.

Gerçek olmaktan, kendimiz olmaktan bizi alıkoyan ve kim bilir ne güzel yollara çıkmamızı engelleyen bir düşünce.

Ben şu hayatta en çok düşüncelerden korkuyorum. Bir yerde okumuştum. Düşüncenizle bedeninizi yapıştırın diyor. Hah, geçen haftaki *Time* dergisinin sağlık sayısında!

Diyor ki, düşünceleriniz bedeninizi yönetiyor. Artık bu iki kelimeyi birbirinin yerine kullanabilirmişiz. Yani düşünce dediğimiz yerde beden, beden dediğimiz yerde düşünce diye biliyoruz. Buradan nereye gelinir... Düşünce güvensizse, beden de güvensiz olur. Ürkek bedenlerin hücreleri bağışıklık geliştiremez.

Bu hafta güvenme egzersizi yapalım. Karşımıza gelen ilk güven sorusuna “evet” diyelim ve bakalım, sonu hayal kırıklığı mı, yoksa bir rahatlama mı olacak.

İnanıyorum. Ancak böyle “güzel ve yalnız ülkem” değişecek. Herkese gözü kapalı bedenini arkaya bırakabildiği zamanlar...

Endişelerden kurtulmanın iki yolu

Bazen dudaklarımı yiyorum.

Bu yeni çıktı.

Allah aşkına nereden çıktı bu?

Ben ki, dudak, yanak ve tırnak yiyenlerden hiç olmadım ve onların kafalarını hep çok bulutlu buldum, birden kendim onlardan biri oluverdim.

Fark edince, bu saçma huy bedenime ezber yapmasın diye, hemen kafamın içine bakıyorum. Ne düşünüyorum ben? Nerede takılıyor düşünce treni? İçinden çıkamadığım o şey ne? Hangi cümle geçti aklımdan da, kopardım dudağımdan bir parçayı?

İnsan hangi düşünceye düşerse düşsün, kendini kaldırmayı ve onun sadece aklından geçen uydurma bir cümle olduğunu kendine hatırlatmalı.

Kendinle ilgili her şeyi çözmenin ilk şartı farkındalık. Farkında olan insana hiçbir şey olmuyor. Neyse, böyle böyle endişe avındayken ben, “Guatemala endişe bebekleri” diye bir şey olduğunu öğrendim.

Guatemala endişe bebekleri, sigara izmariti kadar minnacık, kâğıt ve kumaştan elle yapılan bebekler.

İnanışlarına göre, bu bebeklere gece yatarken endişeni anlatıyorsun, sonra onları yastığının altına koyuyorsun, onlar senin yerine sabaha kadar endişeleniyorlar ve sen mışıl mışıl uyuyorsun.

Uyumamak yok, ya öyle olursa yok, tırnak yanak dudak yemek yok.

Bayıldım bu bebeklere ben. Hemen ısmarladım Amazon'dan.

Şimdiye kadar bir kere kullandım, onda da çok işe yaradılar. Endişemi bıraktım bir küçüğe, tatlı rüyalara daldım.

İnsan saçma da olsa bir şeye inanmayagörsün hemen kendi gerçeğine katıveriyor onu.

Şaka bir yana, diyeceğim, gerçi şaka yapmıyordum, endişelerden kurtulmanın kanımca en etkili ve kestirme yolu, o konuda bir şey yapmak.

Birini mi aramadın, ara. Bir şeye mi başlamadın, başla. Bir yere mi gitmedin, git. Yap yap yap. Yapmaktan daha büyük bir olmayanı olduran yok. Olmayanı olduran tek şey bir şey yapmak.

“E, herhalde” diyorsunuz ama o zaman niye milyarlarca insan sürekli endişeli? Ruhları titrek, kafaları karışık, uykuları dağınık, günleri verimsiz, en önemlisi de hayalleri gerçeksiz?

Çünkü sevgili okur, çünkü bir şey yapmak o kadar da kolay değildir. Bir ruh sıçraması, bir karar gerektirir. Bir şey yapmanın içinde kendine güven ve yarına umut vardır. Feci bir iyimserlik vardır.

Kas kuvveti ve hayata etki etme isteği vardır. Bunlar burada böyle okunduğu kadar kolay şeyler değildir. İçinde harlı ateş olmalıdır.

Endişeleri sadece birer misafir gibi ağırlamak isterseniz, onlara kapının yolunu gösterecek eylemlere girişmelisiniz. Hem de şimdi. Hem de bir an bile düşünmeden. Tereddütsüz.

Hayat endişelenmek için çok kısa. Bir şeyler yapmak için büyük fırsat. Guatemala endişe bebekleri içinse fazla hafif.

Hepimiz bir yolunu bulup, kendi biricik çıkmazlarımızdan kaçış planını yapmalıyız. Yoksa ne farkımız kalır, bir tekerleğin içinde dönüp duran laboratuvar farelerinden?

Kahkahamız bol olsun!

Kahkaha atmak o kadar güzel bir şeydir ki, yanınızda biri kahkaha attığında neye güldüğünü bilmeden yüzünüze mutluluk sıçrar.

İstemsiz güldükten sonra sorarsınız hep: Neye bu kadar güldüm?

Hayat, gözyaşları kadar kahkahalarıdır da. Bu ikisi dans edip dururlar nehir kıyılarında. Aralarındaki romantik dansa sivruluruz.

Kahkaha uçucu etekleriyle çabuk unutulur. Kelebek kadar ömründe, parlar ve söner. Benim gibi, kahkahası kolay insanların yanak kenarında çizgisi kalır.

Belki gülmenin sahtesi olur ama kahkahanın sahtesi olmaz. Kahkahada gözlerin kenarları kırış kırış olur, insanın ağzı bir şey yutacak kadar kocaman açılır.

Bir an için nefessiz kalınır. Gökkuşağı gibidir. İçindeki kirlileri mis gibi yıkar, asar. Her şey yeniden rengine kavuşur.

Denir ki, bir insanla dost olmanın en iyi yolu onunla karşılıklı kahkaha atmaktır. Bir yerde bunun sebebinin, birbirlerine ağızlarının taa içini gösterecek kadar güveniyor olmak olduğunu okumuştum.

Eğer biri, dişlerini sıkmayı bırakırsa, kalbini de sıkmayı bırakıp gönlünü açıyor. Kahkaha, kilitleri açan en büyük anahtar. Biz de kahkahayı seven bir milletiz. En çok gişe yapan filmlerimizin hepsi komedi.

Bütün bunlara rağmen ne yazık ki, sakladığımız şişelerce gözyaşı oluyor. İnsan, evrimdeki ayakta kalma reflekslerinden dolayı, acılara dikkat ediyor.

Hayatta kalmak için, yüz binlerce yıldır en çok korkularımızı akılda tuttuk. Bu yüzden acılar kaydediliyor. Diğer her şey buharlaşıyor.

Asıl acı olan bu bence. Keşke neye kahkaha patlattığımızı akılda tutabilseydik.

Kahkaha öyle değerli, öyle mücevher bir şeydir ki, bir ane bebeğinin kahkahasını duymak için ölebilir. Bir bebeğin kahkahasından daha güzel bir müzik duydunuz mu hiç?

Sesimizi, suratlarımızı o sesi duyabilmek için ne şekillere sokarız.

Duyulduğunda evleri şenlendirir, etraftakilere derdi tasayayı unutturur. Hayatın başlangıcını hatırlatır. Her şeyin tertemiz olduğu, her şeyin kolayca komik olduğu o ilk zamanları.

Demem odur ki, siz siz olun kahkahanız geldiğinde öyle hapsirik tutar gibi tutup kendinize yüreğinizi dar etmeyin. Bırakın uçan bir balon gibi kopup gitsin. İzleyin sonra gökyüzünde yükselişini.

Gözlerinizden yaşlar gelene dek, yerlere oturup kaslarınızı kullanamayana dek, kendinizi dakikalarca toparlayamayana dek kahkaha atın e mi!

Kendi kendinin kahramanı olmanın faydaları

“Bunu ben böyle yapıyorum.”

Siz böyle yapmıyor olabilirsiniz. Bunun böyle yapılmadığını düşünüyor olabilirsiniz.

Belki aranızda anlaştınız ve kesin karar verdiniz bunun böyle yapılmayacağına ve bu sizin tek gerçeğiniz.

Belki sorgulanmayacak kadar eskilerden beri, bu tıpkı sizin dediğiniz gibi yapıldı.

Hatta belki birçok yere yazıldı, bunun sadece bu şekilde yapılacağı.

Yine de bu benim dünyaya ilk gelişim. Büyük ihtimal ki son gelişim.

Ve doğumdan ölüme olan bu tek yön uçuşumda, kendi yollarımı denemek istiyorum ben. Madem içimde bir hisle buradayım, yol göstericim olarak sadece onu tayin etmek istiyorum.

Yapılagelenler, konuşulup anlaşılmışlar bana göre değil. Bunu kimsenin onayına sunacak da değilim.

Son zamanlarda fark ettim ki, “başkasının tecrübesi” denen şey o kadar da matah bir şey değil. Adı üstünde o, onun tecrübesi.

Onun hikâyesinin akışında, onun kahramanlarının karakterleriyle oluşmuş.

Benimse, hikâyem de, kahramanlarım da başka.

Benim hikâyemde ben varım.

Ben zaten, başlı başına bir “kendinden başka kimseye benzemez”im. E sen de öylesin. Peki o halde, seninle neden hikâye cümleleri değiş tokuşu yapalım değil mi?

Bir kere bu, benim başıma geleni de mahvedecek.

Çünkü başıma gelen, başka şekillerde senin başına geldiğinden, olay senin için bu kadar yeni ve heyecanlı değil.

Bence bu senin adına üzücü, bu bir!

İkincisi, hatasız kul olmaz. Benden hata yapma hakkımı alıyorsun. Sıkıcı bir şekilde, beni kendine benzetirken, hata yapıp silmemin ve kendi doğrumu bulmamın önünü de tıkıyorsun.

Bir üniforma giydiriyorsun hayatıma.

Böylece hayatım seninkine ve diğerlerinininkine benzeyecek, halbuki ben onun benzersiz olmasına çalışıyorum.

O yüzden içimdeki hisleri, sesleri dinliyorum.

Onlara güvenmek istiyorum. Benim yolumu bilen onlar.

Ödünç almadığım tek şey onlar diyebilirim.

Üçüncüsü de, tek bir yol olduğuna inanmamam. Hayatın ihtimalleri, hayatta olan insanlar kadar çok.

Her birimiz, sadece kendi iç sesimizi dinleyerek ve fener olarak sadece onu yakarak, eşsiz bir yolda gidebiliriz.

Bundan çekinmemizin, korkmamızın, bunu yapamamamızın ve iç sesimizi, ağzını bantlayıp bir kilere kapatmamızın tek sebebi, ona güvenmememiz.

Ne delilik! Kendi bağrından kopan sesi sustur, elâlemin ağzından dökülenlere itaat et! Böyle söyleyince, koşarak kilere gidip o sesi serbest bırakmak istiyor insan.

Özürler dilemek, ona su ikram etmek ve tekrar şakıması için dua etmek istiyor.

Niye uzun uzun bu konuda yazdım? Çünkü başkalarına çok soru sorduğumu fark ettim.

Röportaj yapıp duruyorum sanki. Halbuki kendime sormalıyım sadece!

Sevgili Nil, siz bunu nasıl yapmayı düşünüyorsunuz? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Size bu ne hissettiriyor? Allah aşkına konuşun sevgili Nil, içinizden ne geliyor?

Sadece bunu duymak istiyorum. Siz benim kahramanımsınız.

Bedava ve eğlenceli şeyler listesi

Hepimiz, parasızsak, tüketmiyorsak sıkılacağımızı düşünür olduk.

Halbuki bedavadan çok eğlenmek ve üretmek de mümkün.

Geçenlerde bunu hatırlatan güzel bir yazı okudum ve bize uyarladım.

Evdeki eski gazete ve dergilerden resimler keserek, sana ait büyük bir sırrı, kolaj tekniğiyle poster yap. Alakasız bir sokağa as. Tamamen içinden gelen yönle sapaarak, değişik bir yoldan yürü.

Sana sevgi, emek, ilham vermiş, üzerinde etkisi olmuş herkese uzun bir teşekkür mesajı at.

Yogaya başla. Çok güzel *online* kurslar var.

Mutfakta ne bulursan onunla, yepyeni bir yemek uydur. Ve ye!

Parkta sadece kuşları dinleyerek yürü.

İnternette bir *podcast* dinle, bilmediğin bir şey öğren. Birine anlat.

Kâğıttan süsler yapıp pencerene as, o günü kutla.

10 güzel hatıranı, *post it*'lere yaz ve evin az baktığın yerlerine koy. Görünce sürpriz olsun.

Seni çok ilgilendiren bir konuda blog yazmaya başla.

Evdeki DVD'lerin en eskisini tekrar seyret.

Şehirde karanlık bir yer bul (bul bulabilirsen) ve yıldızları izle.

Bir zaman makinesi yap. Nasıl mı? O güne ait resim, dergi, gazete ve ufak tefek eşyayı bir kutuya koy, sıkı sıkı bantla. Sonra üzerine çok uzak bir tarih yaz. O gün gelince açarsın.

Sokakta bedava dağıtılan, hiç okumadığın gazetelerden birinin tamamını oku.

Bir enstrüman çalmayı öğren. *Online* kurs dolu.

En sevdiğin şarkının sesini sonuna kadar aç ve dans et.

Büyük bir aile ağacı çiz. Dallarını akrabalarına sora sora doldurmaya çalış. (Her aile beklenmedik sırlarla doludur.)

Meditasyon yapmayı öğren. Oturup, gözünü kapatıp, derin nefes alıp vererek başla.

Bir gün okurum dediğin bir kitabını bugün okumaya başla.

Evde kendi vücut ağırlığıyla *fitness* yapmaya başla. *İnternet* kurs dolu.

Vikipedi'de bir konu bul, sonra linkleri takip ede ede yeni şeyler öğren.

Üç limonu havada sirkteki gibi çevirmeyi öğren. *Online* kursu var.

Elinle gölge oyunu yapmayı öğren. Bunun da *online* kursu var.

Bedava bir internet oyunu oyna.

Yalnız kalıp gözlem yapabileceğin bir yer bul. Oradan bütün gün hayatı izle ve not tut.

Günlük yazmaya başla. O gün olan en ilginç şeyi yaz.

Evin bir odasını tamamen değiştir. Yeni eve taşınmış gibi olursun.

Bir şiir yazmaya kalkış.

Yeni bir müzik keşfet. Mutlaka seveceğin yeni bir grup, şarkıcı, şarkı, müzik türü vardır.

Bir kısa hikâye yarışmasına katıl.

Bedava konserlere git.

Kadınlığa övgü gibi oldu

Ben hep böyleydim aslında.

Kendimle acilen yalnız kalmam gerekiyormuş gibi, insanlardan kaçardım.

Sosyalleştiğimde çokça gülmek, sık sık kendi esprilerime gülmek gibi aşırılıkları da, herhalde ne yapacağımı bilememekten yaptım.

Herkes lego gibi birbirine uyumla birleşiyordu da, benim çıkıntılarım girintisiz kalacaktı sanki. Başka bir tür gibi hissediyordum belki, bilmiyorum.

Yani sanki bir oda dolusu ördek arasında fok balığı ya da bir grup zürafa arasında balarısı kadar alakasız hissediyordum.

Mevsimlerim başkaydı. Asıl derdim başkaydı. Demek istediğim başkaydı, ben başka şey diyordum. Sonra biraz büyüdüm ve erkekler girdi hayatıma.

Onları kategorik olarak insanlardan ayırma sebebim, onlarla yalnız olabiliyordunuz.

Yani insan aşk meşk işlerinde, içini dışını, fokuğunu ve balarılığını doya doya yaşayabildiğinden işte. Hani böyle iki kişi dünyaya sırtını dönersin ve bambaşka bir manzara seyrederdin.

Başkalarının sadece fazlalık olduğu zamanlardan bahsediyorum.

Ayrıca bu dönemle ilgili kötü bir şey ima ettiğim zannedilmesin.

Bence herkesin doya doya yaşaması gereken bir zaman bu, tencereyle kapağın buluşup, tatlı tatlı kaynadıkları, birbirlerine şifa oldukları anlar.

Sonra... Sonra ben insanlardan o kadar korkmamaya ve kendimi o kadar da tuhaf bulmamaya başladım. Yani fok ya da balarısı değil de aslında ördek ve zürafaya bayağı benzediğimi fark ettiğim günlere geldim.

İşte bu noktada “kız arkadaşlar” denen yere vardım. Hemcinslerimi canlarım ve beni anlayan yegâne varlıklar olarak görmeye başladım. Yaşasın kadınlar ve paylaştıkları!

Evet, bugün dış işlerim tamamıyla bu eksende yürüyor. Ne çok şey biliyor, ne güzel ve içten paylaşıyorlar.

Artık ayda birkaç kez buluştuğum kadın arkadaşlarım, kadın kadına sabah yürüyüşlerim var. Kadınlıktaki gücü keşfettiğim dönemdeyim.

Ortak bir dil. Ortak kaygılar. Ortak beklentiler ve en önemlisi benzer yorumlar ve geniş bakış açılarına hâkimiyet!

Eskiden neredelerdi? Belki onlardan korkuyordum. Ya da rakip mi görüyordum ya da neydi... Şimdi anlıyorum ki, birbirlerine sonsuz açık kalpleri, ellerini tutarsan seni geçirdikleri kocaman kapıları var.

İnsanın sürpriz yumurta gibi, kendini kırıp kırıp durması gerekiyor değişmek için.

Değişmek çok güzel, çünkü değiştiğinde oynayıp durmaya mahkûm olduğun rolün dışına çıkabiliyorsun.

Hikâyedeki başrol değişiyormuş gibi oluyor. Bu ne demek? Hikâyeyi de değişecek demek. Çünkü sen değişirsen, dekorlar ve diğer oyuncular da değişiyor.

Herkese değişebilme gücü dilerim.

Sıkı ruh kası gerektirir ama doğum gibi, yeterince itersen yaparsın. Kendinin yeni halini doğurursun.

Bu yeni hayatımda kendimi çok daha kalabalık ve güçlü hissediyorum.

Ördekmiş, fokmuş önemli değil. Bunları 20'lerde bıraktım. Şimdi herkesi yarısı aynı, yarısı başka mitolojik kahramanlar gibi görüyorum.

Güçlerinin farkında olanlar var, olmayanlar var. Hiç olmayacaklar var. Aynılıkta nasıl sıcacık ısınıyorsak, farklılıkta da çoğalıyoruz.

Bu yazıda izin verin, bütün kadınlara hayata kattıklarından dolayı teşekkür edeyim.

Aşureden anneliğe her şeye muktedir oldukları için.

Bugün neden korkayım?

Ben yanlış biliyormuşum.

Empatiyi sempatiyle karıştırıyormuşum.

Empati, kendini bir başkasının yerine koyarak, onun hissettiklerini hissedebilmek demek.

Son zamanlarda Türkiye'nin eksikliğini en çok hissettiği şey bu zaten.

Yani Türkiye bir insan olsa ve kan tahliline gitse, kanında en büyük eksiklik "empati" çıkabilir.

Empati eksikliği çekmemizin en büyük sebebi, kendimizi "kolay incinir, yaralanabilir" olmaktan korumamışmız.

Ben de bütün bunları, empatiyle sempatinin farkını, "kendini savunmasız kılabilmek" araştırmacısı Dr. Brené Brown'dan öğrendim.

Aslında her şey, kendimi savunmasız kılma yeteneğimin olmadığını fark etmemle başladı.

Diyeceksiniz ki, manyak mısın, kendini niye savunmasız kılma ihtiyacı içindesin?

Çünkü kalbi kırılmalara dökülmelere açmaz, kalkanını her sabah takarsan neredeyse bütün duyguları ısıtıyor.

Birini sevmek, o kişiye karşı savunmasızlıkla başlıyor.

İşin acayibi, ait olmak, neşe, cesaret, empati, sorumluluk ve kendine özgü olmak da savunmasızlıkla başlıyor.

Peki, neden o zaman insan, ordularına bu kadar yatırım

yapıyor? Kalkanlarını her gün cilalıyor, kalbine, göğsüne kalkanını takıyor?

Bunun sebebi de “yetersizlik kültürü”.

Kendini aslında yetersiz gördüğün için kalkanı takıyorsun. Hepimizin kendimize her gün sorduğu en tehlikeli iki soru şuymuş: “Bugün neden korkayım?” ve “Kimi suçlayayım?”

Bu iki soru bizi mahvediyor, kolumuzu kanadımızı buduyor.

Kimselere sarılamıyoruz, uçup bilmediğimiz yerlere gide-miyoruz.

E zaten bu ikisini yapamıyorsak, hiç yaşamayalım daha iyi.

Dr. Brené Brown’ın yıllar süren araştırmasında, binlerce insanla konuşarak vardığı sonuç da bu: Kalbinin kırılmasına izin verdiğin sürece sevebilir, sevebilirsin. Nokta.

Beni az çok tanıyorsunuz artık. Çok ortalarda olmayan, işini iyi yapmaya çalışan, neşeli, müzikle uğraşan biriyim.

Mahremime düşkünüm. Yolda yürürken bile fotoğrafım çekilse tedirgin oluyorum. Niye tedirgin oluyorum acaba diye de on yıldır düşünüyordum... E biraz terbiye oldum tabii.

Spot istiyorsan, spotu çat diye yaktıklarında da görünenlerden rahatsız olma! Hatta kendin kendi yara berelerine de spot tut.

Ama yok. Ona hayır diyorum hemen.

Şarkılarla zaten önlerinde mahvoluyorum, günlük hayatta kuyruk dik dursun diyorum.

Dr. Brené’nin kitabının karşıma çıkması tamamen tesadüf oldu. Ama bütün tesadüfler gibi, o da tam zamanındaydı.

Bir arkadaşım, kendini olduğu gibi ortaya koymaktan çekinmeyen sansürsüz insanların cesaretini ve yenilmez güçlerini konuşuyorduk.

Türkiye’de örneği az, burası kuyruğu dik tutma ülkesi, ama yok değil.

İşte seyrek de olsa, birinin açık kalp ameliyatı gibi, kendini ortaya cam kırığı gibi saçtığını görünce büyüleniyordum ben.

Burada büyük bir güç olduğundan, daha doğrusu asıl gücün kalkansız olmak olduğundan şüphelenir olmuştum. Şimdi eminim. Güç, kendini gerektiğinde güçsüz kılabilmekte.

Sadece güç değil, bütün duygular orada. Orada bir köy yok uzakta.

O köy bizim savunmasızlığımızda...

Bak nerelere gittik, empatiyle sempatinin farkına gelemedik bile, onu da bir başka yazıda yazayım.

Bir çocuğu çok sevmiş

Bu yazıda size masal anlatmak istiyorum. 1964'te Shel Silverstein tarafından yazılmış.

Öyle güzel bir masal ki, Youtube'da yazarının sesiyle olan videosunu, Twitter'dan paylaştım.

Paylaşır paylaşmaz şöyle bir mesaj geldi: "Sen masal anlatıyorsun, memlekette neler oluyor." Ben de şöyle cevap yazdım: "Çocukken bu masalı okusalardı, şimdi onların masallarını izlemiyor olurduk."

Bizim dilimizde niyeyse, "Bana masal anlatma" diye bir cümle de var. Halbuki masallar daha çok anlatılmalı.

Şimdi, benim vaktim var bunlara diyenlere, benim anlatımım; "The Giving Tree" (Cömert Ağaç).

Bir zamanlar bir ağaç varmış ve küçücük bir çocuğu çok sevmiş. Kendinden bile çok sevmiş.

Arkadaşmış bu ikisi. Çocuk ağaca tırmanır, elmalarını yer, dallarında sallanır, gölgesinde uyurmuş. Ağaç da çok mutluymuş bu durumdan...

Sonra çocuk büyümüş. Bir sevgilisi olmuş çocuğun. Bera-ber gelip uzanmaya başlamışlar ağacın gölgesine. Ağaç da, her ne kadar çocuk artık tırmanıp dallarında sallanmasa da, mutluymuş bu durumdan. Kız arkadaşıyla çocuğa vermiş cömertçe elmalarından.

Derken çocuk biraz daha büyümüş.

Ağacın yanına geldiğinde neşeyle sallanmış ağaç, “Haydi” demiş, “tırman üzerime, dallarımda sallan.”

“Of” demiş çocuk, “ben artık büyüdüm, başka bir şeye ihtiyacım var. Paraya ihtiyacım var. Bana para verebilir misin?”

Düşünmüş ağaç, “Hımm” demiş, “param yok ama elmalarım var, sana elmalarımıdan veririm, sen de satarsın para kazanırsın olur mu?” “Tamam” demiş çocuk.

Ve ağaç dökmüş önüne bütün elmalarını...

Uzun süre görünmemiş çocuk. Sonra, yine bir gün çıka-gelmiş.

Bayram yapmış ağaç sevinçten ve heyecanla demiş ki: “Hoş geldin!”

“Haydi tırman üzerime, dallarımda sallan, gölgemde uyu!”

“Bunlara zamanım yok” demiş çocuk, “benim bir eve ihtiyacım var. Sen bana bir ev verebilir misin?”

Düşünmüş ağaç, sonra demiş ki: “Sana bir ev veremem ama dallarım var benim. Onları kesip kendine bir ev yapabilirsin!” Ve böylece, bütün dalları kesilmiş ağacın.

Bir süre daha görünmemiş çocuk, sonra bir gün uğramış yine. Tabii bizim ağaç sadece koca bir gövde, sevincinden sallamış koca gövdesini...

“İşte geldin, seni bekliyordum” demiş. “Haydi tırman üzerime, gölgemde uyu!” Çocuk artık orta yaşlı bir adam, “Benim bunlara halim yok” demiş, “denize açılmak istiyorum. Bir kayık lazım bana. Sende var mı bir kayık?” Düşünmüş ağaç... “Koca bir gövdem var, onu kesip kendine bir kayık yapabilirsin!” Bunun üzerine çocuk kesmiş ağacı.

Ve gitmiş her zamanki gibi.

Derken bir gün yaşlı bir adam olarak çıkagelmiş çocuk.

Ağaç yine çok sevinmiş.

Ağaç dediğine bakmayın, kesik kısa bir gövde. “Hoş geldin” demiş yine gülen sesiyle. “Ben artık çok yorgunum” demiş çocuk...

“Sadece bir yer bulup oturmak istiyorum.” “İyi ya” demiş ağaç, “gel otur üzerime.” Ve çocuk gidip ağacın kesik gövdesine oturmuş.

Böyle bitmiş ağaçla çocuğun masalı.

Hepimiz, sadece oturmak isteyen birer yaşlı olmadan, gövdesi kesik bir ağaç gibi olmayı öğrenelim diye, sevgilerimle.

Hepimizi bir gün bir 20'lik tanımayıverecek

O yüzden sakın olalım.

Krallıklarının peşinde perişan insanlar görüyorum. Kendilerini gelip geçmez sanıyorlar. Ölümsüzlüğe kapılmışlar.

Halbuki ne kadar başarılı olursan ol, bir gün 20 yaşında biri için hiçbir şey ifade etmeyeceksin.

Ve inşallah yaşarsan, ömrün bunu görmeye yetecek.

O yüzden, yaptığın şeyi güzel yap seviyorsan ve severek yap, sonrasından da fazla bir şey umma.

Şan, şöhret, ün ve para un ufak oluyor.

Olacak. Bu böyle biline.

Örneğin, yeni eserlerini açık artırmaya koyup bir günde 200 milyon *pound*'luk satış yapan, modern sanatın en etkili ismi Damien Hirst, geçenlerde bir bara girmiş.

Barda 20 yaşında bir genç kızla konuşmaya başlamışlar. Kız ne iş yaptığını sorunca, "Sanatçıyım" demiş.

"Belki bilirsin" demiş... "Tankın içindeki köpekbalığını gördün mü?"

Kız görmediğini söyleyince, "Peki ikiye bölünmüş inek?" diye sormuş...

Kız onu da bilmeyince... "Renkli benekli tablolar???" "İııııı..." "Kesin pırlantalarla kapladığım iskeleti biliyorsundur..." Fakat kız onu da ilk kez duymuş.

Bunun üzerine Damien Hirst'e bir rahatlama gelmiş! "Demek yirmi beş yıllık emeğim buraya kadarmış.

Yeni bir jenerasyona hiçbir şey ifade etmiyorum! Hiçbir şey! Bir anda silinmişim, bir ara silinmişim demek” demiş kendi kendine!

Bunu üzücü, mahvedici bulacağına özgürleştirici, hafifletici, fevkalade etkileyici bulmuş!

Demek yeni bir sayfadayım, oley, o halde sırada ne var diye düşünüp bulayım demiş.

Böyle bir bakış açısı için, illa İngilizlerin kendiyle dalga geçen espri anlayışına sahip olmamız gerekmez.

Biz Türkler asla ne kadar dandik olduğumuzun şakasını yapmıyoruz.

Yapan olursa da gülmüyoruz zaten. Woody Allen sevenler kadar az buna tahammül gösterenler.

Ününün yıldız tozu hâlâ omuzlarındaiken, herkesin her zaman gözünü kamaştıracaklarını zannedenlere kıssadan hisse gibi bu anekdot.

Ünlü olmaya bile gerek yok, her ne alanda ne yapmış olursan ol, su yenileniyor ve sen yeni balıklara bir şey ifade etmiyorsun.

Burada hırsla kapılıp boğulmanın âlemi yok. Herkesin güzel zamanları var. Parladığı zamanları.

Takdir gördüğü, spot ışığı aldığı, alkışlandığı günleri. Ama bir de, bunların başkalarına, bir sonrakilere geçtiği zamanlar var.

Onlar karanlık zamanlar değil. Niye olsun? Kim sonsuza dek aynı kalan bir şey görmüş ki, bundan şikâyetçi?

Ruhunu davul gibi, her daim yeni kalmaya çekeştireceğine, zamanı geldiğinde eskisen daha iyi olmaz mı?

Eski çok güzel bir şey. Japonların *wabi sabi* felsefesi hep onun değeri üzerine.

İsmin söylendiğinde bir 20’liğin gözünde bir ifade belirmediğinde, Damien Hirst gibi buna kadeh kaldırabilmelisin. Çünkü bu aynı zamanda, senin hallerinden birinin sonu.

İkarus gibi, güneşe doğru balmumu kanatlarıyla uçmaya kalkarsan, kanatların erir ve sen denizlerde boğulursun.

Dilerim zamanın geçtiğinde, yeni zamanlarına yelken açacak rüzgârı bulasın ve hayatın hiç durmayan bu çılgın suyunda yıkanasın.

Devlerle yaşıyanlara

Hayatınızda devleştirdiğiniz birisinin, aslında sizinle aynı boylarda olduğunu gördüğünüzde bir kez daha anlıyorsunuz ki; mühim olan başa gelenler değil, verilen tepkilerdir.

O insanları devleştiren, sizinle aynı canavarı gördüklerinde korkmalarına rağmen kaçmamaları, sizinle aynı şeye dertlendiklerinde çözüm çözüm gezmekten usanmamaları ve sizinle tam da aynı şeyi istediklerinde onu almadan vazgeçmemeleridir. Anlıyorsunuz ki, hayat “insan”lar için. Üstün mahluklar için değil. Herkesin pardösüsünün içine sokuşturup gizlemeye çabaladığı kusurları var.

Herkesin ödü kopuyor. Herkes yalnız. Herkes bazen çaresiz. Herkes bir vakit kendini birine bir mektup gibi teslim edip, “Hadi sen şunu hallet, sana güveniyorum” deyiveriyor.

Herkes düşüp düşüp kalkıyor. Herkes reddediliyor. Herkes ne yapacağını bilemediği günü yaşıyor.

İnsanız çünkü. Kalbimiz bir süreliğine bir ritim tutturacak ve işte o süre zarfında dansımız neyse yapacağız.

Bazılarımızı, pirinç ayıklar gibi diğerlerinden ayıran belki de tek şey, bütün bu “herkes”lere verdiğimiz bireysel savaşlar. İşte bu, bazılarımızı dev yapıp, zaferlerle süslüyor.

Bu yüzden biyografi okumayı çok seviyorum. Bu bayramda Leonard Cohen’in, Sylvie Simmons kaleminden biyografisini okudum ve ne yalan söyleyeyim yüzlerce kere “ohh” diye nefesimi bıraktım.

Yalnız değilmışim dedim, hiçbirinde yalnız değilmışim.

Ohh, o da gitarıyla kendince çaldığı şarkılarını bir gün bir prodüktöre götürmüş ve “Bunlarla ne yapalım?” demiş.

Şanslıymış ki, bu kadar basitçe ve iddiasızca şiirini söyleyen bu adamı şaşaalı müziklere boğmamışlar.

“Hiçbir lafını ezmeyelim, katman katman enstrüman koymayalım. Şu an ne duyduysak, onu biraz güçlendirelim” demişler.

Sesini üç mikrofonla kaydedip, çok iyi çalamadığı gitarını kendi tarzında çalmasına izin vermişler.

O çalarken, ona uyum sağlayacak müzisyenleri bulmuşlar.

Ohh, “Yahu bu adam şarkı söylemiyor ki düpedüz konuşuyor, biz ilgilenmiyoruz” diyenlere yıllar sonra şu şarkıyla karşılık vermiş: Böyle doğdum / başka şansım yoktu / altın bir ses hediyesiyle doğdum.

Ohh, çok iyi çalamadığı gitarının onu kısıtladığını düşünüp, bestelerini 99 dolara aldığı dandik bir Casio orgla yapmaya başlamış. Hatta o orgun tıpkı çaldığı gibi albümde kaydedilmesini istemiş. Ohh, yazamıyorum, evet artık yazamıyorum diye bunalımlara girip yıllar sonra “Hallelujah”ı yazmış.

Ohh, bir şarkıyı beğenmediğinde o şarkıyı başkalarıyla sıfırdan tekrar tekrar yapmış. “Ayıp olur, bunu kullanayım” dememiş hiç.

Ohh, Bob Dylan bir gün kafede otururlarken ona kendi yazdığı “I and I” şarkısının sözlerini uzatmış ve fikrini sormuş.

O da, “Çok beğendim, bunu ne kadar zamanda yazdın?” deyince Dylan cevap vermiş: “15 dakikada yazdım.” Bunun üzerine Leonard da ona “Hallelujah” şarkısının sözlerini uzatıp fikrini sormuş. Dylan, “Çok güzel, ne kadar zamanda yazdın?” deyince, “Beş yılda” demiş.

Ohh, şarkılarını mutfakta, tezgâhta yemek yapmaya devam eden annesine çalıp fikir sorarmış.

Ohh, “Yahu sen fazla satmıyorsun, seni artık Amerika’da

dağıtmayacağız” diyen plak şirketlerine kalemiyle ve melodileriyle olağanüstü şarkılar yazarak cevap vermiş.

Ohh, hiçbir ideolojiye ve gruba ait olmadan kendi nazik takım elbisesinin içinde sadece Leonard olmayı başarmış.

Ohh, Dylan’la beraber pop müziğe şiiri sokmuş.

Ohh, şarkılarını hiçbir zaman başkaları için yazmamış. Kendisi ve âşık oldukları için yazmış, hatta onları konserlerde papağan gibi, tanımadığı insanlara söylemeyi bu yüzden hep tuhaf bulmuş.

Bunlar gibi bir sürü ohh dediğim sayfa oldu. Bıraktığım her nefeste, “Hadi Nil dostum” dedim, “büyük bir pop şairi olmak istiyorsan sen de bu savaşları verecek ve yolundan ne olursa olsun vazgeçmeyeceksin. Kim bilir belki yılmayarak sen de bir gün, birilerinin onlarla aynı boydaki devi olacaksın.”

Kendinizi şanslı hissediyor musunuz?

Sağımda deniz vardı.

Solumda sevdiğim bir arkadaşım.

Ciğerlerime taze nefesler doldurup, boşaltıyordum.

Güneş vuruyordu yüzüme, gözüme.

Ellerimi sallıyordum canım istiyor diye. Rüzgâr saçlarımla oynuyordu ve ben fazla bir şey düşünmüyordum aslına bakarsanız.

İşte iki kadın yan yana gelince neler konuşursa, onlardan konuşuyorduk.

Birbirimize birçok konuda katılmanın mutluluğu içinde kim bilir ne kadar oksitosin salgıladık.

Yürüdüğümüz yerde ağaçlar da vardı.

Hatta bir tanesi, resmen yere uzanmış, dirseğini yere koymuş, yılların rüzgârından bıkkın dinleniyordu.

Birileri yolun karşısında çay karıştırıyordu.

Bizim burada sabahları hangi sokağa giderseniz, çay karıştırma sesi duyarsınız sokakta yaz kış. Renk doluydu etraf. Mor kapüşonlu çocuklar kaydırdıktan kayıyordu.

Terleyip hasta olmasınlar diye endişelenen anneleri vardı. İnsanlar arabalarında kendilerini, bir yerden bir yere taşıyorlardı.

Bacaklarım, ne güzel, biri önde biri geride adımlar atarak beni istediğim hızda gezdiriyordu.

Kollarımı savuruyordum.

Saçlarımı savuruyordum.

Laflarımı savuruyordum.

Hava buzdu, söylemiş miydim? O burnun oradan dönerken, kulaklarımız dondu.

Ben ince giyinmiştim ama üşümüyordum.

Paltomun yakasını kaldırıp, kulaklarımı örttüm.

İstanbul estiriyordu yine bir şeye. Bir mevsim geliyordu yine ve habercileri kulaklarımıza iğneli uyarılarda bulunuyordu.

Mevsimler geçiyordu ama buna alışkındık. Yeni yıla yaklaşıyorduk, yine her şey yenilenmiş gibi olacaktı.

Defterler başa saracaktı. İçimizde yine umutlar alevlenecekti. Biz bunlardan konuşmuyorduk.

Biz bunları fark etmiyorduk. Kulaklarımız donuyordu.

Ama, kadınların hep yaptığı gibi, o sırada yaptığımız yürüyüşün ne kadar iyi olduğunu onaylamakla meşguldük.

Kolay onaylayanlardandım ben.

Bacaklarımız bizi taşıdıkça taşıyordu.

Şu an bütün bunlar olurken birileri uyuyordu, birileri kafiye yapıyordu, birileri umursamıyordu.

Zenginlikler içindeydik. Özellikle bedenimiz! Kaç mahalle geçtik bak.

İstesek kaç mahalle daha geçerdik. O an sokaktaki herkesle her şeyi konuşabilirdik.

Her şey anlaşılırdı. Hepimiz aynı yerlerden geçiyorduk.

Ortak alan çoktu aslına bakarsan, odalar azdı. İçimiz sevgi doluydu, itiraf edelim.

Erkeklerimiz atıyordu kalbimizde.

Yüzlerini düşünmek güldürüyordu içimizi, varlıkları karınımızı ısıtıyordu.

Kalbin kendini aşıp, başkasına taşması nedir biliyorduk.

O huzurla yürüdük. Ellerimizi o huzurla, ceplerimize soktuk.

Sonra durduk. Eve dönmeden önce, kaslarımızı esnetmek için bacaklarımızdan birini kaldırıp banka koyduk.

O tarafa doğru eğildik. Amma hükümdarıydık şu bedenimizin! “Bükül!” deyince bükülüyordu.

“Eğil” deyinde eğiliyordu. Ta ayağımıza kadar uzatmıştık ki ellerimizi, yanımıza orta yaşlı, derin nefesler çekmiş bir adam geldi ve bize şöyle dedi:

“Kendinizi şanslı hissediyor musunuz?”

“Evet, ya siz?” dedik. “Tabii ki” dedi.

İş ve aşk (ya da sevgi)

Yazar, illüstratör, ilham verici entelektüel, ilk kitabımı tasarlamasını istediğim ama bana kibarca bunu yapamayacağına söylemiş tatlı insan Maira Kalman'ın bir konuşmasını dinledim.

Diyor ki: “Bizi hayatın üzüntülerinden ve bir şey yapma becerisinin kaybolmasından ne korur?.. İş ve aşk.”

Sadece ama sadece bu ikisi.

Bu ikisi bizim her şeyimiz. Dönün dolaşın, bu ikisine gelirsiniz.

Bir şey yapmak ve birini ya da bir şeyi sevmek dışında, hayatta fazla nefes alanı yok. Oyun alanı da yok.

Maira'ya göre cevaplamamız gereken en önemli dört soru şunlar:

Ne iş yapıyorsun? Kimi seviyorsun? Ne yapmayı seviyorsun? Ve zamanını nasıl geçiriyorsun?

Bunlara cevap vermek öyle pat diye olmuyor. Zaman alıyor. Kendini tanımak gerekiyor. İnsan kendini ilk 30 yıl falan tam tanıyamıyor. Sonradan bu soruların cevabı yavaştan beliriyor.

Başkalarının, ailenin, arkadaşlarının senin adına vermeye talip oldukları bu önemli cevaplar, gitgide yerini senin gerçek cevaplarına bırakıyor.

Kendine has bir kimlik yaratmaktan korkmadığında ve ken-

dine hem sevgiyle, hem de acımasızca baktığında görebildiğin bu cümleler, aslında hayatını bir bilgisayar oyunundaki joystick gibi yönetiyor.

Ne iş yapıyorsun? Bu soru çok önemli. Çünkü hayatını anlamlandırıyor.

Senin varlığına bir amaç katıyor ve sen boşu boşuna bu hayata gelmediğini hissediyorsun. “Bir işe yarıyorum” diyorsun.

O işle kendini, dünyaya anlatıyorsun.

Ne iş yaparsan yap, bu annelik de olabilir, onu yaparken kendini görüyorsun. Kendini gösteriyorsun.

Gitgide iyi yaptığın sana ait bir şeyin oluyor. Kendini içinde kaybedebileceğin, hayal kurup gerçekleştirebileceğin, kendini hem kendine, hem başkalarına beğendirebileceğin sana ait bir meşgalen oluyor.

Kimi seviyorsun? Bir keresinde bir arkadaşım hayattaki en önemli kararın kiminle evlendiğin olduğunu söylemişti.

En önemli mi bilmiyorum ama çok önemli. Kimi sevdiğin karşına ayna olarak, soruna cevap olarak, yoluna yoldaş olarak... Kimi seçtiğin çok şeyi belirleyecek.

Sevdiğin insan, âşık olduğun insan, sınırlarını çizecek gününü geldiğinde. İnsanın kendini sevmesi bile ne kadar sevildiğiyle doğru orantılı oluyor çoğu zaman.

Neyi seviyorsun?

Bu soruyu her gün sormalı insan.

Bu bir ağaçtan bisiklete binmeye kadar gidebilir.

İçinde her şeyin olabildiği bir küme.

Yeter ki bu soruya kendin yanıt ver.

Başkalarından kopya çekmemen gereken tek soru. Ben bir kere, bunu yok sayıp, üzeri güzel broşlarla dolu bir ceket almak istemiştım.

Satan kadın, “Ceket satılık değil, broşlarımı sergilemek için onları bu cekete koydum” demişti.

Ben de ona, bu ceketi üzerindeki broşlarla beraber çok

sevdiğimi ve almak istediğimi söylediğimde, “Bunlar benim seçtiklerim. Sen de tezgâhımdaki broşlardan kendi sevdiklerini seç. Sonra eve gidince siyah bir cekete onları iğneler, kendi ceketini yaparsın” demişti.

Bana hayat dersi olan olaylardan biri. Kendi broşlarını kendin seçeceksin.

Zamanını nasıl kullanıyorsun?

Bir gün, size de, elinizden kaçiveren bir uçan balon gibi gelmiyor mu?

O rengârenk şey, gökyüzünde kaybolup gidiyor, akşam oluyor hemen. Onu evcilleştirmek gerek.

Üstelik dikkatimizi dağıtan binlerce şeyin, sesin, mesajın, *mail*’in, endişenin, hızın içinde “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” kurmamız gerek.

Zamanı nasıl kullandığın, oluyor sana ömrünü nasıl geçirdiğin.

Bu yazıda hepimizi bu dört soruyla baş başa bırakıyorum.

Bugün ara ara kendinize sorun...

Neyle meşgulüm?

Kimi seviyorum?

Neyi seviyorum?

Ve zamanımı nasıl geçiriyorum?

Hatta sadece bugün değil, her gün sorun.

Cevaplar güzelleşir.

Kadınların kendilerine erkekler kadar güveni yokmuş

Sonuna nokta koyacak kadar emin olduğum bu cümleyi, bir de dünyadaki psikologların araştırmalarında okuyunca, ne yazık ki bir kez daha emin oldum.

Hani iş dünyasındaki kadınlar için yapılan meşhur “cam tavan” a çarpma benzetmesi var ya, o da bundan kaynaklanıyor.

“Cam tavan”, kadınların kariyer basamaklarını ancak belli bir yere kadar tırmanıp, bir noktadan sonra yükselemediklerini, bunun sebebinin de görünmez bir cam tavan olduğunu söyler.

Bunun üzerine çok tartışmalar oldu. Yok dendi. Artık kadınlar da erkekler kadar çok kazanabiliyor ve şirketlerde üst düzey yönetici olabiliyor dendi.

Sebebin birazı biyolojik, birazı da yetiştirilme tarzımız. Kendimize erkekler kadar güvenmiyormuşuz biz.

Güven her şey mi? Dunning-Kruger etkisi diye bir teori var, diyor ki: Bazı insanlar sebepsizce kendilerini abartırlar. Aşırı güvenli davranırlar.

İşin garibi, bu insanlar ne kadar az yeteneklilerse, o kadar çok güvenli davranırlar. Ve ne yazık ki, evet burası çok ilginç, hayatta bizi bir yere getiren de yetenekten çok kendine güvendir!

Resmen diyor ki, güven yetenekten daha önemlidir! Güven, başarıya ulaşmada yetenekten önce gelir!

Kendine güven üç malzemedен yapıılıyor: Risk alma, kaybetme ve buna rağmen ısrar etme.

Erkekler, daha anaokulundan itibaren birbirleriyle kaba saba dalga geçerek ve birbirlerini acımasızca eleştirerek bunları geliştiriyorlar. En azından aşağılanmaya ve kaybetmeye dayanıklı hale geliyorlar.

Biz kızlarsa daha dilbaz olmamıza rağmen, kırma dökme işlerini sevmiyoruz ve aferinlerimizi de böyle topluyoruz. Yani güven oluşturmamamızın ilk sebebi bu deneyimler.

Öbür sebebi de östrojen hormonu. Bu hormon, birleştirici, yapıcı olmamızı sağlarken, risk almamızı ve kavgalara girmemizi engelliyor. Halbuki testosteron öyle mi, erkeklere kazanma ve mücadele hırsı pompalıyor.

Biz kızlar, çocukken yaramaz erkeklerden bizi öne geçiren, “Aferin kızım, ne uslu, ne çalışkansın”ları, büyüyüp iş hayatına atılınca duymuyoruz. Arada oyun değişiyor.

Kendine aşırı güvenen yeteneksizlerin bile cirit attığı bir akvaryuma giriyoruz. Erkekler bunlara ve kendine güvene bizden daha yakın. Belki bunu bilip, kendimize, kadınlığımıza güvenmenin vakti gelmiştir.

Madem güven yetenekten bile önce, yine bugünün ve geleceğin anneleri olarak bizlere çok görev düşer. Kimsenin, kız ya da erkek, güven ayarlarıyla oynamamak gibi. Yetenek Allah vergisi ama güven biraz da bu dünyada karşılaşılacak şeylerle örülüyor.

Hepimize özgüvenler dilerim.

Bırak beni cep telefonu!

Sabah uyandıktan kısa bir süre sonra, sağ avucumun içinde eskiden hiç olmayan bir şey beliriyor. Simsiyah bir iPhone!

Artık onu ben mi elime alıyorum, yoksa *Iron Man* filmindeki metallere gibi o mu bana yapışıyor bilmiyorum.

Elimi sabunlarken ya da başka şeyler tutmam gerektiğinde filan bırakıyorum onu. Ama her ses çıkardığında ona koşup baktığım gibi, bir bebeğe baksaydım kocaman bir çocuğum olmuştu.

Arada bir bana musallat olmuş bir illet gibi, elimden silkip atıyorum onu. Sonra mutlaka gidip tekrar alıyorum. Sanki bir yerde hapisim de, dünyaya oradan bakıp oradan konuşabiliyorum. O simsiyah pencereden.

Aklıma gelen şarkıları bile ilk o duyuyor. Gözüm daha bir şeyi adam gibi görmeden, o resmini çekiyor. Daha fazla bakma, nasılsa hafızada var gibi bir tavır içerisinde.

Sadece ben mi... Herkes. Herkesin boynunda 45 derece bir açı, sırtında hafif bir kambur, o ekrana bakıyor. Bir ekranla uyuşturulmuş uzaylılar gibi.

5 dakika bile kaybolursa, bir bağımlı gibi hayattan kopuyoruz. Ona kavuşana kadar bir panik atak.

Sanki, "Bunu sakın yanından ayırma" diye tembihlenmişiz. Hem yalnızlığımız, hem kalabalıklarımız orada.

Bir kafede oturmuş tek başına kahve içen insanın, Hopper resimlerindeki melankolik hali yok artık. Telefonuna bakıyorsun, Hopper'dan saklanıyorsun. Hopper da seni çizmezdi zaten öyle mavi çirkin bir ekrana bakarken.

Meğer bu sadece benim derdim değilmiş. Bu illetten kurtulmak için türlü yöntemler ve kurallar geliştirmeye uğraşan bir dolu insan varmış.

Mesela, artık yemeklerde *phone stack* (telefon yığını) denen bir oyun oynanmaya başlanmış. Yemeğe gelen herkes, oturur oturmaz telefonunu masanın ortasına üst üste yığıyor. Kim yemeğin sonuna kadar dayanamayıp telefonuna bakarsa, hesabı o ödüyor.

Evlerde de bunun gibi kurallar uygulanmaya başlanmış. İşten gelince, sadece 2 yaşındaki çocuğuyla ilgilenmek isteyen bir anne, eski bir süt kutusuna atıyormuş girerken telefonunu. Ve akşam yemeğine kadar bakmıyormuş.

Yemeği ailece birbirimize bakarak yiyelim diyen aileler, "akvaryum" çözümünü bulmuşlar. Yemek sırasında herkes telefonunu, koridorda bir masada duran boş balık akvaryumuna atıyormuş. Yemek bitince almak serbestmiş.

Bu kurallar artık sadece böyle tek tek evlerde değil, partilerde bile geçerli olmaya başlamış. Moda dünyasının kraliçesi Anna Wintour en son, New York'ta East Village'da verdiği bir partinin davetiyesine aynen şöyle yazmış: Yanınızda ekran ve artı 1 getirmeyin!

Diyeceksiniz ki, ya acil bir şey olursa? İşte böyle durumlar için de sigara odaları gibi telefon odaları varmış. Doktoranız ya da evdeki bebeğinizi merak ettiyseniz, bu odalara girip konuşup çıkabiliyorsunuz.

Hoş karşılanmayan tek şey telefon da değil üstelik. Özellikle ünlülerin olduğu bir partideyseniz, davet *mail*'inde, "Lütfen bu partiyle ilgili hiçbir fotoğraf ve bilgiyi sosyal medyada paylaşmayın" uyarısı geliyormuş.

Ve hatta artık iyice ilerisi, New York’lu parti planlayıcısı Bronson van Wyck, partilerde telefon ve sosyal medyayı etkisiz hale getiren, evet doğru okudunuz, etkisiz hale getiren bir teknoloji bulduğunu iddia ediyor!

Yıllar önce bir yazı yazmıştım. İleride tatil yerleri ilanlarını, “Telefonların çekmediği ve *wifi*’in olmadığı dinlenme cenneti” diye verecekler demiştim. Sanki oralardan pek uzakta değiliz.

Bugün telefonunu eve girince boş akvaryuma atan, davetiyelere “Getirmeyin şunu” yazan, yarın kafayı dinlemek için ulaşamıyor olma lüksüne para verir.

En acıklısı da, 7/24 ulaşamıyor olmanın artık bir lüks olması.

İmdat Hopper, neredesin?

Umudunu kaybetmeye yeltenenlere

Geçen hafta çok sevdiğim bir arkadaşımın hastanede olduğunu öğrendim.

Daha doğrusu, Instagram'a bir hastane kahvaltısı post edince anladım ki hastanede. Hemen merakla aradım, çünkü 6 aylık hamile. Meğer trenle seyahat ederken sancıları başlamış ve hemen en yakın yerdeki hastaneye gitmişler.

Evinden 800 kilometre uzakta, bir hastane odasında dümdüz yatıyor bir haftadır.

Kocası da işe gitmek zorunda olduğu için, yalnız. Karnında hâlâ bebeği olduğuna şükrederek bekliyor...

Bir yandan da küçük oğlunu özleyiyor 800 kilometre uzakta.

Hepimizin hayatta, dipsiz zannettiği bir kuyuya düştüğü oluyor. Başımıza, gelmez sandığımız şeyler geliyor.

Sağlığımız bozuluyor, hayret! İlişkimiz bitiyor, sevdiklerimizi kaybediyoruz ya da işimizi ya da gücümüzü.

Bazen kapkaranlık, hiç aysız yıldızsız zamanlarda, hepsi birden bile oluyor. Bir yerde böyle zamanlar için çok güzel bir cümle okumuştum, diyordu ki:

Başımıza bir kötülük geldiğinde haykırırız: Neden ben?

Ve kozmos hemen buna cevap verir: Neden olmasın?..

“Neden olmasın?”la baş etmek zor ama imkânsız değil...

Ben de çok çok uzakta, hastanede, tek başına dümdüz yatmaya mahkûm arkadaşımın yazıştığım akşamları.

Hiçbir şey bilmiyor. Umuda tutunuyor sıkı sıkı.

Biz insanlar, sıkı sıkı umuda tutunmak nedir, iyi biliriz.

Kimse parmaklarımızı çözemez öyle zamanlarda. Bir ufuk çizgisine kilitlenir, oradan güneşin doğacağı anı bekleriz.

Böyle zamanlarda umudu kaybedersek eğer, ki saniyenin onda birinde korkunç gelecek senaryoları yazmaya muktedir hayal gücümüz varken bu hiç zor değil, sebebi her şeyin geçici olduğunu unutmamız.

Her şey geçici. Bunu kocaman yazıp karşımıza asmalıyız böyle zamanlarda. Her şey, hayatın kendisi bile, bir dalga gibi gelecek ve geçecek. Başımıza gelen şey, hep burada kalmayacak.

Biraz kalıp gidecek. Biz kötü şeyleri kalıcı zannettiğimiz için kendimiz mahvoluyoruz. Etrafımızı mahvediyoruz.

Halbuki biri çıkıp dese ki, şu ağladığın şey bir zaman sonra yerini şuna bırakacak, nasıl rahatlarız.

Her şeyin, bizi havaya kaldırıp indirecek bir dalga olduğunu düşünürsek, iyi şeylerle şıarmaz, kötülerle boğulmayız.

Kendimizi tekrar bulacağımızı bilirsek, kaybetmeyiz.

Olanlara, çok ateşte pişen tatsız köftelerin tavaya yapışması gibi, yapışmamamız lazım.

Geçiciliği ezber yapıp, yürümeye devam etmeliyiz.

Bir süre sonra içine girdiğimiz tünelde, bir kızarıklık olacak...

Sonra bir sarılık, sonra göz alan deli bir parıltı! Tünelin çıkışı göz kamaştırıcı olacak. Karanlığı unutturacak.

Biz insanlar unutmayı iyi biliriz. Unutmazsak saplanırız.

Saplanırsak kalırız ve kalmak sadece eşyalara ve ölümlere mahsustur.

Mademki, bir kalp atışının üzerine, nefesle müzik yaparak hayatla dans ediyoruz, o halde zor günleri atlatacağız.

Bunları düşünüp düşünüp, hastanedeki arkadaşşıma şunu yazdım ben de:

Bu bir dalga, geçecek. Aklına, gelecek güzel günlerdeki sakın denizleri getir. Oğluna sarılıp oynayacağın günü.

Sağlığına kavuşacağın günü... Ve dilerim bebeğini sağlıkla kucağına alacağın günü... O güzel günlerde, hayatın şarkısını yazıyoruz biz nefesimizle.

Sabır. Ve dalgaların hepsine de eyvallah.

Sezgi, büyüksün akıldan!

İnsanın karnı bence vücudunun en kıymetli bölgesi.

Orada, karnın içinde konuşan, guruldayan, çekiştiren, fısıldayıp susan biri ya da bir şey var.

Kendimiz ya da bizim bir suretimiz. Ruhumuz ya da bir güç. Bunu bilmiyorum. Bildiğim tek şey, orada bir şey olduğu. Kalpte, beyinde olmayan bir şey. Biri yaşıyor orada. Hobitler gibi, küçük bir evde. Büyücülük özelliği, bilgelik özelliği var. Ha, dinliyoruz dinlemiyoruz; tanışıyoruz tanışmıyoruz o bize kalmış. Yabancıların *gut feeling* dediği, içgüdüsel bir his duyuluyor orada dinlersen. Normal hislerden farklı, bence daha yabani bir his. Evcilleşmemiş. Beyin gibi kurallarla, alışkanlıklarla yollara ayrılmamış. Emir kipinde konuşan bir anne gibi.

Blink (Göz Kırpma) diye bir kitap vardı. Türkçeye de çevirildi bildiğim kadarıyla. Mutlaka okuyun. Orada, bizim kararlarımızı göz açıp kapayana kadar çoktan verdiğimizizi, geri kalan düşünüp taşınma dönemininse tamamen bu karara tekrar vardırıan lüzumsuz bir dönem olduğunu anlatıyordu. Kitap harika bir örnekle başlar. Çok eski, antik bir heykel bulunmuştur. Dünyadaki en iyi arkeologlar, heykelin orijinal olup olmadığını incelemek üzere toplanırlar. Bir tanesi hariç hepsi, tuhaf bir şekilde gerçekten kusursuz olan ve antik duran bu heykelin “yeni” olduğu hissine kapılırlar ilk nefeste. Ah işte o ilk nefes. İlk göz açıp kapamanın yavaş çe-

kim hali. Her şeyin gerçek gerçeği, o zaman diliminde gizli. Fakat insanlar, bu içgüdülerine teslim olmuyor. Yıllar süren araştırmalar, parça incelemeler, kimya testleri sonucu orijinal olduğu ortaya çıkmak üzereyken, bir bakıyorlar ki orijinal değil. Mükemmel bir taklit. Peki bu iki senede ne oldu? Akıl devreye girince bize niye yıllar kaybettiriyor? İşte kitap bunu da çok iyi anlatıyordu.

Aklın ağzı laf yapıyor da; gerçek, karnın içindeki o göz kırpması zamanında duyulan fısıltıda.

Kitabı okuduktan sonraki yıllarda, evde çok değerli bir şeyimi kaybetmiş gibi yüzüm asıldığında, soranlara, “Bu konuyla ilgili karnımdaki ilk hissi kaybettim” diyordum. Eğer o ilk fısıltıyı kaçıırırsanız, bir daha tren yok! Akıl devreye giriyor. Herkese, her şeyi sormaya, her yönden düşünmeye çalışmaya başlayan zihin basit bir konuyu en kazık algoritma hesaplarına çeviriveriyor. Sanki çok önemli bir karar da, her açıdan incelenmesi gerekiyor gibi raporlar sunarak kararı erteliyor. Bizi düpedüz oy alıyor zihin.

Zihnime hiç itimadım yok benim. İçgüdülerimin atlarını koşturmak istiyorum ben sadece. Bunun için de yakalamam gereken şey, bir kelebek gibi kısa ömürlü, masalsı bir varlık. Bir anlık iç çekiş. Akla düşüveren bir soru. Ya da bir anda havaya çiziliveren bir ok. O işareti de siz hariç kimseler görmüyor. İnsan kendi öz annesine, onu en çok tanıyanlara bile anlatamayabiliyor. Açıklaması olmuyor. Sadece, “Öyle bir his geldi” deniyor.

Bu hafta, tam da böyle bir his tekmesi yaşadım ve doğruluğunu gördüm. Bir uyarı gibi, işaret fişeği atıldı içimde. Allah Allah deyip, gösterdiği yöne gittim. İyi ki gitmişim. Ne güzel oldu sonucu. Kimselere sormadan, kendi kendime uygulamaya koyduğum bir içgüdü programı, beni olası bir iş kazasından korudu. Siz siz olun, göz açıp kapayana kadar gelip geçen şeylere karşı uyanık olun.

Sadece var olmayı başardığım an

Gece saat neredeyse 1:00... Altı kişi denizde, küçük bir botta gidiyoruz.

Yemekten çıkmışız.

Gökyüzü kapkaranlık, gökyüzünde sanki Fairuz çalıyor.

Ay bembeyaz, kocaman; ayın denize vuruşunda sanki bir kadın harp çalıyor.

Yanımızda dağlar var, Nirvana unplugged çalıyor onlar.

Ay dağları aydınlatıyor. Bach'tan "Ich Habe Genug" (Bendeki Bana Yeter) çalıyor.

Hepsini toplasan, sanırsın Erkan Oğur'un "Hiç" albümü çalıyor.

Öyle bir yerdeyiz ki, hiç de burada, hep de.

Motor sesi dışında pek ses yok.

Sadece hayranlık cümleleri. Teslimiyet cümleleri. Dünyanın kapkara saçlarını açıp, parlak ay küpesini takınca ne kadar güzel olduğuna dair iltifat cümleleri.

Doğa karşısında toz oluşumuzun idrakiyle gelen bir sükûnet...

Derken kaptan, motoru da kapadı... Denizin ortasında duran bir bot olduk... Sonra olanlar oldu.

Birimiz dayanamayıp bütün bu saydıklarımın içine atladı. Suyu atladı! Kıyafetleriyle!

"Kıyıya kadar bekle" diyenlere, "O zaman hiçbir anlamı olmaz" dedi. Haklıydı da. Kıyı da, kıyafetler kadar anlamsız-

dı böyle bir büyülü anın ortasında.

Kıyıya kadar beklemekle, şu an suya atlamak arasında dağlar kadar fark vardı. Ve o dağlar tam karşımızda bize bakıyordu.

Suya atlayanın cesaretine nefesler tutuldu önce, sonra hepimiz teker teker suya atladık. Üstümüzdekilerle. Hiç hesaplar yapmadan. Hiç sarhoş değildik. Cin gibi ayıktık.

Olayın açıklaması şu kadar basitti: Biz altı kişi olağanüstü bir ana şahitlik yaparken, bununla yetinemeyip, onun içinde erimek istedik. Efervesan tabletler gibi, o anda suyun içine kendimizi bırakışımız bundandı.

Su ılıktı. Birimize göre tıpkı hava gibi “yok”tu. Öyle hafif bir suyd ki, kendini sırtüstü bıraksan seni yatağına taşıyacak anne gibiydi.

Yüzümüze hafif bir rüzgâr vuruyordu. “Su biter, ben başlarım” diye hatırlatma yapan bir rüzgâr.

Öyle bir şey hissettim ki, öyle bir bütünleşme... Kelimeleirim burada kifayetsiz kalacak. Ama size anlatmak için yanıp tutuştuğum için, ağzımda bir şeyler geveleyeceğim...

Hissettiğim şeyde ben yoktum. Ben bir gözdüm sanki. Ya da sadece nefes. Ben, bildiğim benden çıktım. Tek bir şeye indim.

O tek bir şey, diğer şeyleri yakinen tanıyordu. Suyun akışını, kayaların sertliğini, altından geçen, teninde kıpırdayan binlerce canlıyı, rüzgârı, ayı, yıldızları çok iyi biliyordu.

Hepsinin dilini konuşan bir tercüman gibiydi o dönüştüğüm “tek şey”.

Suda altı arkadaş, bir su balesi takımı gibi, sırtüstü yüzüyorduk.

Sırtüstü yüzmez de yüzüstü dönersen, hem ayı göremiyordun, hem de kıyıyı görüyordun uzakta hayal meyal.

Derhal kafamızı oradan çevirdik. Çünkü biz, ne yaşadığının gayet farkında olan altı kişiydik.

Ne “kıyıya yüzmeyi” amaç edinmek, ne de “uzak” gibi kelimeler duymak istiyorduk.

Biz sadece, o an orada “olmak” istiyorduk. O anın bir parçası “olmak” istiyorduk.

Hedefler ve sıfatlar bizi batırırdı, üşütürdü, ürkütürdü, yarıştırırdı, etrafın şaheserinden koparırdı.

Bu tuzağa düşecek kadar aptal insanlar değildik.

Sadece bir tek kural koyduk: Bizi o andan kopartacak hiçbir şey yapmayacaktık.

Suyun ortasında, el ele tutuşarak bir çember olduk. Gözlerimizi kapattık.

Ben gözlerimi kapatınca sadece çırpınan iki bacak ve tutan iki el oldum. Başka her şeyim yok oldu. Bir de nefesim kaldı.

O an içimden koca bir şükür geçti. Ya da her şey bir şükürdü, ben içinden geçtim.

Bunu niye mi anlattım? Siz siz olun, böyle bir anla karşılaştığınızda kıyıya kadar beklemeyin, suya atlayıp o anın bir hücresi olun diye. Çünkü kıyı başka bir yer. Kıyıya yüzmek de başka bir şey. Bunu hep hatırlamak için.

En çok kendimiz olduğumuz yaş kaçmış?

Bir insanın, yetenekleri dahilinde kendini zorladığı ve bununla sarhoş bir şekilde kendini bir şeyin içinde kaybettiği o sihirli anlara “akış” deniyor.

Akıştayken, konsantrasyonun zirvesinde oluyorsun. Dünyadan kopuyorsun. Sen ve yaptığın şey bir oluyor. Zamanın uçup gittiği ve senin bunun farkında bile olmadığı bir akış hali... Yaptığın şey hariç, her şeyi unuttuğun. Mihaly Csikszentmihalyi'ye göre, mutluluğa en yakın olduğumuz anlar bunlar.

Küçük çocuklar kumdan kaleler, legodan kuleler yaparken akış nedir biliyorlar. Atletler, müzisyenler, oyuncular biliyor. Bir şeyin en iyisi olmaya çalışırken, o şeyin ruhlarını ele geçirmesi hissi onlara yabancı değil.

Her şeyini bir şeye koymak. Küçükken büyüteçle kâğıt yaktığımız zamanları hatırlıyor musunuz? Aynı onlar gibi işte. İçindeki bütün ışığı bir noktaya yollayıp, orada yangın çıkarma duygusu. Gerçekten insan ruhu için eşsiz bir mertebeye şu akış.

Fakat gel gör ki çağımızda kolay değil. Hepimizin, aklı burada eli oynışta. *Multi tasking* denen, bir anda birçok şeyi yapma isteği bizi ele geçirdi. Böylece akış olmadığı gibi, hiçbir şey gerçekten akmıyor bile. Donuk donuk bir sürü anımız oluyor. Derinleşemediğimiz için, yüzeysel çırpıntılarla yeti-

niyoruz. Mutlu değil, endişeli oluyoruz. Hiçbir şey tam olmuyor, her şey yarım kalıyor.

Tabii ki herkesin harcı değil bu akış denen süreç. Tutkuyla yaptığın bir şey olacak. Çoğu insan, neyi tutkuyla yaptığını düşünmüyor bile. Bazıları hatırlamıyor. “Şöyle yapmalıyım, böyle yapmalıyım”lar arasında, “Ya dur ya, ben neyi yapmayı seviyorum, ne yapınca deli gibi heyecanlanıyorum?”u unutmuş gitmiş.

Yıllardır mecburiyetler cumhuriyetinde yaşadığı için, sorusunu bile sormamış. Yuvarlanıp gitmiş işte. O kitabın adı gibi yüreğinin götürdüğü yere gitmemiş. Peki böyleleri akışına nasıl kavuşur? Tutkuyla yaptığı şeyi bularak. Peki bir insan tutkuyla yaptığı şeyi nasıl bulur? Cevap, garip ama, 9-10 yaşlarımızda yaptıklarımızda!

İlkokulu bitirmek üzere olduğumuz o sihirli yaşlarda, sevdiğimiz şeyi, kimseyi umursamadan yapıyoruz. Canımız ne isterse onu yapıyoruz. Kendimizin en saf, en damıtılmış haliyle baş başayız. Niye mi o yaşlar? Çünkü kimseye kendimizi beğendirmek zorunda değiliz. Bu bize kendimiz olmak ve ne istiyorsak onu yapmakla ilgili büyük bir alan açıyor.

Ailemiz ya da arkadaşlarımız benliğimiz üzerinde söz ve yorum sahibi olmuyorlar, çünkü ikisi olmadan da kendimize yetebiliyoruz. İşte bu yüzden büyütecisi, bu yaşlarda ne yaptıklarımıza tutmalıyız. Akışı nerede yakalayabileceğimizin biricik cevabı o iki yılda.

Ben çok net hatırlıyorum 9-10 yaşımı. Ayna karşısında şarkı söylüyordum. Kardeşimle evde ne bulursak, müzik yapıyorduk.

Cayır cayır inleyen elektrogitara dönüşüyordu tenis racketleri! Binlerce kişinin alkışlarıyla inleyen bir sahneye dönüşüyordu yatak!

Biz çaldıkça, söyledikçe gözlerini bizden alamayan spotlara dönüşüyordu masa lambası. Küçük bir odada kocaman

bir hayal kuruluyordu. Ve biz, kimseyi ve hiçbir şeyi umursamadan kasetten gelen müzikle haykırıyorduk duvarlara.

Arada babam kapıya gelip, “Kısın müziğin sesini” dese dahi bozulmuyordu sihir, durmuyordu akış, kopmuyordu zaman! Benim akışım müzikteydi. Hâlâ da öyle. Beni, önümden –pencerelerinden tavşan sarkan– tren geçse garipsemeyecek kadar transa sokan tek şey, gitarımı alıp şarkı söylemek.

Peki ya siz? 9-10 yaşlarınızda neyi tutkuyla yapıyordunuz kuzum?

Affetmek isteyenlere

Şu dünyada en zifiri ruh karanlığını, affedemeyenlerde gördüm.

Affedemeyenler, bütün dünyayı bir yana atıp, patlıcan moru bir lekeyi çitileyip durur bir köşede. İki kaşlarının ortasındaki ince çizgiye dikkatle bakarsınız, jilet gibi katlanıp saklanmış kâğıdı görürsünüz. O kâğıtta, isimler, tarihler, olaylar yazar. Gözyaşıyla mürekkebi darmadağın olmuş bu histerik yazı, olur size alın yazısı.

Yakışır mı hiç, günbegün tazelenen, değişen bu hayat ve bu insanları tenimize not etmek? Hele bir de o listeye kendi adını kazımak?

Affedemeyenler kelimesini değiştiriyorum. Yanlış yazmışım. Affetmeyenler olacak. Çünkü bugün, bilim bile bize gösteriyor ki, yüz trilyondan fazla nöron trafiği var beynimizde. Bu ne demek? Düşünce, bir nöronun başka bir nöronla konuşmasıysa; Samanyolu'ndaki yıldızlardan daha çok yeni düşünce ihtimali var. Yani, oturduğumuz yerde, hiç enerji harcamadan, hiç canımız yanmadan birini oracıkta, öylesine... affediverebiliriz. Affetmediğimiz insanın ismini (kendimiz de olabilir) alır, başka bir nörona bağlarız. Ve beynimizde ışıldayan bu yeni yol, bizi affetmenin cennetine ışınlara. Bu kadar basit. Peki neden bu kadar zor?

Sadece içinden, "Seni affettim, hatta seni seviyorum" di-

yebilmek için, dünyanın öbür ucundaki bir minderin üstünde, tanımadığı insanlarla hıçkıra hıçkıra ağlayanlar... Amazon ormanlarında, Şaman ayini yapıp kendini yerde kan ter içinde halüsinasyonlara bırakanlar... Hayattan elini eteğini çekip, nefes alıp vermeyi unutmak istemekle karıştıranlar... Geceleri gözlerini fal taşı gibi açıp tavana “affedilmeyeni” resmedenler var.

Hepimizin karnının bir yerinde, küçük ya da büyük bir af dileyen var. Çoğu zaman da kendimizden af diliyoruz. “Aman” diyoruz, “yaptı işte. affet artık şu çocuğu. Çıksın ruhunun mahzeninden. Gökyüzü görsün. Hayatın nasıl da yenilendiğini görsün. Yeni şeyler düşünmenin, affettiğine bile koşarak sarılma ihtimalinin tadına varsın. Temiz, yepyeni sayfalara kavuşsun.”

Yaşamak böyle bir şey. Yaşamak, her an havada olan yeniye içine çekmek.

Affedememeyi artık, duygular limanına bağlayıp rahatlatamayız.

O bizim mecburen hissettiğimiz bir şey değil. Onun kurbanı değiliz. Nasıl ki birini affetmeyen biziz, onu affeden de bizden başkası olamaz. Biliyorum... Bana da çok hudutsuz geliyor insanın kendisiyle baş başalığı. Ama işte baş başa. Ama işte kendinden ibaret bir âlem. Ama işte herkeste sen. Sende herkes. Affetmediğini de kendinden biliyorsun. Herkesi kendinden tanıyorsun.

Affetmek zor, çünkü affetmek bir karar. Küçük de olsa bir kaydırma, bir sapma. Bir vazgeçiş. Bir kurtuluş. Peki herkesin kurtulmak istediğini de kim söyledi?

Hayat başına gelenlere teslim olarak ve onların “sefilleri” olarak da, hiç kulaç atmadan akıp gidebiliyorsa... Kola-yı buysa? Kendin için üzölmek seni bir sürü sorumluluk-tan muaf tutuyorsa? Hikâyeni öyle yazıp bu masallarla hem kendini, hem etrafını uyutuyorsan? Ya affetmediklerin için

varsan? Ya kendini affetmek kendini sevmekse ve sen bunu aklının ucundan bile geçirmediysen?

Kadir Gecesi'nin bana fısıldadığı af kelimesi beni buralara getirdi. Dilerim her okuyan, hemen şuracıkta hıçkırır gibi affediversin affetmediğini, en başta da şu güzel nefesinden tanıdığı kendini.

Kararı başkası mı versin?

Karar vermek, sevimsiz bir şey.

İnsan da, tuhaf mahluk. “Kararı ben vereyim, özgür olayım” diye tepinir.

“E hadi sen ver” dendiğinde, “Sence?” der.

Ben hep derim. Sence derim, sizce derim, ötekice derim. Sencede konuşulan dillerde, kendim için iyi olan cevabı bulmaya çabalarım.

Fakat hiçbir “sen”, beni bilemez.

Benim geçmişimi hiç yaşamamış, gideceğim yere dair karında hiçbir his taşımayan biri, yönümü nasıl tayin edebilir?

Bu basit soru sorulmaz işte. Yeter ki, kararın o birkaç gramlık ağırlığı ruhumuza çullanmasın!

O ağırlık ki, gün gelip biyopsisi yapıldığında iyi huylu çıkıp, doğru karar; kötü huylu çıkıp, yanlış karar olabilir.

Kararı veren biz olduğumuzda, bu ikinci ihtimalde, kendimizle baş başa kalakalırız.

Bu çekilmez bir çuvaldız batırma işlemiyle son bulacağından, iyisi mi kararı başkasına bırakalım deriz.

Nitekim dünyada, başkasını suçlamak kadar rahat bir pozisyon yoktur.

Böyle sırtüstü kendini suya bırakmak kadar rahatlatır. Hatta uykuya bile geçirir.

Hafif acılı rüyalarla bezeli bir uykudan bahsediyorum ta-

bii ki, zira tatlı rüyaları sadece kendi kararlarıyla yol alanlar görür.

Okçulukta, oku atma anını sana “klik!” sesini çıkararak söyleyen bir mekanizma var.

Okun üzerine takılı bu minnacık metal parçasını okun üzerine yerleştirip, oku öyle geriyorsunuz.

Ok gerilmenin son noktasında, *clicker*’dan kurtulduğunda o sesi çıkarıyor ve işte o an bırakıyorsunuz oku!

Eğer *clicker*’ı dinlerseniz, oku hedefe atma ihtimaliniz çok yükseliyor. Yok dinlemezseniz, *clicker*’sız atarsanız, valla siz bilirsiniz!

O milisaniyeler içinde, bir metal parçasından daha soğuk bir kararlılık içinde olmanız gerekir.

Ok hocasına sormadım ama bence bu *clicker*’ın icat edilme sebebi, Peyami Safa’nın tabiriyle, her birimizin “bir tereddütün romanı” olmamamızdan kaynaklanıyor.

Oku kaldırdığın andan itibaren, onlarca metre uzaklıktaki bir hedefi vurmak için az vaktin var.

Kol yorulacak, odağın kayacak, konsantrasyonun hızla dağılacak. Bu hızı insandan alamamışlar ki, *clicker* koymuşlar!

Ben bu küçük metal parçasıyla ilk karşılaşmamda, “Ah! Metin Hoca” dedim, “hayatta da şu *clicker*’dan olsa ya!”

Sizi bilmem ama bana çok lazım. Kararları erteleme sanatının tüm detaylarına hâkimim.

Sessiz kalır, yarına bırakır, fikir alma turnesine çıkar bir daha dönmem.

Soru işaretleri bile benden bayar, daha fazla havada duramaz, noktalarının üzerine düşerler.

Nice noktaların, önümde böyle göçük altında kalıp yok oluşluğu vardır.

Hayatta eğer bir “klik!” sesi duyulsaydı, ohooo, neler olurdu kim bilir. Okumu atmadan indirdiğim nice yaylarla kim bilir hangi hedefleri boş verdim.

Peki nedir, başkalarına ve basit bir “klik” sesine bu müptelalık? Nedir içimizde, frenlere asılan o ödü kopmuş mahluk?

Yanlış kararları, hedefe gitmemiş okları da, birer yön levhası gibi görüp, yolculuğun parçası saymayı bu kadar mı bilmiyoruz?

Yanlış kararların ardından, kendimizi tekrar sevmekte bu kadar mı zorlanacağız?

Peki ya başkaları? Onların adımıza verdiği kararlar hep mi doğru?

Onlar yanlış çıktığında, yanlış kararı veren başkası olduğunda, sanıyor musunuz ki, onun canı bizimki gibi yanıyor?

O kendi yolunda gidiyor, bizim tekerlek saplanıyor. Biz geri vites takıp, o yoldan çıkmaya çabalyoruz. Ve bazen bu haldeyken bile başkasını arayıp, “Nasıl çıkacağım buradan?” diyoruz.

Yok yok, iflah olmayız biz. Yine de son sözüm iyi olsun:

Buradan, *clicker*’ını içinde yeşertmişlere selam olsun!

Neden en sevdiğim beni en çok delirtir?

Kim derdi ki bir gün bir bilim kitabı, kalbimize ayna tutacak?

“Çiftlerin Paradoksu” başlıklı bir yazı okudum ve ilişkilere bakışım değişti. Âşık olduğumuz insanla ilgili hem “Hayatımın aşkı”, hem de “Beni çıldırtıyor” diyebilmemizin sebebi basitmiş. Âşık olduğumuz insana âşık olma sebebimiz, ilişki uzun sürdüğünde, yani bu sebep defalarca tekrarlanarak güçlendiğinde, onun en çekilmez özelliği oluyormuş.

“Kocam hafta sonları hiç evde değil” diyene sormuşlar, “Sen ona niye âşık olduydun?” “Sınıfın en çalışkanıydı da ondan” demiş. Fıkra gibi anlattım ama aslında durum gayet trajikomik! Kıymetimiz kıyametimize dönüşüyor! “Nişanlım hiç duygularından bahsetmiyor” diyenin âşık olma sebebi: “Çok *cool* bir tipti.” “Eski sevgilimin bedeninin her metrekaresine hayrandım” diyen adama, “E o zaman niye ayrıldın?” deyince, verdiği cevaba bakın: “Artık her şey şehvet olmuştu, duygu yoktu hiç.” Şakacıları hızla ciddiyetsiz; anaçları hızla kontrol manyağı; yumuşak başlıları hızla pasif; inandıklarına baş koyanları hızla kafasının dikine giden; sosyalleri hızla çenesini kapayamayan bir performans manyağı haline getiren bu devrana nasıl dur diyeceğiz peki?

Bakın şunda anlaşılm, ekstrem spor yapıyor diye âşık olup evlendiğimiz bir adam, saat 12:00’yi vurduğunda so-

rumsuz bir ebeveyn; rahat bir tip de tembelin teki olacak. Sevgilimizin banyodaki o güzel saçlarını, üçyüzbinkırkdokuz kere gördüğümüzde beynimize kan fışkıracak. İşin püf yanı, “çok maruz kalmakta”. Aynı şaka, başka başka yemek masalarında yüz bin kere tekrar edildiğinde, gülünmez oluyor. Sevdığımız insanı, hayatımıza sabitleyince onun âşık olduğumuz tarafları, bir çarpanla çarpılıp devleşiyor. Ve az dozda gözümüze şaheser görünen sevdiceğimiz, yüksek dozda alındığında sistemi çökertiyor. Böyle bir şey olmasaydı, herhalde Woody Allen tek bir film bile yapamazdı.

Erkekler ağızlarını açıp, gözlerini yumunca kadınlar için dominant, her şeye karışan ve duyarsız diyormuş. Kadınlarınca en dayanamadığı şey, sosyal beklentilere uyulmaması. Sigara içilmeyen yerde içilmesi, park yapılmayan yere yapılması filan.

Çözüm, o bir zamanlar “ah ne güzel” olan özelliği, çekilmez olduğu gün de bağına basmak. Çünkü kimse sadece iyiden oluşmuyor. Herkes bir külliyat. İyi şeyler kadar kötü şeyler de var. Sevince hepsi kabulümüz olmalı. Kimseyi kılçığından ayıklayamayız. Ha ayıklarız, bu dünyadan gidince ayıklarız, ama o da “sakızını çiğner çiğner pat diye balonunu patlatırdı”yı şirin bulmak için biraz geç olmaz mı?

Ve her şey cep arası sandviç oldu

N'oldu?

Onunla çok güzel vakitler hesaplamıştım.

Konuları lahana yaprakları gibi açacaktım. Diyecektim “Seninle beni seviyorum.” Gözlerinin içine bakacak, ellerini avuçlarımda ısıtacaktım. Belki uzun bir yürüyüşe de çıkardık kim bilir. Ah, ona mutlaka dinletmem gereken bir şarkı da vardı!

Çok şey vardı yapılacak. Nasıl sığardı zamana bilmiyorum. Aşk zamana sığmıyor. Başka bir bilinmeze taşıyor. O bilinmez ömür boyu sürüyor sonra. İşte bu yüzden, “Aşklar bitmez, terk edilir” demiştim.

Neyse dağılmayalım. Ona diyeceklerimi diyecek, onun gözlerini kaydedecektim. Buluştuğumuzda bu dediklerim olur gibi oldu. Ama olmadı. İkimiz de cep telefonlarımızda bir şeylere bakmak için o kadar çok durduk ki, bir yere varamadık. Ve her şey cep arası sandviç oldu.

N'oldu?

Annemlere gelmiştim. Uzun zamandır nasıllar, neler yaptılar sormamışım, hep kendimi anlatmışım. E insan birisinin çocuğu olunca, anne babasına sadece kendi halinden ve isteklerinden bahsediyor. Dünyanın en nankör sevgisi.

Şükür ki, alan memnun veren memnun. Neyse dağılmayalım. Onlarla şöyle akşamüstü tatlı bir beş çayı içecek, bu

kış havaların soğumadığından yakınacak, son dedikoduları vererek vakit öldürecek ama aslında torunlarını sevmelerine bakacaktım.

Bakacaktım da ne adam gibi iki laf ettik, ne de çayımı içebildim. İki de bir cep telefonuma işle, şununla bununla ilgili mesajlar gelip durdu. E cevap vermeden olmazdı ve her şey cep arası sandviç oldu.

N'oldu?

Oğlumu omzuma atıp sokağa çıkmak, paltomu giymekten bile kolayken, onunla bol bol gezinecektim. Geçen sabahın köründe fırladım. Yani sabahın o kadar körü ki, sokaktaki az buz birkaç insan birbirini görünce, “Günaydın” diyor, o derece.

Ona sokak köpekleri hakkında şarkılar söyleyerek geziniyordum ki, o gün halledilmesi gereken şeylerin listesi geldi aklıma.

Elimi cebime sokup, o “andan kopartıcı” aleti çıkarıp, başladım düğmelerine basmaya. Parlak ekran görünce dikkatle bakan oğlum, bakışlarını köpeklerden alıp o mavi ışığa koydu. Şarkı da zaten sustu. Ve her şey cep arası sandviç oldu.

N'oldu?

O kadar uzun zaman olmuştu ki görüşmeyeli. Üniversiteden beri görmediğim arkadaşımın çocukları bile kocaman olmuştu. A, demek bize yakına taşınmıştı, ne güzel. Zaten Ataköy çok uzaktı. A, demek 7. çocuk kitabını da yazmıştı, tebrikler. A, demek kızı harika piyano çalıyordu ve New Orleans’a gitmem kötü fikir değildi, harika bir yerdi.

Akıllı ve her şeye açık insanlarla konuşmak, beyne gürme yemek yemek gibi geliyor... da cebim çalıp durdu. Bir işim vardı benim, bir yandan halletsem ne iyi olurdu.

Diyaloga devam ederken, sanki görünmüyormuş gibi, o “konuşma bölücü” bıçağı çıkarıp iletişime saptırdım. Bir yandan cümlelere kafa sallıyor, arada başımı kaldırıp –umarım

doğru yerlerde— gülümsüyor ama aslında *mail*'imdeki fotoğrafları açıyordum.

Böylece o güzel akış durdu ve her şey cep arası sandviç oldu.

N'oldu... Bütün bunları fark eden Nil, olaya bir nokta koydu. Artık cebim yanımda değil, üzgünüm. Üzgünüm hemen cevap veremeyeceğim, çünkü gözlerinde kaybolmak istediğim bir sevdiğim, başımı dizlerine koyup dinleneceğim anemle babam, köpekler hakkında şarkılar uyduracağım bir oğlum ve kitaplarını merak ettiğim bir arkadaşım var. Onları sandviç yapıp yemeye de hiç niyetim yok.

İnsanların ölmeden 1 saat önce söyledikleri

Rebeka'yla aynı kabanı tesadüfen giyip sokağa çıktığımız gün kahvaltıda bana çok güzel bir şey anlattı.

Yani sadece aynı kabanı giyip öyle yan yana durmuyoruz, konuşuyoruz da. Kabanlardan değil canım, hayattan, şundan bundan. İşte kadınlar neler konuşursa. Bizim işler öyle konuşulacak işler değil. "Yaptım oldu, yaptım olmadı" kadar siyah beyaz. Kalbin nereye doğru atıyorsa, gözünü kapatıp kendini atacaksın. Öyle bir iş. Her gün kendime bunu söylüyorum ben de... Neyse Rebeka'nın anlattığına gelelim. Alman bir hemşirenin yazdığı kitapla ilgili.

Bu Alman hemşire, hastanede çok zor bir görevi devralmış: Ölümü kesin hastaların son bir saatlerinde yanlarında olmak. Yıllar sonra yaşadıklarını yazmış. İnsanların pişmanlıklarını belki de en saf şekilde itiraf ettikleri yerde konuşulanları anlatmış. Tahmin edin, insanların en büyük pişmanlıkları ne? "Başkasının / başkalarının hayatını yaşamış olmak!"

Çoğu insan ve bence çoğu kadın bunu kolaylıkla yapıyor her gün. Bu bir karar. "Kendimi rafa kaldırayım ve 'onun' ya da 'onların' senaryosunda rol oynayayım" diyen çok. Kendi hayatının kahramanı olmadan bu hayatı yaşamak çok sıkıcı. Yazık. Günah. Çöp şiş. Boş. Yapma. Bırak o kendi hayatını yaşasın, sen kendininkini. Yer yer yan yana düşen iki

tren gibi, pencerelerden birbirinize bakın; istasyonlarda romantik buluşmalar yaşayın; hatta bazen atlayın birbirinizin gittiği yere gidin, özlem giderin ama asla onun trenine binmeyin! Nnnnnnn. Binmeyelim yani.

İkinci en büyük pişmanlık da şu: “İnsan ömrünün sadece kısa bir bölümü sağlıklı. O dönemde doya doya yaşamadım sağlığımı. Koşamadım, seyahat edemedim, atlayıp zıplamadım, yeterince dans edemedim. Kutlayamadım o ender günlerimi!”

Şimdi *teenager*’lara 30’luklar, 30’luklara 60’lıklar, 50’liklere 70’likler yaşlı geldiğine göre herkes diyecek ki: “Nesi kısaymış canım sağlığın?” Fakat ne yazık ki durum bu. Doğduğumuz andan itibaren gitgide çürüyoruz ve yenilere yer açmak üzere hızla atmosfere giren bir yıldız gibi buradan geçiyoruz. Geçerken yanıyoruz. Yanarken bitiyoruz. “Yandım yandım, yandım yandım, ah ki ne yandım” sadece aşkta yok. Hayattan geçişte de var. Oksitlenerek, paslanarak ve her an bunu unutmak için türlü şaklabanlıklar yaparak. Aşk dahil. Her türlü zevk dahil. İş dahil. Yeter ki hatırlamayalım. Ama işte son anlarda hatırlıyor insan demek ki.

Halbuki biz şunu diyor muyuz: En fazla şu kadar günüm var. Bu zamanı nasıl “geçirmiycem”? Belki de sorumuz bu olmalı. Neyi yapmamayı bulmalı.

1. Başkasını boş ver. Ona kendini adamak istesen de boş ver. Sen kendini kendine ada. Adamadan da sevgi, aşk var, aile var, eğlence var.

2. Sağlığına şükret. Kısa süre seninle. Sarıl kendi koluna, öp. İçinde ne ritimler çalışıyor, ne damarlar ne kanları nerelelere taşıyor o uzun düz et parçasında, haberin var mı senin?

Boş ver kiminle aynı kabanı giydiğini de!

Bu yaz benim bir masalım oldu

Saat gece yarısı 3:00 filandı bence. İnsan o saatte, odasında bir kanat sesiyle uyanınca saate bakmıyor.

Bir tekne seyahatindeydik. Herkes uyuyordu. Odada, yatağın iki yanındaki yuvarlak pencereler açıktı.

Onlara lumboz deniyor. Yatağın sağında üç lumboz, solunda iki lumboz. Aralarında ben. Rüzgârlar içinde uyuyordum, ne güzel.

Derken o bahsettiğim kanat seslerini duydum. Pit pit... Piti piti... piti pit! Rüyada mıyım yoksa gerçekte mi diye ayıklamak gerekir bazen, o yüzden acele etmedim.

Yan yattığım için tek kulağım mı yanlış duyuyor derken, başımı yastığa düz koyup iki kulağımla sesi dinledim. Evet, odada canlı bir şey var.

Odaya kuş girmiş! Ama nasıl girebilir? Denizin olsun olsun iki karış üstü lumbozlardan bahsediyorum. Genişliği de olsun size bir buçuk karış. Nasıl olabilir?

Henüz beynimin nasıl olabilir bölümleri bile uykuda. Bir cevap bulamadım.

Karanlıkta ayağa kalkıp, kuşu aramaya karar verdim. Kalkar kalkmaz aklıma, Xavier de Maistre'in, 1871'de kendi odasının içinde yaptığı yolculukları anlatan kitabı *Voyage autour de ma chambre -Odamda Yolculuk* geldi. Mesafelerin de tıpkı zaman gibi göreceli olduğunu o kitaptan öğrenmiş-

tim. Şimdi benim odadaki mesafelerim de büyümüştü. Öyle iki adımda sesin geldiği lumboza gidemiyordunuz.

Yataktan lumboza yürüyüşüm neredeyse 10 dakika sürdü. Ya da bana öyle geldi.

Diyelim ki kuş, onu kurtarmak için gagaları ve pençeleriyle mi boğuşacaktım? Bir şeyle boğuşmak için yanlış saat-ti. Zaten boğuşmak da nereden çıktı? Belki de bir serçe. Hemen tutup atıverebileceğim minik bir kuş belki. Bilmiyorum ki. Zaten bir de görmüyorum ki!

Lumboza iyice yaklaşıncı, gördüm. Gerçekten bir canlı. Gerçekten can çekişiyor. Fakat kuş değil. Balık! Balık mı?!? Bir balık, kim bilir neden kaçarken sudan iki karış zıplayıp kendini odaya atmış olabilir mi? Uçan balıklar var. Ama uçan balık değil, kanadını görmüyorum. Bu bildiğimiz bir karış büyüklüğünde gümüş rengi bir balık.

Kuyruğunu hızla çırparak yardım istedi. Yardımı geldi... Onu ellerime alıp, hayatını kaybetmeden lumbozdan geri denize attım.

Acaba denizdeki hikâyesi neydi de, kendini karada yaşayan insanların suda durmak için yaptıkları bir teknede bulmuştu? Bir keresinde biri bana, bilmediğin bir yerde kaybolmanın iyi bir şey olduğunu söylemişti. Karşılaşman gerekenlerle buluşma noktandı onlar.

Belki gece yarısı bir teknenin yatak odası da, balıkla benim buluşma noktamdı. Belki hikâyesinde ölüm kalım savaşı verdiği bir an olacaktı. O an kaybolacaktı. Ama merak etmesine gerek yoktu, çünkü bir kadın, sesini duyup onu kurtaracaktı. Benim onun hikâyesindeki rolüm buydu. Belki beni unutmayacaktı. Unutmazsa sevinirdim. Çünkü ben onu hiç unutmayacaktım.

Bu hikâye, benim yazımın masalı oldu.

Her mevsim masallarda buluşmak üzere, sihirlerle kalın.

Hop hop değiş beyin!

İlk defa bir düşünceyi değiştirmek zorunda kaldığımda çok zorlanmıştım.

Düşünceyi değişmez sanıyordum. Yani kolum, saçım, gözümün rengi gibi.

Veri kabul ettiğim düşüncelerim vardı. Sonra bir gün, hangi gün olduğunu hiç hatırlamıyorum, düşüncemin değebileceğini fark ettim.

Düşünceyi değiştirmenin tek yolu, başka bir şekilde düşünmemdi.

Mesela, “Ben falancayı sevmiyorum” yerine; “Ben falancanın şu huyuna böyle karşılık verirsem daha iyi olacak” gibi basit, günlük şeyler. Düşünce eğilip bükülen esnek bir şeydi. Ona demir muamelesi yapmak, onu tanımamaktı.

Sonra, ne zaman sıkışsam, ne zaman düşünce bana zorluk çıkarsa, onu değiştirme refleksim gelişti.

Önce, uzun uzun yeni şeyi düşünerek yapabildiğim şeyi, daha kısa sürede daha kolaylıkla yapabilmeye başladım.

Aynı olaya yazılan farklı tanım, olaya bambaşka tepkilerle yol açıyordu.

Hayatımda ilk defa, kendimi bir arabaya benzettim. Hımm, demek direksiyonum vardı. Ben kırarsam, dönüyordu hayat. Hımm, demek gaz ve vites vardı. Gidicem dersem gidiyordum, yavaşlıycam dersem yavaşlıyordum.

Hayatımda ilk defa kendimi bir bilgisayar programcısına benzettim. Demek *software*'i kendime yükleyen bendim. Demek çıktüğümde, beni çokerten *hacker* da ben oluyordum bu durumda.

Vay anasınıydı bunlar! İnsanın akli almıyordu.

Her yiğidin harcı değildi, düşünce bükülüyor mu diye bakmak. Kendimle övünüyordum.

Derken bir gün, beyin *fitness* salonları açıldığını okudum.

Evet, şaka değil gerçek! Beyin için spor salonları varmış artık.

Hafızayı güçlendirip, yeni düşünceler yaratabilme kapasiteni artırmak için egzersizlerin yapıldığı yerler.

Hatta bazı oyunlar satılıyor! Bu oyunların beynin karanlıkta olan noktalarında “canlılık”, “elektriklenme” yarattığı gözlemlenmiş.

Yazıda diyor ki, tıpkı yeni otoyollar yapımına büyük bütçeler ayırmış devletler gibi davranabilirsiniz kendinize! Çünkü “başka türlü düşünmek” yeni nöron yolları demek.

Mesela, bir düşünce a-b-c-d nöronları arasında bir yolsa, sen onu a-f-g-y filan gibi yeni bir yöne götürebiliyorsun!

Bunu yapmanın en iyi yolu, senin için yepyeni olan bir şeye başlamakmış. Mesela, hiç fikrin olmayan bir spor. Hiç fikrin olmayan bir şehirde yürüyüş.

Ne kadar çok duyu, yeni uyaranlarla yıkanıyorsa o kadar iyi. Bir rutini saçma sapan bir şekilde kırmak da aynı etkiyi yapıyormuş.

Mesela, dişini sol elle fırçalamak. Yemeği kulağını tıkayarak yemek. Kedili pofuduk terliklerle araba kullanmak! Aile resimlerini ters asmak! Sabah kahvaltısında köfte yemek!

Bunların hepsi “*neurobic egzersiz*”. (Ben sabah uyanınca dans ediyorum uzun zamandır ama artık o rutin olmuştur beynimde.)

Bunu şuna benzetmek mümkün bence: Kendimizi, yuka-

rıdan, karanlık bir çöl gibi görelim bir anlığına. Hareket yok. Her şey sessiz, karanlık. Derken, yeni bir şey yapmaya başlıyorsun ve orada şehirleşme başlıyor.

Tıpkı çölün ortasına kurulan bir Las Vegas gibi, ısı ısı ısıldamaya başlıyor o bölge.

Yeni düşünceler, yeni şeyler, yeni bakış açıları, yeni hatıralar!

Bunları okudukça, beynimi yiyecek gibi oluyorum ama iyi anlamda!

Yani o kadar seviniyorum ki, gitgide genişleyen sonsuz bir organım olduğu için.

İnsan kendini süper kahraman sanıyor.

Bizim buranın sesi

Yaşadığımız toprağın duygu titreşimleri var. Bunlar, kulağın içinde duymamızı sağlayan buğday tarlasına benzer o tüyler gibi, buranın rüzgârıyla çalıyorlar.

O seslere yakın titreşimleri yakalayan enstrümanları, şarkıcıları, melodileri seviyoruz. Dinlemeden duymaya başladığımız bir müzik bu. Doğduğumuzda nasıl bir ses dünyasına geldiğimizi biliyoruz. Ninnilerle ve dilin tonlamalarıyla daha da oturuyor notalar yerlerine. Türkülerle, makamlarla büyüyoruz. Hep beraber dans etmeye kalksak bir gün, yüzde yüz buraya ait bir şey çalmamız gerekir.

Bunda hemfikiriz.

Amerika'da, herkesin hep bir ağızdan söyleyeceği bir şarkı yazmak istersen, bu işi Bruce Springsteen'e verirsin. O *country-rock* karışımı bir şarkı yazar. O paslı, puslu, hisli sesiyle bağırarak haykırır. Öyle bir haykırır ki, sanki Grand Canyon gibi bir yerde sanırsın kendini. Tepende kartallar gururla pike yapar.

Şarkıda Bruce senden ne istiyorsa yaparsın, neden bahsediyorsa katılırsın. Yumruğunu sıkar, bayrağını çeker dalandırır. Öyle bir şarkı olur. Ama en önemlisi majör, yani "ah ne gam", bir tonda olur. Majör, müzikte mutluluk akorlarıdır.

Türkiye'de herkesin hep bir ağızdan söyleyeceği bir şar-

kı yazmak istersen, majöre uğramadan minörlere gidersin. İçinde acılı haykırış olan bir sese söyletirsin. Seçtiğin enstrümanlar biraz titrek olur, akustik olur. Fişe takılı bir ses gelmez, sesler topraktan gelir. Bazen neşeliymiş gibi yapar ama asla minöründen vazgeçmeyeceği için, seni ters köşeye yatırır. Bir bakarsın, hop hop göbek attığın şarkı ayrılıktan, özleminden, kopuşlardan bahsediyor.

Buradaki kimse böyle bir şarkıyı tuhaf karşılamaz. Biz, yeri geldiğinde acımızı kıvırtarak da yaşarız. Onun dengesini biz biliriz.

Çocukluğumdan beri, Türkiye'nin hep biraz üzgün bir yer olduğunu düşündüm. Kapıyı sık sık ağlayarak çalan manşetleri vardı. Sarı, çorak, kimsesiz tarlalarına uzanır uyurdu. Üç tarafındaki denizler onu serinletmeye yetmiyordu. Belli ki harareti vardı. Yabancılar ona Asia minor da (Küçük Asya) derdi. Şarkısı majör de başlasa, minör biterdi.

Belki de bu yüzden sevdiği müzik böyledir. Burada içli olmak her zaman makbuldür.

Kız gibi yazdım

O videoyu seyredene kadar hiç dikkat etmemiştim hayret! “Kız gibi” deyiminin dandik, hafif, beceriksizce yapılan şeylere dendiğini unutmuşum.

Genellikle erkeklerin kullandığı bu deyim, yapılan şeyin “adamakıllı” (adamakıllı da ilginç bak) yapılmadığına işaret eder. Ne yazık. Kız doğmuş olanların işitecekleri bin bir hafifletici sıfattan biri.

Bir şeyi “adam gibi” yapmak öyle mi halbuki? Tam tersi. Adam gibi yapan kızlar bile, bir şeyin hakkını vermiş, özenmiş olur.

İşte tam bununla ilgili bir video dolaşiyor internette. Yetişkinleri kadın-erkek karışık, kameranın karşısına koyup onlardan kız gibi koşmalarını, kız gibi kavga etmelerini, bir şeyi kız gibi fırlatmalarını istiyorlar.

Bu lafı duyan bütün kadınlar ve erkekler yalapşap yapmaya başlıyor istenileni. Mesela koşmalar hep beceriksizce, fırlatma uzağa değil, kavgaysa kollarla karşı tarafı süpürür gibi daha ziyade!

Sonra 8-10 yaş civarı kızlara soruyorlar. Yani gerçekten kız olanlara. “Kız gibi koş” diyorlar. Henüz kafası bu deyimle kirlenmemiş olduğu için, kız gibi ona kendi gücünü hatırlatıyor sadece. Ve başlıyor var gücüyle koşmaya, fırlatmaya, vurmaya. Sanki “aferin” lafını işitmek için yapıyor yaptığını.

Sanki dünyanın bütün gücü onda. Sanki süper kahraman!

Kız gibi koş demek, “Aslanım! Ne kızsın, hadi koş bakalım” demek onun için. Erkekleri de geçer, herkesi de geçer. Nefesi bitercesine koşuyor. Sadece koşuyor, gibisi yok! Gözleri doluyor insanın.

Bir zamanlar onlar kadar küçük birer kız olan kadınlar bile, kız gibi koş deyince kıvrıta kıvrıta dalga geçer gibi koşuyor halbuki.

Kelimeler bazen bilinci kirletip, insanı potansiyelinden soyabiliyor demek ki. Neden “kız gibi” diye bir deyim olsun değil mi? Biz kızlar harikulade varlıklarken, erkekleri bile doğuruyorken, onlara analık ediyorken, nasıl öyle bir yalapaşaplığı temsil ediyor olabiliriz ki! Kim çıkardıysa bu lafı, ayıp etmiş.

Sonradan aynı yetişkinlere, “Kendin gibi koş” dendiğinde hızla koşuyorlar. Kendin gibi koşuyorken hızlıysan, kızken de hızlıydın. Çünkü sen bizzat bir kız çocuğu olarak dünyaya geldin. Ne mutlu sana. Kim ne derse desin, kız gibi olmanın gururuyla koş her zaman.

Kız olmak dünyanın en güzel şeyiyse, kız gibi yapmak da dünyanın en güçlü şeyidir çünkü. Ben artık bu deyimi, “adam gibi” yerine kullanıyor olacağım.

Lütfen aynala beni anne!

Bugünlerde devam ettiğim bir çocuk oyun terapisi kursunda bir şey öğrendim ki, sürekli düşünür oldum.

İnsan anne olunca, kendi çocukluğuna da bakıyor. Kendi büyüklüğüne de bakıyor.

Arada neler olduğuna da.

Sanki çocuğun bir suymuş, sen koca bir vazoymuşsun, o senin içine dolmuş ve şimdi deliklerin görünür olmuş gibi oluyor.

Sular fışkırıyor orandan burandan.

Su aldığın yerleri görüyorsun. Kusurlarını. Zayıflıklarını. Korkularını. Tahammülünü. Enerjini. Sevgini.

Bugüne kadar kimsenin sana tutamadığı aynayı, o sana tutuyor.

Bu ne bir dev aynası, ne bir cüce aynası.

Bu tam olarak seni senin boyutlarında gösteren gerçekçi ayna.

Işıklandırılmamış, hilesi hurdası olmayan gün ışığı aynası.

Her şeyin tüm çıplaklığıyla ortaya çıkıyor. Güneşin altındaki bir fiskiyeye dönüşüyorsun yani deliklerinle.

İşin bu kısmı uzun yolculuk. Bu benim hislerimle gördüğüm.

Bir de duyup öğrendiğim ve bakalım yapabilecek miyim olan bir şey var.

Aynalama deniyor buna.

Hakkında uzun uzadıya yazacak kadar bilgili de değilim ama bildiğim kadarını yazayım, merak eden derinleşsin.

Aynalama şu: Çocuğunun o sıradaki duygusunu ona yansıtıyorsun, ne olduğunu söylüyorsun.

Ve sonra susuyorsun.

Mesela okuldan eve gelmiş ve bir arkadaşına kızgın. “Şu anda Ali’ye kızgınsın, çok öfkелisin” diyorsun.

Mesela oyun oynarken aldın, mama sandalyesine koydun, o da ağlıyor. “Şu an hayal kırıklığına uğradın ve üzgünsün, çünkü seni oyundan aldım ama şimdi yemek zamanı” diyorsun.

Mesela bir kapı cereyandan hızla çarptı, içi hopladı.

“Kapı çarptı ve sen korktun” diyorsun.

Kısa bir şekilde duygusunu söyleyip, susuyorsun.

Fazla yorumlar, açıklamalar, uzatmalar, derleyip toplamlar yok.

Ama en önemlisi, “Kızacak bir şey yok”lar, “Ağlayacak ne var, yemeğe oturuyorsun, erkek adam ağlamaz”lar, “Kapı çarptı sadece, korkacak bir şey yok”lar yok.

Çünkü bunlar “senin” duygun, “onun yaşadığı” değil.

Onun için önemli olan sen değilsin, kendisi. Kendisinin ne yaşadığını bilmesi.

Bunu da ancak senin aynalamanla görecek. Bir anne ve bir baba olarak ilk görev, ona korkmamayı, ağlamamayı, öfkelenmemeyi öğretmek değil. Ne yaşadığını öğretmek.

Kendi duygusunu isimlendirerek, onu kendi duygularıyla tanıştırmak.

Bunu bilmiyordum ben. Kırk yıl düşünsem de bulamazdım. Muhtemelen, duygusunu onarıma geçecektim.

Halbuki gerçek bu olmayacaktı. Yani, şimşekten ödü kopmuş bir çocuğa, “Korkacak bir şey yok, o şimşek işte, doğal bir şey” demeden önce bir düşünmek lazım.

Eğer bunu dersen, kendi yaşadığı duyguyu ketleyecek.

Gerçekte korkmuş olmasına rağmen, korkmaması gerektiğini düşünecek. Yarın bir gün, annesi babası üzülmessin, kızmasın, hayal kırıklığına uğramasın diye hayal kırıklıklarını saklayan, üzüntülerini gömen, korkularını bastıran birisi olacak.

Duygularını, anne babanın dümen suyuna göre yaşıyor-muş gibi yapacak.

Halbuki biz büyükler çok iyi biliyoruz ki, duygular hiçbir zaman “mış gibi” yaşanmaz. Duygu neyse odur, ne yaşadığımız ve ne hissettiysek odur.

Ha, onu dışarıya bin bir türlü sunabiliriz ama bu ne zor bir şeydir değil mi? Bari çocukken hayat böyle geçmesin derim.

Narsis ailelerin çocukları için durum tam tersi.

Böyle anne babalar kendi duygularını çocuklarına yansıtıyorlar. Ve çocuklar, kendi duygularını atlayıp, onların duygularını aynalamaya başlıyor.

Süpermarket kuyruğunda bağırarak ağlayan çocuğuna, “Kes ağlamayı! Zaten başım ağrıyor, sabahtan beri koşturuyorum, bir de seni çekemem” dersen, bu senin duygun olur.

Onun hayal kırıklığından bahseden olmaz. Sadece senin öfken.

Ve zamanla bu yavru, sen öfkelenme diye hayal kırıklıklarını arka bahçeye gömer de gömer.

İleride bir gün de bir terapistin koltuğunda, “Ne hissettiğimi bilemiyorum, ne istediğimi bilemiyorum, kim olduğumu bilemiyorum” der.

Çünkü kimse duygularına değer vermemiş, aynalamamış, ona tanıtmamıştır.

Artık içgüdülerini bile içinde göremez olur. Bence hiçbir anne baba yavrusunu, duygularından soyamak istemez.

Artık kendimizi bir kenara bırakıp, onları aynalayalım. Duygularının aynasında dans etsinler. Boylarını poslarını, güzelliklerini, renklerini olduğu gibi görsünler.

Hatta sırf çocuklara değil, belki ülkece birbirimize bu aynalamayı daha çok yapsak, herkese bakıp kendi duygumuzu yansıtmamak da, onları aynalamayı becersek, her Şey daha güzel olur.

Sadece benle ben

Alp Dağları'nın tepesine çıkıp, kendimi eteklerinden aşağı bıraktım.

Sadece kendinle kaldığın pek az vakit var.

Hep bir sen, hep bir o, hep bir onlar.

Alp Dağları'nın tepesine çıkıp, kendimi eteklerinden aşağı bıraktım. İki senedir cesaret edememiştim. Hele şimdi bir de oğlum var. Ya düşersem, bir yerimi kırarsam korkusu had safhada. Zaten her türlü korku had safhada. Bir minicik tavşancık gibi yaşamayı öğreneceğim artık el mecbur. Yi-ne de çıktım o soğuk tepeye. Kimsecikler de yok. Bir tek biz. Mart ayı gelmiş artık. Turistler gitmiş. Yerliler kalmış. Gü-neş tepemizde. Alnımızdan öpüyor. Soğuk bir rüzgâr kulağı-mıza bir şeyler söylüyor. Ayağıma *board*'u takıyorum. Biraz-dan bir çocuk gibi, kendimi dağın eteklerinden aşağı bırak-a-cağım. Düşününce ne delilik! Ne çocukça bir şey! Sanki dağ, beyaz dev bir yorgan. Sanki ben, siyah küçük bir pire. Kor-kumu atarsam eğlenirim bile!

İlk inişte düşüncelerimi dinleyip, sürekli altyazı okudu-ğum için, filmde hiçbir şey anlamadım. Yani, ay unutmu-şum, ay burası dikmiş, ya ters takla atarsam filan gibi dü-şünceler, beni yaptığım şeyden kopardı. Düşünceler düme-ne geçince, onların dediklerini yapmak zorunda kaldım. Ya-ni beceremedim. Düştüm. Unuttum. Korktum. Sonraki çıkış-

ta, “Bu ne ya!” dedim. “Ben bu değilim ki!” “Benim bildiğim Nil buradan bir dağ yılanı gibi kıvrıla kıvrıla iner.” “Bu da kim?” dedim.

Tepeye varınca, taktım yine ayaklarıma *board*’u. Bir şey düşünmemeyi becermek zor iş. En zor iş. Dünyanın en zor işi. Bir şey düşünmemek. Ve sadece kendinle baş başa olmak. Hatta o baş başa olduğun kendin mi oluyor o noktadan sonra, o bile şüpheli. Sen hayatın kendisi, nefesin kendisi, dağın kendisi; karın, güneşin, rüzgârın kendisi oluyorsun. İçlerinde eriyorsun. Bedenin sana refakat eden biri oluyor sanki. İşte ondan oldu ikinci inişte. Düşünceler yolun ortasında teker teker sustular. Yere bile bakmıyordum artık. “Hep gideceğin yere bak” demişlerdi bana. İnsanın, düşmemek için önüne bakmaktan, gideceği yere doğru baktığı o cesur ana geçişi, ne eşsiz, ne nadir şey! İnsanın kendini bir dağın eteklerinden aşağı güle oynaya kaydırması ve yolda bütün yüklerini teker teker bırakması ne güzel şey! Bunu hatırladım.

Kimsenin değildim dağda kayarken. Kendimi dağa bırakmıştım. Elinden tutmuştum, beni hızla aşağı doğru çekiyordu. “Dur” demeden, peşi sıra koşturuyordum sanki. İşte çocuklar bu yüzden, bıcırırken en güzel öğreniyorlar bu sporu. Korku yok. Korku, pis bir sigara kokusu gibi, büyüdükçe insanın saçlarına yapışır ve burnunun dibinden ayrılmaz. Halbuki onlar, dağı dinliyorlar. Sadece o anı yaşıyorlar. Aşağı doğru hızla, ama çok hızla, ama daha da hızla, hem de mümkün olan en hızlı bir şekilde inmek istiyorlar. Ne güzel. Fren sevmemek ne güzel.

İşte o size bahsettiğim anlarda, sadece kendim oldum ben. Uzun zamandır ilk kez kimsenin bir şeyi değildim. Sen yoktu. O yoktu. Onlar yoktu. Ben de yoktum galiba. Ne vardı bilmiyorum. İsimlendirmesi zor.

Etrafta kimse yoktu. Dağ benimdi. Ben dağındım. Pofur pofur kıkırdıyordu karlar ben onları gıdıkladıkça. Yerçeki-

minindim. İniyordum aşağı. Sanki çok eskiden beri biliyordum nasıl yapılacağını. Hiçbir şeyin yabancıısı değildim. Hiçbir duygunun uzağında değildim. Sessizlik. Sadece ilerlemenin sesi. Kendi vıdı vıdım bile yok. Uzun sürmedi ama önemli değil. Uzun nedir ki böyle anlarda. Zamansızlığa girip çıktığın bu ender anlara, zamanın cetvelini koyamazsın.

Öyle bir erirsin ki dağda, taşta, rüzgârda, karda; biri sende tekrar kardan kadın yapana dek kendine rastlayamazsın.

Bu dünyaya çocuk?

Şu David Benatar denen adam moralimi bozdu.

Kim ki şu David Benatar diyeceksiniz. Cape Town Üniversitesi'nde felsefe bölümü başkanı.

"Sizce insanın kaç çocuğu olmalı?" diye soran *Intelligent Life* dergisine, "Hiç! İnsanın hiç çocuğu olmamalı" demiş.

Henüz anne olmuş, şükürler içinde savrulan biri olarak, niye öyle diyor ki diye okudum. Okumaz olaydım. Adam çok sivri zekâ çıktı. Zekâsıyla kıvılcımlar saçarak, hiç katılmadığım şeyleri savunan insanlara hayranlık duyarım. Tezlerini öyle deliksiz dile getirirler ki, içeri sızamazsın. Ve müthiş bir oyun başlar aranızda. Bir tür zekâ yarışı. Sen emin olduğunu onun gerçeğine sokmaya çalışırsın, ama yüzeyi pürüzsüz bir gezegen gibi ona geçiş vermez. "Dogmatik bir manyaklık bu!" diye bağırırsın gelir ama adam kendi içinde haklıdır. İşte böyle bir adam David Benatar. Biraz araştırdım ve adamla aramda bir aşk-nefret ilişkisi doğdu. Neymiş seni bu kadar etkileyen bu adamın deli saçması savunusu diyeceksiniz.

İşte bildiğiniz, "Bu dünyaya çocuk getirilir mi?" argümanı. Ama onun güzel dillendirilmiş. Etrafımda anne olmayı reddetmiş, hiç özenmemiş, istememiş çok kadın var. Özgürlüklerini seven bu kadınlar, sırf kadınlar ve doğurabiliyorlar diye anne olma zorunluluğu hissetmiyorlar. Ve onları çok iyi anlıyorum.

Hayat bir kere. Onu nasıl istiyorsan, nasıl mutluysan öyle yaşamalısın. Kimsenin kimseye anne olma baskısı kurmaya hakkı yok.

Aynı şekilde anne olana da baskı olmamalı. David Benatar, anne baba olmayı neredeyse resmen ahlaksızlık ve büyük düşüncesizlik boyutuna getirmiş!

Hayatımda gördüğüm en karanlık, en gölgeli, en pişman adam. Diyor ki, hayat ıstırap demektir. Nasıl ki, öldürmek için çiftliklerde hayvan yetiştirip onları yememeliysek, insan da dünyaya getirmemeliyiz.

Hazin sonunun belli olması dışında, başına gelecek bin bir şeyi bilerek, hangi cesaretle, nasıl bir cüretle hayat başlatırsınız? Yüzdelere vermiş. İşte şu kadar insanın başına şu geliyor, bu kadar insanın başına bu geliyor. Çok şanslı bir azınlık dışında, hayat maddi ve manevi acı çekme yeridir demiş. Demiş de demiş.

İçinde her zaman, kibrit çakar gibi aydınlığı ve neşeyi çakabilmiş biri olarak bile gölgesinden kaçamadım. Anneliğin doğal getirisi olan endişeli halim, yüzle, binle çarpıldı. Tatlı yavrumun, o şanslı azınlıktan olması için dualar ettim. Uykusuz kaldığım birkaç gece yüreğim kömür gibi için için yandı. Fakat sonra kibritimi çaktım! O kibritin aydınlığında, oğluma göstereceğim dağları, ovaları, platoları, okyanusları ve gökyüzünü düşündüm. Hepsinin içinde gezinen bin bir canlıyı gördüm sonra.

Sonra mevsimleri... Yaz, bahar ve kışı. Sonbaharda parkta ayağının altında ve avuçlarında hışırdayan kurumuş yaprakları. İnsanın ayaklarını çılgınca hareket ettiren şarkıları.

Birinin gözünün içine yıllarca bıkmadan dalıp gitmeni sağlayan aşkları. Yoğurt çorbasını, şeftaliyi ve dondurmayı gördüm. Kelimeler ve hikâyelerde kaybolmanın, kendini başkasının yerine koyup kaybolmanın sarhoşluğunu... Ellerini iki yana açıp, gözlerinde henüz yanağına inmemiş yaş-

larla çok şükür demenin güzelliğini... Sayamayacağım kadar çok yeryüzü cennetleri ve halleri geldi aklıma.

Ve “Evet” dedim bir kez daha, “Bu dünyaya çocuk getirilir mi?” sorusuna.

Yaşadığım ülkeden ne bekliyorum?

Burada, mutlulukla huzurla yaşamak istiyorum.

Kendim olmaktan, nasılsam öyle olmaktan korkmadan.

Nasıl yaşamayı seçtiysem öyle.

Hangi dildeysem, dindeysem, fikirdeysem onunla.

Sokakta yanımdan geçen herkesi kardeşim gibi görmek istiyorum.

Aklımı, ruhumu, idrakimi o kadar genişletmek.

Farkların altını çizmeden.

Sen ben o, biz siz onlara hiç bölünmeden.

Tek bir şeymişiz gibi.

Sanki birisine bir şey olursa, bana da olmuş olur duygusuyla.

Yaşadığım bu güzel, bu tutkulu, bu misafirperver, bu iyi insan dolu yerde, kimsenin özgürlüğüne basmadan koşabilirim istiyorum.

Barışın olduğu.

Mutluluğunu aramanın ve düşünceni söylemenin hakkın olduğu.

Sofralarda artık başka şeylerin konuşulduğu.

Gencecik insanların kalplerinde sadece umudun olduğu.

Sabah gazetelerde müjdeler olsun istiyorum artık.

Anaların babaların ağlamadığı.

Gözyaşlarının kuruduğu, feryatların sustuğu.

Şunlar şunlar oldu, böyle çoğaldık, bunu da başardık gibi şeyler.

İyi haberin de haber olduğu bir yerde.

Öyle ki, aklımı başka şeylerle meşgul etmek istiyorum.

Buradan başka bir yeri hayal etmemeyi istiyorum.

Aradığımı ne varsa, burada bulmayı.

Oralardan bahsetmeden, oralara özenmeden, orada olmadığımı üzülmeden.

Burayı, onları da çağırarak kadar güzel yapmak istiyorum.

Oralar buraları düşlesin istiyorum.

Bizde bu yok, bizde bu az, bizde bu yasak, bizde bu nerdeee cümlelerini kurmamayı istiyorum hiç.

Buraya iltifatlar etmek,

Burada olduğuma şükürler etmek,

Köklerimi korkmadan burada salabilmek istiyorum.

Geleceğe bakınca berrak ufukları görmek.

Bana benzeyenler kadar benzemeyenlerin de olduğu bu zengin ülkede,

Herkesin benzersizliği kutsansın istiyorum.

İsimlerin önündeki sıfatlardan, nüfus kâğıtlarında yazanlardan bağımsız,

Sadece insan olduğumuz için, birbirimize saygı duyduğumuz.

Rüzgârı güzel, mevsimleri ondan güzel, denizleri ah anlatılmaz güzel ülkemde,

Şeffaf olsun istiyorum her şey,

Doğruyu söylesin herkes,

Gerektiğinde, “Haklısınız haksızdım” demesini de bilerek.

Eğer en değerli şey, kendin olmaksın, kendimi bir güzel yaşamak istiyorum doğduğum yerde.

Ve seninle birlikte canım kardeşim.

N'olur beni daha çok like edin!

Zeynep'e bak.

Ne güzel de tatilde.

Şu koyduğu günbatımı fotoğrafındaki denizde ne yüzmüşlerdir akşamüstü. Şakalaşmış, gülmüş, girerken ürpermişlerdir.

Kalabalıklardır da Allah bilir. Ben kanepede, tek başıma şu ekrana bakarken, onlar yemektedirler şimdi. Şakalaşıyor, gülüyorlardır.

Fotoğraf yukarıdan çekilmiş. Demek tepelerde bir otel odası. Pahalı bir yerdir kesin. Aaa!.. Yaşasın, odanın resmini de koymuşlar, ne şanslıyım!

Bak ne sade bir oda. Ne zevkli insanlar.

Millet buluyor işte benim hiç duymadığım, böyle tepelerden denize bakan teraslı butik otelleri.

Aslı'ya bak. Ya bu kız her gün daha da mı gençleşiyor? Kamerayı çevirmiş, kendini çat diye çekmiş.

Hani fotoşop motoşop hiçbir şey yok.

Belki biraz Instagram efekti, ama olsun. İnsanın gözünden anlaşılıyor neşesi. (Onun gözünde güneş gözlüğü var ama olsun.)

Belli, neşesi yerinde. Sanki sokakta döne döne şarkı söyleyerek gidiyordu da, bir an bizim için durdu.

Saçında hem rüzgâr, hem güneş...

Arkasını tam göremiyorum ama yurtdışı olabilir burası.

Kesin yurtdışı burası, ışığından anladım. Bir de *light* bir yer. Neredeler acaba? Kim kimler? Ne güzel, derdi tasası yok belli.

İyi haberler var bu resimde. Benim suratım muşmula gibi şu an, onunkinden çiller fışkırıyor. *Like* yapayım dur şuna da, o da beni *like* eder sonra.

Defne'yi gördün mü? Dışarıya çıkarken bugün aynadan kendi kıyafetini çekmiş. Bugün ne giydim yapıyor bize. Stili bir başka bu kadının. Nereden buluyor o aksesuarları, o şapkayı.

Bir de bak ben buna dikkat etmiyorum, her gün aynı yazlık elbisemi geçiriyorum üstüme. Halbuki Defne öyle mi?

“Toplantıya yetişiyorum” yazmış. Toplantıya giydiği renklere, şu cesur çantasına bak. Neymiş bu çanta?

Ay bu çanta, benim de beğendiğim Céline çanta. O almış bak. Kim bilir daha neleri var?

Bu sadece bu sabah hızla üstüne geçirdikleri...

Ben böyle bir kombin yapmak istesem üç gün düşünmem gerekir.

Ayrıca bu şapkaya cesaret edemem ben. O buluyor işte. Gidip Londra'daki *vintage*'cılardan falan topluyor arada.

Millet bir kahveye giderken bile, çekiyor topuklu botları.

Bense topuklu giymeyeli kaç zaman oldu.

Cenk'e bak. Diyetтейim deyip, yemek resmi koymuş. Nerede o bakayım...

Çeşme Alaçatı'da. İnsan orada diyeti bozar tabii. Entere-san bir şey yiyor bu Cenk. Asma yaprağına sarılmış hellim mi yoksa?

Bayılırım ama yok, başka şeyler de var. Üstündeki kişniş mi? Ya, millet ne ilginç yemekler buluyor!

Benim niye haberim yok bu restoranlardan?

Diyeti bozacak kadar rahatladığına göre, tatili çok güzel geçiyordur.

Acaba Melislerle, Ahmetlerle mi gitti? Kalabalıklardır onlar şimdi.

Bu yemekten çıkıp bir bara giderler, sabaha kadar gülüp eğlenip dans ederler. “Sabahın ilk ışıklarına kadar” deyimi işte böyle insanlar için bulundu.

Benim gibi maksimum saat 1:00’de uykusu gelenlere, “hava kararana kadar”! Ne şanslılar, geceleri de yaşıyorlar. Haddi iyi eğlenceler. A dur sorayım, “Melislerle misin yoksa?”

Cevap verir bir ara vakti olursa eğlenceden.

Ben bakarım her 5 dakikada bir.

Rita Ora’ya bak. Karnı amma kaslı. Konserden konsere koşuyor.

Bu kız iyice patladı. Sahne kıyafetleri inanılmaz ama şanslı tabii, baksana Jeremy Scott filan yorum yazmış, hep si kankası.

Ben de orada doğsaydım, ben de böyle olacaktım.

Bir de bunlar yabancı tabii rahatlar. Çat diye arkadaşı çekiyor bikinili resmini, koyuyorlar. Türkiye’de zor.

Biz burada daha mazbut olmak durumundayız.

Bilemiyorsun ki, seni kim takip ediyor...

Sevgili okuyucum, Instagram’da, Facebook’ta, sosyal medyada iç diyalogum işte böyle oluyor.

O yüzden geçenlerde, yüz kere düşündüm bir resmi post etmeden önce:

BEN ŞİMDİ BUNU NİYE KOYUYORUM BURAYA?

Ne demek istiyorum beni takip edenlere?

Amacım ne?

Hızlı hızlı *like* edilince, beynimdeki mutluluk alanları niye yanıp sönmeye başlıyor? On sene önce *like* mı vardı canım?

Yine geçinip gidiyorduk bir şekilde.

Nedir bu yeni sosyal medya düzeni?

Nedir bana kendi resmimi çekip koydurtan narsisist sevilme isteği? Nedir girdiğim şu denizi, baktığım şu manzarayı tanımadıklarımla paylaşma motivasyonum? Nedir bu Zeynep'ten, Aslı'dan, Defne'den, Cenk'ten ve Rita Ora'dan çektiğim?

Bakın ben ne güzel, ne neşeli, ne paralı, ne zevkli, ne mutlu ve de ne kalabalığım! Bu mu yoksa demek istediğim?

Evi ve kafası dağınıklara

Aslında o tür kitapları hiç almam ama bunu aldım işte. “Evinizi Toplama Kitabı.” Japon bir yazar. Kendisinin mesleği, evlerini bir türlü toparlayamayan ve büyük kargaşasının içinden “imdat!” çağrısı yapanların eşyalarını düzenlemek.

“Evimi elâlem mi toparlayacak, tövbe tövbe!” demeyin. Evler öyle hallere gelebilir ve eşyalarınız üstünüze öyle bir çullanabilir ki, içlerinde boğulmak üzereyken bir yardım eli için çırpınabilirsiniz.

Bana asıl garip gelen, evi başka birinin nizama sokması sadeleştirmesi değil de, bu konuda koca bir kitap yazılması oldu aslında.

Neyse aldım kitabı geldim eve, biraz da okudum. Derken kitap dağınıklığın içinde kayboldu iyi mi. Kitap şu an evde kayıp. Çok manidar çok.

Kitabı kaybetmeden önce okuduğum kadarıyla durum şu:

Bizler, tükete tükete evimize sürekli bir şeyler taşıyoruz. Sonra bu şeyler gitgide birikip, evin kapılarının açılmasını engelleyen, dolaplardan, poşetlerden, depolardan sarkan kullanılmamış eşyalar senfonisine dönüşüyor.

Aklımızı toparlayamaz, istediğimizi bulamaz, atmalara kıyamaz hale geliyoruz. Bu bir kartopu gibi giderek büyüyor ve sonunda... İflas!

İçinden çıkılması imkânsız yığıntılarla yaşıyoruz. Nefes

alamıyoruz. Ey Allahım, içinden çıkamıyoruz. Bir gün geliyor, bari görmeyeyim şu yığıntıyı deyip, yerini değiştiriyoruz.

Halbuki kitapta ne diyor, bir şeyin yerini değiştirmek ondan kurtulmak demek değildir. Sen onun orada olduğunu bilir, hissedersin. O da orada durarak sana kendini yaşatmaya devam eder.

Ah Japonya! Japonya'ya mı gitsem diyorsunuz okudukça. Azıcık şeyim olsa Japon evlerindeki gibi. Yerde uyumak için basit bir şilte. Birkaç kimono. Bir çay seremonisi takımı. Bir iki kitap. Bir de insanın ruhunu eğiten küçük bir Japon bahçesi.

Ne yani, yaşanmaz mı? Ballar gibi yaşanır.

Bu tür içinden çıkılmaz dağınıklığa üç tip insan sebebiyet vermiş. Bir: "Atamıyorum"cular. İki: "Yerine geri koyamıyorum"cular. Üç: İlk ikisinin toplamı.

Üzülmeysin, insanların yüzde doksanı üçüncü kategoride. Şimdi mesela ben, ilk ikisinin toplamı olduğumu anladığımda, bu hiç hoşuma gitmedi.

Nedir bu, karıncanın yuvasına kırıntı taşıması gibi ha bire torbalar dolusu şeyler almak, tüketmek! Sonra da kıyıp atamamak.

Bu yazdıklarımın, bir eşya dağında yaşadığım göz önüne gelmesin. Sadece inanılmaz bir dağınıklıkla yön buluyorum evde. Tek sorumlusu da benim bunun.

Ha... Bir ara yaratıcı insanlar için dağınıklığın iyi olduğunu, alakasız şeylerin bir arada durmasının fikirlerle iyi geldiğini okumuştum bir yerde.

Ve kendi çapımda bir rahatlama yaşamış, bu halimi meşru kılmıştım. Ne de olsa, bir şeyler yazıp çizen, çalıp söyleyen biriydim ve dağınıklık neden benim modam olmasındı. Ama yok. Bununla yaşamamaya karar verdim.

Kitapta diyor ki, az eşyalı, düzenli bir yerde durmayı denemek insan için daha zordur. Çünkü düşüncelerin sesi açılır. Çünkü etraf bağırmadığında kendini duymaya, dinleme-

ye başlarsın ve bu çoğu insan için dayanılmaz bir gürültüdür. Şimdi buna inanıyorum. Düzendan korkmayacağım.

Diyor ki, direkt olarak çöpe atın fazlalıkları. Bir depo-ya göndermek ve göz önünden kaldırmak işi çözmez. A-TA-CAK-SII-NIIIIIZ nokta.

Her bir parçaya bakıp, dokunup, “Bu şey bana neşe veriyor mu?” sorusunu sorup, vermeyeni hooop çöpe.

Harika bir eleme yöntemi değil mi?

İnsan bu soruyla, etrafından ilk başta insan eler valla! Neşe vermiyorsa at gitsin. O şeyi artık giymene, bakmana, yaşamana gerek yok. Kurtul ondan.

Ha bir de şunu öneriyordu: Oda oda gitmeyin, kategori kategori gidin. Yani yatak odasını toparlayayım değil de, kıyafetleri, kitapları, tabak çanakları toparlayayım şeklinde.

Öbür türlü sü geçici ve lokal bir çözüm müş.

E peki ben ne yaptım? Neşe vermeyi bırakmış her şeyi koca bir kutuya koyup, çatıya kaldırdım! Biliyorum kitapta böyle demiyordu ama ne yapayım kıyamadım atmaya bir anda, gözümün önünden gitsinler önce, sonra elerim dedim...

Hayır kitabı bir bulsam, benim gibi, “Topladım ama atamadım valla, şimdi n’apiym”ci tiplere ne öneriyor ona bakabilicem en azından.

Çünkü oğlumsun sen benim

O parkta arabanı iterken, söz sana her şeyi anlatacağım. Kimsenin bilmediği şeyleri. Herkesin bildiği şeyleri ve sadece bazı insanların bildiklerini. Sadece benim bildiğim birkaç şey var, onları da anlatacağım sana. Kimseye anlatmadığım gibi.

O yıl aslında tam olarak ne olduğunu.

Minik ayaklarını çırpıtığın o koydan ayrılırken neden ağladığımı.

Çenemin altındaki yara izini.

Ankara'yı anlatacağım sana. Çocukluğumu.

Dedenin nasıl biri olduğunu. Tanıdığım kadarıyla.

Sana insanları tanıdığın kadarıyla yetinmeyi öğreteceğim.

Bu bilgiye ihtiyacın olacak.

Her şeyi ben ve baban kadar abartmamayı öğrenmelisin.

Biz her şeyi abartıyoruz.

Abartarak yaptık her şeyi.

Ama sana abartma diyeceğim ben, oğlumsun çünkü sen benim.

Önümüzdeki upuzun, turuncu yapraklı yolda yavaş yavaş yürüyeceğiz. Bir acelemiz olmayacak.

Senin boynuna bakacağım, kazağını biraz yukarıya kaldırmaya gerek var mı diye. Güneş yukarıda olacak.

Tatlı bir rüzgâr esecek ve hatta yağmur yağacak birden. Sana hiçbir şeyden kaçmamayı öğreteceğim o gün. Yağmurda yürümeye devam etmeyi.

Her şeyin olması gerektiği gibi olduğunu. Bunu anlaman zaman alacak ama bunu sana ilk ben söylemek istiyorum, çünkü oğlumsun sen benim.

Geçen yazdan bahsedeceğiz seninle. İlk defa suya girdiğin o koyu, ilk defa duyduğun o kokuyu, “ilk”leri anlatacağım sana. İlk kelimesine kıymet vermeyi. Uzun bir süre, beraber bir sürü ilk yaşayacağız seninle. Çünkü annenim ben senin.

Sen küçük başını kaldırıp, o kocaman gözlerinle ağaçların en tepelerine bakacaksın. İnsan büyüyünce ağaçların en tepelerine değil, gövdelerine bakıyor. Bakışları aşağı düşüyor insanın. Ağırlaşıyor başı.

Sana, şu an yaptığın gibi, ağaçların en tepelerine bakmayı unutma diyeceğim. Ağaçların gövdelerine düşmesin bakışların diye didinip duracağım. Ve bundan hiç bıkmayacağım, çünkü sen benim bir tanecik oğlumsun.

İnşallah diyeceğim sana, inşallah şu an olduğu gibi, insanlar seni görür görmez gülsünler. Sen de onlara onlarınkinden de büyük gül. Onlar bunu görünce daha da gülsünler... Ve hayatın hep böyle geçsin. Hazır ol, ben çok inşallah diyeceğim. Çünkü anneler sürekli inşallah der. Maşallah da der.

Bana ne zaman sorsan söyleyeceğim, kucağıma gelersen havalara fırlatıp tutacağım, ağlarsan ben susturacağım seni.

Boynuna sokup burnumu, seni derin derin içime çekeceğim. Yanımdayken bile resimlerine bakacağım.

Ben seni büyüteceğim, abartacağım, koruyacağım, sakınacağım ve çok seveceğim ama susacağım. Bunlar sana ağırlık yapar da bakışların ağaç gövdelerine düşer diye korktuğumdan.

Hazır ol. Sana en çok konuşan da, en çok susan da ben olacağım. Çünkü canımsın sen benim.

Ich habe genug (*Bendeki bana yeter*)

Bach'ın çok güzel bir kantatı var.

Adı, "*Ich habe genug*".

Bunu ilk duyduğumda, I had enough (Bendeki bana yetti) demek sanmıştım.

Ama olamazdı. Müzikte o kırışık karanlık yoktu. Jim Jarmusch'un filmindeki o yasaklanmış fadoyu söyleyen kadında vardı o.

O kadın derdi bunu. Hepimiz tozdan geldik diyen ve böbürleneni toz olmakla tehdit eden oydu.

Ich habe genug'sa tam tersini diyormuş. "Bendeki bana yeter" demekmiş. Fiildeki bir zaman farkıyla, geçmişten ve pişmanlıklardan uzaklaşıp şimdiyi kutlamaya geçmek nasıl da mümkün.

Ah kelimeler, perişanız peşinizde. Düşüncemiz sınırlanıyor, dediklerinizle! Bendeki bana yeter, bir modern hayat diyet reçetesi gibi. Şehirde yaşarken, işe güce koşuştururken, ancak tüketerek öcümüzü alabiliyoruz kaybolan zamanlardan. Ya da öyle kaçabiliyoruz sıkıntımızdan. Trafikten.

"Daha çok" bizim mottomuz. Daha çok "şey". Ney? Şey işte. Neylerse başkalarındaki. Ev, araba, ayakkabı fark etmez. Bendeki bana yetmez. Yenisi gerek bana.

Hatta yenisi bile eskimeye başlıyor onu aldığımda. Her şeyden bir tane olsa olmaz diyor modern hayat.

Şehir sana TV'den, yan komşunun camından, duvarlarındaki renkli posterlerden bağıyor: Bunu da al! Halbuki ne güzel, bendeki bana yeter demek. Mesela eminim bu yazıyı okuyan çoğu insan şu an itibariyle ekmek, su gibi elzem şeyler dışında bir şey almayı kesse, sahip olduklarıyla bir yıl rahat yaşar.

Ama konu sadece maddiyatla sınırlı değil.

Sevgimi verdiğim ve sevgi aldığım bütün insanlara kadar uzanıyor. Sevilmek için çırpınmam gerekmiyor. Beni seven seviyor zaten. Ben de sevdiklerimi seviyorum. Şu andaki bu nüfus kaç kişi olursa olsun, üç de olabilir, otuz üç de, bana yeter.

Ben şu anda maddi manevi çevrelendiğim her şeyin içinde, onların bana yettiğini düşündüğüm ölçüde özgürüm.

Yetmiyor dediğim oranda, tutsağımıyım lazım gördüğüm şeyin. *Ich habe genug*. Sanki hep Almanca konuşurmuşum gibi yakın bana.

Elbiselerime işlemek istiyorum onu şimdi. Yazıp önüme koymak, kopya gibi avucuma yazmak istiyorum.

Şükür cümlemin o olmasını istiyorum artık. Bendeki bana yeter. Benim evim bana yeter, benim kıyafetlerim bana yeter, benim sevdiğim bana yeter.

Vallahi de billahi de yeter.

Ne güzel sesli ve güzel biri

Alman Konsolosluğu'nun Tarabya'daki yazlık rezidansında, Melody Gardot konserine gitmiştim. Böyle güzel bir bahçe görmedim. Böyle müthiş bir ses duymadım.

Melody Gardot'yu yıllar önce Uludağ'daki bir otelin restoranında çalmışlardı. Sonra sesini hiç ayırmamıştım yanımdan. Kim olduğunu, nereli olduğunu, yaşını, hikâyesini bilmiyordum. Kapakta gözlüklü, Anastasia'ya benzeyen bir kadın vardı.

Oydu işte. Mühim değildi. Norah Jones'un pansuman yapan sesine bir yenisini eklemenin mutluluğuyla doluydum.

Bu kadın içimi ısıtıyor, yumuşacık elleriyle saçlarımı okuyor, "Her şey yoluna girecek merak etme" diyordu. Neşesini sesinde tınlatıyordu.

Ses. Bir şarkıcının sesi, onunla ilgili ne kadar bilgi veriyor aslında. Nasıl biri olduğu. Nasıl sevdiği. Nasıl kızdığı. Eski bir ruh mu, yeni bir ruh mu olduğu. Samimi olup olmadığı. Çalışkan olup olmadığı. Sadece kendisi gibi olup olmadığı. Ve tabii ki, kelimelere yüklediği iklim. Bu konuda sizinle sonsuza kadar konuşmak isterim...

Bazen insan, olduğu yere inanamıyor. Görmüyor. Sanki bir kâğıdı kıvrıp boru yapmış, onu dürbün gibi gözüne tutmuş kadar daralıyor bakış açısı. Ben o Alman Konsolosluğu'nun yaz bahçesinde buna izin vermedim. Deli bir rüzgâr gezini-

yordu üstümüzde. Omuzlarımıza üflüyordu. Deli gibi koşuyordu, bahçedeki ağaçların arasında.

O an, düşüncelerin beni oradan götürmesine izin vermezdim. Vermedim de. Konsolosluk binasının her bir kıvrımını ezbere koyuldum.

Bembeyazdı. Tepede küçük bir kulesi mi vardı? Hayatımda gördüğüm en romantik yer miydi? Ne yer ne içerdi? Neler yaşanmıştı? Kimlerden kalmıştı? Konsolos nasıl biriydi?

O ışığı yanan odada gezinenler kimdi?..

Aslında bunlar önemli değildi. Önemli olan Melody Gardot'nun sesi, birazdan o rüzgârla el ele tutuşup, koşup oynamaya başlayınca olacak olanlardı. Fazla gelecekti. Artık anemizin dediği gibi, yediğimiz kadarını yiyip, gerisini hayatın fazlalığına bırakacaktık.

Hayat bazen fazla güzeldi. Ve evet bazen Twitter'da da birinin bana yazdığı gibi, hayat bazen bana güzeldi.

Melody Gardot, tahmin ettiğim gibi insandan öte bir şey çıktı. Sesiyle oturmuş oyun oynuyordu. Her türlü duyguyu biliyordu. Sesinin paletinde tınlamamış duygu kalmamıştı. Peki bu 28 yaşında nasıl mümkün olabilirdi? Demek genç görünümlü bir yaşlı ruh, demek hayata yokluklardan geçerek başlamış...

Demek şu, demek bu derken, tahmin yürütmeyi bıraktım. Okudum hayatını. Güzel kadınlığına güzel insanlığı; güzel insanlığına piyano, gitar çalıp muhteşem şarkı söylemeyi, nüktedanlığı, en önemlisi tevazuyu ekleyip kendini yapmıştı. Budistti. Makro biyotik aşçı olduğunu da öğrenince, yok daha fazla renk katamayacağım, yeter bu kadarı derken...

Onu burkan hikâyesi çıktı ortaya... O bahçede gözlerim dolu, telefonumun ekranına bakakaldım. Demek yanı başında duran baston ondandı. Demek güneş gözlüğünü ondan çıkarmıyordu.

Demek flaşlı flaşsız fotoğrafını ondan çekemiyorduk.

Yıllar önce bir gün, Philadelphia'da bisikletle giderken, kırmızı ışıktaki durmayan bir araba çarpıyor ona. Tam bir sene hastanede yatıyor. Omurilik ve beyinde hasarlar oluyor. Müzikle tamir ediyor kendini. Yeniden hatırlamayı öğretiyor kendine.

Müzik ne büyük ilaç, en iyi o bilir herhalde.

Ve bugüne geliyor. Büyük bir savaşçı olarak geçtiği yollardan bahsetmeksizin.

Bir gün İstanbul'da bir konsolosun bahçesinde dans edip şarkı söylemeye, bizleri büyülemeye karar vermiş.

Ant içmiş.

Hele, "Sevgili konsolos, şimdi ben buradaki insanlardan sizin şu güzel çimlerinize basa basa dans etmelerini istesem bana çok kızar mısınız?" demesi yok mu...

Bizim bunu duyar duymaz o çimlere koşup dans edişimiz var ya...

Sertab'a dedim ki...

İkimiz de günlerdir çalışmaktan bitap düştük. Sanıyorlar ki arkamızda bir ordu var, yanımızda kanatlar var. Yok.

Arkamızda bir başımıza seçtiğimiz, tek başımıza geçtiğimiz yollar. Yanımızda iki yana sallanan incecik, ama kaslı kollar.

Çok güçlü olmak zorundayız.

Hep devam etmek, artmak, çoğalmak, parlamak zorundayız.

Bir mücadele halindeyiz.

Sudaysak hep kulaç.

Karadaysak hep ileri marş!

Ateşteyse kor.

Tek bir kelime var kabul etmediğimiz.

O da: "Zor."

Belki bu bizim paranoyamız. Belki kimsenin umurunda da değiliz.

Ama bir dizimizi bile yere koyduğumuz anda, tekrar kalkmamız için geri geri sayacaklar sanki.

Dünya değil de ring gibi. Kadın değil de erkek misali.

Bunlar yetmezmiş gibi, tabiat da oynayıp duruyor hormonlarımızın düğmesiyle.

Her ay birkaç gün, arabamızın ön camı buğulanıyor. Olur olmaz gözlerimiz doluyor.

N'oluyor ya! Kusura bakma oluyoruz.

Elimizde bir kırbaç, kendimizi tımar ediyoruz.

Bir yandan okuyoruz, öğreniyoruz. Ah ego, vah ego diyoruz.

Egocum sen gel otur şuraya, anlat derdini, bak biz seninle şöyle anlaşmamış mıydık diyoruz.

Bizi belki şımarık sanıyorlardır.

Kadınların savaşa gidenlerini, ortaya atılanlarını, spot-lar altında durmaktan korkmayanlarını belki de fazla cüretli buluyorlardır.

Bilmiyorum. Sadece kendimi biliyorum.

Herkese de sandığımdan çok fazla benzediğimi görüyorum gün geçtikçe.

Bizim gibi kadınları çok takdir ediyorum ben.

Çalışıp kendi parasını kazananları.

Çocuklarını doyurup, topuklularla işe gidenleri. Bin bir laf işitip, yoluna devam edenleri.

Erkeklerine sıcacık yuva olup, dışarıdaki havaya da çıkanları.

Evinin kirasını ödeyip, indirimden kendine bir de palto alanları.

Risk alanları.

Kafalarındaki hayalleri, vapura otobüse minibüse atlayıp, oradan oraya taşıyanları. Bir şeyi derinlemesine öğrenmeyi aklına koymuşları.

Bir erkekle ilk kez yemeğe çıktıklarında hesabın yarısını ödemezse rahat edemeyenleri.

Bir yandan aşkla, bir yandan hayatla mücadeleye baş koymuşları.

Yemeği de, hesabı da yapabilenleri.

Bir fikrin, bir inadın, bir iddianın peşinden yorulmadan koşanları.

Bu kadınların hepsi benim kahramanım.

Kadın olmak başlı başına zor. Ama ben şikâyetçi olmayanlarını seviyorum.

Bizim gibi, sevenlerine kul. Sevmeyenlerine kör. Takdir

edilse de, edilmese de yolundan dönmeyecek, dümdüz gidecek olan kadınlar.

Bu kadınlar, tıpkı bizim gibi, bazı geceler bin bir şüphe ve kaygıyla gözlerini yumsalar da, sabaha kocaman açıp gözlerini yollarına dikerler.

Merdiven mi, asansör mü?

Çok eskiden bir yoga dersi sonrası güzel bir şey öğrenmiştim. Bedenine, son 1 saat yapabildiklerin için teşekkür etmeyi...

Sonra bunu sabah yürüyüşleri sonrası yapmaya başladım. Yürüyüş sonrası, gözlerimi kapatıp, bedenime bana bunu yaşattığı için teşekkür ediyorum. Hatta anneme de öğrettim, çok hoşuna gitti, o da yapıyor.

Hayatta her şeyin; ruh, akıl ve başka ne varsa, geçici taşıyıcısı olduğunu unutmamak lazım. Bize verilen tüm beceriler, sadece “şimdilik” bizimle.

Londra’da Tate Müzesi’nde, bebek arabasıyla asansör beklerken şu yazıyla karşılaşmıştım: Merdivenleri çıkabilmenin tadını çıkartın ve asansörü yaşlılarla ihtiyacı olanlara bırakın.

Tadını çıkartın... Ne güzel söylemişler. Merdiven çıkmanın tadını çıkartmak, kutlamak gereken bir şey olduğunu hatırlayanımız var mı? Çoğu zaman bizim için külfet, yorgunluk, zaman kaybı değil mi?

Böyle düşününce içimden koşarak merdivenleri çıkmak geldi ve o günden beri, nerede olursam olayım aklıma bu laf geliyor ve hemen merdivenlere sapıyorum.

İnsan sahip olduklarına körleşiyor ne yazık ki... Becerilerine, güzelliklerine, sevdiklerine körleşiyor. Görmez olu-

yor onları. Uzaklara dalıp gitmeyi ya da bir dikiz aynasından geçmişe bakmayı yeğliyor çoğu zaman.

Bunun en büyük sebebi, her türlü varlığını sonsuz zannetmesi.

Bazen aklıma delice şeyler geliyor. Mesela sokaktan öylesine birini çevirsek ve “Öleceksin!” desek, kimse, “E tabii canım” demeyecek. Herkes ölmeyecekmiş gibi şikâyetçi. Kimsenin merdivenleri çıkabilmenin tadını çıkarttığı da yok.

Hepimiz henüz ulaşmadığımız o tepelerin peşindeyiz. Başarının, paranın, güzelliğin, zevklerin ve sarhoşlukların...

İyi hoş, peşinde olalım tabii. Ama biz bir oltanın peşindeki balık değiliz sadece. Aynı zamanda sınırlı bir hayat büyüsunün parçası, kendi masalımızın kahramanıyız. Biz şu an tamamımız aslında. Niye eksikmişiz gibi yaşayalım? Niye merdiven çıkabiliyorken, asansör bekleyelim?

Hayat felsefemiz “sahip olduğumuz şeylerin tadını çıkartmak” olsun. Sağlık olsun, sevdiğimiz olsun, evimiz olsun fark etmez. Burada önemli olan fiil. Tadını çıkartmak. Hayatı bir kutlama gibi yaşamak.

Yoksa, asansörleri bekler gibi, hayali yarınları bekleriz. Buradaki fiil ne? Beklemek.

Beklemek mi istiyoruz, yoksa yaşamak mı?

Yaşamayı seçenler ne duruyorsunuz, etraf merdiven dolu!

İstanbul ne zaman bu kadar cool oldu?

Ben İstanbul'un artık *cool* olduğunu, Londra'da gece yarısı uyumadan önce, "Tüh ya, İstanbul'da Antony and the Johnsons konseri var bugün ve ben kaçırıyorum" dediğim gün anladım.

Cümlelerin tam tersi coğrafyalarda kurulması gerekiyordu çünkü. Yani ben İstanbul'da uyumak üzereyken, Londra'da bir şey oluyor olması ve benim onu kaçırıyor olmamı doğal olan. Neyse dedim.

Bir defaya mahsus denk geldi herhalde.

Ben İstanbul'un *cool* olduğunu, babam New York'tayken telefonda, "Kızım sen New York'tan bir şeyler istiyorsun ama İstanbul'dan aldığın kıyafetler gibisi burada yok" dediğinde anladım.

Baban senin saklı moda adreslerini nereden bilir demeyin. Maşallah çok genç ve benim tarzımı gayet iyi bilen, bir anne babam var. Benim müdavimi olduğum dükkânları, hatta *show room*'ları bilirler.

Gidip bakarlar.

Gerektiğinde Chelsea Oteli'nin bir odasında, tuhaf gözlükler tasarlayan bir kızla da buluşurlar.

Onlar böyle diyorsa, New York kurumuş, İstanbul coşmuş demektir. Xoxo'nun kapağındaki, kirpi kostümünü tasarlayan Tanju Babacan'dan, New York'ta adım başı yok demektir.

Ben İstanbul'un *cool* olduğunu, bayramda Berlin'de galerileri gezerken anladım.

Sokak aralarındaki galerilerde karşılaştığımız bütün galerici ve sanatçıların gözleri "İstanbul" deyince aydınlanıyordu.

Hatta bir tanesi dayanamayıp, "Ah! Orada yaşamayı ne çok isterdim" dedi. Orada sergi açan sanatçıların çoğu ya İstanbul'a gelmiş ya da gelecek.

Hatta bizim İstanbul'da, o gördüklerimizden daha güzeli yapanlar var.

Yaşam Şaşmazerimiz, Cem Dinlenmişimiz, Nermin Erimiz, Memed Erdenerimiz var.

Ben İstanbul'un *cool* olduğunu, okuduğum yabancı dergi ve gazetelerdeki yazılardan anladım. Artık mimari dergilerden tutun da, en havalı moda dergilerine kadar her yerde bir İstanbul'dur gidiyor. Üstelik onlar şehirde olup bitenleri, neredeyse benden iyi bilecek! Avrupa'dan arkadaşlarımız, buraya konser izlemeye, bienal görmeye geliyor.

Yazın o kadar çok güzel konser oldu ki, artık takibe mecalimiz kalmadı. Beirut da geldi, kaçırdım zaten.

O gün "He-man" klibini çekiyorduk.

Ben İstanbul'un *cool* olduğunu, İstanbul'da yaşadığımı böbürlene böbürlene söylemeye başladığımda anladım.

Sağı solu belli olmayan, geceleri uyumayan, içi kaynayan esrarengiz kadınlara dönüştürüyor beni bu laf.

Bir pelerin gibi havalı duruyor üstümde.

Balık, deniz, bangır bangır müzik ve aşkla dolu olduğumu anlatıyor. Rüzgârımın sert olduğunu.

Baharımın yumuşak olduğunu. İçimde çoklu ihtimaller barındırdığımı, kolay kolay ele geçmeyeceğimi.

Romantik olduğum kesin oluyor, İstanbul'da yaşıyorum deyince ben.

Ben İstanbul'un *cool* olduğunu biraz geç anladım anlayacağınız.

Hayatın kırk yılı çalışarak geçiyormuş

Büyükler hep derler, hayat çok hızlı geçer. Küçükler bunu anlamaz. İnsan gençken, hele hele çocukken çok sıkıldığından, zaman yavaş geçer.

Zamanı anlamak öyle saate bakarak, güneşe bakarak olmaz. Zaman ancak aynalarda ve bir çocuğun büyüyüşünde görülür. Hızlıymış denir.

Bir de aşkta. Âşıkken, dururmuş denir. Bir de üzüntüde, yavaşmış denir.

Değişir durur kum saatindeki kumun akışı. Kimine yavaş, kimine hızlı, kimine durgun.

Zamanı nereden anlarız bilmiyorum ama onu nasıl harcadığımızı iyi anlamamız ve düşünmemiz gerek.

İnsan, ömrünün ilk yirmi beş yılını öğrenerek, sonraki kırk yılını çalışarak, sonraki yirmi yılını da emeklilikle geçiyormuş. Kırk yıl! Kırk.

Bunu okuyunca durup bir şükrettim. Çok sevdiğim, çocukluğumda aynalara bakınca rüyasını gördüğüm işi yaptığım için kendimi çok şanslı hissettim.

Emekli olmak istemem şarkı yazıp söylemenin.

Leonard Cohen gibi 70'lerimde, "Almost Like the Blues" (Neredeyse Blues Gibi) şarkısını yazabiliyor olmayı dilerim.

İnsan büyüdüğüçe, yaş aldıkça, daha yolun başındakilere diyeceklerini düşünüyor.

Bunlardan en önemlisi, kendini ne yaparken mutlu hissettiğini bulmak.

Bu yetmiyor. Bir de, kendini mutlu hissettiğin şeyi yapıyor olman lazım. Bu çok önemli. Yoksa sevdiğin şey, elle-rine batar.

Yapabiliyorsan, kanatlandırır. Hiç ummadığın yerlere götürür.

Herkesin parmak izi kadar, meziyetleri de farklı. Kendi-ne küçük yaşta merceklerle büyüteçlerle bakmalı. Acımasız olmalı.

“Bunda iyiyim ama şu yönüm çok kötü”yü bilmeli. Kendi-ne, kimseler yokken, sansürsüz cümleler savurmalı.

Kendini hep sevenlerden de, dövenlerden de bir şey olmu-yor. Hem sevecek, hem döveceksin kendini.

Bunların hepsinin başı kendini tanımak. Bu da zaman alıyor. İnsan doğar doğmaz kendini tanımıyor.

Yani içinde kendini kullanma kılavuzuyla gelmiyorsun. Sana başkaları öğretiyor. Hayat öğretiyor. Dostların ve düş-manların. Sevdiklerin ve karşı oldukların.

Sana kendilerini çarptırarak, sesini duymanı sağlıyorlar.

Bir heykel gibi, şeklini, rüzgârlarla, başka ellerle öğreni-yorsun.

“Hımm, buram yuvarlak, buram köşeli, burada kocaman bir dişim var” diyorsun.

Güzel bir şey, eğer merakla bakarsan bitmez bir şey.

Kimse kendini ve ihtimallerini duru bir netlikle bilemi-yor. Bilemiyor, çünkü insan katı değil. Değişken.

Değişimin mümkün olduğu bir heykel diyelim. Öyle bir madde.

Yeri geldiğinde köşeni eritir, yuvarlarsın. Düz yerlerini bir yere oturtmak için girintili çıkıntılı yaparsın. Her şey olur.

Her şey olur da, her şeyi yapamazsın. İyi yapamazsın. Her şeyi yaparak mutlu olamazsın.

Hayatın kırk yılı, bir şey yapıp para kazanmaksa, işini ciddiye almak zorundasın.

Kırk yıl boş verilecek bir zaman değil. Bırak hayat ve insanlar iyilikleri ve kötülükleriyle sana kendini gösterecekler.

Orada yapabileceğin şeyin yol haritası var. Onu iyice oku.

Sevdiğin şeyle yapabileceğini birleştir. O eşsiz iksiri de kana kana iç. Çalış. Yoksa koca kırk yıl başka türlü geçmez.

sını edebildiğine, dalgalara doğru hızla koşabildiğine, cırıl-çıplak bir büst gibi durabildiğine, onca insanın karşısında sesinin gürlüğüne, erkeğine sarılıp öptüğüne...

Kurt mu?

Kurt, üzerine gittiğinde toz olacak. İçinden geçilebildiğini göreceksin bir sürü şeyin.

Hayattaki hikâyeni birine anlatırken, korkusuz anlar risalesi yazmaya heves ettiğini görüyor insan. Birisine oturup, kendini anlatacaksa, kahramanlıkları bilinsin istiyor. Her şeyin U dönüşü yaptığı, o büyük harfli cümlelerini kuruyor. “Okulda böyleydim ama sonra şöyle oldum.” “Böyle bir ailede doğdum ama ben sonra şunu yaptım.” “Bizim şuyumuz buyumuz yoktu ama ben buldum.” “Orada kalakalmıştım ama sonra ben buraya geldim.” “Bunu dediler ama ben tam tersini gösterdim.” “Herkes o gün böyle yapmıştı ama ben şöyle yaptım.” Hepimiz biliyoruz, cesareti toplayıp, o pis korku çöplüğünden zıpladığımızda Alice Harikalar Diyarı başlıyor.

Kambur duran omuzlarımızı geri atıp, başımızı dik tutalım, alnımıza güneş vursun.

O halde şu çelimsiz komutana bir çift sözümüz olsun bugün:

Asıl sen çekil!

Çekil yolumdan!

Mutlu aileler ve mutsuz aileler

“Bütün mutlu aileler birbirine benzer. Her mutsuz aileninse kendine özgü bir mutsuzluğu vardır.” Tolstoy diyor bunu *Anna Karenina*’da.

Bilmeden, seçmeden içine doğduğumuz; ilk birkaç ay bizim onları kendimiz sandığımız, sonraki uzun yıllar onların bizi kendileri sandığı insanlar kümesine “aile” denir. Çok dikkatle bakıldığında, her türlü kabuğu soyulduğunda, lahanalar gibi bin bir katmanı olur.

İnsanlar değişirler. Ailen de değişir. Geçmişlerini yeniden yazarlar. Anneannenin halasının neler yaptığı, büyük amcalar ve eşleri tarafından bazen tavan aralarına öyle bir saklanır ki, kendileri bile unutuverirler en büyük sırlarını. Bazı konular açılmaz. Bazı sorular sorulmaz. Bazı laflar kullanılmaz.

O küçük cumhuriyette yaşamayı öğrenirsin önce. Sokaklarında emeklediğin, sana kocaman gelen o küçücük ev, ilk kâinatın olur. Balkonundan dışarı baktığın o mikro evrende ihtiyacın olan bütün duyguları yaşar, dışarı çıkmaya hazır hale gelirsin. Hani, nasıl başlarsa öyle gider diye bir laf vardır. İşte aile nasıl başlarsa hayat da öyle gidiyor.

Peki, mutlu aile niye mutlu da, mutsuz aile niye mutsuz?

Bunu düşünürken, filozof Alain’in bir lafına rastladım. Diyor ki: “İnsanlar ikiye ayrılır: Başkalarını susturmak iste-

yenler ve başkalarının çıkardığı gürültüye alışanlar...”

Bu tuhaf ayırım, ailelere uygulandığında her şeyi açıklıyor. Mutsuz ailelerde, herkesi susturan ve kendi fikrinden, alışkanlıklarından feragat edemeyen biri olur. Ve diğerleri, hiç konuşmadan, bu baskıcı atmosfere uyar, ters gitmezler.

Sanki yazılmamış kuralları vardır. Müziğin sesini açma, onu giyme, bu konudan bahsetme, onun yanında şunu şunu yapma gibi. Bir bulut gibi ailenin üzerine çöken bu sessiz bilgiler, ailenin mevsimi olur. Bazılarında bu sebeple güneş hiç açmaz.

İnsan, minnacıkken sansürü öğrenirse, erken budanmış bir ağaç gibi geçer hayatı. Bazen ruhlarının boynu bükük insanlar görürüz; işte onlar, seslerinin erkenden kısıldığı talihsiz ailelerden gelirler. Bir babanın ya da bir ananın insana bilmeden yaptığı büyük kötülüklerdir bunlar.

Mutlu ailelerinse, Tolstoy’un dediği gibi anlatılacak fazla bir tarafı yok. Onlar, bir mutlak susturucunun olmadığı cennetlerdir. Başkalarının gürültüsüne tahammül etmek, dünyanın en konforlu, en bol oksijenli, en huzurlu ortamını yaratmak demektir.

İnsanın tam da kendi gibi olduğu, istediği gibi davranıp, fikirlerini utanmadan, çekinmeden söylediği masalar, koltuklar, duvarlar, evler ömür boyu özlenir. Herkesin gürültüsü kendisine müziktir. En değerli varlığıdır. Onun susturulmadığı yerde yeşermek, herkese nasip olmaz. Bu sebeptendir ki bazılarımız anneannemizin, kuzenlerimizin ya da falanca arkadaşımızın evinde kıvrılıp uyumak, uyanmak isteriz.

Zira gürültümüzün duyulmadığı yerde, sesimizi açabilmek kadar güzeli yoktur.

Aklını başına alma düğmesi

23 yaşındaki mega pop yıldızı Taylor Swift'in bir röportajında duydum bu lafı.

Ne zaman hakkında çıkan yalan yanlış haberlerden, hayatının gidişatından, yetişememekten, hayal kırıklığından filan “ruh burkulması” (tamamen şu an uydurduğum bir kavram) geçirse, hayali bir “aklını başına alma düğmesi”ne bastığını anlatıyordu.

Henüz yolun başında, üstelik binlerce spot altındayken, karanlığa düştüğünde böyle bir düğme uydurabilmesine hayran oldum.

Şişelerin diplerine de dalabilirdi, bir sürü sakinleştirici, yatıştırıcı, unutturucunun tadına bakabilirdi, terapistlerin koltuklarına uzanabilirdi.

Genç, güzel ve çok yeteneklilerin girdiği “çok sıkıcı” kategorisine girmek istemeyip, kendine çizikler de atabilirdi.

Bunlara girmedi. Bir düğmeye basmayı tercih etti:

Aklını başına alma düğmesine.

Bu düğmeye basılınca, içinden şu cümleyi duyuyormuşsun:

“Hayatın harikulade ve şikâyet edecek hiçbir şeyin yok.”

O kadar. Bu hatırlatma düğmesine bastığında, beynindeki bütün o yüzey kirlerine elveda diyorsun. Aslolanı, gerçekten önemli olanı hatırlayıp, merkezine dönüyorsun.

Unuttuğun kıymetleri saymış oluyorsun kendine ve bu iyi şeyleri parlatma işlemi sonrası, diğerleri görünmüyor bile. Tekrar mavi gökyüzüne kavuşuyorsun ve bulutlar hızla uzaklaşıyor kafandan.

Tökezlediğin şeyin seni düşüremeyeceğinin farkına varıyorsun. Bu büyük bir farkındalık, çünkü insanın yola devam etmesini sağlar. Şikâyetlerini, kâğıttan uçak yapıp pencereden bırakırsın.

Gitsinler, boşlukta uçup uçup çöp olsunlar. Kim hayrını görmüş ki şikâyetin? Hangi mızımızlanma kükreteye dönüşmüş? Genelde, “Hiç” olur cevabı böyle soruların.

İnsanın gerektiğinde kendini, bir çocuk azarlar gibi azarlamasının faydasına inanıyorum.

Aklımız ne yazık ki hep başımızda değil. Bazen içimde, takılı bir teyp buluyorum.

Lost Adası’ndaymışım gibi, bir cümle tutturmuşum mesela. Uykudan önce mesela. Uyuyamadığımız zamanlarda genelde olur ya hani, hemen tutuyorum omuzlarımdan, kaldırıyorum kendimi havaya, bir-iki silkeleme, bir-iki ses yükseltme, üç-beş işaretparmağı sallama, sonra oh...

Susuyor. Kesiliyor. Ekosunu bile duymaz oluyorsun. Sadece kalp atışlarını duyar ve buna şükreder oluyorsun.

Gerçek olan birkaç çalı çırpıyı toplayıp, kendine kocaman bir ateş yakıyorsun. Bu düğme de o işe yarıyor bence. Taylor’ın, bütün dünyada o kadar çok çocuk takipçisi, seveni var ki, bir tanesi koluna bunu bilezik yapmış.

Ne güzel, küçücükken “aklını başına alma düğmesi”nin varlığından haberdar olmak. Onu koluna takıp gezmek.

Ne güzel, sana ışık tutan birinin, sana içinde böyle bir düğme olduğunu fısıldaması.

Nice kocaman insanlar görüyoruz, kendi karanlıklarından her yeri siyaha boyadıklarını göremiyorlar. Neyse ki düğmelerin yerini gösterenler var.

Sıkılmaya vakit kalmadı

Sıkılmanın kıymeti üzerine çok kitap var.

Edebiyat sokakları, sıkılıp duran kahramanlarla dolu. Sanat yapan, icat eden insanlara dikkatle bakınca sıkıntı tozunu görürsünüz üzerlerinde. Canları olup bitenden ya da olup bitmeyenden o kadar sıkılmıştır ki, bir şey yapmaları neredeyse zaruri hale gelmiştir. Kendilerini oyalamaya, yokluğa bir şey çıkarmaya mecbur kalmışlardır.

Ben sıkılmaya dikkat ediyorum. Oğluma da sıkılması için bol vakit veriyorum. Yazarların çocukluklarını anlattıkları bir kitap okuyorum. Çocukluk zaten hayatın en romantik dönemi. Bir de üzerine yazarlık eklenince, sayfalardan börekler, kardeşler, mahalleler, baba bıyıkları, anane kokusu taşıyor.

Bir çocuk, ilk üç yılı silinmiş hafızasıyla, geleceğine neler taşır merak ediyorum. Neyi nasıl kaydeder... Özlemini çeker, iç çeker, iç geçirir, içlenir... Merak ediyorum işte.

Kendi Ankara'da geçmiş çocukluğumun, hatırladığım bölük pörçük parçalarından bir kolaj yapıp baktığımda, en kıymetli zamanlarımın sıkıldığım zamanlar olduğunu görüyorum. Her şeyin arasındaki boşluk sıkıntı. Hayat oradan hava alıyor. Ne saçmalıyorsun sen demeyin. Açın bakın, can sıkıntısının çok kıymetli bir zaman olduğunu anlatıyor son zamanlarda akademisyenler, araştırmalar, kitaplar.

Ne yazık ki, artık canımız eskisi kadar sıkılamıyor. Bizi

oyalamak için bir sürü şey icat oldu. Mesela, cep telefonu. Bir kafede oturup, ağız tadıyla sıkılamıyorsun. Ya da uzun bir tren yolculuğunda. Ya da annenin salonunda. Halbuki eskiden ne sıkıcıydı bunlar. Şimdi Instagram’da, tanıdık tanımadık başkalarının sabah kahvaltısına, ne giydiğine, ne dinlediğine, nereye gittiğine filan bakarken, geçip gidiyor zaman.

Edward Hopper’ın “Nighthawks” (Gece Kuşları) resmini çok seviyorum. Amerikan *diner*’ları da sıkılanların yeri mesela. Gece gece ne güzel sıkılır öyle bir yerde düşünsenize. Denecek tek kelime kalmamış bir oda gibi. Susup için için sıkılmak. Özlüyorum o duyguyu.

Merve de öyle bir fotoğraf çekmişti. Güneş batarken bir benzincide, arabasına dayanıp sıkılan, hatta içi sıkılan Elvan’ı ne güzel çekmişti. Hayatımda içinde olmayı en istediğim fotoğraf o, niyeysen. Ben yaslanıyor olmak isterdim o arabaya. Edward Hopper’ın *diner*’ında da, resimde sırtı dönük oturan fötr şapkalı adam olmak isterdim.

Kıymetini bilirdim o sıkıntının ben.

Hemen gider bir şarkı yazardım evimin mutfağında çay kaynarken.

Şarkı yazmak yalnız ve ıssız bir şey

Günlerdir bir şarkıyla boğuşuyorum.

Bu bizimkisi yalnız iş.

Yapayalnız, gitarda akorlar basıyorsun. Tek başına bir odada, bir kâğıda o kadar da iyi olmayan cümleler yazıyorsun. Sanki yardım çağırır gibi çıkardığın sesler, bir odanın duvarlarında yankılanıyor. Bir koca boşluk sana seni tekrarlıyor:

Bak böyle dedin.

Beğenmiyorsun yüzde doksan. Yüzde doksan kendini beğenmediğin, yazdığını beğenmediğin, duyduğunu beğenmediğin bir yerde hapsoluyorsun. Bu sefer olmayacak diyorsun.

Belki buraya kadardı. Belki yaşılanıyorsun.

Belki içinden fişkırان o cesur yabani kelimeler kurudu, belki o kadar şımaramıyorsun artık.

Şımarmak şart, bir şeyi sıfırdan yapmak için. Çünkü şımaramazsan, cesaret edemiyorsun. Adabınla şarkı yazılmıyor. Kendi ağzından çıkan şeylere inanamaman lazım. Öyle zamanlar güzel şarkı çıkıyor. Neyse.

Şu şarkıyı yazmaya çalışıyorum. Ben niye şu an şarkı yazmaya çalışıyorum ki? *Jingle* (reklam müziği) ne rahat yazıyorum oysa. “Ben ne bileyim, Yandex miyim” ne kadar sevildi mesela, onu düşünüyorum.

Onların bazıları güzel şarkı olurdu diyorum kendime, ama çoğunun kelebekler kadar ömrü.

Şarkı dediğin başka bir şey. İçindeki derin sulardan gelecek. Hesap kitaptan, kaygıdan uzak olacak.

Birileri sevsin diye doğurmayacaksın.

Bir şeyi müzikli anlatamazsan, ölecekmişsin gibi geldiğinden yazacaksın.

Sanki sana, “Hey sen, evet sen, sen de hislerini şarkı olarak söyleyeceksin” diye emretmişler gibi olacak. Olunmuyor da, öyle doğacaksın belki, bilmiyorum.

Babam bana bebekken gitarıyla Orhan Gencebay şarkılarını çalarmış, bunu da yeni öğrendim. Belki ondan bilinçaltıma işledi gitarlı şarkı denen şey.

Bu bir filmin şarkısı olacak. Filmdeki kızı elimde Rubik küpü gibi evirip çeviriyorum. Nasıl bir kız bu? Şarkı olsa nasıl duyulurdu bu? Şiir olsa kafiyesi ne olurdu bu kızın?

Bu güzel kızın, filmin başında biz onu daha hiç tanımazken, merdivenlerden inerken bize söyleyeceği ilk söz ne olacak?

Kim bu kız?

Benim bu kız!

Bütün kızlar birbirimize benziyoruz. Benim bir halim bu kız. Şu anki halim değil belki ama bu halimi biliyorum. Hava halim bu kız benim. Şu an toprak halimdeyim ama o da toprak olmasını bilir.

Kadınların ihtimallerine şaşarsınız.

Havadan toprağa, sudan ateşe süper kahramanlar gibi geçiverirler. Kızı tanıdım kendimden. O halde yazabilirim artık onu.

Dedim ama yine kolay olmadı. Üç-dört gün önce bitti. Kaydedip Yüz elli beş kere dinledim. Olduğuna emin olunca odadan çıktık ikimiz.

Güneşe çıkardım onu.

Birkaç kişiye çaldım. İnsanlar sevdikçe daha çok dinleyişim geldi. Yüz elli beş kere daha dinledim.

Uzun zamandır yazdığım ilk şarkı. Genelde albüm çık-

rıp tembel tembel iki yıl ilham, gözlem, olay, duygu, rüya, sesler, sezgiler, laflar, dedikodular, minik kayıtlar, sayıklamalar filan biriktirip onlardan yıldız yapmaya çalışırım.

Bu sefer biri pas attı. Ben de kaleye vurdum.

Bakalım sevilecek mi? Kulaklarda, dillerde, aşk mesajlarında gezinecek mi?

Bu yalnız odada yazmaya çalıştığım günlerde bir şey okudum ve faydasını çok gördüm. Eğer aranızda bir şeyler doğurmaya çabalayan varsa, kesinlikle öneririm.

Formülün aslı Benjamin Franklin'in. Sabahları erken ama çok erken uyanınca, henüz REM uykumuzdan tam uyanmamış haldeyken, beyin yaratıcılığa, yeni fikirlere acayip açık oluyormuş.

Bu henüz uyandığımız anlara "*hypnopompic* dönem" deniyor.

Beyin henüz realiteyi ve yaşadığı hayatın mantığını, klişelerini tam kurmamış oluyor.

Sağ lobumuzda rüyalardan kalma saçma bağlantılar hâlâ devam ediyor.

Mesela konuştuğumuz at, aslında tren olan evimiz, avucumuzun içinden bize bakan gözümüz filan mümkünken; uyanınca, beyin bütün yeni bağlantılara açık oluyor.

Öyle miymiş hakikaten diye, erkenden kalkıp gitarı elime aldım baktım.

Öyleymiş.

Akıldan sansürsüz dökülen bir şelale var sabahları.

Ve biz onu kaçırıyoruz çoğu zaman. Üretmek yerine, kalkıp sabah ritüellerini yaptığımızdan.

Sabahları 2 saat daha erken uyanıp bakın, göreceksiniz.

Gangnam stili yaşam

Kimse 24 saat, aklı başında cümleler kurmak zorunda değil. Böyle köşe yazıları yazarken bile, saçmalama hakkın saklı kalmalı.

Bir keresinde özensiz bir yazı yazmıştım.

Sırf pazartesi çıkmalı diye, gece geç bir vakit. Olur bazen öyle.

Yo, hiç öyle olmaz ve olmamalı diyen halt etmiş!

Sevgili “beni zaten sevmeyenler”, bu nasıl yazı filan diye internette laf dolandırdılar. Sevenler, zaten anladı durumu.

Ben ikinci gruba odaklanmayı, birkaç yıl önce öğrendim.

Bir terapist arkadaşım, “Sizin gibilere salık veriyorum, hakkınızda yazılanları okumayın!” dediğinden beri, cadı avını bıraktım ben.

Aslında doğrusunu söylemek gerekirse, insan kendi hakkındaki dedikoduları okurken bile, başkasının kileri okurken aldığı hazza benzer bir şey alabiliyor.

İnsan çok zengin bir duygu yumağı.

Ama o duyguları da ağırlamak istemiyorum içimde. Hadi açık konuşayım:

İstedğim zaman saçmalayabilmeliyim.

Bu özgürlüğüm, hiçbir ayıplama mercii tarafından elimden alınmamalı.

Çünkü bu benim doğamda var. Herkesin doğasında olduğu gibi.

Geçenlerde, bir yerde “Gangnam Style” çaldı ve ben, Psy’ın “Gangnam Style!” dediği yerde giren ritimle birlikte, ata binme hareketini yaparak zıplamaya başlayınca etrafta yine o “cık cık cık” bakışından gördüm.

Yahu n’olucak bu memleketin hali? Hadi kendini dansı yapmamak için delice kasıyorsun da beni niye beraberinde sıkıştırıyorsun?

Bırak ben saçmalama hakkımı, Gangnam dansı hakkımı sonuna kadar kullanayım. Bana niye evde, günler boyu bilgisayar başında, ter içinde bu videoyu izleyerek dans eden ergen muamelesi yapıyorsun ki?

İnan eğer onu yapıyor olsam, şu an olduğumdan çok daha mutlu, güvenli ve hayat dolu bir insan olurdum. Hatta iyi ki hatırlattın! Bu dansı sana inat, umurunda bile olmasa da, tam Psy gibi yapana kadar evde güneş gözlüğümü takarak, zıplaya zıplaya tekrar edeceğim.

Hah.

Ben şu hayatta en çok içlerden gelenin, dışlara çıkamamasına, yaşanamamasına üzülüyorum. Bence hepimizin en çok üzülmesi gereken şey o. Saçma bir şey diyememek, isteyememek, Gangnam dansı yapamamak kadar can sıkıcı şey var mı?

Bir kere şunda anlaşalım: Dışarıdan nasıl göründüğümüzü bilmiyoruz. Bu konuda aynalara güvenemeyiz, çünkü onlar bizim sudaki yansımamız kadar biziz.

Herkesin kendi içinden baktığı perspektifleri, yamuk yamuk aynaları, önyargıları var.

Bize bütün bunların filtre ve merceklerini üst üste koyarak bakıyorlar. Efektlerimiz var.

O yüzden bu imajı kontrol etmekle uğraşacağımıza, hani şu olduğu gibi davrandığı için görür görmez, hemen sevmeye başladığımız o insanlar gibi olalım.

İçimizdeki Psy’yı serbest bırakırsak, milyarlarca hitimiz olacak.

Kadınlar anneliğe hapsedilemez!

Artık ne olursunuz ama ne olursunuz, erkekler kadınların ne olduğu ne olmadığı, nerede oturup kalkacağı, nerede konuşup susacağı, nerede kahkaha atıp gezeceği, ne giyip giymeyeceği, ne iş yapıp yapamayacağı ve özellikle de anneliğiyle ilgili konuşmasın.

Biz kadınlar, erkeklerin bu tür iç işlerine nasıl karışmıyorsak, aynı saygıyı onlardan da bekliyoruz. Biz her şeyden önce kendimiziz. Bunu anlamak zor mu?

Biz sadece birisinin kızı, kız kardeşi, sevgilisi ya da karısı değiliz. Bizim bir de sadece bize ait bir varoluşumuz, benliğimiz var. Tıpkı erkeklerinki ve diğer tüm canlılarınki gibi.

Kendimizle ilgili kararlar verebiliyoruz çok şükür. Çok şükür, anneliği, doğurganlığı bize vermiş doğa ama bundan ibaret değiliz.

Biz çok daha fazlasıyız. Biz on parmağında on marifeti olanız.

Korkmayın bizden. Bizi kafeslere kapatmaya çalışmayın. Kalıplara sokmayı aklınızdan geçirmeyin. Kaba kuvvetle ehileştirmeye, dille acıtmaya, ayıpla korkutmaya çalışmayın.

Biziz size hem dünyayı, hem de dünyadaki cennetleri sunan. Yalan mı?

Kadınla erkek her ne kadar farklı da olsalar, ikisi de birer insan olduklarından aynı haklara sahip olmayı hak ederler.

Bu dünyaya gelen herkes, hangi ülkede gözünü açarsa aç-

sın, kendini yaşama özgürlüğüne ve neşesine sahip olmalıdır. Kimse köle olarak doğmaz. Cinsiyeti ne olursa olsun.

Kimse kimseye nasıl yaşaması gerektiğini dikte edemez. Ne zengin fakirden üstündür, ne güzel çirkinden, ne de erkek kadından.

İnsan kendinden milyon kat küçük bir böceğe bile, terliğiyle vurmada önce bir duraksar. Duraksamalıdır da. Durur bir.

Yahu der, bu nefes alıp veren, belki ben vurunca ruhu içinden uçup gidecek olan, belki bir köşede bir seveni, bekleyeni olan bu böceğe, sırf bunu yapabiliyorum diye vurayım mı, vurmayayım mı?

Peki insan böceğe neden vurur? Korkar çünkü. Onu sokağından, sağlığına zarar vereceğinden, üreyip her yeri basacağından korkar. Korku, her türlü şiddetin annesidir. Bakın her insanın olduğu gibi, her kavramın, halin de annesi vardır.

İnsanı illa, -dır'lı dur'lu konuşmaya mecbur bırakıyorsunuz. Halbuki hiç sevmem böyle bilgiç bilgiç dır'lamayı. Dır'layanı da sevmem. Ne biliyorsun derim içimden. Böyle kibirli, fazla emin gelir bana bu kip. Ama yok, dayanamıyorum. Bazı şeylerden eminim ve onlar benim için dır'la biter.

Kadın ne kahkaha, ne kıyafet, ne de anneliktir. Her şeyden önce insandır, insan. Kendi seçimleri olan güzel, hayat çoğaltıcı, hayatı ısıtıcı, güzel bir şeydir kadın. Asıl annelik dışında yaptıklarıyla saygıyı hak eder.

Ne zaman birisinin, kızına karısına, sanki o bir böcekmiş gibi terlik kaldırdığını, nasıl yaşaması gerektiği hakkında atıp tutulduğunu görsem, içim kan ağlıyor. Nasıl diyorum, neden, niçin? Neden kadınıym diye, hakkımda ileri geri konuşulup duruluyor? Neden boynumu bükük görmek istiyorlar?

Benim felsefemi en başından beri biliyorsunuz: Çocuk da yaparım, kariyer de; tek taşımı da kendim aldım. Bunları

laf olsun diye söylemiyorum. Feminist de değilim. İnsanlara saygısı olan, cinsiyet, milliyet, din ayrımı yapmadan, insanı sevmeyi becerebilmiş bir kalpten konuşuyorum.

Bir kadın, ülke de yönetir, şirket de. Buluş da yapar, kanun da. Film de yapar, müzik de. Kitap da yazar. Astronot da olur, dağcı da. Dalgıç da olur. Kaptan da olur, pilot da olur.

Dünya bütün bunları yaparken, pırlanta gibi evlatlar yetiştiren kadınlarla doludur. Kocasını bulamayınca, evini de geçindiren bir kadın tanımayanımız var mıdır?

Terk edilenlerden misin, seçilenlerden mi?

Beyin tuhaf bir alet. Biz rüyadayken bile yanıp sönen bir şey. Bizi yöneten yüksek makam. Fakat yetkili kim bilinmiyor.

“Pardon, bu düşündüğümün sorumlusu kim acaba?” diye telefon ettiğinde, karşında kimseyi bulamazsın. Daha doğrusu hat tekrar sana geri dönüyor. Sen oluyorsun işte düşünen! Yok, içinden çıkılmaz bir ilişki. Şimdi bir de sinir bilimciler, “Beyin bizden saliseler önce zaten ne yapacağımızı biliyor” demeye başladı. Kafatasının içinde yılbaşı ağacı gibi yanıp sönen bir nevi lamba bu. Aklına bir şey gelenlere karikatürlerde koyulan, yanan ampul isabetli olmuş.

Şimdi bu satırları okuyan, kendine tepeden bak, sonra sen küçücük olana kadar yukarı çık. Çıktın mı? Tamam, şimdi gece yap burayı. Sakın bir maymun düşünme. – Düşündün bile. Şimdi etraftaki mahallelerin, evlerin, anacaderelerin ışıklarını yakıp söndür. Kimi uzun, kimi kısa patikalar aydınlansın, sönsün. Bir anda, kuzeydoğundaki evlerin ışıkları cayır cayır yansın. Sönsün. İşte düşünce böyle bir şey. Demin maymunu düşündüğünde mesela, beyninde buna benzer ışık yolları oluştu.

Herkesin düşünme şekilleri var. Hiç düşünmediği şeyler var. Tıpkı hiç yürümeyeceğimiz mahalleler, hiç gitmeyeceğimiz yerler olacağı gibi. Şimdilerde beynin terbiye edilmesinden bahsediyorlar. *Brain plasticity* diyorlar buna. (Diyor-

lar yazınca beynindeki öfke lambalarını yakanlara bir küçük mola.) Kendine düşünme biçimi öğretebiliyorsun. Taşındığını düşün, başka yere gidiyorsun, mahallen ve dolayısıyla gördüğün ışıklı yollar değişiyor. Bu kendini çıkmazda sananlara büyük müjde değil de nedir? “Bir de şuradan bak, bir de böyle düşün, işin bir de bu tarafı var” dediğimiz alternatif yollar bunlar işte. Biz fare değiliz, labirentin sonunda peynir yerine neyin konduğunu gayet iyi biliyoruz. Labirentin kendisinin yaşanmaya değer hale gelmesi için çalışması gereken şaşkın memelileriz. Bunu kabul edelim.

Yaşadığımız her an bin bir şeyden korkacak olmamız, hayatı çekilmez yapmamalı. Düşüncelerimizde korkuları büyütüp küçültebiliyorsak, ki yapabildiğini biliyorsun, bu müthiş gücümüzü niye kullanmayalım ki? Şöyle düşün: Bir arkadaşına gitmek istiyorsun. O arkadaş senin başarmak istediğin herhangi bir şey olsun. A yolundan gitmeye kalkıyorsun, karşına dev bir tavşan çıkıyor. Böyle kırmızı gözlü dev bir tavşan. (Şu an çay içiyorum, kafam böyle çalışıyor benim n’apım hah ha!) Bu tavşandan korkundan, amacına hiç gidemiyorsun. Sonra bir keşfediyorsun ki, bir de B yolu var. Orada da tavşan var, ama küçücük. Minnacık bir tavşancık. Korkun yine var, ama amacına ulaşmana engel olamayacak kadar küçülttün onu. Büyüyen, küçülen tavşanlar diyarı burası.

Geçenlerde bir cümle okudum. Diyor ki: Kaderimiz, kendimize ne hikâye yazdığımızdır. Bir romanda gibiyiz. Kendimizi bir roman kahramanı gibi tanımlıyoruz. En başta kendimize. Sıfatlar sıralanıyor. Güzelim, çirkinim, akıllıyım, aptalım, iyiyim, kötüyüm, zavallıyım, başarılıyım, kaybetmiş biriyim, seviliorum, kimse beni sevmez, yalnızım, yalnız değilim. Yüzlerce sıfat. Sonra başımıza gelenleri, kendimize ve etrafımıza anlatışımız var. Hikâye anlatıcıları olan şaşkın memelileriz. Başıma şu yaşımda şu geldi, ondan sonra böyle oldum, bana şöyle dedi, sonra bu oldu gibi. Sürekli yazma

halindeyiz. Ve ne yazdığımız, ne düşündüğümüz, işte hepsi o ışıklı yolları besliyor. Zaman içinde öyle sık kullanıyoruz ki bazı yolları. O yollar avucumuzun içindeki çizgiler gibi derinleşip kader oluyor. Akarsu yolu gibi derinleşip, coğrafyamız oluyor. O yüzden kendimize anlattığımız hikâyeye dikkat edelim.

Komşunun çocuğu bir gün Steve Jobs'a der ki: "Biliyor musun, sen evlatlıksın! Annenle baban, gerçek annenle baban değil! Onlar seni terk etti! Sen terk edilmiş birisin." Steve gözyaşları içinde, onu sevgiyle büyüttmüş olan ailesine koşar ve sorar: "Bu doğru mu?" Onlar da derler ki: "Sen terk edilmiş olan değilsin. Sen seçilmiş olansın! Seni biz, onlarca çocuğun arasından seçtik."

Steve biraz önce hikâyesine yazdığı, "Ben ailem tarafından terk edilmişim"i siler ve yerine, "Ben ailem tarafından seçilmişim"i yazar. Ve kendine kendini, şu sıfatla tanımlamayı uygun görür: Seçilmiş olanım.

Hikâyelere dönüp bir bakmanın zamanı geldi. Sonuçta her şeyi baştan yazan şaşkın memelileriz.

Düşünmeye değer bir şey

Bu sabah, uykudan uyanıklığa, rüyadan sözümona gerçeğe geçerken acayip bir düşünce kapladı içimi.

Ama önce bir detayı anlatmam lazım: Sivrisineği.

Sabah beni ne yapıp edip uyandırmaya çalışan bu sivrisinek, amacına ulaşip beni uyandırınca, o sırada onu rüyama yerleştirmeye çalıştığımın net olarak farkına vardım.

Onun çıkardığı o sinir bozucu sesi, rüyamda olanlara *soundtrack* olarak yerleştirmeye çalışıyordum.

Rüyamda bir bulvarda yürüdüğümünden, en mantıklısı herhalde bir uçak geçmesi olarak karar verilmiş ki, bulvardaki kocaman yola gölgesi düştü bir uçağın. O sırada, sesin gerçek hayatta ait olduğu sivrisinek beni uyandırdı ve güldürdü.

Beynimin kaç dakikadır bir çabayla, o sesi rüyaya yerleştirmeye çalıştığına güldüm. Yani yönetmen kim değil mi? Bensem, o sırada yaratıcılığımı kullanıp, kendimi rüyada tutmak için bir çaba mı sarf ediyorum?

Nedir yani bu sivrisineği rüyaya başka bir şey olarak taşıma inadı?! Sonra ya bunun tersi de geçerliyse diye düşündüm.

Yani gerçek hayata da hayal ürünü şeyleri sokuyor muyuz? “Korku” da bir tür sivrisinek değil mi? Ya da “istek”, bir tür pencereyi açıp giren güzel rüzgâr? Onlar da, sivrisineğin uçak olup rüyama girdiği gibi, hayalimden gerçeğime çeşitli şekillerde giriyorlar mı? Hani korkumuz başımıza gelir, çok istersek olur filan gibi şeyler aslında bunlar mı?

Âlemler arası bir değiş tokuşta mıyız? Yani soru şu: Eğer bir sivrisineğin vızıltısı, uçak olup rüyama giriyorsa; neden kâbus gibi korkuların ayak sesleri, bir insan ya da bir olay olarak gerçeğime girmesin?

O zaman bu trafik iki yönlüyse, hayal âlemiyle gerçek değiş tokuş halindeyse, korkular da, arzular da ete kemiğe bürünüp karşımıza çıkabilir pekâlâ. Hayatta bazen, “Yok canım, tam bunu düşünürken karşıma şunun çıkması da neyin nesi?” anlarımız olmuyor mu?

Oluyor. Bayağı oluyor. Hele iyi bakınca, çok oluyor! Hayat, kulaklarını ormanda hışırtı duymuş tavşanlar gibi dikenlerle basbayağı konuşuyor. Bu bizi, kendi filmimizin senaristi, yönetmeni, başrol oyuncusu ve diğer herkesi de yardımcı oyuncu haline getiriyor. Beynin âlem oluyor.

Herkes ve her şey sen oluyor. Baktığın her şey, yorumun oluyor. Yaşadığın her şey bilmeden de olsa, artık kim bilir ne için yaptığın seçim oluyor. Gerçi böyle düşününce, bir insan-cık için çok fazla rüya ve çok fazla gerçekle baş başa kalıyoruz.

Belki de, düşüncenin bu kadar sonuna gitmeyip, şurada mola verip biraz soluklanmak gerekir. Belki de “şikâyet”lerin kabuğunu kırıp, içindeki besine bakma zamanı gelmiştir. Belki de “korku ve endişe” kardeşlere, “Soyun!” demenin ve çıplak hallerini görmenin zilleri çalıyordur.

Belki “hayaller” havadaki kuşta değil, başucumuzda, bur-numuzun dibindedir.

Belki “başkaları” bıyık yapıştırmış, postiş takmış, çocuk olmuş bizdir.

Belki “aşk”, kendimiz hakkında duyduğumuz en güzel şeyden yapılmıştır.

Bir sivrisineğin sesi, uçağın gölgesiyse; ters orantıda neler olur neler.

Nilfm derin düşünceler diler.

Kusura bakmayın...

Yaşadığım yeri ve insanları anlamaya çalışıyorum sürekli. Herkes gibi.

Bunu anlamanın en kolay yollarından biri, başka yerler ve başka insanlarla karşılaştırmak.

İnsan beyni karşılaştırarak anlayabiliyor çünkü.

Ben de arada, gelen geçen yabancı misafirlere soruyorum: Türkiye’de tanıdığınız insanların sizin ülkeden ya da tanıdığınız başka kültürlerden farkı ne?

Bazı cevaplar karşısında şaşırıyorum, bazılarındaysa çok şaşırıyorum. İçinde yaşadığımız şeye dışarıdan bakmayı becermek zor iş çünkü. Bir yabancının ayna tutması, her gün baktığın yüzünde başka gölgeler görmene sebebiyet verebiliyor.

“Mesela” diyeceksiniz... Mesela, “Sürekli bir suçluluk duygusu içinde gibisiniz” dedi biri. “Evinize bir akşamüstü aniden gelen misafirlere, ‘Kusura bakmayın, pek toparlayamadık, etraf çok dağınık’ diyorsunuz. Ya da yemeğe gelenlere çoğu zaman, ‘Valla işte evde ne piştiyse, kusura bakmayın’ diyorsunuz. Sizden bir şey istendiğinde, yapmak istemeseniz bile, düpedüz ‘Hayır’ demek yerine başka şeyler, mazeretler söylüyorsunuz. Hayır demek çok kaba geliyor size. Mesela, ‘Akşam yemeğe gideceğiz, çocuğumuzu iki-üç saatliğine size bırakabilir miyiz?’ sorusuna, işiniz varsa önce, ‘Hayır’ deyip, 5 dakika sonra geri arayıp, ‘Tamam tamam, ayarladık, bı-

rakabilirsiniz’ diyorsunuz. Verdiğiniz cevaptan hızla pişman oluyorsunuz. ‘Ayıp ettiğinizi’ düşünüyorsunuz. Bu ayıp etme meselesi samimiyetinizden alıyor.”

Düşününce, nispeten rahat bir insan olmama rağmen, kendimin de defalarca, “Valla evde ne varsa o” ve “Ev çok dağınık” diyerek misafir ağırladığımı hatırladım. Binlerce kez söylemişimdir belki. Ve ikisi de özür cümlesi aslında. Yani eve gelenden ilk özür diliyoruz.

“E peki siz?” dedim, “Siz hiç bu cümleleri söylemiyor musunuz?” “Hayır” dedi. “Biz hayırsa hayır deriz. Evimiz ve yemekler için de böyle cümleler kurmayız.”

Bunlar belki o kadar önemli değilmiş gibi duruyor. Yani n’olucak, iki çift laf edip kibarlık etmiş gibi oluyoruz. Ama altında serili olan duygu önemli. Suçluluk duygusu.

Toparlayamadım, hazırlayamadım. Daha iyisini yapamadım. Rezil oldum. Ayıp ettim. Bunlar. Bunlar incelik gibi duran kaba duygular aslında.

Bu cümlelere verilen cevap da manidar: “N’olucak canım, biz yabancı mıyız!” Demek başkalarını yabancılıyorz.

Ben kendi adıma, şöyle insanların gözünün içine baka baka koca bir HAYIR patlatmayı çok isterdim. Yani düpedüz. Rahat rahat. Lak diye.

Çoğu zaman beni en çok yoran şey, hayır yerine başka şeyler aramak oluyor. Yani “hayır” a gideceğim ama, o kadar dolambaçlı yollardan gitmek zorunda kalıyorum ki, canım çıkıyor. Biraz evet, biraz belki, biraz yalan, biraz ertelemeyen bir karışım yapmam gerekiyor. Ve düşünün, bu karışım öyle iyi olmalı ki, yiyince ağızda “hayır” tadı bırakmalı. Benim diyen şef pişiremez yani böylesini!

Bir de sevmediğimiz şeyleri söylemiyormuşuz. “Ben bunu sevmedim, bu hiç benlik değil” diyemiymişüz...

Acaba niye yapıyoruz bunları? Sevilmek için mi? O zaman gerçekten üzücü. Bir sosyolog incelemeli bizi o zaman. O za-

man toplumca bir koltuğa uzanalım, çocukluğumuza dönelim, rüyalarımızı anlatalım, bir şeyler yapalım da bulalım. Niye böyleyiz? Ne oldu da böyle olduk?

Asıl önemlisi: Değişmek mümkün mü? “Kusura bakmayın”sız yaşamak, hayırsa hayır deyip sonrasındaki sessizliği de yutabilmek mümkün mü?

Ve en önemlisi, sevilmek için sahte kibarlıklara gerek olmadığını bilmek.

Bir insan neden yapılır?

Bir insan neden yapılır?

İnsanın büyük bir kısmı, genlerinden yapılır. Hani nasıl uzun boy, kahverengi göz, çiller hep doğuştan; inatçılık, güler yüz, çalışkanlık da doğuştan. Hatta domates sevmek fiilan bile doğuştan. Bu durumda, malzemenin büyük bölümü zaten annenin karnında yapılıyor.

İnsanın bir kısmı dışarıdan. Doğduğu haneden. O içine girip, süt içip büyüdüğü evin ahalisinden. Onların ona davranışından, sevgisinden, saygısından. Ya da eksikliğinden, yokluğundan. Yani anne, baba, kardeş denen üç kartın kumarından. Hatta anneanne, babaanne, dede, hala, dayı, amca, hepsini sokun bunun içine. Bir tanesinin bir lafı, bir kaş gözü, bir hediyesi bile hayata hafifçe yön verebilir.

“Amcamın bana küçükken kırtasiyeden aldığı klavye sayesinde müziğe başladım” diyen az mıdır? İnsanın bir kısmı tesadüflerden. Bu yabana atılır bir kısmı da değil üstelik. Buna kader diyen de olur. “Doğumda insanın hikâyesi noktası virgülüne yazılıdır” diyen de çıkar. “Yok efendim, sadece yol ayrımları yazılıdır, sapıp sapmamak insana kalmıştır” diyen de vardır.

Hayatın savruk mu, derli toplu mu olduğu ezelden beri tartışılır. Dinler bile yokken, bu soru vardır. Şunu biliriz ki, çarptığımız köşeler bizi hayatın sokaklarına saptırır.

Bir rüzgâr bizi bir yere sığındırır, orada karşımıza biri çıkar. Bakmayın yani, hayat biraz da Hollywood'dur. Herkes hikâyesinin bir yerinde durup, bir karşılaşmadan muhakkak bahseder.

İnsanın bir parçası duygulardan. Bakın düşüncelerden demiyorum, çünkü düşünceler laftadır daha çok. Karar anı geldi mi, duygu gelir noktayı koyar. Sonra düşünce gelir, "Yok efendim niye beni beklemedin, niye hep şahsi oynuyorsun, seninle yola çıkılmıyor" vesaire sitem eder. Duygu en nihayetinde ehlileşir ve düşüncenin dizine başını koyar ama artık çoktan olan olmuştur.

İnsanın bir kısmı sevgiliden, âşıktan.

Başını koynuna koyup uyuduğundan. Uyanıp günaydın dediğinden. Bir keresinde bir arkadaşım, "İnsanın hayattaki en önemli kararı evliliği" demişti. Belki de doğru. Tango iki kişiyle yapılıyor. Ve hayata kiminle dans ettiğin çok mühim.

Kimi yoldaştır, ayak izini hep yanında görürsün. Kimi seni öyle sever ki, içinde kilitli kapı bırakmaz, püfür püfür esersin. Kimi seni huzuruna banar, aşkıyla çerçeveler asar, bir ömür indirmez. Kimi de öğretir sana. Kendinin eksikliğini. Ayna tutar hem çillerine, hem inatçılığına, hem de tesadüflerine. Büyük öğretmendir onlar aynı zamanda. Seni sen yapan en önemli şeylerden biri olur sevgili.

Bir kısmı da arkadaşdır insanın.

Hatta, "Herkes gider, arkadaşlar kalır" diyenler vardır. Hepimiz, "Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim" lafını duymuşuzdur. O laf boşa edilmemiştir.

Arkadaşların kolaj gibi seni yaparlar. İyi günde kötü günde hayatını ekmek gibi ikiye böler, onlara verirsin. Arkadaş denen şu yabancıya bazen kendini en yakın hissedersin. İnsan, aşağı yukarı bundan müteşekkil bir güzelliştir. Her biri de içini açıp bakmaya, bir ısırık tatmaya değerdir.

Çocuklardan, hatta bebeklerden ne öğrenmeli?

4 yaşındakiler, genellikle, kendileriyle ilgili geniş zaman cümleleri kurmuyorlar.

Henüz kendilerini uzun uzadıya incelemiş, “Güneşte oturmayı sevmem” ya da “Çayı limonlu içerim” gibi cümlelere varmış değiller. “Siyah giyerim” ya da “Turuncu giymem” gibi katılmış kütlelere henüz rastlanmıyor. Kendileri de, tıpkı her gün bir sürü şey öğrendikleri dünya kadar yabancı, taze.

Aynadaki akisleri hâlâ uzakta gördükleri bir dağ kadar uzak ve heyecan dolu. O burnun iki sene sonra öyle olmaya çağını sanki içten içe bilir gibiler.

Değişimin kaçılmaz olduğunu...

Bu yüzden, “Yemekten hemen sonra yüzmem” kadar onlara saçma gelen bir şey yok. Böyle bir cümleye rastladıklarında, büyük bir şaşkınlıkla, “Nereden çıktı bu?” gibilerden bakıyorlar.

Sanki bizim, “Salı akşamüstüleri gökten düşen jöleli gömleklere basmam” filan gibi tuhaf bir cümle duymamız gibi geliyor onlara.

Anlam veremiyorlar. Kendimizle ve her şeyle ilgili büyük bilgi kirliliği yaşadığımızı bilmiyorlar.

O cümlelere vardığımız dönemeçlerden geçmemişler. Onlar önlerinde uzanan kırların rüzgârıyla şaşkınlar.

6 aylıksanız, dünyadaki tüm renkler ve sesler olağanüs-

tü! Elle tutulabilen her şey yenebilir. Bir şeyi tutmayı bıraksan, bir süre sonra bir ses duyulur.

Ağlamaksa hiç ayıp değil. Çok uykun geldiği için ağlamak garip değil. Sevdiklerinin olduğu her yer cennet. Yere bırakıldığın her yer ev. Bir elma istenirse saatlerce yenebilir. Önemli olan ağız. Her şey ağızdan gelir, her şey ağızdan gider. Buna itirazı olan var mı?

Eğer 4 yaşındaysanız, hikâyeler kadar güzel bir şey yok. Oyun kadar güzel bir şey yok. En önemlisi, dışarıdaki tüm çocuklarla arkadaşlığa açıksın. Yanına yürüyerek gidebileceğin herkes akşam evine gelebilir. Seninle yan yana uyuyabilir ve evinde olanları seninle yiyebilir. Bunda hiçbir sakınca yok. Hatta bu tercih sebebi.

Seni sevmem için bizim mahallede oturmana, bana benzer giyinmene, hatta benimle aynı dili konuşmana bile gerek yok.

Beraber kaydıraftan kaymak ve dondurma yemek için bunlara gerek yok. Çocuk olman yeterli.

4 yaşındaysan ya da 6 aylıksan fark etmez, kafanı kaldırdığında gördüğün birtakım dev adam ve kadınlar hakkında ileri geri konuşma hakkına sahip. Herkes, kadın mı, yoksa erkek mi olduğunu sorgulayabilir.

Boyunun ileride uzun olup olmayacağı da bir konu. Geleceğine dair herkes konuşabilir.

Mesela sokaktan geçen, annenin bile tanımadığı biri, saçlarını okşayabilir, ayağının altını tutup öpebilir ve gelecekte atlet olacağını söyleyebilir.

Arabalar hiç de insanlara çarpan şeyler gibi durmasalar da, sana sıkı sıkı tembih edilir, önce sağa, sonra sola, sonra tekrar sağa bak.

Belki de asıl durup bakması gereken bizizdir. Belki de bize her gün tembih edilmeli: Önce 6 aylık bebeğe, sonra 4 yaşındaki çocuğa, sonra kendine bak.

Niye kimse o güzel şarkılardan yazmıyor artık?

Ben küçükken, Sezen'le Onno vardı.

Bir yaz başı arabalardan, "Git" diye taşarlardı. Büyük aşkları hakkında bilgim olmayacak yaşıyaydım.

Fakat o içli içli şarkı söyleyen kadın her ne yaşıyorsa, dibine kadar yaşıyordu.

İnşallah Tanrı bana öyle aşklar nasip ederdi.

Yok, bizim ilkokulda henüz öyle "ayrılığa hazır değilim" filan bir çocuk yoktu.

Ama gelecekti o. O yüzden ben şimdiden aynada şarkıyı mükemmel söylemeliydim. Bir ayın gibi, aşkı çağırdığım yıllardı.

Henüz âşık olmadan, aşkı şarkılardan öğrendim. Ankara'daydım zaten.

Etrafta fazla bir şey yoktu. Büyümek için mükemmel bir yerdi Ankara.

Sonra... Sonra evdeki Cem Karacalar, Barış Mançolar, babamın gitarla daha değişik söylediği Orhan Gencebaylar, Nilüfer'in "Erkekler Ağlamaz"ı, Nükhet Duru'nun bizi saran melankolisi, Erkin Koray'ın "Kör Olası Çöpçüler"i filan derken kulaklarımız, gönüllerimiz güzel müzik, kendine has ses doldu.

Bunlar öyle seslerdi ki, başkasınıninkiyle asla karıştırmazdın. "Nükhet Duru mu?" sorusu olmazdı yani. Etraftaki sesler imza gibi, parmak izi gibi biricikti.

Sonra benim bir gün, odamın şeklini tamamen değiştirmeye karar verdiğim bir yaz, kütüphaneyi duvara doğru itelerken, teypten, “Mazeretim Var Asabiyim Ben” çaldı.

O albüm Pearl Jam’in *Ten* albümü gibi, Alanis Morissette’in *Jagged Little Pill* albümü gibi geldi bana. Sar sar, dinle dinle. Öğren, anla, büyü, geliş, öğren, isyan et, boyun eğme!

Hepsi vardı içinde.

Avazım çıktığı kadar bağırdım o yaz. Asabi olma özgürlüğüm vardı artık.

Sonra ben evde babamdan duyduğum ritim ve akorlarla “takılmaya” başladım gitarla.

O günden beri, hâlâ adam gibi çalamadığım o ahşap ses kutusu kucağımda, ritmi akorlara vurdukça dudaklarımdan laflar dökülür oldu.

Tuhaf laflar, kek tarifi veren şarkılar... Çocukluğun kıyılarına vurduğu ne varsa onlar. Bütün yukarıdakiler ve bütün duygular.

Kendimce bir yer edindim çok şükür. Sevenim var. Hiç sevmeyenim var. Her şey olması gerektiği gibi yani. Konu ben değilim zaten. Bugün, bir dinleyici olarak dertliyim.

Bir şarkı duyup kıskanmak, kıskançlıktan çatlamak, akorlarını çıkarmak, evde gizli gizli kendi kendime söylemek, onu kendimin yapmak istiyorum. O şarkıyı bulamıyorum.

Dere mi kurudu? Laflar mı bitti? O insanlar mı gitti? Geçiş dönemi mi bu? Buraya kadar mıydı? Bilmiyorum. Sebebi ni düşünüp bulamıyorum.

Sorup soruşturdum, türkülerde de aynı kuraklık varmış. Yeni güzel türkü de yazılmıyormuş.

Bu, olayı daha da geniş çaplı bir sorun haline getirdi kafamda. Şimdi sorup duruyorum:

Aşkımı daha da sırlıslıklam hale getirecek, beni çaresizlik bağımlısı yapacak, gözlerimi ilk dinleyişte dolduracak o şarkı kimin?

Gece yarısı arabama atlayıp, ritmiyle gaza basıp, yüz eli kere art arda dinlemezsem uyuyamayacağım şarkı yazılmıyor mu?

Evimin şeklini, karakterimin şeklini, kibarlığımı altüst edecek isyanı başlatacak o dört kelime hangi nakaratta da duyurmuyor kendini?

Güzel Türkçe sözlü şarkılara aşeriyorum. “Senden Daha Güzel” gibi... “Fırtınalar” gibi... “Senden Öğrendim” gibi... “Cambaz” gibi... “Sil Baştan” gibi... “Lal” gibi... “Yandım” gibi... “Paramparça” gibi...

Onlar çaldıkça, ben dinledikçe mahvolmak istiyorum. Bu kuraklığın sebebini çözemedim gitti ama benim hâlâ umudum var Mazhar Abi.

Parayla mutluluk oluyormuş!

Tek bir şartla: Parayı başkalarının mutluluğuna harcarsan. Küçük, basit deneyler yapıyorlar.

Mesela bir üniversiteye gidiyorlar ve öğrencilere 5 dolarla 20 dolar arası bir para veriyorlar. “Bu parayı istediğin gibi harca” diyorlar. Bu bir üniversite öğrencisi için büyük bir para değil. Kimi gidip beğendiği bir küpeyi alıyor, kimisi kahve alıyor, kimisi de ihtiyacı olduğunu düşündüğü birine veriyor. Daha sonra mutluluk seviyelerini ölçtüklerinde, parayı başkasına verenlerin daha mutlu olduğu çıkıyor ortaya. Başta parayı kendileri için harcarsalarsa daha mutlu olacaklarını söyleyenler bile, başkaları için harcadıklarında daha mutlu oluyorlar.

Harvard Business School’un 630 kişi üzerinde yaptığı bu araştırma gösteriyor ki, “ne kadar para kazandığına değil, parayı nasıl harcadığına” bağlı mutluluğun. Eğer önümüzdeki yıllarda bir üst bilinç gibi bir şeye geçilecekse, bence bu kendi dışımızdaki gerçeklere açılan üçüncü gözümüz olacak. Dünyanın toprağından, saçını yolar gibi çekip aldıklarımıza ve bedenine kül tablası boşaltır gibi boşalttığımız çöplerimize bakıp biraz daha utanacağız. “Ben ben ben, kendim kendim kendim, bana bana bana”, yerini “sen siz onlar, sen kendin onların kendileri, sana size onlara”ya bırakacak. Cümlelerin özneleri ve yüklemeleri değişecek. Her gün bunu böyle yapmamızı hatırlatan şeyler ispatlanmaya başlandı bile.

Bırakın 5 doları, 20 doları. Sene sonunda, 3 binle 8 bin dolar bonus alanların mutluluk durumuna da bakmışlar. Aldığı bonusu başkalarıyla paylaşanlar, daha fazla bonus almış olanlardan bile daha mutlu. Bonusu nasıl harcadığın, bonusunun miktarından daha önemli. Eminim hepimize tam tersiymiş gibi geliyor. “Ne kadar çok bonus alırsam, o kadar mutlu olurum” gibi bir inanış var. Buna inanıp bonusu alanlar pek iyi bilirler ki, para onları hayal ettikleri yere götürmüyor. Para sadece parayla gidilen yerlere götürüyor. Fakat bir bakıyorsun, mutluluğun orada değil. Mutluluk, parayla alınamayan şeylerde.

Kim derdi ki mutluluğumuz, başkalarının mutluluğunda!
Demek ki en kaba tabiriyle şunu söyleyebiliriz:

Bir hayıra harcamak, bir hıyara harcamaktan daha mutluluk verici.

Bugünün noktası da bu olsun.

Tam Facebook'luk!

Son günlerde gittiğim iş yemeklerinde herkes, tabağında ki yemek de dahil olmak üzere, kıyafetini, masadakileri, şunu bunu çekip Instagram'a koyduktan sonra derin bir nefes alıyor.

Sanki sıkı sıkı tembihlenmiş bir casus gibi, "aman etraf-taki her şeyi çekeyim koyayım" hastalığı salgın halinde.

Bundaki maksat, mesaj ne olabilir diye düşününce aklı-ma ilk gelen şu oldu:

Hepimiz kendimizin *pr*'ı (halkla ilişkilercisi) olmuşuz. Se-vilme ve takdir edilme müptelasıyız.

24 saat kendimizin a) ne kadar sosyal, b) ne kadar güzel-likler içinde, c) ne kadar mutlu ve tabii ki d) ne kadar zeki olduğunu ispat etmek durumundayız.

Kendimden örnek vereyim de, süttten çıkmış ak kaşık ol-mayayım. Geçenlerde yürürken, güzel bir ağaca rastladım. Kış mevsiminde olduğu için ağaç soyunuktu.

Yine de dallarında çiçekler vardı. Sanki çıplak ama boy-nunda güzel çiçekler taşıyan biri gibiydi.

Hava güneşliydi. Ellerimde eldiven vardı. Her zamanki gibi acelem vardı. On sene önce olsaydı, ağacın yanından gü-zelliğine selam vererek geçerdim.

Onu duygusal hafızama atardım. Peki ben ne yaptım?

Üşenmeden eldivenlerimi çıkarıp, onun acilen bir fotoğra-fını çektiğim gibi Instagram'a koydum.

Altına acilen zeki bir cümle bulmam lazımdı.

Çok zekice olmasa da, fena olmayan şu cümleyi yazdım ben de: “Çıplakken ne kadar da güzelsiniz.”

Bunu post edince rahatladım. Onu sağ salım *like*’lara, *comment*’lere teslim etmiştim.

Şimdi tanıdığım-tanımadığım insanlar, o fotoğrafı sevecek, o cümlemi zekice bulacaktı.

Başım göğse erecekti. Herkes tıpkı benim gibi o ağacın yanından geçmek isteyecekti ama “üzgünüm Leyla, bunu yaşamış olan ben olacaktım.

Derken...

Karşı kaldırımda, ağaca bakarak kucağındaki kâğıda bir şey çizen kadını gördüm.

Çizdiği şey, ağacın ta kendisiydi.

Benim yanından geçip, bakmaktan daha çok çekip paylaşma yoluyla ilişki kurduğum ağacı, resmediyordu o.

Gövdesinin nereden çıktığını biliyordu. (Kaldırımda mıydı, yoksa bir evin bahçesinden dışarı mı sarkıyordu?)

Çiçeklerinin rengini biliyordu. (Pembe miydi, beyaz mıydı, fotoğrafına bakmam gerek.)

Ne ağacı olduğunu biliyordu. (Hiçbir fikrim yok.)

Dallarına kuşların uğrayıp uğramadığını biliyordu. (O kadar zamanım yok ki benim bekleyip göreyim.) Kokusunu, dokusunu; gökyüzüyle, gölgelerle ve güneşle

olan flörtlerini biliyordu. O ağacı görüyordu, ben ona dikkatle bak(a)mamıştım bile!

Instagram’da onu görenler de, ne yazık ki, ona dikkatle bakmayacaktı.

İnternet de, tıpkı hayat gibi, vaktin bol olduğu bir yer olmaktan çıktı. Çabuk çabuk oldu o da.

Geçenlerde, bir anın güzelliğini “Tam Facebook’luktu” sıfatıyla tanımlayan iki kızın konuşmasına şahit oldum. Akılma ağacım geldi.

Ona ağacım demeye utanıyorum, resmini çizen kadın hak ediyor onu.

Bense, Gemlik Körfezi'nde pattadanak denizi görünce şaşırıp şiir yazan Orhan Veli olmak istiyorum.

Yoksa insan vahşi değil mi?

İnsan aslında vahşi de, toplum ve kuralları mı evcilleştiriyor onu? Yoksa insan uysal mı da, aralarından bazılarının beyinde bir hastalık olup vahşileşiyor?

En başta da kendimiz, insan olmamıza rağmen, onu tanımıyoruz.

Bazı kitaplarda diyor ki, savaş hep vardı. İnsan ilk insanlardan beri kendi türünü öldürdü.

Bazı kitaplar diyor ki, insan iyi kalpli, paylaşımcı ve başkalarına yardım eder.

Böyle şeylere genel cevaplar vermek çok zor. Hemen hemen her şeyin öylesi de böylesi de var.

Brian Cox diye genç ve eğlenceli bir fizikçi var. Ona, “Başkalarında sizi ne rahatsız eder?” diye sorduklarında, “Kendinden kesinlikle emin olma hali” demiş.

Yani bildiğinden kesin emin olanlar ona dayanılmaz geliyor.

Ne yalan söyleyeyim, ben de hoşlanmıyorum öylelerinden.

İnsan her fikrinin kapısına ayağını koymalı, içeri rüzgâr girmeli, koridordan ışık girmeli.

Başka fikirler içeri sızabilmeli.

Fikirlerini noktayla değil, soru işaretleriyle bitirebilmeli.

Bitirebilmeli de, bu bizi yine cevapsız bırakıyor: İnsan aslında vahşi mi?

İnsan doğası, evrim bilim gibi konularda kitaplarıyla

meşhur Steven Pinker diyor ki: İnsan aslında vahşi değil!

2011 yılında *The Better Angels of Our Nature – Doğamızın Melek Olan Tarafı* diye bir kitap yazdı. Bu kitapta bize iyi haberler verdi. Verdiği en iyi haber şuydu: Dünyadaki her türlü vahşet, istatistiksel olarak azalıyor.

Kitabında, insanlığın barışçıl tarafının ağır basmasının kendince sebeplerini sayıyor.

Mesela, dünyadaki vahşetin gitgide azalmasında, kadınların artık daha güçlü ve söz sahibi olması bir etken. Ticaret başka bir etken.

Ticaretin olabilmesi için insanların birbirini öldürmemesi, canlı kalmaları gerekiyor.

Bir başka etken de kozmopolit hayat. Herkes kendinden farklı olanla eskisinden daha iç içe. Şehirler, medya, sosyal medya, televizyon bizi başkalarıyla buluşturuyor. Bu da empatiyi artırıyor.

Bugünlerde haberlere baktığımda, insanın vahşi yanını görüyorum. İçim ürperiyor. Açıklayamıyorum.

Brian Cox gibi, ihtimallere açık tutsam da kendimi, bu raddedekini kabul edemiyorum insan vahşetinin. Ve açıp Steven Pinker okuyorum.

“İnsan bu kadar vahşi değil, değil mi? Dünyada şiddet azalıyor değil mi?” diye soruyorum.

Tatlı bir baba gibi saçlarımı okşuyor kitabı, “Evet” diyor, “vahşi değil...” “Merak etme” diyor, “azalıyor.”

I hear you, yani “seni duyuyorum”

Bizim buralarda konular tartışılırken dikkat ediyorum, herkes kendi sesini gitgide açıyor. “İlle de benimki duyulsun. Benim sesim baskın gelsin”ciyiz.

Çoğu zaman karşımızdaki konuşurken onun sesini televizyon gibi kısıyor, bir sonraki cümlelerimizi diziyoruz kafamızda. O yüzden dikkat edin, biri sizi dinler gibi yaparken, gözleri böyle ölü balık gibi mat oluyorsa kendi bir sonraki cümlesini düşünüyordur.

Hal böyle olunca da, kimse kimseyle bir şey konuşmuyor oluyor. Diyalog değil, monolog deniyor böylesine. Özellikle, bu güzel ve yalnız ülkede konuş konuş bitmeyen siyasette bu böyle. Herkes kendi diyeceğini bağılıyor. Karşı taraf diye bir şeyi kabul etmiyor.

Devlet büyüklerinden aile büyüklerine her yerde tema bu olunca, insana iki seçenek kalıyor. Ya gitgide bağırarak sesini kısacaksın ya da sesini kesip oturacaksın. İlki yorgunluk, ikincisi korkaklık. Seç bakalım, yorulacak mısın, korkacak mısın?

Halbuki İngilizcede inanılmaz güzel bir cümle var: *I hear you*. “Seni duyuyorum” demek. Aynı fikirde olmayanlar tartışırken bu lafı kullanıyor. Peki ne demek “seni duyuyorum”?

“Kendi fikrim bu değil ama seninkine de sağır değilim, demek istediğini duyuyorum ve kabul ediyorum. Senin dedi-

ğinde de bir geçerlilik, bir bakış açısı var, evet. Ben böyle düşünmesem de, sen böyle düşünmekte ve bunu dillendirmekte serbestsin. Rahat ol. Çünkü biz bir diyalogdayız ve ben seni anlıyorum. En önemlisi, senin benimkinden farklı olan bu düşüncene saygı gösteriyorum” demek. Ne kadar çok şey demekmiş değil mi?

Bazı dillerde bazı kelimelerin olması, oranın düşünce şeklini ve dolayısıyla kültürünü belirliyor. Dil bu kadar güçlü bir şey. Bir cümle söylüyorsun, tercümesi yok ve o kültürün DNA’sına işliyor.

Tartışmaları empati dolu olunca, gerginlikleri de azalıyor. Yorulmak ya da korkmak zorunda kalmıyorlar. Bağır-maları ya da susmaları gerekmiyor. Kendi ayarlarında kalarak fikirlerini serbest bırakabiliyorlar.

İnsan kendi fikrini bulana dek çok zaman geçiyor. Belki otuz yıl. O zamana kadar hep ailenin, arkadaşlarının, şunun bunun fikrini giyiyorsun. Üstünde eğreti duran bu fikir kı-yafetlerinden kurtulup, kendine olan bir şey dikmen zaman ve emek istiyor. İnsanlar Hindistanlara gidip, gurulara soruyorlar sonra: “Yalvarırım söyleyin, ben ne istiyorum?!” Çünkü *I hear you*’ları olmamış. Onları duyan olmamış. *Hear me*’leri (duy beni) olmuş sadece. Seni duyan olmazsa konuş-muyorsun, dinlemiyorsun da.

Herkes başka bir düşünceye beyninde yer açabilir. Be-yin, ekersen bağ olan bir yer. İlla kendi dediklerimize sap-lanıp kalmayalım. Arkadaşımızla politika, çocuğumuzla ha-yat, sevgilimizle ilişki konuşurken, duyalım. Ne dediklerini kafatasımızın duvarlarında bir çınlatalım.

Karşıımızdakiın laflarını içeri buyur edersek, bir tas çor-ba verirsek bir şey kaybetmeyiz. Biz başka fikirlere misafir-perver olmazsak, günün birinde bizimkilere de kapı açılmaz.

Do you hear me? (Beni duyuyor musun?)

Bir gezegen nasıl mı yetişir?

Kopenhag soğuktu. İstediginde buz gibi olan bir şehir. Biz bisikletliydik. Bisikletle gezilebilen bir şehir bulduğumuz için abartmıştık. Eldiven, bere, kalın montlar, iç içe kazaklar giymeye razıydık, yeter ki bisikletten inmeyelim.

İşte böyle bir gecede, Kopenhag'da gece gidilip güzel müzik dinlenecek bir bar arıyorduk.

O bar, bu grup, şu şov, bu konser derken, bir grubun ismi bizi gecenin o soğukunda pedalları çevirmeye ikna etti. "İsmi buysa, biz müziğini muhakkak severiz" dediğimiz bu grubun adı: Treefight for Sunlight (Güneş Işığı İçin Ağaç Savaşı). Hayatımda bu kadar iyi çalan, besteleri bu kadar güzel olan az grup gördüm. Çıkışta, "Kim bunlar Allah aşkına" diye sorunca, "Yeni çıkan bir grup" dediler. Umarım güneş ışığı için savaşlarında yükselirler.

BBC'nin *How to Grow a Planet?* (Bir Gezegen Nasıl Büyütülür?) belgeselini izlerken, aklıma bu grubun güzel ismi geldi. Bir yerlerden edinin ve izleyin ne olur!

Dünyanın muhteşem bir tarihi! Hiç bu kadar iyi anlatılan doğa belgeseli görmemiştim.

Dünyada eskiden dinozorlar olduğunu masal gibi dinliyoruz ama bu belgeselle için eriyor, nasıl da silinip gitmiş bu koca vejetaryenler diye. En acayibi de, dünyada şu an içimize çekerek hayat bulduğumuz oksijenin, ilk defa denizdeki bir bakteri tarafından havaya salınması!

Evet, rengi yeşil bu bakteri sayesinde, hatta onun çıkardığı bir gaz sonucu, dünyayı oksijen kaplıyor ve o andan itibaren bitkilerden bize uzanan geniş canlılar yelpazesi oluşuyor.

Yaprakların nefes aldığını gördüm. Bizim gibiler. Yeşiller ve durdukları yerde duruyorlar diye onları süs gibi görüyoruz.

Bir ağaç olmak ne kadar zor, bir bilerseniz şaşarsınız.

Belgeseli izlerken, gözlerimin, “Yok artık!” diye yuvalarından fırladığı anlardan birini anlatayım. (Çünkü o anlardan çok oldu.) Çiçeklerin bu kadar delirtici güzellikte renk cümbüşü oluşturmalarındaki en büyük sebep, böceklerle cazip görünmek.

Evet, doğada hiçbir şey boş yere çok güzel değil.

Renkleriyle büyüleyen bir çiçek, bir arıyla, kuşla, kelebeğe flört etmek için bunu yapıyor.

Güzel olmak, çiçek dilinde, “Bende çok güzel nektar var, gel” demek. Anlayacağınız doğada da şekerle kandırma var. Peki niye çiçek böceğin peşinde? Çünkü üzerine konan bir kelebek ya da arı, ister istemez, onun tohumlarını başka çiçeklere ulaştıracak.

Bir çiçek için arı, aşk mektubu taşıyan, onun çoğalmasına vesile bir kurye gibi. Hareket edemeyen doğa, hareketli doğayı tavlamanın yollarını bulmuş.

Hele bir çiçek var ki, sadece belli bir türden arıyla anlaşmış. Tohumlarını bir tek ona veriyor.

Herkese güvenmeyen teyzeler gibi. Ve bunu yapmanın yolu olarak, evrim sürecinde, bir tohum haznesi geliştirmiş.

Bu hazne çiçeğin ortasında kapalı. Bir altın kesesi gibi duruyor.

Sonra bir mucize oluyor. Çiçek sadece, kanat çırpışıyla do notasını çıkaran arıya bu keseyi açıp tohumunu fırlatıyor.

Diğer arılar, kanatlarını bu frekansı, bu notayı çıkaracak şekilde çırpamıyorlar.

Anlatamam, görmem lazım.

Yurtdışında her şey serbest abi!

Son zamanlarda bulunduğum çeşitli odalarda bu cümle geçiyordu.

Özellikle de 20'li yaşlarındakiler kuruyor bu cümleyi. Geleceğe karşı bir belirsizlik var kafalarında.

Kendilerini ifade etmek istediklerinde içten ve dıştan sansüre uğrayacaklarını düşünüyorlar.

İç sansür, korkunun bastığı, kendi kendini durdurma freni. Dış sansür, "sağ sol, konu komşu, toplum ne der?" korkusunun bastığı, algı freni. Zaten duyguların en pisi korku. Korku gibi korku.

Sigara dumanı gibi, insanın üstüne başına, saçlarına sınıyor. Sen bile fark etmeden ele geçiriyor seni.

Rotanı çiziyor. Korkunun koyduğu yol işaretleri hep "dikkat!" Hep "yapılmaz, sapılmaz, girilmez."

E böyle ilerlenmez.

Bu cümleyi kuranlara, "Örnek ver" dediğinde de kurdukları cümleler benzer.

Orada korkmadan istediklerini söylüyorlar. İfade özgürlüğü var. Burada, "Ondan çekin, bunu yazma, onu değiştir, bunu söyleme"ler var.

Ama bu, gerçek düşünceleri yansıtmıyor. Bu gençler, buradan gittiklerinde özgür olacaklarını düşünüyorlar.

Bu çok üzücü. "E nereye gideceksin?" diyorsun. Aslında

cevap şu: Her şeyle dalga geçilebilen bir yere. Oklavanın olmadığı bir sınıfa transfer olmak istiyorum.

Birçok müzisyen tanıyorum. Klasikçisi, popçusu, *rock'*çısı, türkücüsü.

Müzisyen dediğin elini korkak tutarsa, içinde hükümet kurulursa, nefesini bırakamaz. Yazarlar tanıyorum. Yazar dediğin kalemi kâğıtta kontrolsüz kaydırmazsa, sevgilisini aldatmış gibi olur.

Bazı şeyleri adabıyla, bazı şeyleriyle edepsizce söylemek gerekir. O zaman rengi çıkar işin. O zaman yeni bir ufku işaret etmiş olursun.

Oyuncular, yönetmenler, dansçılar tanıyorum. Abartı severler bu insanlar. Suyunu sıkamak isterler duyguların.

Süzgeç istemezler, tanelerin ağızlara girmesinden hoşlanırlar. Ben de onlardanım çok şükür. Olmasaydım, hayat katlanılmaz derecede sıkıcı gelecekti çünkü biliyorum.

Daha bebekken biliyordum. Onlar da biliyorlar. Şimdiki mutfak onları korkutuyor.

Burada hep bazı kelimeler yasak oldu. Bazı soruları sorunca, evdeki bütün kristalleri topla aşağı indirmişsin gibi, düşerdi suratlar. Tabularla yaşamaya alıştık yani. Büyükler vardı hep. Küçükler vardı hep. Hep ortada olduk.

Yakar toptan kaçtık. Ben küçükken “Kürt” diyemezdik, şimdi de burada diyemeyeceğim şeyleri diyemiyoruz.

20’li yaşlarında parlak gençler adına konuşuyorum. Bıktık tabu, saklama, tıp oynamaktan.

“Hakikat mi, cesaret mi” oyununu oynamak istiyoruz artık biz.

Var mısınız?

Erkek siyaseti

Barbie oynamaktan vazgeçsin!

Bizim kıyafetimiz üzerinden kendine oyun kurmasın, mevzi açmasın.

Bence derin göğüs dekoltesi bir kadınla başörtülü bir kadın, birbirlerini hiç ayıplamadan saatlerce bol kahkahalı bir sohbeta girebilirler.

Bu ikisine uzaktan baktığımızda, birbirlerinin konuşmalarına onay veren kafa hareketlerini görebiliriz.

Gözlerinde yargıya, dillerinde şiddete rastlanmaz.

İki kadının ortak noktaları o kadar çok, o kadar çoktur ki, akıllarının ucundan geçmez saça başa, dekolteye takılmak.

Kadınlar birbirlerinin alanlarına saygılıdır.

Çünkü o alanların neler pahasına elde edildiğini ve muhakkak takdir edilecek çabalarla genişletildiğini bilirler.

Eğer pazarda domates reyonunun önündelerse, daha güzel domatesi satan tezgâhı birbirlerine işaret ederken, pişecek yemeğin tadından başka kriterleri olmaz.

Hayatımda hiç, başka bir kadının başörtüsünü bayrağı kabul edip onu kalbimden sınır dışı etmedim.

Boğaziçi Üniversitesi'nde not alışverişi yaptığım başörtülü Ayşe'nin, konserlerimin ön sıralarında benimle, "Ben bu raya çıplak geldim!" diye bağırarak türbanlı Ayşe'nin, hiçbir farkı olmadı mini etek giyen Ayşe'den.

Üniversitede ilk öğretilen şey "farklılıklara saygı"ydı.

Bence her çocuğun daha minnacıkken öğrenmesi gereken ilk ahlak dersi bu.

Yalan söylememekten bile önemli.

Çünkü dünya kalabalık, zengin, herkes değişik, bir sürü dil, inanç, kültür var.

Böyle şaheser bir ormana yaşamaya gelen her çocuğun ilk dersi, farklılıkları zenginlikle eşitlemek olmalı.

Yoksa yargılamanın, tahammülsüzlüğün, hatta zulmün tuzaklarına düşer.

Ötekileştirir ve başkalarını sindiremez.

Başkalarını sindiremeden yaşanan hayat gaz yapar.

Bence, kim olduğumuzun çok büyük bir kısmı tesadüf.

Nerede doğduğumuz, nasıl bir aileye doğduğumuz kimliğimizin yüzde doksanı oluyor.

Düşünsenize ben, Ankara'da Berin ve Suavi'nin değil de, Tel Aviv'de Esther'le Jacob'un ya da Connecticut'ta Mary'yle Peter'ın ya da Reykjavik'te Hildur'la Bjartur'un kızı olabilirdim.

Bunların hepsi beni başka coğrafyaların, başka kültürlerin iklimine sokacaktı.

Dilim, dinim, kültürüm, bayramım seyranım, tarihim, normalim, müziğim, yemeğim filan bambaşka olacaktı.

İnsan hangi aileye geleceğini seçemiyorsa, başka kimliklere nasıl saygısızlık edebilir?

İşte ben bu noktada, kendinden başka olana tahammülsüzlüğü anlayamıyorum.

Onun da şartları oydu. O şartlarda büyüdü.

Öyle bir bitki oldu. Sen yeşilsen o mor, sen maviysen o sarı.

Gökkuşağı yapmak yerine, birbirimizi boyamaya kalkmak delice değil mi?..

Elbette çok seyrek olarak, insan doğup büyüdüğü gerçekliği bırakıp gönlüne daha yakın gelene geçebilir.

Ama bu kolay olan, sık olan bir şey değil.

Örneği az.

Ve o örnekler de, ne rengi seçerlerse seçsinler, başımızın üstü olmalı.

Biz kadınlar, nasıl manavda domates alırken “iyi olan domates” hazinesinin yerini birbirimize, başörtümüze dekoltemize bakmadan veriyorsak, “iyi olan demokrasi” hazinesini de birbirimize hediye etmeliyiz.

Zira bütün kızlar toplanırsak, bizi kimse alt edemez.

İsmi olan inekler daha çok süt veriyormuş

Newcastle Üniversitesi'nde yapılan bir araştırma göstermiş ki, sütü sağılan ineklere isimleriyle hitap ederseniz, verdikleri süt artıyormuş.

Yani ineklerin bile, onlara herkesten ayrı birisi gibi davranınca ruhu ve bedeni çiçek açıyor. Sütüne süt katıyor.

Bizler ise doğuştan isimlerimiz olmasına rağmen, birbirimize çoğu zaman birer nesne gibi sesleniyoruz.

Etraf çocuklarına, sevgililerine, karılarına kocalarına, arkadaşlarına “bu”, “şu”, “bunlar”, “bu adam”, “bu kadın” diye seslenenlerle dolu.

Onları biricikliklerinden soyup, alelade hale getirenlerle dolu.

Bir restoranda ya da mağazada, hiç tanımadığımız birine bile yakasına ilıştirdiğı ismiyle seslendiğimizde, yüzü aydınlanır ve bir anda “tanıdık” olur.

Aziz Arife hamileyken bir kitap okumuştum. Kitapta di-yordu ki, “Bebeğiniz hastaneden eve ilk geldiğinde, gözleri kapalı uykuda olsa bile, ona bütün evi gezdirin ve tanıtır. Burası salonumuz, burası yemek yiyeceğın yer, burası odan, burası teras...”

En önemlisi de, “Bebeğiniz için asla, ‘Bebeğı tut, çocuğı al, şunu taşı’ flın gibi cümleler kullanmayın” diyordu.

Onun bir ismi var. Ve bu isimle çağrılmayı hak ediyor. O

bir birey. Yeni biri. Ve ismini ne kadar erken duymaya başlarsa, kişiliği o kadar gelişir.

Kendisinin bir şeyin uzantısı olmadığını, herkesten ayrı biri olduğu hisseder, kıymetini hisseder diyordu. Bunu okuyunca gözlerim dolmuştu ve aynen dediği gibi yaptık.

İneklere ve yeni doğmuş bebeklere bile etki eden bu durum, herkese bir şey öğretmeli.

Birbirini insan yerine koymayı. Herkese tek olduğunu hissettirmeyi. Özellikle en sevdiklerimize hitapta kusur etmemeyi.

Zor zanaat. Hayatımda gördüğüm en zor sanatlardan biri “üslup”.

Çoğu zaman bir şeyi nasıl söylediğin, ne söylediğinden daha önemli.

Bunu ilk fark ettiğimden beri, bir şeyi söylemeden önce bazen günlerce düşünüyorum. Düşündüğüme değişiyor.

Ettiğiniz laf, tıpkı bir golf sahasındaki gibi, istediğiniz yere gidiyor. İletişim mümkün oluyor. Aksi takdirde çok zor. Çünkü hepimiz duygusal olarak birer kristal dükkânıyız ve cümleler de oraya langır lungur dalan filler.

Bu hafta bunu bir deneyelim. Sevdiklerimize sadece isimle hitap edelim.

Tanımadıklarımızın ismini sorup öğrenip, isimlerini kullanarak bir şey isteyelim ya da teşekkür edelim. Bakalım hücrelerindeki pembeliği fark edebilecek miyiz?

Biz bu inek deneyini şimdi meyve ağaçlarımıza yapıyoruz. Bakalım bitkiler de inekler gibi isimlendirilince daha çok meyve verecek mi?

Bakalım bir dahaki bahara Esma'nın elmalarından, Leman'ın hurmalarından, Zübeyde'nin zeytinlerinden yiyebilecek miyiz?

Esma'nın, Leman'ın, Zübeyde'nin size selamları var.

Hayatına 7,5 dakika katmak isteyenlere

Edinburgh'da TED konferansındaydım. Beşinci kez katıldığım bu “önemli konuşmalar silsilesi”nde artık oranın yerlisi sayılabilirim.

Çok kısaca özetlemek gerekirse TED, aklınıza gelen her alanda akıllarına mühim şeyler gelmiş insanların 20 dakika boyunca konuşmaları. İnternette dinlemek de mümkün ve belki daha akıllıca ama ben orada olmanın o insanlarla başka bir bağ kurmama sebep olduğuna inanıyorum, bir de konsantre olabiliyorum.

Neredeyse 70 konuşma dinledim ve beyin ısınıyor bayağı, ılık hale gelince sunacağım şeyler olucak. İlk en eğlencelisiyle başlayalım. Hayatımıza 7,5 dakika eklemenin yolu. Evet, Jane McGonigal bize hem 7,5 dakika hediye etti, hem de bunu bizi 20 dakika boyunca çok eğlendirerek yaptı.

Evet, başlıyoruz.

Dediklerimi okurken uygulayın ki, yazı bitene kadar 7,5 dakika kazanmış olun. Sonra ne kadar tekrar ederseniz o kadar daha katarsınız. Her şeyden önce şunu söyleyeyim; bu bilimsel olarak ispatlanmış bir katkı, yani Jane'de laf olsun diye laf yok.

Bir. Ayağa kalkıp iki adım atın ya da yumruğunuzu sıkıp ellerinizi havaya kaldırın. Siz siz olun, şu hayatta hareketsiz durmayın. Hareketle bereket var, şans var ama en önemlisi

hayat var. Hareket eden hayatına dakikalar katar. Fiziksel dakika ekleme aktivitesi tamam.

İki. 100'den geriye sayın ya da 50 kere parmaklarınızı sıklatın! Sizi zorlayan bir zihinsel aktiviteye konsantre olmak hayatı uzatıyor. Sudoku oynayın, bulmaca çözün, hesap yapın. Beynini tembelliğe bırakmayanın ömrü uzuyor. Zihinsel dakika ekleme aktivitesi tamam.

Üç. İçerideyseniz koşup pencereden dışarı bakın, dışarıdaysanız koşup pencereden içeri bakın. Bir bebeğe, bir hayvana bakın. (Bize fil yavrusu, devekuşu yavrusu ve fok yavrusu resmi gösterdi Jane. Gerçekten insanın karnında çiçek açıyor.) Üç pozitif duygu, bir negatif duyguyu götürüyor. Yani biri ya da bir şey size kendinizi kötü hissettirirse, elde var bir yapıp, hemen üç pozitif sıkın üstüne. Duygusal dakika ekleme aktivitesi tamam.

Dört. Yanınızda kim varsa en az 6 saniye elini sıkın, sarılın, dokunun. Sadece el sıkışmak bile oksitosin, yani güven hormonunu artırıyormuş. Dokunun, şükran duyun, bunlar hep bedavadan dakika. Sosyal dakika ekleme aktivitesi de tamam.

Şimdi ben burada size uzun uzun matematik yapmaya-cağım ama Jane bize tablolarla gösterdi ki, bunları yapınca 7,5 dakikanız ekleniyor. Bunları her gün düzenli yaparsanız, hazır olun... Ömrünüze on yıl ekleniyor.

Yani kıpırdayın, iyi şeyler düşünün, sevdiklerinizle olun ve zihninizi onu zorlayan şeylerle meşgul tutun. Jane bize 7,5 dakikayı verdi de, biz ne yapıcaz o dakikalarla diye soruyorsanız, size en azından yapmamanızın iyi olacağı şeyleri söyleyebilirim. Daha önce yazmıştım. Ölüm döşeğindeki insanların, hayatlarıyla ilgili beş büyük pişmanlığı var.

Keşke bu kadar çok çalışmasaydım.

Arkadaşlarımla bağımı koparmasaydım.

Daha mutlu olmama izin verseydim.

Gerçek benliğimi ifade etseydim.

Benden beklenenin değil, hayallerimin peşinden gitseydim.

İşte 7,5 dakika, işte onunla yapılmaması gerekenler.

Hayat sizden, yazması benden.

Bol bonus dakikalı haftalar.

İstanbul'un batı yakasına kocaman bir park lazım!

Matkap sesleri, gri uzun gökdelenler, trafik, araba, korna, inşaat ve egzoz mu, yoksa ağaçlar, kuş sesleri, göl, çimen, yeşil, ördekler ve banklar mı?

İstanbul'a park lazım. Özellikle batı yakasına.

İstanbul'un ciğerleri yok. Nasıl nefes alıyor İstanbul? Denizinden mi? Denizinden nefes alamaz. Deniz onun gözleri, ciğerleri değil.

Havayı temizleyen, güneşe kollarını açmış bir sürü ağaca ihtiyacımız var. Bebeğiniz olunca doktorlar diyor ki: "AVM'lere sokmayın, açık havada gezsin." Gezsin de, nerede gezsin? Şehirde bebeklerin ihtiyacı olan sessiz, yeşil, kuş sesli, temiz havalı o yer nerede? Ben bulamıyorum.

Batı yakasında, Boğaz kıyısında birkaç korulu tepe var ama bebekle yokuş... Belgrad'a da ha deyince gidilmiyor.

Her büyük şehrin, "Off yeter, sıkıldım bu şehirden ve keşmekeşinden! İnsan olduğumu, doğaya ait bir canlı olduğumu, nefes aldığımı hatırlamak istiyorum" diyenlere açacak bir kapısı olmalı.

New York'taki Central Park gibi. Londra'daki Hyde Park gibi. Berlin'deki Tiergarten gibi.

Buralar bize, "her şey koşturma değil, her şey acele değil, hiçbir şey o kadar da önemli değil"i hatırlatır. Bugün sıfırdan bir şehir yap deseler, önce ortasına kocaman bir park koyar, sonra gerisine bakarım. Binalar insanları hapseder,

parklar serbest bırakır. Ve ne yazık ki, İstanbul'un böyle parkları yok.

Herkesin günün ortasında, sırtını çimlere bırakıp, sadece gökyüzüne ve bulutlara bakabilme hakkı olmalı. Dünyada olduğunu ona fısıldayan bir harikalar diyarı. Şöyle kitabıyla kıvrılıp, koynunda uyuyabileceği ağaçlar. Topunu havaya dikip de, çocukların onu koşup yakalayacağı bir vaha.

Günün ortasında kelimelerinin altını çiziyorum. Şehirden uzaklaşınca böyle yerlere ulaşılabilir, ama onlar bizim günlük hayatımızın ve vaktimizin dışında kalır. İnsanların çoğu, şehirlerde iç içe, dip dibe yaşar. Ve birilerine söyleyeceklerini kafasında toparlayacağı güzel bir manzara arar.

Günün teneffüslerinde, eline bir sandviç alıp, bir bankta herkesin sustuğu bir yerde kafa dinlemek ister. İstanbul'da böyle bir yer yok.

Olan birkaç yere bebek arabasıyla gitme gafletinde bulundum. Takdir edersiniz ki, yedi tepe üzerinde kurulmuş bu şehirdeki, ufak tefek parkımsı yerlerin hepsi dik yokuşlu. Meyilli. Bebek arabası sürmek, tekerlekli sandalyeyle girmek, bisiklete binmek imkânsız. Bu insanlar yaşamıyor mu bu şehirde? Hepsi şehir dışındaki ormanlara mı gidiyor? Gitmek zorunda?

Rio'nun, kocaman kumsalına ve botanik bahçelerine hayran kalmıştım. İnsanlar bankadaki işlerinden dönüp, kumsala gidip denize giriyordu. Güneşin batışını kumsalda sevdiklerine sarılarak izliyorlardı. Günlük hayhuyun içine dev parklar ve koca bir okyanus sığdırmışlardı. Ne güzel, kaçış yerleri bol şehirler.

İstanbul'un gökyüzünü delen gökdelenlerden, gitgide artan inşaatlarından, trafiğinden bıkip İstanbul'dan vazgeçmek istemeyenlere gidecek yer yok mu? Bulunamaz mı? Şehrin ortasına binalar, futbol sahaları ve bir tane daha AVM dikeceğimize koskoca bir park yapsak, çocuklar daha mutlu olmaz mı?

Kadına şiddetin cezası çok ağır olmalı

Bu topraklarda kanayan bir yara var.

Kız çocuklarının yarası bu.

Onların bedenlerinden yerlere akan kan, onların gözlerinden düşen damlalarla karışıp toprağa bir koku bırakıyor. Biz şehirliler bu kokuyu bazen çok keskin olarak alıyoruz.

Sert bir rüzgâr onu, burnumuzun direklerine çarpıyor ve yüreğimiz burkuluyor. Sanki çaresizmişiz gibi boynumuz bükülüyor. Hemencecik unutuvermek istiyoruz bu kokuyu. Hikâyesi geliyor kulağımıza. Kulaklarımızı kapamak istiyoruz.

Halbuki geceleri Anadolu'nun rüzgârlarıyla geziniyor hıçkırıkları. Bağırışları. Yardım çılgınlıkları. Nefesleri. Ve hatta Özgecan'ınki gibi son nefesleri... Nedir bu kokuyu, bu sağır edici sesleri durduracak olan? Bir kanun yapıcının dudaklarından dökülecek olan ağır cezalar mı? O halde ne duruyor o kanun yapıcılar? Hemen yapsınlar ülkemizde bir hayalet gibi gezinen bu kokuyu, bu sesleri durduracak olan kanunu.

Canileri affedenler de, caninin yanında olmuş olmaz mı? Canilerin, caniliklerini yapıp sokağa salındığı bir ülkede, bir anne nasıl rahat nefes alabilir? Bir annenin rahat nefes alamadığı bir yer nasıl büyür? Büyüyemez o yer. Hiçbir şey ama hiçbir şey büyümaz orada. Ne sevgi, ne eğitim, ne ticaret, ne teknoloji, ne yenilik, ne insanlık. Kurak ve çorak kalır orası.

Ancak kız çocuklarının kollandığı ve korkmadığı bir ülke-

de güneş doğabilir. Kız çocukları bir memleketin hem fiziksel, hem de ruhsal olarak geleceğidir.

Bir kız çocuğu doğuracaktır o ülkenin evlatlarını. Bir kız çocuğu ısıtacaktır o ülkenin yuvalarını. Kız çocukları bir ülkenin annesidir. Anne olsa da olmasa da annesidir.

Onları küçük yaşta evermek, onları odalara kapamak, onların ağızlarını kapamak, onları hayata kapamak insanlık suçudur. Onların hayatlarını sonlandırmaksa, insanlıkla aynı cümlede bile yer alamaz.

Burada kızlara ve kadınlara şiddeti bitirecek, kökünü kurutacak ne varsa yapılmalı. En ağır cezalar buna verilmeli. Bu koku, bu çığlık sokaklarda geceleri gezip uykularımızı kaçırmamalı artık. Boynumuz bükük olmamalı. Çaresiz, bir yetkili aramamalıyız.

Bilmeliyiz. Bunu yaparlarsa asla yanlarına kalmayacak! Bilmeliyiz. Bunu yapanı muhakkak bulurlar! Bilmeliyiz. Buna izin verilmeyecek! Bilmeliyiz. Cinayetlerin, şiddetin, çocuk gelinlerin sayısı azalacak! Hıçkırıkların sesi kısılacak. Bir kız çocuğu yatağında güne gözlerini kaparken, diğer bütün kız kardeşlerine iyi uykular, tatlı rüyalar diyebilecek.

Başka yerlerden, başka medeniyetlerden, başka cennetlerden söz etmekten sıkıldım. Adaleti burada, olduğum yerde görmek istiyorum.

Burada rahat uyumak, burada emin olmak, burada yeşermek ve yeşertmek istiyorum bir anne olarak.

Bir kız çocuğu olarak da bilmek istiyorum. Bana yapılanlar bundan böyle kimsenin yanına kalmasın. Göz ardı edilmesin. Hafifletilmesin. Bana nasıl davranılacağı, bir insana nasıl davranılacağıyla aynı yerde dursun.

Bir insan, hayata gelme hediyesiyle donanmış bir candır. Ve her insanın güvenli bir yerde, kendini yeşertme ve hayatını istediği renklere boyama hakkı vardır. Yoksa hayat Özgecan'ınki gibi kayıplarla geçen hüzünlü bir hikâyeye dönüşür.

Müzik Alzheimer'ı geçirir mi?

Müzik insanı kamaştırır. Aklıma başka bir kelime gelmiyor. Öyle bir kelime olmalı ki, “âşık ettirir, dans ettirir, ağlatır, anlattırır, düşündürür, vazgeçirir, uyutur, uyarır, uyanıdırır, hatırlatır, unutturur” fiillerinin hepsini kapsamalı.

Müziği anlatmak zor. Hava gibi. İçine çekiliyor sadece. İçinden geçiliyor sadece. Çocukken de, büyükken de hep müziği üreten biri olmak istemem bundandı. Tüketmek bana yetmiyordu. Kaynağın kendisi olmak istiyordum. Çünkü doğruyu söylemek gerekirse, tam olarak dinlemek istediğim müziği duymamıştım. Onu oturup kendime kendim yaptım. Sevenler de oldu tesadüfen. Şanslıyım. Müzik işim oldu. Gücüm oldu. Ekmeğim oldu.

Para kazandırmaktan daha mühim bir şey yapıyor benim için. Duygularımı duyuruyor bana. Ben kendimi şarkılarımdan tanıyorum.

Geçmişim ve geleceğimle ilgili rüzgârlar estiriyor. Sanki çok iyi bir falcı gibi. Saklı şeyler, sırlar, ayıplar bas bas bağırabiliyor nakaratlarda.

Fısıltılarla mırıldanarak, ta başından anlatıyorsun kalp kırıklıklarını.

Espriler yapıyorsun. İsim vermeden uzak hikâyeler anlatabiliyorsun. Olmamış şeyler. Olmayacak şeyler. Sol'le, mi'yle, do'yla. Kafiyeyle ve ölçüyle.

Gidemeyeceğin yer, diyemeyeceğin şey yok. Öyle deli bir uğraş. Denersin denersin olmaz. Sonra bir gün bir olur...

Dört yüz elli bin kere dinlersin, bunu ben mi yaptım diye. Sonra dört yüz elli bin kere söylersin onu konserde, başkaları da sevdi diye.

Deli işidir, deli işi. Ne formülü var, ne yolu yordamı. Biliyorum diyen yalan der.

Yıllarca okuyanı elini kıpırdatamaz bazen, nota bilmeyeni dizine vura vura bir şarkı yazar, kalakalırsın.

İçten gelir. Ne kadar derinden gelirse o kadar sevilir. Ne kadar sansürsüzse o kadar çoğalır. Pop denir, *rock* denir, caz denir ama bir zamanlar Özkan Abi'nin dediği gibi, "Aslında güzel şarkı güzel şarkıdır."

Bu girizgâhtan sonra size anlatacağım şey, müziğin gücünü ispatlıyor. *Alive Inside* diye bir belgesel izledim. Alzheimer'lı, Parkinson'lu, felçli, hafızasını tamamen kaybetmiş yaşlılara gençken sevdikleri müzikleri çalıyorlar.

Pencerenin önünde, sabit bir noktaya bakan, çocuğunu bile tanımayan bir kadının kulağına kulaklık takıp, veriyorlar bir zamanlar topaç gibi dans ettiği şarkıyı.

Ve ne oluyor biliyor musunuz? İnanamazsınız olana! Kadının gözleri parlıyor, ayağa kalkıyor, kollarını kaldırıyor, ağlıyor mutluluktan. Sanki yüksek doz bir ilaç verilmiş. Sanki devası bulunmuş derdinin.

Pembeleşiyor ruhu. Yıllardır belki de ilk kez gülüyor. Kendinin o fırl fırl dönen halini hatırlıyor. Aşkı. Sarhoşluğu. Dansı.

İçinde uyuyan gençliğini uyandırıyor müzik.

Belgesel boyunca bir sürü yaşlı insan geçiyor gözünüzün önünden.

Şarkısı bitince, uzun uzun müziğe övgüler yağdıranlar. Dans edip ağlayanlar. Kahkahalar atanlar. Yüzünde güller açanlar. Gözlerinden ılık saçanlar. Hepsi bunları sadece bir

şarkı dinleyerek yapabiliyor. “İlacın kralı müziktir” diyor belgesel.

İzler izlemez etrafımdakilere sormaya başladım. En sevdikleri şarkılar neler? Hep dinle, hiç ihmal etme.

Eğer sizin de yakınınızda, kıymetli mi kıymetli bir büyüğünüz varsa, gençken severek dinlediği müziği bir koyun kulağına.

Kameranızı hazır etmeyi unutmayın. Çünkü böyle canlılığı seyrek görürsünüz.

Kadınlar neden sigara içer?

1920’lerde, sigara şirketleri Edward Bernays adındaki halkla ilişkiler uzmanına gidip, “Kadınlar toplum içinde sigara içmiyor, ne yapabiliriz?” demişler.

Kadınların toplum içinde sigara içmemesinin sebebi, bunun erkekler tarafından ayıp karşılanmasıymış.

Freud’un yeğeni olan Bernays, amcasının psikanalize giriş kitabını okuyup bu işi çözmüş.

Erkeklerin, sigara içen kadınlardan rahatsız olmalarının sebebi, sigarayı erkeklik organıyla özdeşleştirmeleriymiş.

Bu yüzden sigara, kadının ağzına yakıştırılmıyor, hafiflik addediliyormuş.

Şirketlerin böyle dertlerini çözmede uzman Edward, düşünmüş taşınmış, bir fikirle gelmiş.

Bu fikir hâlâ, ne yazık ki, biz kadınların gururla pofur pofur sigara içmemize sebep oluyor. – Ben sigara içmiyorum, not düşeyim.

Edward, o dönemin kadınlarına bakıyor önce. Kadınlar seçmen olmak istiyorlar ve sokaklarda bu özgürlükçü hareketin rüzgârları esiyor.

Seçim hakkı elde etmek için sık sık yürüyüşler düzenliyorlar.

Bu sosyal durumu gözlemleyen Edward, sigarayı bu ruhla nasıl birleştiririm diye düşünüyor ve buluyor!

“Sigara yanan bir şey”, “Kadınlar özgürlük peşinde” ve “Erkek toplumunda sigara içmeleri hoş karşılanmıyor” cümlelerini birleştirip, şu çılgın fikri atıyor ortaya:

“Sigara özgürlüğün meşalesidir! Kadınlara, sigaranın özgürlük meşalesi gibi, ağızlarında yanması gerektiğini söyleyelim! Böylece, dönemin seçme hakkı isteyen özgürlükçü kadınları, isyanlarını bir sigara yakarak dile getirmiş olurlar. Sembolik olarak sigara içen bir kadın, özgürlükçü olmuş olur.”

Sigara şirketleri bayılıyorlar bu fikre.

Eğer sigarayı kadınlara da satmaya başarlarsa, satışları ikiye katlanacak zira.

“E peki, tamam da, bunu nasıl söyleyeceğiz?” diyorlar Edward’a. “Tabii ki, önde gelen kadınlara, yürüyüşlerde sigara yaktırarak” diyor.

Dönemin sosyetesini sayılan zengin kadınları buna ikna ediyor ve onlar da protesto sırasında ceplerinden çıkardıkları sigaraları aynı anda yakıyorlar! Bu, büyük olay yaratıyor.

Edward başarılı oluyor. Kadınlar, işte bu olaydan sonra, sigara içmeyi özgürlüklerinin sembolü olarak görüyorlar.

Bunu öğrendiğimde, dehşetle fark ettim ki, bu algı bugün hâlâ geçerli.

Ben de, kısa bir dönem sigara yaktığımda, özgürlüğümün meşalesiydi.

Sigara bir tür isyan bayrağıydı. Eğer sigara içen bir kadınsan, özgürlük yolunda yürüyordun.

Şimdi düşünüyorum da, ne saçmalıkmiş! Edward diye bir adamın fikrinin kurbanıymışım.

Özgürlük meşalesi, insanı öldüren maddelerin cirit attığı tütün sarmalarında değil, insanın kendi içinde yakılır.

Ne yazık ki, artık bu oturmuş imajı değiştirmek çok zor. Yine de, 1920’lerde değiliz ve bugün sigaranın zararları gün gibi ortada.

Eğer Edward’dan bugün tam tersini isteseler, ne yapar-

dı acaba? “Kadınları sigaradan soğut ey Edward!” deseler...

Ben olsam, güzellikten giderdim. Sigaranın cildi yaşlandırıp çirkinleştirdiğini ve hatta sararttığını söylerdim.

Zira kadınlar ölümden bile korkmaz, yaşlanmaktan korktukları kadar.

Öp ve şükret

Yasemin Çongar'ın kızı bir gün gazetelerdeki haberleri okuyup okuyup demiş ki: "Anne, neden hep geçmişe dair haberler var?"

Çoğu şeyde olduğu gibi, yine en güzel ve en sade teşhisin bir çocuktan gelmesine şaşmamalı.

Türkiye hiçbir zaman şu ana bakmıyor. Ya geçmişe bakıp hüznle, kızgınlıkla hesap soruyor ya da geleceğe bakıp endişeleniyor. Endişeli modern lafı da buna çok uygun.

Geçmiş, dalıp hüzünlenmek için büyümlü bir coğrafya. Bavuluna eski aşk mektupları, pişmanlıklar, unutulmayan laflardan katlayıp koyar, melankolik yolculuklara çıkarsın. Dallarını gökyüzünü kaplamış, karanlık, nemli bir orman gibidir.

Bugün bilim bize, hatırladıklarımızın çoğunun, hatırladığımız gibi olmadığını, beynin geçmişini hikâyelendirdiğini ve tekrardan yazdığını söylüyor.

Yani aslında anılara pek güvenemeyiz. Onlar elini tutup seyahatlere çıkılacak kadar etten kemikten gerçek değiller, birer hayaletler! "Hayalet" kelimesinin hayal etmekten gelmesi boş değil. Onlar yoklar aslında.

Onları şu anımızı hikâyelendirirken kullanıyoruz. Onlar bizi, kendi hayatımızın yazarı yapıyor. O kadar. Kalbin attığı yer değil. Canlıların yaşadığı o renkli yerlerden hiç değil.

Gelecek desen, sis. Buğu. Pus. Yüzünü ona çevirirsen,

Godot'yu bekler gibi beklersin. Gelmek bilmez. Çektikçe gelen bir ip gibi uzun. İpe dizili ipuçları aramaktan bitap düşersin.

Düşüncenle varabildiğin, aklınla hesap edebildiğin yerde durmaz. Kendince şakacı senaryolar peşinde, seninle eğlenir.

Ve ne sen, ne falcılar ne de yıldızlar onunla ilgili hikâyeler yazabilirsiniz. Buna izin vermez. Onunla flört etmenin en güzel yolu, hayal etmektir.

Hayal turizmin uçuşlarıyla, bedavaya istediğin kadar gider gelir, havada ona aşk ve dilek mektupları bırakırsın. Bu çok hoşuna gider. Ona bakıp bakıp endişelenmek yerine, hayalini kurmak onu taçlandırır. Hatta bazen tavlar bile.

“Şu an”, başımıza gelen en renkli, en canlı, en nefes alan, en gerçek tek şeydir. Gözümüzü kapadığımızda, kokusunu, sesini, tadını, dokusunu verir.

Bir şey söylersin, cevap verir. Etkisine tepki verirsin. Hareket ettirir. Durup bakamazsın, içinde debelenirsin.

Hayatiyet duygunu ayaklandırır. Hayatın, kendini gösterdiği, senin de kendini göstermeni beklediği tek yerdir.

Olacak olan -cek -cak'lar, olmuş olan -miş -muş'lar, olan andır.

Gözlerini kapatıp öpebildiğin, yegâne kıymetlidir.

Kadınlar hakkında bilgi

Hiçbir kadın, koşa koşa, yüzünde bir tebessümle kürtaj olmaya gitmez. Can verme mucizesini yaşamamayı seçerken, elinde çelik gibi soğuk, bıçak gibi keskin, kor gibi kızgın sebepler tutar.

Tanışmadan vedalaştığı yavrusunun yükünü bir ömür taşır, düşününce gözleri dolar. Kadınlar kendi yavrularının soğukkanlı birer katili değil, onların bir ömür koruyucu meleği, kulu kölesidirler. Her kadın anne olmanın, hayat vermenin ve o yavruya en güzel hayatı hediye etmenin hayalcisi, yorulmaz işçisidir. Nokta.

Kürtaj yasaklanırsa –Allahım, n’olur bizi yasaklar ülkesine çevirme– Zeynep, bir hastanede hijyenik bir ortamda doktorlar kontrolünde değil, bir arkadaşının elini tutarak götürdüğü tuhaf bir apartman dairesinde, tehlikeli alet edevatla ve cahil insanlarca kürtaj olur. Büyük ihtimalle mikrop kapar hastalanır, belki ölür.

Filanca teyzeler, falanca tanıdıkların evlerinde geceleri ışık yanar. Sedirler ameliyat masasına, tencereler hijyen kovasına; şişler, çatal bıçaklar tıbbi aletlere dönüşür. Bir doktor yoksa, “doktorculuk” oynayan insanlar bu işi yapar.

Çünkü bir kadın, o çocuğa hayalindeki geleceği veremeyeceğini hissettiği anda karar verir, ruhunu kanatır, kafaya koyduğunu yapar. Bir kadın kafaya koyduğunu, en büyük yasaklar ülkesinde de yaşasa, yapar. Nokta.

Bir kadın, “kürtaj yasaklansın”daki vicdanı anlar ama “yasak” kelimesiyle ürperir. Kadınlar alt metinleri inanılmaz büyük hızla okurlar. Kürtaj tartışmasının, kürtaj değil başka bir şeyin tartışması olduğunu sezer, gözlerini asıl meseleye dikerler. Asıl mesele, kendi bedeninde yaşadığı acıklı bir cenazeye, tanımadığı insanların baskın yapmasıdır.

Kadınlar toleransın olmadığı yerde nefes alamazlar. Saçlarını örtenleri, kürtajı reddedenler kadar anlar, yüreklerini başka hayat tarzlarının varlığına açabilirler. İnanılmaz esnek yürekleri vardır. Çünkü kadınlar anneliklerinde, kendilerine hiç benzemeyen yavruları da bağrılarına basabilme gücüne programlıdır. Nokta.

Hangi kadına o meşhur, “Hayatın, özgürlüğün ve mutluluğun yollarını aramada hepimiz eşitiz” cümlesini okusanız, yüzünde bir gülümseme, kalbinde bir umut olur. Ben bu cümlenin altına imza atmayacak bir kadın tanımadım. Bu cümle uçurtma dolu bir gökyüzü gibidir. Hayatın cömertliğine, seçim serbestliğiyle şükreder.

Yeni bir anayasa hazırlanırken, kadınların tepesine gökyüzü koyun, prangalar takmayın bedenlerine.

Mutlu kadınlar, oldukları yeri cennet yaparlar. Siz yeter ki, herkesi virgüllerle yan yana dizecek o zengin cümleyi kurun. Virgül.

İnsanoğlu

İnsanoğlu, şu dünyada koşa oynaya avlanıp, ateş yakıp ısınıp, dere görüp susuzluğunu giderirken her şey yolundaymış.

Karnı da doyuyormuş, üşüyünce ısınıyormuş sosyalmış, hareketliymiş de. Sonra “buğday”ı keşfetmişler.

Ah! O buğday yok mu, buğdayın o küçük tohumları yok mu! Onu öğütüp yemeye, tohumunu toplamaya, ama en fenası da “ekmeye” başlamışlar. Ekince, tarım başlamış.

Tarım başlayınca da, yerleşik hayat. Yerleşik hayat başlayınca, “burası benim”cilik, sonra sınırlar...

Sınırlarla çevrili bir yerde yiyecek içecek, sığınak, yemek, yani kaynaklar olunca da...

Savaş. Savaşın doğduğu anı gördüm. Savaş, başkasında olanı en kaba üslupla almak için doğdu.

Bir yer üstünde, kendi ekip biçti, toprağına emek verdi diye “sahiplik” iddia edenler, orayı sınırlarla çevirenler, “hedef” oldu.

İlk “biz ve diğerleri”nin doğumunu gördüm. Tam da orada doğdu, o topraklarda. O güzel tarlalarda...

İnsan, dünya misafiri olduğunu unutalı çok olmuş yani.

Sahiplik ne kaygan bir kavram aslında.

Her şeyimizi, payelerimizi, omuzlarımızdaki apoletleri, gururu, kıskançlığı, korkuyu üstüne yığıp, koca bir imparator olarak başa çıkardığımız “sahiplik hissi” sadece bir göz yanılması.

Bu dünyada bir şeye sahip olduğunu düşünmek, bir misafirliğe gittiğimizde, üstüne oturduğumuz kanepenin “bizim” olduğunu iddia etmeye benziyor.

Hatta ona bile benzemiyor, çünkü o kanepeler, onlardan çok sonra, başkalarını aynı şekilde bir güzel ağırlayacak, kandıracak.

Hayatta karşımıza çıkanları, eşya ya da insan, önümüzdeki bir yürüyen bandın üstünden geçenler olarak görsek rahat ederiz. Anı yaşamak diye bas bas bağırılan şeye yakınlaşmış oluruz.

Önümüzden geçip giden şu güzel şeye, kanepeye ya da “sana”, o an karşılaşılacak ve tadına varılması için az vakit olan şeyler olarak baksak, hayatı görmüş oluruz.

Hatta hayata göz kırpmış oluruz.

Ellerimiz, kollarımız boş olursa, kucaklayabiliriz.

Rüzgâr geçebilir içimizden. Ayaklarımız serbest olur, toprağa basarız. Bir şeyleri taşıyayım, götüreyim, benim kılayım diye, olduğumuz yerde mih gibi çakılmayız.

Hareketten korkmayız.

Kutulara, sınırlara kapanmayız.

Sahip oldukların olmadan da, ellerin boşken de, harikula de birisin. Aklının gerçek olanı hep ayıklayarak koruduğun berraklığı, nereden çıkageldiği belirsiz o gülümsemen seni eşsiz kılıyor.

Seni başkalarıyla karşılaştıramaz yapıyor.

Gücünün bir kalp gibi attığı yeri görüyorum.

Kendini yanına bir şeyi almadan inşa etmişsin. Bir şeye dayanmıyorsun.

Kendi başına, bir ağaç gibi dimdiksin.

Bir şeyin üstünde durmuyorsun.

Seni taşımıyorlar. Gittiğin yere seninle gidilebiliyor. Kendinden başka bir şeye ihtiyacın olmadığını görüyorum. Bunu nasıl başardın?

Hiçbir eşyayı ya da insanı kullanmadan kendini nasıl bunca süsledin?

Önünde eğiliyorum senin. Herkes senin gibi olsaydı savaş olmazdı. Sen, savaş öncesi çağlara ait, o vahşi insanlardansın.

Sen, karşılaştığına selam ettiği gibi veda da eden büyük ruhlardansın.

Keşke hepimiz senin gibi olabilsek.

Modern hayat için 10 erdem listesi

1. Direnme gücü: Etraf karardığında da, yola devam etme gücü. Her şeyin tersyüz edilebilirliğine olan inancı kaybetmemek. Kendi korkularıyla başkalarını da korkutmamak. Çok güzel bir laf vardı, “Sadece güneşli günlerde yürürsen, gideceğin yere varamazsın” diye, onu unutmamak.
2. Empati: Bir başkasının acısını, derdini içine almak, seninmiş gibi yapmak. Hatta yapabiliyorsan, kendine bir de onun gözünden bakmak. Her şey sen değil.
3. Sabır: Modern çağ bizi tahammülsüzlüğe, hıza bağımlı kıldı. Halbuki her şeyin her zaman mükemmel gitmediği bilgisini yutarsak, sabırla her şeyi işlemek mümkün. Bununla ilgili en güzel lafı biliyorsunuz: Sabreden derviş muradına ermiş.
4. Fedakârlık: Genlerimizde bencillik kadar fedakârlık da var. Türümüzün devamı için, grup için fedakârlıklar yapmışız hep. Yoksa birini sevemez, aile kuramaz, dünyayı kurtaran adam olmayı isteyemezdik. Fedakârlık yapan, yapmayandan öne geçer.
5. Kibarlık: Bu nereden çıktı diyeceksiniz. Özellikle Türkiye’de pek prim yapmayan, zayıflık gibi algılanan bir şey. Halbuki medeniyet, başkalarına saygı göstererek, konuşma ve hareketlerine üslup katarak kuruluyor. Tolerans gibi biraz. Seninle aynı fikirde olmayanla bile, bir arada gerilimsiz durmanı sağlar.

6. Mizah: Kendisiyle dalga geçmeyen ve geçirtmeyen insanlar çok sıkıcı. Mizah, üzüntüyle baş etmenin en etkili yolu. Aslında hep hayal kırıklığından besleniyor. Mizah hep şu uçurumlarda köprü kuruyor: Olanla olmasını istediğimiz arasındaki uçurumda; hayalimizdeki bizle gerçek biz uçurumunda; başkaları hakkında düşündüklerimizle başkalarının nasıl olduğu arasındaki uçurum. Bu uçurumlara düşmek yerine, dalgayla geçsek üzerinden daha erdemli olmuş olmaz mıyız?
7. Kendini bilmek: İki şansımız var. Ya kendimizi bilмейip her şeyi başkalarından bileceğiz ya da kendimizi bileceğiz. Büyük insanların çuvaldızı hep kendilerine batırmaları bundan. Bizim dışımızda suçlanacak biri, çoğu zaman yok.
8. Affetmek: Birini affetmek için, Hindistan'a aşramlara gidip saatlerce kıpırdamadan oturup gözyaşı dökenler gördüm. Büyük hafızayı yakmak istiyorlardı. Halbuki, bir uçan balonu bırakır gibi affetmek mümkün. Kolay değil ama erdemli olmak kolay değil zaten. Hataları silmeyenler, yeni bir şey yazamıyor.
9. Umut: Karamsarlık derin, iyimserlik yüzeysel sayılıyor. İyimserler kör, duyarsız sayılıyor. Halbuki umut, bugünün yarının silik bir eskizi olduğunu hatırlamak. Ki öyle. Yarın hep daha güzel. Bu rüzgârı alanın, yelkenleri dolar.
10. Kendine güven: Çoğu büyük hayal, sırf güvensizlik yüzünden hayal kalır. Hayatın kısa olduğunu bilip, riski alan madalyasını kazanır. Kendine güven kibir değildir, cesaret etmektir.

Bugün de bütün bu erdemleri düşünmek için güzel bir gündür.

Ne zaman öğrenirim?

Kimseye ilk bakışın asıl bakış olmadığını. Herkesin ışığının sonradan tanıdıkça yandığını, ilk başta oynayanın sadece bir gölge oyunu olduğunu.

Bir insana ilk kez sadece eskimiş bir çerçeveden bakılabildiğini.

Şansı verince, içlerinden, hani o doğum günü kartlarında olduğu gibi, üçboyutlu rengârenk bir katlama sanatı çıktığını.

Herkesin bir nevi, o çocukken yediğimiz sürpriz yumurtalardan olduğunu...

Bazen görmeyi unuttuğum şeylerin bakmayı unuttuklarım olduğunu.

Kalbi ritim tutmuş, hayat dansı yapan tüm canlıların benim canım olduğunu.

Eşitim, kardeşim olduğunu.

Şu gördüğüm herkesin, sadece tesadüfen annem, babam, kardeşim, kuzenim, dostum, sevgilim olmadığını.

– Hayatın bir mucize, her sabah uyanmanın bir şaheser, nefes alıp vermenin büyük bir festival olduğunu.

Her gün oynanan bu deli tiyatronun parçası olmanın neşesiyle bir kez daha uyanmanın coşkusu kalbimde bir kelebek gibi taşımayı.

Taşırsam da taşmayı, kaçarsam da kaçmayı, üşenmeden yapmayı.

Benim bulduğum dışında, binlerce başka ihtimalin de olduğunu. Kim bilir ne olduğunu.

Hikâyelerin bolluğunu. Her hikâyenin bir anlatıcısı, her anlatıcının bir sesi, her sesin de evrende bir yeri olduğunu.

Kollarımı sonuna kadar açtığımda içine düşen her şeyden iyilik geleceğini.

Seversem yeşerteceğimi. Zaten her şeyin sadece severek yeşertileceğini.

Cesaret göstermeden büyünmeyeceğini.

Hep aynı yollara saparak başka yere varılmayacağını.

İnsanın bazen kendini korkutmasının şart olduğunu.

Kendini korkutmayanın gün gelip her şeyden korkar olduğunu. Bir iki üç sayıp atlamayı.

Düştüğün yeri hiç sorgulamamayı. Rüzgârla taşınan bir polen gibi, her konduğunun seni çoğaltacak çiçek olduğunu unutmamayı.

“Sen”in çoğu zaman benden önce geldiğini. Ama benim de her zaman benle geldiğini.

Başkası olmayı aklımdan bile geçirmemeyi, başkalarının olduğunu aklımdan hiç çıkarmamayı.

Aslında, bütün bu matematiklerin sonunda, senin aslında ben, benim de sen olduğumuz sonucunun çıkacağını.

Benzerlikleri abartmamayı, farklılıkları kabartmamayı. Bazen kafiyelerde de erdem bulmayı.

Bir sabah uyanıp, tam da hissettiklerimin aynısını, aynen şu an yaptığım gibi, bir kâğıda yazmamın hayatıma en büyük aşk mektubu, Allah’a en büyük şükür olduğunu.

O mektubun mürekkebi, kâğıdı, eli, teri, dudağı, gözyaşı, pulu, adresi, tarihi olmayı. Hepsinin toplamda ne çok, ne de olduğunu!

Nil duası

Benim yeni yıl duam bu oldu artık.

Daha iyisini yazana kadar, affınıza sığınarak tekrar ediyorum.

Yeni yıl ya da yeni bir ay. Fark etmez...

Gelen zamana, “Hoş geldin” demek için...

Sevdiğiniz kim varsa,

Sağlığı iyi olsun.

Kalbi ritmini çalsın. Yanakları kiraz pembesi, dudakları bal olsun. Teni sıcak kalsın, enerjisi dışına taşsın. Ciğerlerinden nefes, midesinden gurultu, bacaklarından güç eksik olmasın. Kanı bol olsun, damarlarında dönüp dönüp dolaşsın.

Sevdikleriyle bir arada olsun. Kolu kollarına değsin, gözü gözlerinin içine baksın. Lafları birbiriyle başlasın. Nesi varsa, bölüşecek biri olsun; nesi yoksa, bulup getirecek biri olsun. Bu birileri az ama öz olsun. Bazıları dünyada tek olsun. Sevgisinin tamamını harcasın. Harcasın ki, ona büyük bir miras kalsın.

Sevmekten bıkip usanmayacağı biri olsun. Onun yeri ayrı olsun. Onu soysun, başucuna koysun ama yalan uydurmasın. O her şeyine, her haline tek tanık olsun. Bir hareketiyle güldüren, bir hareketiyle ağlatan olsun. Duyguların hepsi onda olsun. Kalbi buna teslim olsun. Bütün şarkılar onu anlatsın. Âşık olsun, sırlıslık olsun. Kurumasın.

Yapmaktan bıkip usanmayacağı bir işi olsun. Başarının gerçek adının bu olduğunu unutmasın. İbadet eder gibi, bu keşfini her gün yeniden kutlar gibi, onu yapıp dursun. Yaptıkça daha iyi yaptığını görsün. Daha iyi yaptıkça bunu başkaları da görsün. O başkalarının bunu gördüğünü, dış gözüyle görsün, iç gözüyle işine baksın.

Neşesi bol olsun. Kendini mutlu etsin, durduk yere neşelenmek nedir bilsin. İçinde bir şey durup durup zıplasın. Duydukları, gördükleri onu gıdıkласın, kahkaha attırsın. Gürültü çıkarsın. Saçma şeyler söylesin. Çocuklukta en şımardığı ana sık sık gidip gelsin. Nereye gidip geldiği bilinmesin.

Değiştirmek istedikleri değişsin. İçte ve dışta, iyi günde ve kötü günde tadilat yapsın. Eskilerini atsın, ruhunu havalandırsın. Kapıda hep kamyonu dursun. Dilediği yere taşsın. Kendinden taşınmak isterse, içindeki güç, dışındaki sevgi ona yardımcı olsun. Bileği, bütün alışkanlıklarıyla, bağımlılıklarıyla güreşsin.

Bir şey ona sürpriz olsun. Günlerinden bir günü, bir pakete sarılı olsun. Açılınca, içinden hiç beklemediği güzel bir haber çıksın. Bu gün üç yüz altmış beşten herhangi biri olsun. Öylesine bir pazartesi, arkaya kavuşturduğu ellerinde, unutulmaz bir salı saklasın. Öyle tahmini mümkün olmayan bir şey olsun ki bu, hayatın zekâsını anlatsın.

Bir hayali gerçek olsun. Bir hayale gözünü yumsun. Peşinden koşup, onu sobelesin. Hayalini kendinden saklamasın. Bir çizgi filmde olduğunu, her şeyin mümkün olduğunu unutmasın.

Bu duayı okusun. Kendi sesiyle duysun. Duası gerçek olsun.

Her kelimesine şükretsin. Tek satırına nazar değmesin. Âmin.